NIKOLAJ NOTÒVITSCH

KEJSER ALEKSANDER III OG HANS OMGIVELSER

MED SMAANOTER UNDER TEKSTEN AF **ANDRÉ LÜTKEN** KØBENHAVN DET REITZELSKE FORLAG (GEORG C. GRØN) FR. BAGGES BOGTRYKKERI 1893

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken från 1893 digitaliserades i april 2009 av norska Nasjonalbiblioteket, varifrån de scannade bilderna och OCR-texten i april 2015 kopierades till Projekt Runeberg för att kunna korrekturläsas.

** ' <s a "JEIMh KEJSER ALEKSANDER 111 OG HÅNS OMGIVELSERNIKOLAJ NOTÒVITSCH

KEJSER ALEKSANDER III OG HANS OMGIVELSER

MED SMAANOTER UNDER TEKSTEN AF **ANDRÉ LÜTKEN** KØBENHAVN DET REITZELSKE FORLAG (GEORG C. GRØN) FR. BAGGES BOGTRYKKERI 1893FORORD JJen Vl3 Marts 1881 er en af de sørgeligste Dage i Ruslands Historie: Kejser Aleksander 11. blev myrdet ved højlys Dag, paa aaben Gade og omringet af sin trofaste Garde. Snigmorderne var saakaldte Nihilister. Deres afskyelige Forbrydelse var Afslutningen paa en hel Række Attentater, der mislykkedes ved Forsynets Styrelse men dog havde haff til Følge, at alle Sind befandt sig i uafladelig Ængstelse for, hvad der videre kunde ske. Og dog havde de højeste Myn digheder netop i den nærmest foregaaende Tid forstaaet at fremkalde en saadan Følelse af Tryghed, at de fleste vistnok var tilbøjelige til at anse enhver Fare for overstaaet, da Bom berne sprang og gjorde Ende paa Kejserens Liv. Nihilisterne paastod, at de optraadte . i Folkets Navn. Det er en Bagvadskelse og en überettiget Paastand! Aleks ander 11. var tilbedt af sine Undersaatter. Hvor kunde det russiske Folk have ønsket denne Kejsers Død, da han jo dog havde arbejdet mer end fem og tyve Aar paa at indføre nyttige Reformer og berede Vejen for Frihed og Fremskridt? Sandheden er, at Aleksander ll.s tragiske Endeligt maaske fremkaldte lige saa stor Forbavselse som Rædsel i Rusland, saaledes som Tilfældet er med alt, hvad der er os uforklar ligt. Og det vårede adskillige Maaneder, førend det russiskeFolk kunde gøre sig fortrolig med den Tanke, at Aleksander 11. ikke længer hørte til de Levendes Tal. Jeg fremhæver dette ganske udtrykkeligt, forinden jeg gaar over til at omtale det nuværende Regeringssystem ; thi det er nødvendigt at være paa det rene med, hvilke Følelser det russiske Folk nærer over for sin Kejser. Jeg fremhæver dette, fordi det da vil falde mig lettere at gøre det indlysende for Læserne, hvad jeg

mener om de for skellige Begivenheder, der fulgte efter denne blodige Episode, og som maa betragtes som en logisk Følge af den. Det vil imidlertid ikke være tilstrækkeligt at tåge Mordet paa Aleksander 11. til eneste Udgangspunkt for, hvad der er sket under Aleksander lII.s Regering. Ruslands Annaler ud gør en uafbrudt Kæde, og det vil være nødvendigt at kaste et Blik temmelig langt tilbage i Tiden og med nogle hastige Pennestrøg skitsere de to nærmest foregaaende Regeringer, naar man ønsker at komme til Forstaaelse af forskellige af den nuværende russiske Regerings Handlinger.INDHOLDSFORTEGNELSE Indledning. i. Nikolaj I. og Krimkrigen. Ixusland betragter sig som den kristne Civilisations For post i Orienten. Nikolaj 1., der var gennemtrængt af Betydningen af den Opgave, det ser ud til, at Forsynet har stillet det russiske Folk, ansaa Øjeblikket for kommet til at forlange af Tyrkiet. at det skulde lade sin kristne Befolkning opnaa Frihed og Uafhængighed, og at det skålde tillade fri Religionsøvelse i sine asiatiske Landsdele. Dette stred imidlertid imod Englands Interesser, der er bedre tjente med, at alt i Hovedsagen bliver ved det gamle i Levanten, saa at det ikke bliver saa let for andre at optage Konkurrencen med den engelske Handel. England skælvede ved Tanken om, at de den Gang be staaende Tilstande kunde blive afløste af mer ordnede, og at muligvis ogsaa andre søfarende Nationer kunde komme til at deltage i den lønnende Fragtfart paa Havnene ved Marmor havet, der jo er et Samlingspunkt for hele Asiens Handel. Som Følge heraf tillagde England Kejser Nikolaj helt andre Planer og Hensigter end dem, han i Virkeligheden nærede, og det rykkedes det paa denne Maade at fremkalde en saa voldsom Bevægelse i hele Vesteuropa, at Sandheden slet ikke kunde skaffe sig Ørenlyd. . Samtidigt forstod den engelske Regering at pirre Napoleon III.s Egenkærlighed. Man gjorde elet klart for dette nye Med 12 lem af Suverænernes Familie, at det var engelske Intriger, han havde at takke for, at han var kommen til Magten, og det lykkedes England at faa ham til at gaa ind paa en Offensiv alliance, hvoraf Frankrig skulde bære alle Byrderne, medens England skulde tåge alle Fordelene. Krigen blev erklæret netop i det Øjeblik, hvor Rusland sejrrigt havde overskredet Donau og med Storm havde erobret Silistria, Kars og adskillige andre af Islams Bolværker. Englænderne, der ønskede at drage saa megen Nytte som mulig af de franske Soldaters Tapperhed, havde forbeholdt sig den faktiske Ledelse af Militæroperationerne. Det var ikke noget aabent og ærligt Angreb, der blev rettet imod os; i Stedet for at angribe os i Fronten, paa Balkanhalvøen eller i Armenien, hvor Hovedmassen af vore Stridskræfter var sammendragne, rettede de Allierede eieres Anfald mod den svage Fæstning Sevastopol, hvis lille Besætning ved Hundreder af Mil var adskilt fra Resten af den aktive Hær. Kejser Nikolaj havde næppe nok Tid til at formere nogle Depot bataljoner til flere Marschregimenter og i største Hast at sende dem afsted til Halvøen Krim, hvor man var i Begreb med at organisere et ægte nationalt Forsvar mod Koalitionen. Man véd, hvorledes det gik: vor Hær, der ikke havde faaet Tid til at blive tilstrækkelig indøvet, naaede efter uge lange forcerede Dagsmarscher ind i den belejrede By og holdt sig dér hele elleve Maaneder, afskaaret fra Fædrelandet og hele Omverdenen; den kæmpede i aaben Mark og tilbageslog en Række voldsomme Stormangreb, og da den endelig ikke kunde forlænge Forsvaret yderligere, foflod den de rygende Ruiner med alle militære Æresbevisninger. General Saussier har en Gang med høj Stemme udtalt de Ord: „Ved Sevastopol var der hverken Sejrherrer eller Overvundne!" og disse Ord udtrykker tydeligt nok, at der ikke paa nogen af Siderne findes Spor af Nag eller Ønske om Gengældelse. Til Ære for mine Landsmænd skal jeg her tilføje en lille Ytring, man ofte kan have Lejlighed til at høre blandt vore Soldater, og som ganske særligt passer til, hvad der hænclte ved Sevastopol: „Det er jo nok muligt, at Russerne ikke altid sejrer, men de lader sig i alt Fald aldrig slaa."3 Og man maa vel erindre, at de, der paa en saa glimrende Maade forsvarede Landets Ære og ved Sevastopol kæmpede mod Verdens bedste Soldater, var daarligt bevæbnede Bønder, der endnu for kun faa Dage siden roligt og fredeligt havde passet deres Markarbejder. Spillet var imidlertid foreløbig tabt. En Fortsættelse af Krigen vilde kun have medført en al deles unyttig Forlængelse af Landets Lidelser og en yderligere Udsættelse af Krigens egentlige Formaal: Befrielsen af de Kristne i Orienten. Det var ulige forstandigere af Rusland at slutte en hæder

lig Fred og at samle Kræfter indtil det Øjeblik, hvor det kunde have Uelsigt til at gennemføre sin store og ædle Mission. Kejser Nikolaj indsaa det meget vel, og han forsøgte at handle i Overensstemmelse med, hvad den politiske Klogskab bød, men han, der følte sig som Selvhersker, som Peter den Stores Etterfølger og som den, der havde fortsat, hvad Katha rina 11. havde begyndt, betragtede det som en personlig Yd mygelse, om han skulde blive nødt til at sætte sit Navn under en Fredstraktat, der ikke i et og alt svarede til, hvad hans ædle Hjærte havde haabet og ventet; det forekom ham, at han ved at underskrive vilde ofre noget af Ruslands Ære, saaledes noget af, hvad der var ham dyrebarest her i Verden, og denne Tanke blev fra Dag til Dag mer uudholdelig for ham. Gud forskaanede ham for denne tunge Prøvelse. Døden, som han havde ønsket sig, og hvis første Pust han havde følt, da han modtog Underretningen om Sevastopols Fald, ind fandt sig i rette Tid. *) Han saa den uforferdet i Øjet som *) Der synes endnu at herske Tvivl om, hvorvidt Kejser -Nikolaj direkte begik Selvmord ved at tåge Gift, som han havde befalet sin Liv- læge at berede, eller om han begik indirekte Selvmord ved i Februar Maaned i meget stærk Kulde at foretage en Køretur i aaben Kane og med næsten helt blottet Bryst. Der er Grund til at tro, at Kejseren, efter først at have paadraget sig en livsfarlig Sygdom ved nævnte Køretur, tog Gift for hastigt at gøre Ende paa sine Lidelser. Rigtigheden af denne Antagelse er blevet bekræftet Overs, af en af de faa Personer, der havde Lejlighed til at se Kejser Nikolajs Lig nogle faa Øjeblikke efter, at Døden var indtraadt; Ansigtet var da ganske blaat.4 I en tapper Soldat. Hans Søn Aleksander ll.s første vigtige Regeringshandling bestod i at anerkende, hvad der var sket, og at underkaste sig Pariserfredens Betingelser. Ved denne Fredstraktat nægtede Vesteuropa Orienten Civilisationens Velgerninger og tillod, at mange Millioner Mennesker fremdeles kom til at leve i Barbari.11. Aleksander 11. og hans Reformer. Den unge Kejser, der saaledes ved sin Tronbestigelse maatte gaa ind paa at opgive Faderens menneskekærlige Værk, var langt mere Tænker end Soldat, da han fra sin Barndom var bleven opdraget af Videnskabsmænd, og hans militære Lærere ikke havde indviet ham i Krigskunsten, noget, som ikke bør forsømmes, når Talen er om Arvingen til et saa mægtigt Kejserrige. Han forstod, at indre Reformer var mere nødvendige for at hæve Nationen end nye Sejrvindinger, og han satte sig det Maal at genoprejse den sociale Bygning ved at betjene sig af det Materiale, han havde ved Haanden. Maalet, som i sig selv var vanskeligt at naa, blev gjort ham endnu besværligere paa Grund af Landets Svækkelse og paa Grund af den sejge Fastholden ved visse Fordomme, som endog en Selvhersker er nødt til at tåge med i Betragtning. Men Aleksander 11. lod til at have det samme Valgsprog som Karl V. af Frankrig: „Kongerne er lykkeligere end andre Mennesker, fordi det er lettere for dem at gøre godt!" Han viede sig da ogsaa, trods de mange Hindringer, der stillede sig i Vejen, til at gøre godt mod sine Undersaatter og først og fremmest sikre dem den personlige Frihed, som er det største af alle Goder og Grundlaget for de andre europæiske Folks Storhed. Det er bekendt, at Livegenskabets Ophævelse vakte stor Modstand hos Adelen, eler pludselig blev berøvet de Privilegier,6 * den havde været i Besiddelse af gennem Aarhundreder, og den gjorde gældende, at Kejseren ligefrem havde plyndret den. *) Adelens Repræsentanter, som blev sammenkaldte i Kreml, forestillede den unge Kejser, hvor uretfærdigt han havde handlet i at- berøve Kejserdømmets fornemste Forsvarere de Rettigheder, som saa uomtvistelig var en Del af deres Arv; at de, Folkets fødte Beskyttere, kun kunde opfylde deres Mission over for dette paa den Betingelse, at de fik noget til Gengæld; at den Livegne, der naturligvis satte sig op imod Arbejde og Lov, kun gav efter for Tvangsmidler, og at han, når han fik Frihed til at dyrke Jorden eller lade det være, ikke blot vilde lade sin Herres Jord henligge brak men ogsaa den Jord, der var tilstaaet ham til hans eget Underhold. De tilføjede, at det vilde være upolitisk pludselig at give disse Millioner Mennesker Værdighed som frie Mænd, når de ikke i Forvejen gennem deres Opclragelse var bleven forberedte til et Liv som saadanne, og at de sandsynligvis vilde misbruge deres Frihed til Landets Ulykke. De erindrede endelig om Pugatcheff og den skrækkelige Landbo-Insurrektion i forrige Aarhundrede. Uden at lade sig bringe ud af Fatning svarede Aleksander IL, at Uretfærdigheden bestod i at udnytte den store Mængdes Arbejde til Fordel for et lille Antal Privilegerede; at Nødven digheden af at beskytte Bønderne godt kunde bringes i Over ensstemmelse med deres personlige Uafhængighed, hvad man kunde- se Eksempler paa i mange af Europas Stater, hvor Afhængighedsforholdet, skøndt frivilligt, ikke desto mindre er lige saa uomtvisteligt; at Bondens Tilbøjelighed til Dovenskab var en Følge af Livegenskabet, og at han efterhaanden vilde faa Lyst til sit Arbejde, når dette bar sin Løn i sig ; at det først og fremmest drejede sig om at ordne Landejendomsbesidder nes og Landarbejdernes

indbyrdes Forhold; at man, ved at sikre disse Livets Ophold gennem uafhængigt Arbejde, skaffede sig trofaste Hjælpere i Stedet for Slaver. Kejseren tilføjede, *) Grev Tolstoj, den bekendte Grev Dmitri Tolstoj, der døde som Inden- rigsminister 1888, har flere Gange udtalt som sin Opfattelse, at Aleksander 11. havde begaaet „en stor Forbrydelse" ved at op hæve Livegenskabet.7 at selv en vidtgaaende Frihed ikke rammede nogen alvorlig Fare. Pugatcheff havde nok kunnet stille en Hær af for tvivlede Livegne paa Benene, men han vilde aldrig have op naaet at faa en eneste fri Mand til at deltage i Opstanden. Kejseren gjorde Ende paa den siclste Modstand ved høj tideligt at opfordre sine Tilhørere til at understøtte ham i hans Foretagende og at rette sig efter hans absolute kejser lige Vilje. Enhver Indvending ophørte øjeblikkelig. Hele det russiske Folk, fra den fornemste Adelsmand til den fattigste Bonde, har altid betragtet Kejserens Person som hellig og hans Ord som uangribeligt. Kejseren er ikke blot eneraadende over Ruslands Skæbne, han er ogsaa det blivende Viduesbyrd i dets Historie og Haandhæveren af dets Love, og paa Grund lag af dette betragtes han som en Næsten-Ufejlbarligheel, der fordrer den ærbødigste Lydighed af alle og enhver. Ukas'en af 1861 blev da givet under enstemmigt Bifald fra Rusland og Europa; dens hurtige Udførelse foranledigede end ikke den mindste Opstand, og enhver Bonde, som nu for Fremtiden var Herre, i fuld Besiddelse af sit Hus og sin lille Jordlod, velsignede den Haand, der retfærdigt lod uddele Jord til alle sine Undersaatter. *) Men Livegenskabets Ophævelse, der var Aleksander ll.s store Værk, og som fremfor alt andet har sikret ham en Æresplads i Verdenshistorien, kunde ikke komme til sit fulde Værcl, hvis den ikke blev ledsaget af andre, paa en vis Maade side ordnede Reformer. Lighed for Loven; Omstøbning af hele den tidligere Rets praksis, hvorved der blev sat Grænser for den hicltil brugelige Henslæben i det uendelige af civile Retssager; en ny Agrar lovgivning, der nøjagtigt fastsatte Grænserne for* Erhvervelse ved Arv m. v.; Indførelse af Fredsdomstole og af Edsvorne retten; Udarbejdelse af en administrativ Lovbog vedrørende *) Det gik ikke altid fuldt saa retfærdigt til som af Forfatteren antydet. Ingenlunde alle de saakaldte Fredsmæglere" (miraviije possrédniM), der foretog Fordelingen af Jorderne, var saa hæderlige Folk som ønskeligt, og kun altfor mange Steder foregik Fordelingen saaledes, at Bonderne blev afspiste med den usleste og uheldigst beliggende Jord.8 Byraadsvalgene og de kommunale Anliggender — det var i Hovedsagen de Reformer, der fuldstændiggjorde Livegenskabets Ophævelse, og i forholdsvis kort Tid blev det russiske Folk i moralsk Henseende hævet op i Højde med dem af de euro pæiske Folkeslag, der nyder størst Frihed. Indførelsen af den almindelige Værnepligt, der skriver sig fra Aar 1874, var Slutstenen paa det store indre Reformarbejde og forberedte Gengældelsen udadtil. Fra den Tid af har Aleksander 11. sørget for at sikre Rusland mod Overraskelser og alvorlige Fejlregninger. Syste matisk i enhver Henseende forfulgte han med Haardnakkethed elet Maal, han havde sat sig: at gengive sit Land dets Ind flydelse, der havde tabt sig en Del, at styrke dets svækkede Kraft for atter at sætte det i Stand til at spille sin ærefulde historiske Rolle i Verden. Enhver af hans Tanker er rettet mod denne Bestræbelse, alle hans Foretagender stiler hen imod dette Maal. Snart vil Kejser og Folk, ved sammen at udslette Sporene af den ulykkelige Fortid, være i Stand til at lade Civilisationens og Frihedens Lys straale ud over Orienten og paa samme Tid indgyde Okcidentens skinsyge Herskere Ag telse. Kejser Aleksander 11. er ikke i Stand til at nære lave Hævnplaner, men hans egen Værdighed, den Ærbødighed, han skylder sin Faders Minde, Bevidstheden om de Pligter, han har mod sit Folk, byder ham intet at glemme, hverken de Fornærmelser, der er tilføjede hans ophøjede Forgænger, eller den Skade, der er tilføjet hans Land. Napoleon 111. havde paaført Rusland en uretfærdig Krig. I 1870 havde Aleksander kun behovet at gøre et Tegn for at standse elen preussiske Hær i dens sejrrige Fremrykken mod Paris, men den fornærmede Tsar havde intet glemt; han be varede elen strængeste Neutralitet, og „Manden fra Sevastopol" blev slaaet til Jorden. Historien kakler ham nu „Manden fra Sedan". Uden et Sværdslag generobrede Aleksander 11. paa samme Tid Retten til at holde en Flaade i det Sorte Hav, en Ret, der var bleven berøvet ham ved en ydmygende Paragraf i Pariserfreden. Og saa stor var Ruslands Magt og Myndighed, at England ikke vovede at modtage den Udfordring, der fra9 russisk Side var bleven tilstillet dette Land, som stræber efter Eneherredømmet paa alle Verdens Have. Det er dog ikke saa meget paa den anden Side af Bosporus som ved Indus flodens Bredder, at man kan ramme det hovmodige engelske Folk. Fra 1870 til 1877 havde Aleksander 11. truffet Forberedelser til den store Krig, hvoraf hele Menneskeslægtens Skæbne maaske kunde komme til at afhænge. I disse Aar faldt hele det umaadelige Centralasien i hans Magt; Tamerlams Hoved stad saa' den hvide Tsars Krigsfane vaje fra sine gamle Moskeer;

Oksus (Amu Darja) pg Arakses blev befriede, Sogdiana og Baktrien, disse rige Landstrækninger, som var Vidner til Aleksander af Makedoniens vidunderlige Bedrifter, blev be friede fra det Mørke, hvori de havde slumret i mer end to Tusinde Aar for at vaagne til en ny Civilisation. Bokhara og Khiva, der nu er undergivne vor Magt, er vigtige Bolvær ker for os, og fra dem har vi derhos Udsigt til Pamiiiandet, hvor Menneskeslægtens Vugge vistnok har staaet, og hvor det lader til, at Menneskeslægten kan komme til at kæmpe en siclste afgørende Kamp. *) Disse Felttog førtes hurtigt til Ende og gjorde vore Trop per krigsvante ; Kejseren mente nu, at Øjeblikket var kommet til at befrie Slaverne og befri Balkanhalvøens Folkeslag, som i over et Aarhundrede havde vendt eieres forbaabnings fulde Blik mod St. Petersborg, fra Muhameds nedværdigende Aag. **) Man vil fritage os for at fortælle denne Krigs Historie; Krigen var udsprunget af en helt igennem ridderlig Tænke maade, og den var egenlig kun en Fortsættelse af Felttoget 1855, der blev afbrudt saa plumpt ved det kristne Vestens übeføjede Indblanding. Man kender ogsaa Resultaterne af Krigen: at to Konge *) Netop for Øjeblikket føres der mellem England og Rusland Forhand- linger, der drejer sig om Herredømmet over Pamirlandet, og hvis Udgang er aldeles überegnelig. **) Den berømte General Todleben, Sevastopols Forsvarer og Plevnas Betvinger, har i Breve, skrevne til Hjemmet under Russernes Frem- rykning i Bulgarien 1877, meddelt, at Befolkningen modtog „Be- frierne" med næsten fjendtlige Følelser.10 riger blev erklærede uafhængige ; to nye Fyrstendømmer grund lagte; Grækenland udvidet; Makedonierne og Armenierne trø stede og beskyttede, vore Grænser mod Kaukasus lagte ud med Kars og Batum som Forposter i Lilleasien — og endelig Kejser Nikolaj trøstet i sin Grav ved at Besarabien igen blev russisk Provins. Disse Fordele kunde have været endnu betydeligere, der som det ikke var rykkedes Englands Skinsyge, som blev under støttet af Bismarcks hadske Fjendtlighed, at opvække en ugrundet Mistillid mod os fra Europas Side, og hvis det tyr kiske Rige ikke ved Freden i BerJin, der var en Omarbejdelse af Freden i San Stéfano, endnu én Gang var blevet frelst fra en Undergang, der for en Tid saa' ud til at være uund gaaelig. England, der havcle faaet denne nye Koalition i Stand, føjede herved en ny Forurettelse til den, det havde begaaet ved Sevastopol, men denne Gang ventede Aleksander 11. ikke tyve Aar med at tåge en blodig Hævn over dets Falskhed. Næsten straks efter Freden i Berlin afgik General Stolétoff i en Militærmission til Kabul; der opstod imidlertid uforudsete Vanskeligheder i disse bjærgrige Egne, som — forresten med Urette — betragtedes som det rige Hindostans uindtagelige Volde. Skobeleffs Bedrifter fulderidte i et Aar det store Værk, der bestod i at vinde Tilslutning hos de forskellige Folkeslag, som bo op til den store Kampplads, hvor „Elefanten" og „Hvalen" uden Tvivl en Gang vil komme til at mødes; fra Ganges til Bramaputra gik der allerede en forventningsfuld Skælven gennem de talløse Folkestammer, der sukker under Englands Aag, og som føler, at Frelsen nærmer sig. Verdens Uclseende var ved helt at forandres, da den oprørende For brydelse den 1./13. Marts gjorde det hele til et uløst Spørgsmaal og foreløbigt standsede vor sejrrige Hær i dens uimodstaaelige Fremrykken. Det var forresten en Vending, som den engelske Dronning ikke havde kunnet haabe paa; thi, hvis Aleksander 11. var vedblevet at leve, er det sandsynligt, at Viktoria ikke den Dag idag kunde pynte sig med den forfengelige Titel som Kejserinde af Indien. Jeg tror, at jeg her i korte Træk ærligt og uforbeholdent har skitseret Aleksander ll.s Regering; han har i disse fem og11 tyve Aar udvidet sit umaadelige Kejserdømme betydeligt, han har befriet flere store Folk fra Tyrkernes Aag, givet alle sine Undersaatter de Friheder, der er forenelige med en kraftig Re gering, og uden at fremkalde Splid eller Opstand har han gennemført flere Reformer i sit Land, end der nogensinde i saa kort Tid er blevet foretagne i alle konstitutionelle og republikanske Lande tilsammen. Saadanne Resultater er til strækkelige til at rense Selvherskermagten for alle de Be brejdelser, som Uvidenhed har rettet imod den.111. Nihilismen. JCailiver Medalje har imidlertid sin Bagside, og det vilde være barnagtigt ikke at indrømme, at Gennemførelsen af Aleks ander ll.s Reformer, der blev foretagne i et vel hastigt Tempo, har affødt en Strømning af falsk Liberalisme, og da denne Strømning har manglet Ledelse, har den haft en uheldig Ind flydelse paa Ungdommen. Der har dannet sig socialistiske Sekter paa Basis af übestemte -og uforstaaede Frihedsidéer. Jeg vil her ikke tale om de Sekter, der altid har været og altid vil vedblive at være uskadelige, men til Gengæld brede mig temmelig stærkt om den Sekt, Turgéniev har døbt med det nu historiske Navn Nihilismen. Nihilismen har lige fra sin Fødsel og lige til sin Død — thi nu er den uigenkaldelig død *) — aldrig antaget nogen bestemt Form og har aldrig haft noget bestemt formuleret Program ; der har egenlig heller ikke været noget rigtigt Sammenhold mellem Medlemmerne af den nihilistiske Sam mensværgelse. Man kan være berettiget

. til at opkaste det Spørgsmaal, *) En forhenværende højtstaaende Embedsmand i det russiske Stats- politi har for noget over to Aar siden erklæret Overs., at Nihilis- men, efter det nøje Kundskab, han havde til den, vilde leve op igen ien nær Fremtid. De Opdagelser, Politiet har gjort i St. Peters- borg og flere andre Steder i Maj Maaned d. A., tyder paa, at ved- kommende Politimand har Ret.13 om Nihilisterne ikke var en Bande afsindige Mennesker, der havde set deres Snit til at slippe ud af Galehuset? Eller var de en Samling Misdædere, som kun tænkte paa Plyndring og Ødelæggelse? Maaske kan begge disse Spørgsmaal besvares med Ja; men i ethvert Tilfælde var Nihilisterne meget farlige Mennesker. Var Nihilismen muligvis fremgaaet af en filosofisk Idé? Saa maa det i ethvert Fald have været en forfærdelig løs og løsagtig Idé uden blivende Sted, der gjorde den opvoksende Ungdom helt forstyrret i Hovedet. Studenterne ved vore Universiteter havde hilst Kejser Aleksander ll.s frisindede Reformer med overstrømmende Be gejstring, og den højsindede Kejser havde fundet de mest af gjorte Tilhængere netop blandt den studerende Ungdom. Men den første Tids Henrykkelse blev snart etterfulgt af en usund, omtaaget Tilstand, som stadig blev vedligeholdt ved Læsningen af Sociologer og andre tyske Drømmere. Den Retfærdigheds trang, der er nedlagt i ethvert Menneskes Bryst, og som navnlig hos de unge er i Stand til at vække de ædleste Li denskaber, maatte i fuldt Maal føle sig tilfredsstillet ved de Reformer, der var blevet indførte af Kejser Aleksander IL, men de unge, vi her taler om, vilde ikke opfatte de Indrømmelser, den frisindede Hersker havde gjort, som andet end det uund gaaelige Forspil til en konstitutionel Regeringsform. Dette velsignede Ord Konstitution ! Det har sandelig meget paa sin Samvittighed; hvem er i Stand til at tælle alle de Hoveder, der er blevet forstyrrede af det, eller til at op regne alle de snart heltemodige og snart forbryderiske Hand linger, det har givet Stødet til, alle de Strømme af Blæk og al unyttige Ord, det har faaet til at flyde! Men den Gang skulde man nok have vogtet sig for at ud tale som sin beskedne Mening, at den konstitutionel]e Re geringsform, lige som ethvert andet menneskeligt Værk, er behæftet med meget væsenlige Mangler; at Hovedanken, der kan rettes imod den, bestaar deri, at den deler det Folk, der lyksaliggøres med den, i to eller flere fjendtlige Lejre, og at den bringer et tyrannisk Flertal til at herske over et Mindre tal, der undertrykkes, ligesom den medfører, at de politiske Meningsforskelligheder mellem Medborgerne kan gaa over til14 personligt Had, og at der kun alt for let opstaar Mistanke om, at de politiske Ledere af ele forskellige Partier lader sig paavirke af mindre ædle Bevæggrunde. Men ele russiske Studenter vilde den Gang slet ikke vide af Indvendinger at sige mod den konstitutionelle Regerings form; de fandt det ikke en Gang Umagen værd at tænke lidt over, om der dog ikke kunde være noget berettiget i disse forskellige Indvendinger. De var bestemte paa at finde alt stort, og skønt; de havde for tidlig begyndt at drikke vel rigeligt af den rene og sunde Vin, Aleksander 11. havde budt Rusland — nu kunde de ikke nøjes med mindre end Absinth og Brændevin. Det er en Kendsgerning, at ingen Trang gør sig gældende paa en mere bydende Maade, end netop den, der er frem kunstlet, og den russiske Ungdom gav sig nu til at søge en Formel, der kunde tilfredsstille dens uopnaaelige Fordringer, og en Fører, der kunde lede den ind paa den Vej, der ender i Deputeretkammere, Senater og ansvarlige Ministerier. Formlen var der, færdig til Afbenyttelse : det var Nihi lismen. En Flok Polakker, der drømte om at genoprejse deres Fædreland, og som tænkte, at det vilde være lettest at naa det Maal, de havde sat sig, hvis man kunde faa hele Riget styrtet hovedkulds ind i Revolution og Anarki, henvendte sig til nogle Snese unge Adelsmænd, hvis Fædre var bleven øde lagte som Følge af Livegenskabets Ophævelse, og indpodede dem deres Anskuelse. Det var vanskeligere at finde en Leder; ingen alvorlig Mand med en udpræget Karakter vilde være gaaet ind paa at stille sig i Spidsen for en Bevægelse, hvis Kampmidler var ligesaa forbryderske som usikre, og hvis Maal var saa übe stemt. De russiske Sammensvorne, som i Sandhed er dette Navn værdige, har en meget udviklet politisk Forstand; som praktiske og beregnende Mænd indlader de sig aldrig paa et Vovestykke uden først at beregne alle Følgerne og være sikre paa, at de er i Stand til at oprette, hvad de har øde lagt. De er som Middelalderens Italienere: man skulde tro, de var opdragne efter Machiavellis Principper. Men om man saa søgte fra Archangelsk og til Odessa, fra Østersøen til15 elet Stille Hav, kunde man aldrig finde Stoffet til en Catilina eller en Graccus. Og dog — hvis disse Fusentaster, for at faa deres uhaand gribelige Ideal virkeliggjort, ikke havde sat selve Ruslands Eksistens paa Spil, men havde henvendt sig lovmæssigt til deres Kejser, dersom de, taknemmelige for det, der allerede var udrettet, havde sat deres Tillid til den utrættelige Refor mator, der aldrig opgav et Foretagende, han var begyndt paa, uden for øjeblikkeligt at tåge fat paa et andet, der skulde

fuldkommengøre det første — hvem véd da, om ikke selv deres Ivrighed kunde have gjort sin Nytte? Hvem véd, om ikke den Leder, de søgte, netop kunde være blevet ham, mod hvis Liv de rettede deres frygtelige Komplot? Aleksander 11. havde, da han i sin Ungdom paa enhver Maade søgte at udvide sine Kundskaber, gennemrejst alle de Provinser, som en Dag skulde være hans Arv. Han havde bedre end nogen anden forstaaet, hvad Folket led, og da han havde opdaget Kilden til det onde, havde han svoret at bringe hurtig og energisk Hjælp. Lige fra elen Dag, han besteg Tronen, havde hans virkelig liberale og fuldtud hæder lige Hjærte fordømt den gamle Tingenes Orden, og hvis det store Genfødelsens Værk ikke har naaet sin naturlige Afslut ning, Tilstaaelsen af en Konstitution, der kunde begrænse den uindskrænkede Magt, vil man straks se, at de afsindige og voldsomme Undersaatter, som vilde gaa frem med altfor stor Hurtighed, bærer Skylden derfor. Lad os imidlertid yde Socialisterne den Retfærclighed, at de begyndte med en fredelig Propaganda. Hverken Kara kosof*) eller Beresovski**) tilhørte i Virkeligheden den nihi listiske Sekt, og de Attentater, som disse to overspændte Personer rettede mod Aleksander ll.s Liv, var, for' den førstes Vedkommende, dikteret af personlig Hævn, og for den andens Vedkommende af en rasende men misforstaaet Patriotisme. Dette er kun Episoder i Socialismens Historie, og de havde ikke andre Følger end et voldsomt Udbrud af det russiske *) Karakosov rettede et Skud mod Aleksander 11. ved Indgangen til „Sommerhaven". **) Beresovski skød paa Kejseren under hans Besøg i Paris 1867.16 Folks Kærlighecl til den regerende Kejser og den kejserlige Familie; de vilde ikke have udøvet nogen Indflydelse paa Ruslands Skæbne, dersom det var rykkedes Snigmorderne at dræbe deres Offer. Dette Tidspunkt ligger allerede langt tilbage; det sidst nævnte af disse to Attentater kom jo til Udførelse for mer end 25 Aar siden. Men den Gang gik Nihilisternes Bestræbel ser ud paa at vinde Proselyter ude blandt den store Landbe folkning, blandt de nylig frigjorte Livegne. Skolelærere og Skolelærerinder , Feltskærere o. 1. med halv Dannelse og mangelfuld Opdragelse til Ballast — og af saadanne fineler man en vakker Samling lige saa godt i Rusland som i andre Lande — var den nihilistiske Lærdoms første Apostle. Det kan imidlertid ikke fragaas, at . begejstrede Talsmænd for en ny Idé aldrig har haft større Vanskeligheder at over vinde end disse nihilistiske Udsendinge, og aldrig har de talt for et mer utaknemmeligt Publikum. Man har ganske vist kunnet sønderrive det Baand, som knyttede den russiske Bonde til hans Herre, men der er noget, som ingen jordisk Magt vil være i Stand til at faa den russiske Bonde til at glemme, og det er den Ærbødighed, han skylder den ortodokse Kirke; han vil aldrig svigte sin Tro til den, lige saa lidt som han vil kunne bringes til at ophøre med at forgude sin Tsar. Naar de nihilistiske Apostle prækede det nye Evangelium for den russiske Bonde, blev de næsten altid afbrudte med de Ord: — „Det er Tsaren, som har Ret til at raade over os; har han Lyst, kan han ogsaa gerne undertrykke os. Vi har kun at lyde ham og udføre hans Befalinger." Og når disse Apostle ikke slog sig til Ro med en saa dan Afvisning men blev endnu ivrigere, kunde det hænde, at Bønderne først gennempryglede dem og derpaa overleverede dem til Politiet, der i Rusland ikke er til at spøge med, hvor det gælder politiske Forseelser. De Skyldige blev kastede i Fængsel eller endog sendte til Sibirien, for at de kunde faa Lejlighed til at tænke lidt nærmere over, hvor farligt det er at ville paanøde Folk Ideer, der er dem helt fremmede. Efter at det havde vist sig, at de nihilistiske Lærdomme vanskeligt kunde finde nogen god Jordbund ude paa Landet, vendte Udsendingene sig tii Universitetsstæderne, hvor der17 naturligvis var bedre Udsigt til, at de kunde vinde Tilhængere; der var heller ikke nogen Mangel paa Tilslutning, men nye Skuffelser ventede de nihilistiske Apostle og bevirkede, at deres Anstrængelser forbleve ufrugtbare. ' Studeringernes Tid hører en Gang op lige som Galska liernes Tid. Naar de unge Studenter nu lykkelig og vel havde tilkæmpet sig deres Afgangsdiplomer ved Universiteterae, søgte de at gøre sig nyttige i Fædrelandets Tjeneste ganske paa samme Maade som deres Forgængere. Det allerførste, de gjorde, var derfor at slaa de statsomvæltende Tanker i Glemme bogen og derpaa at tåge sig en sund og hjærtelig Latter over den falske og barnagtige Liberalisme, de havde skrydet med, da de endnu sled Latinskolens og Universitetets Bænke. Nihilisterne havde gjort sikker Regning paa, at disse unge Mænd ved deres Udtræden i Livet skulde blive dem til stor Nytte ved den videre Udbredelse af ele revolutionære Lær donime, og stor var derfor deres Forbavselse, da de nogle Aar senere igen traf sammen med dem, der i sin Tid havde været deres varmeste Tilhængere, og nu opdagede, at de var deres ivrigste Modstandere, dobbelt frygtelige, fordi de nu i deres Egenskab af Statsembedsmænd ansaa sig forpligtede til ved Strænghed at søge Tilgivelse for, hvad de havde forbrudt i deres Ungdom. Saadan gik det altsaa med Nihilismen i de Aar, der kan

betragtes som dens „Inkubationsperiode", og som strækker sig fra 1868—1878. Sidstnævnte Aar var det blevet klart for enhver, der med Alvor havde iagttaget og fulgt den hele Bevægelse, at Socialismen, ligegyldigt under hvilket Navn den maatte søge at skaffe sig Indpas, aldrig vilde faa fast Grund under Fødderne i Rusland; den russiske Jordbund egner sig nu en Gang ikke for Frembringelse og Trivsel af, hvad der strider mod den sunde Sans og mod Hæderlighed. Jeg skal paa dette Sted i Forbigaaende omtale noget, man næppe vil anse for muligt, men som ikke desto mindre er en positiv Kendsgerning : Aleksander 11. havde i hele denne Række Aar fra 1868 — 1878 ikke den fjærneste Anelse om, at eler fandtes noget, eler hed Nihilisme! Grev Schuvålov, som paa den Tid var Chef for den be rygtede „3dje Afdeling", søgte en Dag at gøre Sagen klar for18 Kejseren og at lade ham faa et Indblik i Nihilismens skumle Planer, men alt, hvad han fik for sin Ulejlighed, var det, at Kejseren ytrede til ham, at han ikke kunde indse, at der var det aller mindste utilstedelige i, at nogle af hans Undersaatter omgikkes med vidtgaaende og dristige Planer, thi de vilde derved kun blive saa meget mere skikkede til at forståa de nye Reformer og til at gøre Betydningen af den indlysende for andre; Kejseren tilføjede, at det vilde være ham kært, hvis Russerne allerede fra Ungdommen kunde vænne sig til et mer uafhængigt og et mere personligt Liv. Kejseren var meget utilfreds med de strænge Forholds regler, Grev Schuvålov mangen Gang ansaa det for nødven digt at tåge over for de unge Mennesker, man ofte nok ikke kunde bebrejde andet end, at de levede i uskyldige socialistiske Illusioner. Kejseren kunde ikke frigøre sig for den Tanke, at disse evindelige Afsløringer af Sammensværgelser, disse stadige Fængslinger, disse vidtgaaende terroristiske Under trykkelser, hver Gang et Attentat var mislykket, var Følgen af en beklagelig og alt for vidtdreven Tjenstiver, og han ventede kun paa en passende Lejlighed til at frigøre sig for Grev Schuvålov, der næppe nok tillod ham at trække Vejret, idet han vilde gøre gældende, at det vilde være ab solut heldigere og sikrere, hvis Kejseren kunde lade være at aande. Det var Storfyrst-Tronfølgeren , den nuværende Kejser, der lettede det længe ønskede Brud. En Dag, da Grev Schuvålov gjorde Kejseren Meddelelse om en ny Sammensværgelse, der iøvrigt viste sig kun at eksistere i Grevens Fantasi, afbrøel Storfyrst-Tronfølgeren ham med de Ord: — „Saa vidt man kan slutte af Deres Indberetninger, Greve! er min Faders Liv uafladelig udsat for Fare, og der gaar egenlig ikke et Øjeblik hen, uden at De frelser hans Liv. Jeg har ladet nogle af Deres Indberetninger kontrollere, og det er rykkedes mig at konstatere, at De har en meget livlig, men ikke altid lykkelig Fantasi. Det er uværdigt af Dem at tåge Deres Tilflugt til saadanne Midler for at bevare Deres Anseelse og forøge Deres Betydning i min Faders Øjne."19 Kejseren gjorde ikke nogen Inclvending mod dette vold somme Udfald; Grev Schuvålov forstod, hvad Klokken var slaaet, og indgav sin Begæring om Afsked. Aleksander IL, der saaledes var bleven befriet fra „3dje Afdeling"s evindelige Plagerier, genoptog sine vante fredelige Beskæftigelser, og heretter kunde man hver Dag se ham gaa ganske ugenert gennem Hovedstadens Gader med sin Datter, den nuværende Hertuginde af Edinburgh, under Armen.IV. Nihilisternes Forbrydelser. Oelv om Grev Schuvålov maaske havde overdrevet Faren i Haab om derved at styrke sin egen Stilling, vilde det være ganske überettiget at paastaa, at der slet ikke var nogen Fare tilstede, medens han var ved Magien som Chef for den „3dje Afdeling". Panslavismen, der havde tåget et liidtil uanet Opsving som Følge af Krigen med Tyrkiet, havde ogsaa medført, at Socialismen, der i 1878 var ved at sove stille hen af Mangel paa Næring, pludselig og ganske uventet fik aabnet en Dør, hvorigennem den kunde bane sig Vej til ny Virksomhed; den benyttede sig af Tilfældet og anstillede nu de forfærdeligste Ødelæggelser. Lige fra først af delte den sig i to Partier, af hvilke det ene og übetinget det talrigste ikke havde til Hensigt at an vende andre end lovlige Midler; det tonede Patriotismens Flag og søgte kort sagt at gøre sig fortjent tii at bære det folkelige Navn, det havde givet sig selv. Det andet Parti derimod,' der væsenlig bestod af havarerede Eksistenser af enhver Art, relegerede Studenter, Officerer, der var blevet strøgede af Hærens Lister o. s. v., vilde ikke høre tale om andre end de voldsomste Midler; dets Medlemmer var rede til at begaa hvilken som helst Forbrydelse og modtog deres Befalinger fra en Komité, der var sammensat af en halv Snes Banditer, hvis Navn man ikke en Gang kendte. Disse Komitémedlemmer havde holdt et hemmelig! Møde21 i Lipetsk, og her havde de besluttet, at man skulde gaa frem med Ild og Sværd. De udsendte deretter en Proklamation i denne Aand til alle Socialister, idet de nemlig mente, at de kunde gøre Regning paa dem alle uden Undtagelse. Men de kom snart nok til Erkendelse af, at ele havde forregnet sig grundigt: Medlemmerne af „Folkepartiet" erklærede rent ud, at de ikke vilde have lioget med „Terroristerne" at gøre, og at de ikke havde i Sinde at forlade Lovens

Grund. Ulykkeligvis vandt Terroristerne nogle Tilhængere andet Steds — og eieres blodige Virksomheel begyndte. General Mézentsov, Chef for Gendarmeriet og Grev Schu vålovs Etterfølger, var Terroristernes første Offer; deretter fulgte Fyrst Krapottkin, Guvernør i Khårkov, derpaa en Offi cer i Gendarmerne. Regeringen blev forfærdet og betraadte Undertrykkelsens Vej; den gjorde det paa en meget uklog Maade — det vilde være urigtigt ikke at indrømme det — men Frygten har altid været en meget uheldig Raadgiver. Naar man paa Lykke og Fromme uddeler Slag til højre og venstre, udsætter man sig naturligvis for at ramme fejlt og for at forøge ele Misfornøjedes Tal ved at gøre sig skyldig i Uretfærdighed. Terroristerne havde snedigt gjort Regning paa, at det vilde gaa saaledes. „ Folkepartiets" Medlemmer lagde ikke Skjul paa deres ganske uskyldige Planer, men da de følte, at de var truede i første Linie af den Undertrykkelsespolitik, der netop var bleven inclledet af Regeringen, protesterede de højlydt mod Terroristernes Fremgangsmaade og tilbød at hjælpe Myndig hederne med at faa fat i Snigmorderne ; de lovedé endogsaa, at de vilde træde i Regeringens Tjeneste som Spioner og angive Terroristerne til Politiet. Dette havde kun til Følge, at Terroristerne heretter holdt deres Planer lige saa hemmelige for deres tidligere Venner som for Gendarmerne. Og fra nu af var elet næsten udelukkende mod Kejserens ophøjede Person, at de rettede deres forbryderske Anslag. Den 2den April 1879 var der en ung Terrorist, der senere22 ikke var at formåa til at aflægge nogen videre Tilstaaelse, som affyrede flere Skud af sin Revolver paa Kejseren uden dog at træffe ham. *) Den 19de November samme Aar fandt der en forfærdelig Eksplosion Sted paa Nikolajbanen, der gaar mellem St. Pe tersborg og Moskva. Det kejserlige Tog havde nogle Minuter i Forvejen passeret den underminerede Banestrækning; Minen antændtes under det etterfølgende Tog, hvori Hoffets tjenende Personale befandt sig. Toget blev knust, og Antallet af Døde og Saarede var overordenlig stort. Det lykkedes Politiet at udfinde, hvem det var, der ved denne Lejlighed havde paataget sig at udføre den nihilistiske Eksekutionskomités Befalinger, men derimod lykkedes det ikke Politiet at lægge Haanden paa denne Usling. Hans Navn var Hartmann. Man vil maaske erindre, at denne Hartmann, der efter stræbt af det russiske Politi var flygtet til Paris, blev anholdt af Politipræfekten, Andrieux's Agenter men kort derpaa sat i Frihed, idet man søgte at gøre gældende, at hans Forbrydelse maatte betragtes som politisk og følgelig ikke kunde foran ledige nogen Udlevering til den russiske Regering. Det skal dog siges, at det franske Politi søgte at be smykke denne Kapitulation over for den socialistiske Presses høje Raab med en Erklæring om, at Hartmanns Identitet ikke var tilstrækkelig godtgjort — men der var vel ikke et eneste Menneske i hele Europa, som lod sig føre bag Lyset af dette Komediespil. Hele Rusland rystede af Skræk paa den Tid; man var bange for Terroristerne, hvis Dristighed ganske naturligt voksede fra Gang til Gang, efter som det viste sig, at Politiet næsten altid var ude af Stand til at faa fat i de Skyldige; *) Terroristen Soloviov ventede Kejseren, der foretog sin vanlige Mor- gentur, skjult bag et lille Træskur i Nærheden af Vinterpaladset. Efter det første Skud løb Kejseren saa hurtig, han kunde, over mod Generalstabsbygningens Port, stadig forfulgt af Snigmorderen. Da denne blev paagrebet af den tililende Vagt, tog han Gift. Man gav ham Modgift og frelste hans Liv. Faa Dage senere blev han hængt offenlig; som det med Bestemthed forsikres efter at være bleven underkastet Tortur.23 man var bange for den „3dje Afdeling", der ganske havde tabt Hovedet og var blevet rasende over sine stadige Neder lag og . derfor slog om sig i Blinde; den gjorde Jagt paa al deles uskadelige Borgere, der ofte nok hørte til Kejserens mest hengivne Undersaatter, og sendte dem Massevis til Si birien. «Folkepartiet" led ganske overordenlig meget under denne Tingenes Tilstand; det følte tydeligt nok, at den vildledede offenlige Mening var stærkt tilbøjelig til at gøre elet ansvaiiigt for og til en vis Grad at betragte det som medskyldig i Terro risternes Misgerninger, skønt ingen kunde fordømme dem i stærkere Udtryk end netop «Folkepartiet". Medlemmer af dette Parti var langt om længe heldige nok til at opspore et nyt Komplot, der var endnu mere djæ velsk end de foregaaende ; sit Løfte tro besluttede Partiet straks at gøre, hvad der stod i dets Magt for at bringe Terro risternes Planer til at strande. En af dets Ledere henvendte sig til Chefen for „3dje Af deling" og underrettede ham om, at Vinterpaladset var under minere!, og at Sprængstoffer vilde blive anbragte i Kældrene under Spisesalen, som det var Meningen at sprænge i Luften cl. 5/i7 Februar, netop medens hele den kejserlige Familie sad ved Bordet for at hædre Hertugen af Hessen, der nævnte Dag ventedes i Besøg ved det russiske Hof. Denne Meddelelse var i den Grad bestemt og nøjagtig, at man allerede af den Grund ikke skænkede den nogen Tillid. Politiet havde ogsaa i den seneste Tid mocltaget en saa urime lig Masse Meddelelser og Angivelser, at man slet ikke mere tog noget Hensyn til dem.

Disse Angivelser stammede dels fra. altfor ivrige Borgere, dels fra Folk, der som Følge af den sygeligt nervøse Tilstand, hvori hele Samfundet elen Gang be fandt sig, saa Spøgelser ved højlys Dag; men de skrev sig ogsaa fra ele Sammensvorne selv, der kunde have Interesse af at narre Politiet til at spilde Tid og Kræfter paa at for følge falske Spor, for at det skulde blive saa led og ked af alle disse anonyme Meddelelser, at det tilsidst gav dem en god Dag. Men hertil kommer i det foreliggende Tilfælde, at det virkelig maatte synes aldeles utænkeligt, at man skulde drive Frækheden saa vidt, at man bragte Sprængstoffer ind i selve24 det kejserlige Palads for at stræbe Kejseren og hele bans Familie efter Livet. General Gurko, som den Gang var Guvernør i St. Peters borg, havde imidlertid modtaget en lignende Meddelelse, og han mente, at det vilde være uforsvarligt ikke at skænke den nogen Opmærksomhed. Han gjorde Indberetning herom til Kejseren, og da denne fra übekendt Side havcle faaet tilstillet en Meddelelse, der stemmecle med, hvad Gurko havde faaet at vide, og iøvrigt meddelte detaljerede Oplysninger om hele Sammensværgelsen, gav han General Gurko Befaling til at træffe alle nødvendige Foranstaltninger til at hindre det paa tænkte forbryderske Anslag. Men nu opstod der Vanskeligheder af en ganske uventet Art: en Strid om et usselt Etikettespørgsmaal. Det almindelige Politi har ikke Adgang til Vinterpaladset, medens Terroristerne derimod syntes at gaa og komme dér, ganske som om de var hjemme. Lige saa lidt har de mili tære Myndigheder noget at sige dér, end ikke de allerhøjeste. Da nu Chefen for „det kejserlige Hovedkvarter" erfarede, at Kejseren havde bemyndiget General Gurko til at foretage en Undersøgelse af hele Paladset, gjorde han et forfærdeligt Væ sen deraf; han betragtede det som en personlig Fornærmelse, man havcle tilføjet ham ved saaledes at tænke paa at give Politiet Indpas paa hans Enemærker; noget saa forfærdeligt vilde han ikke finde sig i og overrakte Kejseren sin Afskeds begæring. Dette havde til Følge, at Kejseren tog den Be myndigelse tilbage, han kort i Forvejen havde givet Gurko, og overdrog der krænkede Hofmand personlig at skride til en omhyggelig Undersøgelse af Paladset og derpaa at meddele ham Resultatet af denne Undersøgelse. Etterforskninger blev anstillede med al den Overfladisk hed, man maatte vente sig af den paagældende Hofmand, der ikke vilde tænke sig Muligheden af, at Nihilisterne kunde være saa gudsforladte, at de uden først at indhente hans Tilladelse skulde vove at trænge ind i et Palads, han var sat til at vogte ! Hans Indberetning beroligede Kejseren fuldstændigt, og næste Dag Kl. l 1/2 Aften — nøjagtigt paa den Tid, Nihilisterne selv pralende havde angivet — forefaldt der en rædselsfuld25 Eksplosion, der fik hele Vinterpaladset til at ryste. Hvælvingen, paa hvilken Spisesalen hviler, blev sprængt, alle Møblerne knustes, og Gassen gik ud; alle Tjenerne, der i det Øjeblik befandt sig i Salen ved Siden af eller paa Dørtærskelen ind til Spisesalen, blev kastede over Ende .... Hvis det Tog, der bragte Hertugen af Hessen til St. Pe tersborg, ikke ganske tilfældigt havde været noget forsinket, vilde hele den kejserlige Familie være bleven ryddet af Vejen, og endnu idag kan man ikke med roligt Blod tænke paa de forfærdelige Følger heraf. *) Den næste Dag samledes alle de Generalguvernører, der netop var nærværende i St. Petersborg, til et overordenlig Møde, for at raadslaa om, hvad der rettest burde gøres for at bekæmpe de Sammensvorne. *) Eksplosionen kostede en Mængde Soldater af „det finske Garde- regiment" Liv og Helbred. En Afdeling af Regimentet havde om Middagen Kl. 12 overtaget Vagttjenesten. Sprængstofferne var op- hobede i Kælderen under Vagtlokalet og bragtes til at eksplodere ved et Urværk, der var indstillet til at løsne en kraftig Slagfjeder præcis Kl. 7V2, den Tid, hvor alle efter Bestemmelsen allerede skulde have siddet ved det kejserlige Taffel. — I de officielle Rapporter søgte man at reducere Eksplosionens Omfang saa meget som muligt, og det gjordes gældende, at Kejserens Liv ikke havde været udsat for nogen virkelig Fare.v Grev Loris Mélikov. (jrev Valiijev, der var Præsiclent for Ministerkomiteen, forelagde den ovenomtalte Forsamling et Forslag, han havde udarbejdet i Nattens Løb. Hans Forslag gik ud paa, at der skulde tildeles en energisk Mand snart sagt diktatorisk Magt og Myndighed over alle Kejserens Undersaatter; det skulde forbeholdes Generalguvernørerne at blive enige om, hvem det burde være, der saaledes skulde blive omtrent almægtig i Rusland, og, når de var blevet enige herom, skulde de selvfølgelig henstille deres Valg til Kejserens Godkendelse. Forslaget blev vedtaget i Principet — men enhver af de højtstaaencle Mænd, der var tilstede ved dette Møde, skyndte sig med at erklære, at han maatte frabede sig Æren af muligvis at komme i Betragtning ved Besættelsen af den farefulde Diktatorpost. Forslagsstilleren selv, Grev Valiijev, var dog ikke saa beskeden og tilbageholden som ele andre Herrer. Han indsaa meget vel, hvilket umaadeligt Ansvar, der baade over for Nutid og Fremtid vilde være forbundet med Udøvelsen af en saa vidtgaaende Myndighed som den, han havcle foreslaaet lagt i en enkelt Mands Haand, men

han var af den Overbevisning, at denne Opgave ikke vilde overstige hans Kræfter, og han glædede sig allerede til at komme til at udøve en uindskrænket Magt. Grev Valiijev var en meget ærgærrig Mand, og, blindet af27 sin Magtsyge, havde han ikke lagt Mærke til en Hofintrige, som dog ikke var nogen Hemmelighed for det store Publikum, og som vi maa omtale lidt nærmere paa dette Sted, da den kom til at udøve en afgørende Indflydelse paa Begivenhedernes Gang. Grev Adlerberg, Minister for det kejserlige Hof, var vokset op og var ældet i smaa Paladsintriger. Det var en elskværdig Mand, som blev hædret med sin kejserlige Herres oprigtige Venskab og ikke skyede noget som helst Middel for at ved ligeholde dette Venskab med alle de smaa og store Fordele, som fulgte dermed. Alle hans Bestræbelser gik derfor ud paa ikke alene at være Kejseren til Behag men ogsaa at ind smigre sig hos enhver, der udøvede en forbigaaende eller vedvarende Indflydelse paa hans kejserlige Ven. Paa det Tidspunkt, vi nu beskæftiger os med, var den skønne Fyrstinde Dolgorucki den, der stod Kejser Aleksander nærmest, den, for hvem han ikke havde nogen Hemmelighed. Men naar Fyrstinde Dolgorucki var Kejserens Fortrolige, var der en anden Mand, som var hendes Fortrolige; det var Loris Mélikov, Armenier af Fødsel og, ligesom alle sine Lands mænd, uudtømmelig, naar det gjaldt om at finde paa Udveje i den ene eller den anden Retning; derhos en ualmindelig militær og administrativ Begavelse, der allerede havcle haft Lejlighed til at vække Europas Beundring. Fyrstinde Dolgorucki savnede noget: hun tragtede efter at blive anerkendt som den mægtige russiske Kejsers legitime Hustru. Der var nu ingen Tvivl om, at Kejseren var beredt, til straks efter sin Gemalindes Død, som maatte anses for nær forestaaende, at trodse alle Fordomme og at lade Fyrstinden stige op til sig paa Tronen, men den erklærede Favoritinde indsaa meget vel, at der vilde rejse sig en vældig Bevægelse mod hende fra den russiske Adels Side, og hun frygtede for, at Kejserens Vilje kunde blive brudt imod denne Moclstand. Det var hende. om at gøre at finde en Mand, der kunde være i Stand til at gaa uden om denne Vanskelighed. Loris Mélikov paatog sig dette Hværv. Denne fremragende Mand havde allerede længe ønsket, at han maatte faa Lejlig hed til at glimre paa en Skueplads, der var hans Geni værdig,28 og selvfølgelig kunde det ikke falde ham ind at lade den Lejlighed übenyttet, der nu tilbød sig, og som rimeligvis ikke nogensinde vilde komme igjen. Grev Adlerberg- var den, som bragte denne Alliance til Afslutning. De tre Sammensvorne mødtes hver Aften hos Hofmini steren „for at spille Piquet", hed det sig, men i Virkeligheden for at træffe alle Forberedelser til, at Loris Mélikov i det givne Øjeblik kunde overtage det Diktatur, som Grev Valiijev i sin Godtroenhed forberedte for sig selv. . Den 15/27 Februar holdt man op med at spille Picjuet hos Grev Adlerberg — alle tre Spillere havde vundet. Den eneste, der ikke vandt noget, var Grev Valiijev, men han havde jo ganske vist heller ikke faaet Lov til at spille med. Den Titel, Loris Mélikov i sin nye Værdighed fik tildelt af Kejseren personlig, var „ Øverste Chef for den højeste Administrationskommission". Den forholdsvis beskedne Titel førte dog ingen bag Lyset. Hoffets og Adelens Mænd indsaa, at de havde faaet en Herre. Naar der ikke rejste sig nogen Indsigelse mod det uventede Valg, Kejseren havcle truffet, saa var elet vel nærmest fordi man den Gang antog, at Loris Mélikov var i høj Grad populær, og at den offenlige Mening i Almindelighed vilde hilse Udnævnelsen med Tilfredshed. Loris Mélikov, der saaledes var blevet Situationens Mand, mærkede kun alt for vel den ulmende Fjendtlighed imod sig; han optraadte dog med Varsomhed over for dem, men paa den anden Side vogtede han sig vel for at henvende sig om Medhjælp til nogen af Rigets tidligere Tjenere, der alle uden Undtagelse, saa godt det paa nogen Maade lod sig gøre, viste ham deres Foragt ved at holde sig paa Afstand fra ham. Loris Mélikov vendte sig derfor til unge hidtil übekendte Mænd, der med Glæde var villige til at hjælpe ham med at gennemføre et nyt Regeringssystem ; han søgte derhos at komme paa en god Fod med Pressen, hvad der i visse Kredse næsten blev betragtet som skandaløst, da Bladene i Rusland jo ellers staar under skarp Kontrol af Censuren; han lagde ikke Skjul paa, at enhver, der vilde komme ham til Hjælp med Raad og Daad, skulde være hjærtelig velkommen. Jeg var en god Bekendt af Loris Mélikov, og i en Sam29 tale, jeg paa den Tid havde med ham, gjorde han mig den Ære at udbede sig min Mening om det brændende Spørgs maal. Jeg var godt inde deri og havde aldeles paalidelige Oplysninger om de russiske Socialisters Stilling. Jeg kunde blot raade ham til vedblivende at gaa frem med den aller yderste Strænghed, da det, efter min Overbevisning, var det eneste, der kunde redde Landet. Ganske vist havde jeg, lige som saa mange andre, i høj Grad beklaget de store Fejlgreb, den „3dje Afdeling" havde begaaet, men den vidtdrevne Vil kaarlighed, der var bleven udvist, havde ikke desto mindre medført det Gode, at Terroristerne var blevet slaaede med Skræk; derhos havde man opnaaet, hvad der

heller ikke var af ringe Betydning, at «Folkepartiets" Medlemmer afgjort havde tåget Afstand fra Terroristerne, då de aldeles ikke skyttede om at . udsætte sig for de samme Farer som en Haandfuld Nihilister men tværtimod havde den bedste Lyst til at hjælpe Myndighederne med at faa fat i Terroristerne for derved at levere Bevis for, at de var besjælede af'de reneste og bedste Hensigter. Det vilde upaatvivleligt blive opfattet som Tegn paa Svag hed, hvis man besluttede sig til at optræde med mindre Haardhed netop i det Øjeblik, hvor man var ved at naa Maalet. Regeringens Fjender vilde udbasune det som en Sejr, og «Folkepartiet" vilde sandsynligvis slutte sig til Terroristerne. Denne Sammensmeltning maatte hindres for enhver Pris, hvis man ikke ønskede siden at komme til at optage Kampen mod et Oprørsparti, der bestod af utallige Medlemmer, i Stedet for imod en lille Skare Forbrydere. De senere Begivenheder har vist, at jeg havcle Ret i min Opfattelse, og jeg tror, at ingen Politiker kan have Grund til at bebrejde mig, hvad jeg elen Gang udtalte over for Loris Mélikov. Diktatoren slog imidlertid ind paa en Vej, der var aldeles modsat den, jeg havde anset for den eneste rigtige. Den ene Indrømmelse fulgte efter den anden, og Terroristerne havde ikke vanskelig! ved at give det Udseende af, at disse Ind rømmelser var blevet aftvungne Regeringen af Frygt. Der var nu kun et lille Skridt til at opfordre Folkepartiets Med lemmer til at gøre fælles Sag med Terroristerne, og dette30 Skridt blev tåget hurtigt nok. I Forening gav de sig nu til at forlange Reformer, stadig i mere bydende Tone, og Loris Mélikov blev formelig oversvømmet med Henstillinger og An søgninger i denne Retning. Man var dog saa elskværdig at indrømme ham en Frist af nogle Maaneder, men man lod ham samtidigt forståa, at man, nåar denne Frist var udløbet, vilde fordre, hvad man nu nøjedes med at anmode om. Vice-Kejseren stod i disse Maaneder paa Højden af sin Magt og Indflydelse; hans Popularitet var übeskrivelig, og Kejseren var henrykt over at have fundet en saadan Tjener. Som om Skæbnen havde villet udøse al sin Gunst over Loris Mélikov, inden den pludselig styrtede ham ned fra Lyk kens høje Tinde, frembød der sig netop da en ny Lejlighed for ham til yderligere at vinde Kejserens Hengivenhed. Kejserinden endte sit Liv, der havde været en Kæde af Sorger og Lidelser — og allerede to Uger efter steg Fyrstinde Dolgorucki, der blot 14 Aar gammel var kommen til at indtage en Plads ved Tronens Fod, op ad alle dens Trin; det var Loris Mélikov, der havde faaet Kejseren til at fremskynde Udførel sen af den Beslutning, han havde tåget allerede for længe siden, og paa denne Maade fik Diktatoren Lejlighed til at be tale sin høje Beskytterinde den Pris, man i Forvejen var bleven enig om. Loris Mélikov havde den store Ære at fungere som Bru dens Forlover og fik til Tak herfor Grevekronen. Aleksander ll.s Mesalliance stødte paa stor Modstand fra Tronfølgerens Side, men han blev nødt til at bøje sig for Kejserens bestemte Vilje. Imidlertid maatte Fyrstinde Dolgo rucki for sit eget og sine Børns Vedkommende underskrive et Dokument, hvorved hun frasagde sig alle mulige Rettig heder til Rusland, Trone og til den kejserlige Families Præro gativer, og hun maatte lade sig nøje med Titlen „Durch lauchtige Fyrstinde Jiirievski". Dynastiet Romånov fører ogsaa Navnene Jiiriev og Sakhårin. Men i. alt væsentligt var Maalet naaet: Elskerinden var blevet legitim Hustru. Endnu blot nogle faa lykkelige Aar og nogle Intriger fra Loris Mélikovs og Adlerbergs Side. og den saa brændende eftertragtede kej serlige Krone vilde komme til at pryde hendes Hoved. Loris Mélikov følte sig fuldkommen sikker; han blev31 støttet af Rigets to mægtigste Mænd, og han var bleven i aller højeste Grad populær, da han havde gengivet en Mængde af de unge Mennesker Friheden, der af hans Forgængere med stor Vil kaarlighed var blevet kastede i Fængsel eller forviste til Si birien. Han var nu saa uforsigtig at betræde den Vej, hvorpaa Selvherskermagtens Modstandere havde søgt at lokke ham ind. Det var fra nu af hans stadige Tanke at give Rusland en * Forfatning efter europæisk Tilsnit, med et folkevalgt Kammer, med et Senat og et ansvarligt Ministerium, og det var hans bestemte Hensigt saa hurtigt som vel muligt at virkeliggøre denne Tanke for saaledes at gøre sig værdig til Historiens Lovprisning og Efterslægtens Erkendtlighed. Han brød sig slet ikke om at vide, om en saa genneni gribende Forandring nu ogsaa var i Overensstemmelse med Befolkningens Ønsker ; han syntes slet ikke at tænke over, om Rusland nu ogsaa vilde være i Stand til at leve under en Regeringsform, som er saa vidt forskellig fra den, der hidtil har skabt dets Magt og Lykke; han lod slet ikke til at frygte for, at Freden i det Indre kunde blive truet som Følge af den gennemgribende Omvæltning af alt Bestaaende, han paatænkte. Som et Bara, der sønderriver sit Legetøj for at se, hvad der er inden i det, vilde han til at gøre det af med Selvhersker magten uden at bryde sig om, at Riget meget muligt derved kunde komme til at ryste i sin Grundvold. Al hans Tid og Arbejdskraft var optaget af Forberedel serne til det store konstitutionelle Værk, han havde planlagt; ja, han var i den Grad optaget deraf, at

han ikke en Gang lagde Mærke til det Uvejr,. der begyndte at trække op om ham. Naar hans hengivne Venner ansaa det for deres Pligt at underrette ham om, at man — o: Nihilisterne — endnu be standig lagde Miner, og at de forfærdigede Bomber, svarede han med den største Ro: — «Politiet gør sig virkelig alt for megen Ulejlighed; lad kun Børaene more sig; elet bliver nok godt alt sammen. Jeg indestaar for, at jeg skal gøre mine Sager saaledes, at der, inden en Maaned er gaaet, ikke længer kan være ringeste Tale om noget Attentat." Han tænkte paa sine Reformplaner og var naiv nok til at indbilde sig, at en Lap Papir vilde være tilstrækkelig til32 at gøre Ende paa alle Komplotter og forhindre alle For brydelser. De Advarsler, han mocltog, blev iøvrigt sjældnere og sjæld nere. Han havde med paafaldende Hast og Ugenerthed fjær net næsten alle Selvherskermagtens gamle Tjenere fra det kejserlige Hof; dette havde vakt yderligere Misstemning imod ham blandt Adelen, og der var snart nok ikke et eneste Menneske, som brød sig om at standse ham paa den farlige Skraaplan, hvorpaa han havde vovet sig ud, og som han med voksende Fart gled nedad, dragende hele Landets Fred og Lykke med sig. Hoffets gamle prøvede Stormænd havde trakket sig til bage, og i deres Sted var der kommen Folk, der var dukkede op, Gud véd hvorfra, og som i deres hele Væsen optraadte saa kluntet og kejtet, at St. Petersborgs Hof, som hidtil havde været bekendt overalt for sin Elegance og fine Takt, næppe var til af kencle igen. Dernæst blev Ministeriet næsten ganske fornyet. Loris Mélikov overtog selv lndenrigsministerens Portefølje, medens han overdrog Justitsministeriets til en vis Nabokhov, hvis mindste Fejl var, at han var beruset fra Morgen til Aften og fra Aften til Morgen. Den übetydelige Sabiirov kom i Grev Tolstojs Sted i Spidsen for Ministeriet til Folkeoprysningens Fremme, men han maatte dog snart vige Pladsen for Baron Nikolai, som Loris Mélikov kendte fra Kaukasus. Abazå, en dygtig Mand, som dog var ganske blottet for Erfaring, kom i Spidsen for Finansministeriet. Kun to af de gamle Ministre blev tilbage, nemlig den uundgaaelige Grev Adlerberg og Krigsministeren, den hæderlige Grev Miljutin. Loris Mélikov har vist nok gjort et Forsøg paa at faa Kejser Aleksander til at skille sig ogsaa ved disse to Mænd ; han kom dog snart nok til Erkendelse af, at det ikke vilde lykkes ham at faa Kejse ren overtalt hertil, og han forstod deretter at vinde begge disse Mænd for sig. Gendarmerigeneral Fédorov, som man ingensinde har beskyldt for at være et Lys, blev Politipræfekt i St. Petersborg. Efter ti Maaneders Forløb var det lykkedes Loris Mélikov at faa alle Kejserens tidligere Raadgivere fjærnede, uden Hen syn til lang og tro Tjeneste, uden Hensyn til deres grænseløse33 Hengivenhed for Aleksander 11. Paa nogle faa hæderlige Und tagelser nær — saaledes Skalkovski, Besobråsov og to eller tre andre — var Loris Mélikovs Medarbejdere hans personlige Venner, Folk, der krøb for ham og i det hele tåget ikke var ret meget værd, og hvis væsenligste Bestilling bestod i at tiljuble ethvert af hans Paahit levende Bifald og at kontra vignere ethvert af hans Dekreter. Det vil være rigtigst her at gøre opmærksom paa, at Oppositionen, der ikke kunde komme til Orde i hans umiddel bare Nærhed, havde trukket sig tilbage til Salonerne, og de mange Fjender, Loris Mélikov havde skaffet sig, afventede dér ganske roligt det belejlige Øjeblik for at tåge Hævn over ham for den hensynsløse Optræden, hvori han havde gjort sig skyldig over for dem. Øjeblikket kom kun altfor hurtigt — selv for dem, der mest tørstede efter at hævne sig paa Loris Mélikov. 3VI. Aleksander ll.s D#d. 1 Slutningen af Februar var der Uvejrsluft over St. Petersborg; det var, som havde man en Anelse om, at en Ulykke var nærforestaaende. Den 18de Februar (2den Marts) var det Aarsdagen for Kejser Nikolajs Død, og ganske i Strid med, hvad der ellers havde været Skik og Brug, blev der om Aftenen givet to Baller, det ene hos Storfyrstinde Maria Påvlovna *), det andet hos Fyrstinde Kottschubai. Aleksander 11. hædrede denne gamle Dames Fest med sin Nærværelse men vilde ikke begive sig til sin Svigerdatters Bal. Aarsagen hertil var den, at Storfyrstinden havde undladt at sende en Indbydelse til Fyrstinde Jiirievskis Søster. Denne Strid mellem Damer havcle givet Anledning til en lille Palads revolution — en mondæn Intrige syntes altid at skulle være indblandet i politiske Begivenheder. Kejseren, der var stærkt paavirket af sin Gemalinde, tog naturligvis Parti for sin Svigerinde imod Storfyrstinde Maria Påvlovna. Den 28de Februar (12te Marts) var en Lørdag, og Kejser familiens Medlemmer plejer altid at spise Frokost sammen om Lørdagen. Aleksander 11. benyttede Lejligheden til at *) Maria Påvlovna, gift med Storfyrst Vladimir, Aleksander ll.s næst- ældste Søn.35 rette nogle Bebrejdelser til sin Søn, Maria Påvlovnas Gemal, idet han foreholdt ham det upassende i, at der var blevet danset hos ham paa Aarsdagen for hans Bedstefaders Død. Storfyrst-Tronfølgeren tog smilende sin Broder i Forsvar, idet han gjorde Kejseren opmærksom paa, at han jo selv, netop samme Dag, havcle cleltaget i Festen hos Fyrstinde Kottschubei. — „Ti stille!" svarede Kejseren

heftig, „der er ingen, der har spurgt Dig om din Mening. Du gjorde bedre iat befatte Dig noget mere med Statssager. Du kan maaske blive Kejser den Dag imorgen!" Aleksander 11. havde ingen Anelse om, at hans Ord skulde gaa i Opfyldelse. Ingen af de Tilstedeværende tænkte i Øje blikket videre over denne Ytring, men man kom i Tanker om den, efter at Ulykken var sket. Grev Loris Mélikov, der indfandt sig efter Frokosten, an modede Fyrstinde Jiirievski om at overtale Kejseren til at op give elen Revy, han efter Bestemmelsen næste Dag skulde holde henne i Mikhail Ridehuset. Der gik nemlig Rygter om, at der den Vl3 Marts vilde blive forsøgt et nyt Attentat mod Kejserens Liv, og Loris Mélikov ønskede for alle Til fældes Skyld at have sin Ryg dækket. Om Aftenen før Katastrofen aflagde Kejseren et Besøg hos Storfyrstinde Aleksandra Josifovna *), der var upasselig, og han meddelte hende, at han havde besluttet sig til ikke at forlade sit Palads den følgende Dag. » — „Det er ikke, fordi jeg ikke er rask; tværtimod, jeg befinder mig fuldkommen vel," tilføjede Kejseren smilende, „men det er den kære Loris Mélikov, som giver mig Stuearrest." — „Hvor det gør mig ondt for mig selv og for min Fa milie," ytrede Storfyrstinden, «imorgen skulde min Søn Kon stantin *) netop have været fremstillet for Dem som Ordon nansofficer." *) Storfyrstinde Aleksandra Josifovna, Prinsesse af Sachsen-Altenburg, formælet med den for faa Aar siden afdøde Storfyrst Konstantin, til 1881 russisk General- Admiral. **) Storfyrst Konstantin Konstantinovitsch, Officer i den russiske Flaade; skriver Smaadigte og er Præsident for Akademiet for de skønne Kunster.36 — «Ja, det er sanelt, det havde jeg helt glemt," ytrede Kejseren; «saa er der ikke andet for, end at jeg ikke lystrer Loris Mélikov, thi jeg vil ikke for alt i Verden volde Dem nogen Sorg." Næste Formiddag arbejdede Kejseren indtil Klokken 11 sammen med Loris Mélikov og satte sit Navn under to Ukas'er, den ene til Senatet, den anden angaaende den store Reform, idet han saaledes opfyldte Loris Mélikovs Ønske; Diktatoren troede fuldt og fast, at hans Navn nu vilde blive indskrevet med gyldne Bogstaver i Historiens Aarbøger. Aleksander begav sig deretter ind i sin Gemalindes Værelse ; han omfavnede Fyrstinden og lovede hende at være meget forsigtig. Netop som han vilde forlade Værelset, kom hans lille Datter Katharine løbende hen til ham og sagde: -- «Fader! Du har endnu ikke kysset mig." — «Du vil ikke give mig en eneste Times Henstand," sagde Kejseren og 10, «kom saa herhen! jeg skal kysse Dig dit Kys maa bringe mig Lykke." Kejser Aleksander kørte ud i lukket Vogn, eskorteret af Gardekosakker. I strygende Galop gik det gennem Målaja Sadovaja Gaden, som Nihilisterne havde uhdermineret, uden at Politiet havde den ringeste Anelse derom. *) Folk tiljublede *) Målaja Sadovaja („den lille Havegade") gaar fra Nevski Prospekt til Mikhail Ridehuset. Nihilisterne havde i Huset Nr. 3. nærmest til Hjørnestedet ved Nevski, lejet Kælderetagen og paa Skrømt indrettet et Udsalg af Smør og Ost dér. Fra Kælderen havde de lagt en Minegang tværs over Gaden, og den var d. 13de Marts om Morgenen fyldt med Sprængstof; alt var beredt til at lade Minen spille, nåar Kejseren, saaledes som man havde ventet, kørte denne Vej tilbage efter Paraden. Politiet havde Dagen i Forvejen faaet en anonym Meddelelse om, at alt vist nok ikke stod rigtig til med Forretningen i Grev Mengdens Hus (Nr. 3), og en særlig Kommission under Ledelse af Grev Mrovinski blev sendt derhen for nærmere at undersøge For- holdene. Ostehandleren, den bekendte Nihilist Bogdånovitsch. der levede paa et falskt Pas, som lød paa Navnet Kobosov, blev pludse- lig overrasket af Politikommissionen, som gik gennem alle Kældér- rummene uden at opdage noget mistænkeligt. En tom Tønde dækkede Indgangen til Minegangen, hvor en af de Sammensvorne, Marine- officeren Sukhånov (henrettet d. 30te Marts 1882) netop befandt sig i Færd med at træffe de sidste Forberedelser til Sprængningen37 Kejseren, der saa' glad og tilfreds ud. Efter Paraden lyk ønskede Aleksander 11. den unge Storfyrste Konstantin Kon stantinovitsch til at være traadt ind i Tjenesten og lod en af sine Fløjadjiitanter overbringe Storfyrstinde Aleksandra Josifovna sin kejserlige Hilsen med Tilføjelse af, at han ikke fortrød, at han havde holdt sit Ord til hende; alt var, Gud ske Lov! gaaet saa godt, som man vel kunde ønske sig. Da Kejseren forlod Ridehuset, aflagde han et kort Besøg hos sin Tante, Storfyrstinde Katharina Mikhåilovna *), og dråk en Kop Kaffe hos hende. Da Aleksander 11. tog bort fra dette Besøg, gav han plud selig Kusken Befaling til ikke at køre den oprindelig bestemte Vej tilbage gennem Målaja Sadovaja Gaden men derimod at vælge de mindst beferdede .Gader; han kunde ikke ane, at Nihilisterne havde besat alle Veje. Næppe var Kejserens Vogn kommen omkring Hjørnet ved Katharinakanalen, før en ung Mand, der var forklædt som Bonde, kastede en Bombe ind under Vognen. Den sprang med et forfærdeligt Brag, dræbte den Kosak, der sad paa Bukken ved Siden af Kusken, to Mand af Eskorten og en lille Slagterlærling, der netop gik forbi med en Kurv med Kød paa Hovedet; Vognen blev halvt knust. En Mængde Mennesker var

styrtede til alle Vegne fra for at se, hvad der var foregaaet, og til alniindelig Forbavselse næste Dag. Minen skulde efter de omfattende Forsøg, der var blevet anstillede, have været antændt i samme Øjeblik, Hestene passerede den af de Sammensvorne nøje afsatte Linie. De nærmest liggende Huse vilde efter al Sandsynlighed være styrtede sammen over Kejse- rens Vogn, og hvis Aleksander 11. imod Forventning ikke skulde blive dræbt ved selve Sprængningen eller ved Husenes Sammen- styrtning, skulde de nihilistiske Bombekastere, der var blevet op- stillede paa Hjørnet af Nevski Prospekt, straks være komne til for at myrde Kejseren under den almindelige Forvirring. Var det gaaet efter Nihilisternes Beregning, vilde Hundreder af Mennesker være bleven dræbte og lemlæstede ved denne Lejlighed. *) Mikhåilov Paladset ligger kun faa Skridt fra Ridehuset, hvor Paraden fandt Sted, og dets prægtige Have strækker sig langs med Katha- rinakanalen, hvor Kejseren blev myrdet. Den Kathedral, som nu bygges paa dette Sted, kommer til at naa et. Stykke ind i Mikhåilov Paladsets Have.38 saa ele nu Kejseren, der aldeles uskadt steg ud af den øde lagte Vogn; han var forferdelig bleg. — «Vil Deres Majestæt ikke behage at tåge Plads i min Kane . . og lad os saa straks komme afsted," henvendte General Dvorrsjévski sig til Kejseren. — «Min Plads er hos de Saarede," svarede Kejseren og rettede sine Skridt hen imod dem, der laa blødende i Sneen. Morderen var imidlertid bleven paagreben af Mængden, og man førte ham hen til Kejseren. — «Hvad hedder Du?" spurgte Kejseren med bydende Stemme. Morderen opgav et urigtigt Navn — «Skammer Du Dig ikke!" sagde Kejseren og vendte sig om for at gaa hen til General Dvorrsjévskis Kane, da i samme Øjeblik en Officer kom ilende hen til Kejseren og med bestyrtet Mine spurgte ham, om han var saaret. — „Nej, Gud ske Lov!" svarede Kejseren. — «Det er en Smule for tidligt at sige Gud ske Lov," var der nu en anden ung Mand, der stod i Nærheden og bai en Bondes Dragt, som uclbrød, idet han samtidig! slyngede en ny Bombe ned for Kejserens Fødder. Alt blev indhyllet i Røg og Flammer, men da Røgen var trukket bort, saa man Kejseren ligge i Sneen, der var badet af hans Blod. — «Hvor jeg fryser," stønnede han. Han havcle dog Kræfter nok til at sætte sig op og at støtte sig til Jærngelænderet ud mod Kanalen; hans Uniform var helt sønderflænget. En halv Snes Officerer og Soldater laa blødende rundt omkring ham, blandt dem Politimesteren, General Dvorrsjévski, og Chefen for Kejserens hemmelige Garde, Kaptajn Kock. De, der var slupne derfra med hele Lemmer, bar med Forsigtighed Kejseren hen til Kanen. — «Hvor jeg fryser!" sukkede han endnu en Gang. En Soldat lagde et Tørklæde over hans Hoved; den unge Grev Héndrikov steg op bag paa Kanen og støttede den døende Kejsers Hoved, som han havde bedækket med sin Kasket. Kaptajn Kulebjåkin, der selv var bleven saaret, lagde sig39 paa Knæ paa Bunden af Kanen for at støtte Kejserens for færdeligt lemlæstede Legeme. — „Er Du saaret, Kulebjåkin?" spurgte Kejseren med Deltagelse. — «Hvor Deres Majestæt maa lide!" svarede Officeren og græd. I dette Øjeblik indtraf Storfyrst Mikhail Nikolajevitsch til Ulykkesstedet; han kom fra sit nærliggende Palæ. — «Såscha! (Aleksander) er Du saaret?" udbrød han dybt bevæget. — „Min Søn! hvor er min Søn?" fremførte Kejseren med Opbud af sine yderste Kræfter. Derpaa drog kan sit siclste Suk. Dette Suk og dette Angstens og Kærlighedens Udbrud var Aleksander ll.s Testament. Han, som havde frigivet de Livegne, og som havde haft i Sinde at skænke Folket andre Friheder, overdrog hermed sin Søn at tuklende det Værk, han havcle begyndt. Indtil sit siclste Aandedrag tro over for det russiske Monarkis Traditioner forenede han den ny Kejser og Folket i samme Tanke, i samme Sorg og samme Kærlighed; han lagde Sønnen paa Sinde, at han skulde hellige sig Folkets Lykke, og Folket paalagde han at holde fast ved dets Hen givenhed for Dynastiet til Troels for de oprørske Undersaatters Anstrængelser for at bringe dem bort derfra. Bomben havde saaret Kejseren paa det forferdeligste; hele Underlivet var oprevet, Benene dannede bogstavelig en uformelig Masse fra Knæet og nedetter, Ansigtet var sønder slidt, Rygraden knust. Da man faa Minuter efter Katastrofen indtraf til Vinter paladset med Kejserens afsjælede Legeme, saa man, at det var i en saadan Forfatning, at man maatte bære det op i et Tæppe. Da Fyrstinde Jiirievski fik Meddelelse om, at hun allerede var bleven Enke, sank hun sammen under Slaget, og det vårede over et Døgn, inden hun atter kom til Bevidsthed.VII. Hos Loris Mélikov. Ueneral Loris Mélikov, hvem den offenlige Mening straks efter Katastrofen udpegede som den moralsk Ansvarlige, viste ikke stort mere Fasthed og Selvbeherskelse end sin Allierede, Fyrstinde Jiirievski. Vi skal nu se, hvad denne Mand, der jo havde paataget sig at vaage over Kejserens og Rigets Sikkerhed, beskæftigede sig med netop paa samme Tid, som det historiske Drama fore gik henne ved Katharinakanalen. Grev Loris Mélikov havde ladet Kammerherre Skalkovski kalde tilligemed Nikolaj Besobråsov, der i Almindelighed blev anvendt til

Tillidshverv. Han havde leveret Besobråsov det meget omtalte Manuskript til Forfatningsudkastet og paa lagt ham ufortøvet at bringe det hen i Statstr^ykkeriet; han skulde sørge for, at der straks blev tåget fat paa Sæt ningen, saa at der senest om en Time kunde leveres et Korrekturaftræk. Derpaa havde Loris Mélikov indelukket sig i sit Kabinet sammen med Valiijev og Nabokov; han talte meget alvorligt med dem om, hvorledes man rettest burde offenliggøre den kejserlige Ukas, og hvorledes man bedst skulde gennemføre den, med andre Ord, om hvorledes man helst burde gaa til Værks ved Afsløringen af det Mindesmærke, han var ved at rejse til sin egen Forherligelse.41 Samtalen blev afbrudt ved den fjærne Lyd af den første Bombeeksplosion. *) — «Hvad var det!" udbrød Valiijev bestyrtet, thi han var ikke saa optimistisk anlagt som Loris Mélikov; «der skulde da ikke være sket noget ..." — „Vær De kun ganske rolig," svarede Loris Mélikov; «der sker intet idag, og jeg indestaar for Kejserens Sikkerhed." Ikke desto mindre gav han General Fédorov, der hvilede sig i Loris Mélikovs Forværelse i Stedet for at være paa sin Post i Kejserens Nærhed, Ordre til at begive sig afsted for at skaffe Oplysning om, hvorfra det stærke Knald skrev sig. Generalen gik udenfor, medens han nynnede en lille lystig Melodi, og fortsatte deretter tilfods. Just nu forefaldt den anden Eksplosion, eler var langt stærkere end den første, og fik Ruderne til at klirre i Dik tatorens Kabinet. Loris Mélikov sprang op fra sin Stol skæl vende og ligbleg lige som de to andre Ministre. — „En Vogn!" raabte han, «lad der straks blive spændt for!" Vognen var endnu ikke kørt frem, da Kaptajn Kock**) indfandt sig ganske blodig og saa udmattet, at han næppe kunde holde sig oprejst. — «Hs. Majestæt er dødelig saaret!" fremstammede han med næppe hørlig Stemme. Hans Udseende sagde iøvrigt mer end mange Ord. Loris Mélikov, der oversaa Udstrækningen af den Ulykke, der havde rammet Rusland og ham selv, styrtede baglænds om paa Gulvet, medens Blodet strømmede ud af hans Mund. *) Loris Mélikov boede i Store Morskåja Gaden, ved Mojkåstrømmen, en lille Fjerdingvej fra Ulykkesstedet. **) Kaptajn Kock, nu Major i Gendarmeriet, fik flere alvorlige Kvæstel- ser; han halter stærkt.VIII. Aleksander ll.s Karakter. Jeg har foresat mig at gøre Almenheden bekendt med den nuværende russiske Kejser, Aleksander 111., og at frem stille ham ikke blot omgivet af sin talrige Slægt, men ogsaa saa at sige beskyttet af sine Forgængeres store Skygger. Men for at forskellige Enkeltheder skal blive lettere for staaelige, har jeg anset det for heldigt at minde om de storstilede og sørgelige Begivenheder, der er gaaede forud for elen nuværende Kejsers Regering, fordi de i mangt og meget har gjort sig gældende under denne, fordi de hjælper med til at forståa Aleksander lII.s Karakter og hans Regerings Bestræbelser. Jeg har adlydt Logikens Bud, der kræver, at Præmisserne skal gaa forud for Konklusionerne, og har derfor opholdt mig lidt omstændeligt ved nogle af Hovedpunkterne i Nikolaj I.s og Aleksander ll.s Regering, men det kan ikke falde mig ind at gaa endnu mer i Enkeltliederne, lige saa lidt som det kan falde mig ind at udarbejde en historisk Fremstilling af Aleksander 11. Det besørges netop for Øjeblikket af Grev Miljutin, den tidligere Krigsminister, der i en Række af Aar var den afdøde Kejsers Ven og trofaste Medarbejder. I dette Arbejde forsvarer Grev Miljutin paa en værdig Maade sin afdøde kejserlige Ven mod alle de Bagvadskelser, hvormed man endnu forsøger at besmitte hans Minde. Han viser, hvorledes Aleksander 11. af sin Fader modtog et Land,43 der var slaaet til Jorden og ødelagt, og hvori der herskede den største Uorden, medens det var berøvet saa godt som enhver Frihed, men han løftede modig den tunge Arv. Miljutin viser, hvorledes Kejser Aleksander øjeblikkelig gav sig til at reformere alt, fra øverst til nederst; hvorledes hån oprettede frisindede Institutioner, hvorved enhver af hans Undersaatter opnaaede personlig Uafhængighed; hvorledes han sørgede for, at der var lige Lov og Ret for alle, og for at Domstolenes Afgørelse ikke blev trakket i Langdrag i utilbørlig Grad; han forsømte intet for at genoprejse Landets svækkede Kredit, og samtidig førte han ogsaa de russiske Vaaben til Sejr. Man bebrejder Aleksander IL, at han satte ganske over ordenlig Pris paa Alliancen med Tyskland, at der var alt for mange Tyskere paa de højeste Poster i Riget, at han nærede en alt for stor Tillid til sine Omgivelser, og at han havde knyttet sig for stærkt til Fyrstinde Dolgorucki. Vi maa opholde os lidt ved disse Bebrejdelser, der til en vis Grad kan synes berettigede og derfor skiller sig himmel vidt fra den Masse lumpne og uholdbare Paastande, der er fremkomne for at nedbryde Agtelsen for den myrdede Kejser, og som vistnok for en meget stor Del skriver sig fra nogle højtstaaencle Personligheder, som havde mistet deres Poster og aldrig har kunnet tilgive Kejseren dette. Angreb som dem, der rettes imod Aleksander 11. i Smædeskriftet «Det fine Selskab i St. Petersborg", et Skrift, der ogsaa søger at ramme den nuværende Kejser, kan man heldigvis lade helt upaaagtede. Men vi vil, som sagt, opholde os nogle Øjeblikke ved de ovennævnte,

tilsynelaclende ikke ganske überettigede Bebrej delser, der af mange af Aleksander ll.s Modstandere anføres som Bevis for, at han maa have været en svag Karakter. Aleksander 11. nærede stor Hengivenhed for- sin Onkel, Kong Vilhelm I. af Prøjsen, men denne Hengivenhed har dog aldrig bragt ham til at ofre en eneste af sit Lands Interesser til Fordel for Kong Vilhelm ; den gik over til at blive politisk Venskab, simpelthen fordi de Forhold, der udviklede sig af Pariserfreden 1856, har ført dette med sig. Lige fra dette Tidspunkt og indtil 1870 intrigerede Napoleon 111. nemlig uafladelig i Orienten. Den Omstændighed, at England samtidig drev sit Spil dér, at Østrig kun daarligt44 var i Stand til at skjule sine ærgærrige Planer sammesteds, og at Tyrkiet saa at sige under Vestmagternes Beskyttelse vedblev at forfølge de Kristne i Orienten, maatte gøre det indlysende for Aleksander IL, at en ny Koalition mod Rus land ikke hørte til Umulighederne ; han maatte søge i Tide at sikre sig imod en saadan, og Prøjsen var den eneste Støtte, han kunde finde. Det var derfor, at han ydede Prøjsen sin moralske Bistand under dets Kampe mod Østrig og Frankrig. Men efter at den store Intrigant var bleven knust ved Sedan, ændrede Kejser Aleksander i væsenlig Grad sin Hold ning; hans Hengivenhed for Onkelen forblev maaske ufor andret den samme, men hans Godhed for Prøjsen mindskedes betydeligt. Det fik man at se i 1875*). Dette er nu, hvad der kan siges i Anledning af den første af de ovennævnte Bebrejdelser. Da Aleksander 11. fast havde besluttet at gennemføre liberale Reformer, indsaa han meget vel, at han vilde faa en haard Kamp at beståa med de store Godsejere, som i Alminde lighed ikke var særlig ivrige for at bringe de Ofre, han for langte af dem, og at lade deres Privilegier gaa op i Luer paa Fædrelandets Alter. Kejseren blev derfor nødt til at henvende sig til sine Undersaatter i Østersøprovinserne og i Finland, der paa Grund af deres mere frisindede Opdragelse bedre var i Stand til at gaa ind paa Kejserens Ideer og til at yde ham deres Medvirkning. De Valg, han traf, var næsten altid lykke lige. Man kunde da vel ikke forlange, at Kejseren skulde have søgt sine Medhjælpere nede i den russiske Befolknings dybeste Lag, blandt selve disse Bønder, der i Aarhundreder havde levet i Trældom, og som manglede ethvert Spor af de Kimdskaber, de nu er ved at erhverve sig, Tak være ham. *) Fra russisk Side har man, som man maaske erindrer, sat den poli- tiske Legende i Omløb, at Tyskland i 1875 var paa Nippet til at styrte sig over Frankrig for at slaa det fuldstændigt til Jorden, da det syntes at rejse sig for hurtig efter Krigen 1870—1871, og at det udelukkende skyldes Rusland, at dette Overfald blev forhindret. Der er endnu mange, som tror paa denne Fabel, og den har for en meget stor Del bidraget til det republikanske Frankrigs over- stadige Kærlighed til det autokratiske Rusland.45 Men hvad Berettigelse har i saa Tilfælde den anden af de oven anførte Bebrejdelser? Aleksander 11. tænkte iøvrigt slet ikke paa at lade disse Undersaatter af fremmed Udspring vokse sig fast paa de højeste Poster; man kan bedst se det deraf, at han øjeblikkelig gav en ægte Russer Fortrinet frem for disse halve Udlændinge, saa snart han fik Vished for, at denne Nationalrusser uigen kaldelig havde gjort sin Regning op med Fortiden med alle dens Vildfarelser og Fordomme og var kommen til Klarhed over de Pligter, den ny Samfundsorden paalagde ham. Hele den ny Slægt, der var vokset op under hans Rege ring, fandt sig i de sidste Aar af hans Levetid udmærket vel til rette i de forandrede Forhold, og lige som det var ham, der begyndte med at lade det fremmede Element forsvinde og lade det nationale russiske Element komme til Ære og Værdighed, saaledes vilde han ogsaa have fuldført, hvad han havde paabegynclt — og hvad der nu under hans Etterfølger lykkeligt og vel er blevet gennemført — hvis Snigmorderne blot havde givet ham Tid dertil. De faa Mænd af fremmed Udspring, som han beholdt i sin Tjeneste, var gamle prøvede Tjenere, der havde givet fuldvægtige Beviser for deres Hen givenhed, og hvem Landet virkelig var Tak skyldigt. Det vilde have været uretfærdigt og übilligt, hvis Aleks ander 11. havde handlet anderledes overfor disse trofaste, prøvede Mænd. Vi har nu kun tilbage at sige nogle Ord om vor Maintenon. Jeg maa indrømme, at jeg hidtil har været haard og stræng i min Dom om hende; thi jeg er overbevist om, at hun har udøvet en meget uheldig Indflydelse paa Kejseren, og at hendes mindre taktfulde Indblanden i Statsanliggenderne ofte nok har været Aarsag til alle Slags Uordener og Uregel mæssigheder, der kun har kunnet være til Skade for Statens Autoritet. Men jeg kunde dog ingenlunde ønske, at denne Strænghed, der ikke er dikteret af andet end af Hensynet til Statens Bedste, skulde tåges til Indtægt af Morallærere, hvis eget Privatliv er ganske anderledes skjult for nysgærrige Blikke end Tilfældet er med Suverænerne. Fyrstinde Dolgorucki var beclaarende skøn; Aleksander 11. saa hende første Gang, da han atlagde et af sine jævnlige46 Besøg i „Sm6llna Institutet", en Opdragelsesanstalt for unge Piger henhørende til den russiske Adel. Kejseren var den Gang omtrent halvtredsindstyve Aar gammel, og han blev

øjeblikkelig dødelig forelsket i hende, til Troels for den store Aldersforskel mellem dem. Kejserinden, der var ældet og syg, var ude af Stand til at afvende den Lidenskab, der havde bemægtiget sig hendes Gemal; hun formaaede ikke at hævde sine ægteskabelige Rettigheder, men hun forstod at bære sin Skæbne med en beundringsværdig Resignation. Der fødtes to Børn af denne illegitime Forbindelse, og da Kejseren var bleven Enkemand, skyndte han sig at ægte Fyrstinde Dolgorucki og at faa disse Børn lyste i Kuld og Køn. Kejseren, der et Øjeblik havde glemt, at en Monark maaske ikke har Ret til at lade sig henrive som et almindeligt Menne ske, vilde ikke glemme, at han havde Faderpligter. Hvem vil vove at bebrejde ham, at han i begge Tilfælde adlød Naturens Love? Hvem vil med Haanden paa Hjærtet af denne Grund rette en Bebrejdelse mod Aleksander IL, der hele sit Liv igennem har ofret sig for sit Folks Vel?IX. Aleksander IH.s Tronbestigelse. lA.atastrofen den x/i3 Marts havde gjort et stærkt Indtryk paa den nye Kejser. Hans Fader myrdet af en Usling, som han havde befriet fra Trældom! Skulde hans Fader virkelig have tåget fejl? Skulde det være sandt, at Frihedens Træ, der tager sig saa smukt ud i Europas øvrige Stater, ikke kan bære andet end giftige Frugter i Rusland? Var det saa ikke langt bedre at hugge det om og vende tilbage til de gamle Traditioner, eler har bidraget saa mægtigt til Landets Storheel? Det var Spørgsmaal, som krævede moden Overvejelse, og derfor var det, at Aleksander 111. straks efter sin Faders Bi sættelse tråk sig tilbage til Gåtschina, hvor han ganske ufor styrret kunde tænke over Stillingens Alvor. Men Kejseren havde her gjort Regning uden Loris Mélikov, der var kommen til sig selv igen efter sin Besvimelse den Vi 3 Marts. Greven gjorde gældende, at det vilde være aldeles nød vendigt straks at offenliggøre det Dekret, Aleksander 11. alle rede havde underskrevet, og derpaa at skride til dets Ud førelse, og Loris Mélikov talte med en saadan overbevisende Kraft, at den unge Kejser et Øjeblik blev aldeles raadvild. Paa Kejserens Befaling udarbejdede General Kokhånov i hans Navn en Proklamation til det russiske Folk, og i denne tilsagde han det i Anledning af sin Tronbestigelse en paria48 mentarisk Forfatning, saaledes som den var bleven udarbejdet af Loris Mélikov. Proklamationen indeholdt desuden en Lov tale over den afdøde Kejser og tilkendegav den dybeste Afsky for den rædselsfulde Forbrydelse, som var bleven udøvet mod Ruslands elskede Hersker. Den gengav ikke saa meget Søn nens Sorg over Faderens Død, som den ny Herskers Fortørnelse over, at det russiske Folk havde kunnet tillade, at en saa forfærdelig Forbrydelse blev begaaet. Man maa indrømme Kokhånov, at han havde redigeret denne Del af Proklamationen aldeles meslerligt. Aleksander 111. ønskede dog, inden Proklamationen blev offenliggjort, at forelægge den for sine Ministre og sine private Raadgivere, og han lod dem derfor sammenkalde til et over ordenligt Møde. Loris Mélikov triumferede. Hans Plan, hans store Plan havde saaledes overlevet Aleksander IL! Han følte, hvorledes hans Prestige var ved at genfødes — det var dog kun den sidste Opblussen af en Lampe, der er ved at gaa ud. Der hævede sig en Stemme i det Møde, Kejseren havde ladet sammenkalde, og denne Stemme gjorde med stor Be stemthed gældende, at det russiske Folk aldeles ikke ønskede nogen Forandring i de bestaaende Tilstande. Det vilde være ganske stridende mod det russiske Folks og den russiske Kir kes Traditioner, om der ænelredes noget ved Selvhersker maglen. Svækker man Selvherskermagten, vil det ikke blot have til Følge, at Kirken bliver ødelagt, men ogsaa, at der udbryder Uro og Forvirring ude i Folket, og det hele vil kunne ende med Ruslands Undergang. En Ændring af de bestaaende Forhold vil let faa Udseende af at være bleven fremtvunget af Sniginorderne, og dette vil atter kunne føre til, at Folket bliver moralsk fordærvet og kan komme til at tro, at det ved Anvendelse af Bomber og Dolk kan opnaa Indrømmelser og Begunstigelser. Den, der udtalte sig med saa stor Myndighed, var Pobe donostsev, en Russer, der til Bunds kender sin Tid og sit Land. Hans Udtalelser havde fuldstændig undergravet Loris Mélikovs Plan og havde gjort et dybt Indtryk paa Kejseren. Det blev ikke til noget med Kokhånovs Proklamation, men i49 Stedet for den offenliggjordes der allerede næste Morgen et Manifest, der var forfattet af Pobedonostsev! Aleksander 111. underrettede sine Undersaatter øm, at han var „kaldet til at vaage over Selvherskermagten og at forsvare den mod ethvert Angreb, der maatte blive rettet imod den." Rusland vaagnede op. Der begyndte en ny Æra, den nationale Æra. Rusland, som var bleven mættet med, hvad Udlandet havde sendt ind over dets Grænser, og som følte sig stærk ved sine Traditioner og ved det Maal af Frihed, Aleksander 11. havde tilstaaet del, beredte sig nu til at blive sig selv igen. De tre Mænd, der havde været Hovedmænelene i det mis lykkede Forsøg paa at indføre den parlamentariske Regerings form i Rusland, Loris Mélikov, Miljutin og Abaså, indsaa, at deres Plads ikke var i Nærheden af en Suveræn, som kun vilde lade sig lede af velforstaaet Interesse for sit Folks Vel. De ansøgte

øjeblikkelig Kejseren om at bevilge dem deres Afsked. Loris Mélikov faldt uden at have det ringeste Haab om nogensinde at kunne rejse sig igen. Miljutin og Abaså, der kun havde ladet sig henrive af Regeringens første Mand, ved blev at indtage høje Stillinger, idet de nemlig blev udnævnte til Medlemmer af Statsraadet, og Miljutin fik desuden det officielle Hverv at skrive Aleksander ll.s Historie.I De første Forholdsregler under Aleksander lII.s Regering. Jeg er kaklet til at vogte Selvherskermagten". Aleks ander lII.s hele Regeringsprogram er egenlig givet i disse Ord, de første, som den ny Kejser offenlig udtalte; der var noget frejdigt ved dem, navnlig når Hensyn tåges til de Forhold, hvorunder de fremkom, og de lovede godt for Fremtiden. Virkningerne lod heller ikke vente paa sig; der kom øjeblikkelig Klarhed over Stillingen; de Mélikovske Drømme billeder, der skyldtes en sygelig Indbildningskraft, svandt saa at sige pludseligt, og det var forbi med elet blodige nihilistiske Mareridt. Det fornemme Selskab, der var kommen ud af Ligevægten, idet det snart syntes, at det burde holde fast ved det bestaaende, snart ganske naturligt søgte at sikre sig den første Plads i den ny Tingenes Orden, der lod til at være i Frembrud, kom igen paa ret Køl. De lavere Samfundsklasser, eler var blevne helt nervøse, som Følge af alle ele uopfylde lige Løfter, man havde givet dem, og som frygtede for, at de ikke længer skulde have en stærk Regering, genvandt Fortrøstningen ved at føle, at de havde en Herre, og de be tvivlede ikke, at denne Herre vilde være lige saa god og ret færdig som sin Forgænger. De Hundrede Millioner Mennesker, der befolker det uhyre Rige, flokkede sig om den ny Kejser, lige som Pariserne, eler længtes efter at se en ny Konge, i sin Tid flokkedes om Henrik IV.54 Aleksander 111. føjede efter kort Tids Forløb et Valgsprog til sit Regeringsprogram. Valgsprogét lød «Rusland for Rus serne", og det skulde ikke blive noget dødt Bogstav. Fyrstinde Jiirievski's Venner — Armeniere og Tyskere — havde et Øjeblik haabet paa, at de hurtigt nok skulde faa Magt over den unge, uerfarne Kejser, og at de let vilde kunne misbruge denne Magt, lige som de havde misbrugt deres Magt over hans Forgænger, en Mand, der var tynget af Aarene og ude af Stand til at modstaa sin Elskerindes Kærtegn. De kom dog snart til Erkendelse af, at de havde tåget grundig fejl. Aleksander 111. gav ikke blot Afkald paa deres Raad og personlige Tjenester, men han viste endog paa en ret iøjne faldende Maade, at han ønskede at holde Hoffet og de højeste Statsembeder fri for alle dem, der havde paadraget sig Mis tanke for at være Tilhængere af den misforstaaede Liberalisme. I det Sted kaldte han om sig en hel Del af de højtstaaende Personligheder, der ganske uretfærdigt var faldne i Unaade under Loris Mélikovs kortvarige Diktatur. Aleksander 111. gik imidlertid mange Gange for vidt i sin Tilbøjelighed til at gøre virkelig eller forment Uret god igen, og det hændtes derfor ikke saa sjælden, at han fremdrog Mænd fra Forglemmelse, der havde været langt bedre tjente med at henleve deres Dage i übemærket Tilværelse. Eksempel vis skal kun nævnes Baron Reutern, hvis Embedsførelse i sin Tid var bleven bekendt ved de skammeligste Underslæb. Dette kan imidlertid tildels undskyldes, nåar man be tænker, at det gjaldt om at finde Mænd, der var intelligente og samtidig villige til at rette sig efter Kejserens Anvisninger i stort og smaat, hvorhos de maatte være saa arbejdsdygtige, at de ved Siden af alle deres andre Beskæftigelser ogsaa kunde bestride de løbende daglige Forretninger. Bønderne, der saa', at det ikke blev til noget med den store Revolution, hvorom der var bleven talt saa meget, for langte imiellertid en ny Omfordeling af Jordejendommene; Høsten tegnede daarligt, og der var Anledning til at frygte for Hungersnød; Frygten er ikke nOgen god Raadgiver. Der udbrød nu samtidigt i alle Egne af Rusland uhyggelige Ilde brande, og der var Grund til at formode, at de skyldtes Nihi listerne, der havde forlagt deres Virksomhed ud paa Landet,55 efter at de endelig var komne til Erkendelse af, at der ikke var noget for dem at gøre i Hovedstaden. Udlandet, der aldrig har ladet nogen Lejlighed übenyttet til at tilføje os Skade, søgte at drage Fordel af disse begyn dende Uordener ved at skabe os Vanskeligheder udadtil. England intrigerede som sædvanlig, og Tyskland trykkede vor Kurs ned for saaledes at skade vor Kredit paa det europæiske Marked. Balkanhalvøens slaviske Stater, der fandt Understøttelse hos England og Tyskland, mente, at de nu kunde slaa en tyk Streg over den Erkendtlighedsgæld, hvori de stod til Rusland, og de frigjorde sig lidt efter lidt fra vort Formynderskåb, der havde været til saa stor Velsignelse for dem — det var nu deres Maade at vise deres Taknemme lighed mod os, der havde befriet dem fra det tyrkiske Aag. Alt dette havde til Følge, at vore Finanser kom i en mislig Forfatning, og at elet gik stærkt tilbage med vor Handel. Der maatte gøres Front til alle Sider paa én Gang; man maatte vise Rusland, at Kejseren var i Stand til at bære den Krone, der saa uventet var tilfaldet ham; man maatte ind gyde de Frygtsomme og Vaklende Mod og Trøst, man maatte dæmme op for Udbredelsen af de nye farlige Ideer. Man maatte i et og alt

tåge hurtige Beslutninger uden at lade sig afskrække af Vanskeligheder, og man kunde ikke vise sig alt for nøjeregnende med Hensyn til de Personer, der i elet hele tåget kunde være Tale om at benytte; de skulde jo til syvende og sidst kun være lydige Redskaber i den ansvarlige Selv herskers Haand. Vi vil i det følgende faa Lejlighed til at se, om Aleks ander 111. har været denne Opgave voksen. Naar Rusland dernæst saa at sige havde genfundet sig selv, maatte man ogsaa vise Europa, der med Opmærksomhecl fulgte Forholdenes videre Udvikling men übestrideligt var forud indtaget imod os — dels af gammel Fordom, dels som Følge af, at det var mindre paalideligt underrettet om, hvad der foregik — at Selvherskermagten meget vel kan tilstede Udøvelse af enhver Art af Frihed. Selvherskermagten er egenlig ikke noget „Regerings system"; den er et Princip, den er den Grundlov, paa hvilken alle de andre Love støtter sig. Staar Selvherskermagten fast56 og urokkelig, vil Folket kunne leve roligt og übekymret og kunne udvikle sig under de lykkeligste Betingelser. Naar et Land er styret af en Selvhersker, kan det egenlig være det ganske ligegyldigt, om eler indføres virkelig liberale Reformer, eller der træffes afgjort konservative Forholdsregler; baade de første og de sidste afhænger af, hvad de øjeblikke lige Omstændigheder udkræver, og maa nærmest betegnes som midlertidige, forbigaaende, men de kommer aldrig til at virke hæmmende paa den personlige Frihed; alle som én bidrager de til Udviklingen af Folkets Velstand og Lykke. Det er noget, der i Rusland synes klart som Dagen, eg vor Historie afgiver Beviser nok for, at denne Opfattelse er den rigtige. Uclen at Selvherskerprincipet en eneste Gang er blevet omtvistet, har Rusland gjort Forsøg med alle de forskellige Regeringssystemer, der findes: det har prøvet Republiken, Kommunen, den parlamentariske Forfatning med Delegeret forsamling o. s. v. — men nåar det russiske Folk tilsidst har tåget sin Tilflugt til Selvherskermagten i dens reneste Form, da er det netop, fordi det er kommen til Erkendelse af, at Selvherskermagten i sig indeslutter alle Systemer, og at man meget godt kan undvære det indviklede Maskineri, der ofte gør det vanskeligt for Myndigheden at optræde uden dog at være til Gavn og Glæde for den sande Frihed. Rusland har i lang Tid været republikansk i Novgorod, i Pskov, Illinov og i andre frie Stæder, der havde sluttet sig til Hansestædernes Forbund. Det har en lang Tid været sammensat af en Mængde forbundne Fyrstendømmer, som alle blev forenede af Rurik. Under de første Tsarer behandlede duma!en, en Forsamling, der bestod af Repræsentanter for Adel og Gejstlighed, ethvert Lovforslag. Indtil Katarina 11. annekterede .Lille Rusland, var det styret af en Forsamling af Kosaker mcd en valgt Ataman i Spidsen; endnu den Dag ielag raaeler der Kommunisme blandt Kosakerne; saa at sige alt er Fællesejendom hos dem, og de vælger selv deres civile Embedsmænd. Rusland har fra gammel Tid været i Besiddelse af liberale Institutioner; i den Henseende staar det ikke tilbage for Europa. Det er Europa, som har faaet dem fra os, men det57 har ikke forstaaet deres Udspring, og det er meget muligt denne Misforstaaelse, der har givet Anledning til megen For virring og har været Aarsag til mange Revolutioner. Da Peter den Store besøgte Europa, lagde han Mærke til, at Kongerne havde tilegnet sig en uindskrænket Magt. Han kom da til den Erkendelse, at en Kejser, der var i Besiddelse af den mest uindskrænkecle Magt, bedre end nogen som helst anden vilde være i Stand til at vaage over Folkets Rettig heder og varetage dets Interesser; han tænkte ikke et Øjeblik paa at beskære de Friheder, det russiske Folk havde nydt i umindelige Tider. Han vilde med andre Ord forene alle disse Friheder i sin Person og forbeholde sig at lade sine Under saatter nyde godt af dem efter hans bedste Skøn og ganske, efter som Omstændighederne krævede det. Man kan kun beundre den Dristighed og Bestemthed, hvormed Peter den Store gennemførte sin Plan, efter at han først modent havde overvejet den. Duma'en, det moskovitiske Parlament, der af Bojarerne var bleven forvandlet til et Arnested for Strid og Intriger, blev knust af ham. Kirken, eler gjorde Fordring paa at dele den højeste Magt nfed Herskeren, og som undertiden endog havde tvunget ham til at bøje sig for den, fik noget andet at vide. Patriarken døde og fik ikke nogen Etterfølger. Kirken, der saaledes havde mistet sit Hoved, maatte heretter nøjes med at spille en udelukkende aandelig Rolle, saaledes som Forholdet havde været fra først af. Livegenskabet, der var bleven indført af Boris Godunov*), blev anordnet saaledes, at det ikke mere kunde tjene som Redskab for Bojarernes ærgærrige Planer. Peter den Store sikrede Bønderne en rolig Tilværelse, og, i Stedet for at de hidtil havde været Bojarernes .Slaver, blev de nu Rigets Tjenere. Det var disse Reformer, der grundlagde Ruslands Magt og gjorde det muligt for det at betræde Fremskridtets Vej. Det hele System var saa genialt udtænkt og har haft saa glimrende Resultater at opvise, at ingen af Peter den Stores Etterfølgere har dristet sig at ændre noget ved det i dets *) Boris Godunov, moskovitisk Tsar 1598—1605.58 Hovedtræk. De har indskrænket sig til at forbedre

Lovgiv ningen, nåar de har ment, at Omstændighederne opfordrede dertil. Saaledes befalede Katarina IL, at der skulde gøres noget til Fremme af Folkeoplysningen, der hidtil var bleven vel meget forsømt, og hun gav Retsvæsenet et mere folkeligt Til snit. Efter at Pugatschevs Opstand var bleven slaaet til Jor den, strammede hun endnu stærkere de Baand, som knyttede Herrerne til Bønderne; hun lod Godsejerne forstâa, at de gjorde bedst i at tåge Ophold paa deres Landejendomme, og gjorde dem ansvarlige for Ordenens Opretholdelse ude. paa Landet. Hvad der paa Katarina ll.s Tid maatte anses for et efter Omstændighederne ganske godt Middel til at hindre Roligheds forstyrrelser, maatte naturligvis ved Aleksander ll.s Tron bestigelse forekomme mindre vel overensstemmende med Tidens Krav. Feodalsystemet er nemlig ganske vist i Stand til at yde uvurderlige Tjenester, men paa den anden Side kan det ikke nægtes, at det kan føre til himmelraabende Misbrug. Aleksander 11. ophævede derfor Feodalrettighederne uelen i ringeste Maade at indskrænke Selvherskermagten, og det er fra dette Synspunkt, man maa betragte Livegenskabets Op hævelse, nåar man vil bedømme denne gennemgribende For anstaltning retfærdigt. Hans Etterfølger, Aleksander 111., er saaledes bleven en Folkets Kejser i Stedet for en Tsar for et Oligarki. Hans Rettigheder er forblevet übeskaarne, men han ud øver dem umiddelbart over enhver af sine Undersaatter uelen at anvende Aristokratiet som Mellemmand mellem sig og de lavere Befolkningsklasser. Hans Magt og Myndighed er bleven større, ikke mindre, men hans Pligter er samtidigt blevne saa meget mer udstrakte. Aleksander 111. har følt hele Vægten af det store Ansvar, han har arvet efter sin Fader, og det er derfor, han fordrer, at hans Meclarbejclere, hver paa sit Omraade, skal dele An svaret med ham. Aleksander 111. har gjort Ende paa Intrigespillet i elet offenlige Liv, og det hjælper ikke den uhæderlige Embedsmand,59 at han har gode Forbindelser og mægtige Beskyttere. *) En hver Embedsmand skal samvittighedsfuldt opfylde de Pligter, der paahviler ham, uden at gøre Regning paa anden Beløn ning end den, der ligger i at have en god Samvittighed og i at vinde sine Chefers Agtelse. Kejseren har mer end én Gang udtalt disse Ord: — „Hvis blot enhver Russer vil arbejde til Gavn for Fædrelandet uden at lade sig lede af Haabet om at faa en Titel eller en Ordensdekoration, da vil Fædrelandet rejse sig ganske af sig selv." Rusland, der for tolv Aar siden blev saa grusomt hjem søgt og befandt sig i en übeskrivelig Tilstand af Forvirring, har fuld Tillid til Kejserens Ord. Enhver arbejder med Statens Bedste for Øje uden at lade sig lede af urene Bevæggrunde. Embedsstanclen kan ikke længer kaldes demoraliseret, og de hidtil almindelige Bestikkel ser tilbydes ikke mere, simpelt hen fordi der ikke længer er nogen, der vil modtage dem. Handelen, der føler sig tryg under de nye Forhold, udvikler sig nu rolig og uforstyrret. Bonden, eler var bleven stærkt berørt af de vanvittige Luft ninger, der for tolv Aar siden omsusede ham alle Vegne fra, har igen tåget fat paa sin Plov, da han er kommen til Er kendelse af, at en ny Omfordeling af Jordeiendommene vilde medføre større Uorden end Nytte. Terroristerne er forsvundne, idet ele uden Tvivl har indset, at de, ved at myrde Aleks ander IL, ganske vist dræbte et Menneske, men at Tsaren i Rusland er udødelig. *) Forfatteren burde sikkert i Stedet for „har gjort Ende paa" have sagt „har den bedste og bestemteste Vilje til at gøre Ende paa" . . .II Aleksander lII.s Omgivelser og Medarbejdere. Aleksander 111. har altid udmærket sig ved den største Fordringsløshed. Medens han endnu var Storfyrst-Tronfølger, nøjedes han med den uundgaaelige Ordonnans-Officer og med de Embedsmænd, der var absolut nødvendige til, at hans Hof kunde blive ført paa en passende Maade. Der var en paafaldende Forskel mellem Tronfølgerhoftets Tarvelighed og den Pragt, der omgav hans Fader. Aleksander ll.s Følge bestod af mer end Tusinde Mænd: Generaladjutanter, „Generaler af Kejserens Hus", Fløjadjutan ter, Kammerherrer, Kammerjunkere, Hof- og Ceremonimestre i guldbroderede Uniformer: Adjutanternes Tal voksede efter hver Revy, efter hvert Bal, efter hver Fest ved Hoffet; Stald mestrene var slet ikke til at tælle ; det regnede ned med Titler og Ordener. Naturligvis bredte Misbrugene sig, da Herskeren var i den Grad rundhaandet og i den Grad lidet nøjeregnende med Ud gifterne. Grev Adlerberg, der var Minister for elet kejserlige Hof, Fyrst Sergei Dolgorucki, Baron Klister og endnu et Par højtstaaende Personligheder satte Misbrugene formelig i System og aabnede et Slags Butik, hvor man købslog om Hoftitler og om Kejserens Gunst, selvfølgelig uden at den godtroende Monark havde nogen Anelse derom men til stor Forargelse for elen offenlige Mening. Ved Aleksander III.s Tronbestigelse var det som ved et62 Trylleslag forbi hermed; Kejserens Følge blev indskrænket i en ganske overordenlig Grad; der er nu næppe et Hundrede af det tidligere Kejserhofs Stormænd tilbage, og om de end har beholdt deres Titler, har de dog nu ikke det mindste at tåge vare ved Hoffet. Kun ganske sjældent uelnævnes nogen til Generaladjutant eller Fløjadjutant

hos Kejseren, og kun den, der har indlagt sig ganske særlige Fortjenester, faar Ret til at bære den guldbroderede Uniform. Det gaar lige saa strængt til ved Uddelingen af Ordensdekorationer, hvad der ganske naturligt har haft til Følge, at de har faaet en ander ledes stor Betydning end tidligere, og at enhver higer efter at gøre sig fortjent dertil. Var Aleksander 111. allerede som Tronfølger meget tilbage holdende og forsigtig i Valget af sine personlige Venner, saa har han som Kejser vist sig endnu mere nøjeregnende i Valget af sine nærmeste Omgivelser. Det russiske Element er fremherskende blandt dem. Blandt de Mænd, der i ganske særlig Grad nyder Kejse rens Tillid, maa først og fremmest nævnes Generalacljutanterne Sturler og Tscherévin: den sidstnævnte er Chef for Kejserens personlige Livvagt {okhråna). General Sturler er Søn af en Oberst, der blev dræbt af sine Officerer i Begyndelsen af Kejser Nikolajs Regeringstid. Sønnen blev kaldet til Hoffet og udnævnt lii Adjutant hos Kejseren. Han er bleven gammel i Tjenesten og har været tre Kejseres trofast hengivne Ven. Hans Raad er altid prægede af Retsind og Aabenhjærtighed, og Kejseren sætter altid stor Pris paa at høre Sturlers Mening, selv i de aller alvorligste SpørgsmaaL General Tscherévin bliver lige saa ofte spurgt til Raads. Hans Hengivenhed for Kejseren er bleven til et Orclsprog; det kunde aldrig falde ham ind at misbruge sin overordenlige Indflyclelse ; hans Hæderlighed har gjort ham til en af Rus lands populæreste Mænd. Grev Vorontsov-Dåschkov, der er Minister for det kejser lige Hof, Fyrst Aleksander Dolgorucki, der er Overhofceremoni mester, og Oberst Schirinkin, der er en hengiven Tjener og Tscherévins Medhjælper, maa nævnes som Kejserens bedste og fortroligste Venner. Generaladjutanterne Vojékov og Rich63 ter hører ' ogsaa til dem, hvis Raad Kejseren udbeder sig i alle vigtige Anliggender; deres Hengivenhed for Monarken er übegrænset, de er overordenlig vel sete i den fornemme Ver den, og de er kenelte og afholdte af alle Samfundsklasser, da man véd, at de staar Klikevæsenet fjærnt og er Fjender af ethvert Intrigespil. Disse Mænd ledsager Kejseren paa hans Rejser; de sam stemmer med ham, hvad elen indre Politik angaar, og under støtter ham paa enhver Maade i den ydre Politik, der ikke falder i Tyskernes Smag. løvrigt er der i Rusland kun én Mening om, at den Poli tik, Kejseren er slaaet ind paa, er elen eneste sunde og for standige, og der er ingen, der har noget at indvende imod elen. Kejseren vilde iøvrigt næppe finde sig i nogen Mod sigelse, thi han forlanger, at alle hans Medarbejdere blindt skal udføre hans Befalinger, og at de kun skal betragte sig som hans første Tjenere, lige som han selv betragter sig som Fæelrelandets første Tjener. Han vil, at ethvert Initiativ skal udgaa fra oven, og den, der vilde driste sig til at henvende sig til ham for at udbede sig en Naadesbevisning for en anden, uden at denne virkelig havde gjort sig fortjent dertil, kunde meget let udsætte sig for at falde i Unaacle. Aleksander 111. er i denne Henseende optraadt med saa stor Bestemthed, at Nepotismen ikke har kunnet trives under ham, medens den tidligere havde vundet en aldeles utrolig Udbredelse. Enhver Bøn, der rettes til Kejseren, maa gaa den hierarkiske Vej og passere gennem den saakaldte „Bønskriftskommission", som er bleven fuldstændig reorganiseret; det er den gamle General Richter, som staar i Spidsen for denne Kommission. Det maa have forbavset Læserne at høre dette Navn, der lyder saa tysk og derfor maa have en übehagelig Klang i en hver god Russers Øre. Richter danner imidlertid en lykkelig Undtagelse fra Regelen ; han er Godheden selv, hjælpsom over for enhver, elskværdig og retfærelig, og der er næppe nogen af alle dem, eler har haft Lejlighed til at komme i Berøring med General Richter, som ikke har følt sig tiltalt af denne Mand. Det maa tilføjes, at han udelukkende beskæftiger sig med de Forretninger, der hører under den vigtige Tillidspost,64 han beklæder; han ønsker ikke at have det mindste at gøre med Statsanliggender og erklærer rent ud, at det er noget, han ikke forstaar sig paa. Hans Adjoint, General Vojékov, er ham en trofast Med arbejder; han er saa at sige stadig om Kejseren og tager Del i de Raadslagninger, der fra Tid til anden finder Sted hos Aleksander 111., naar der foreligger særligt vigtige Spørgsmaal i den indre Politik. Ved disse Raadslagninger plejer endvidere følgende Herrer at være tilstede: Pobedonostsev, Overprokurøren for den hellige Synode, den Mand, der, saaledes som vi allerede har omtalt, egenlig er elen, der har udarbejdet den nuværende Regerings Program; General Tscherévin, som vi jo allerede har omtalt; General Obrutschev, der for Øjeblikket er Chef for den store Generalstab; endelig vedkommende Minister, under hvem det paagældende Spørgsmaal nærmest hører. Ganske i Modsætning til hvad der tidligere var Tilfældet, er den Rolle, Storfyrsterne spiller, nu kun yderst beskeden. Selv Kejserens nærmeste Slægtninge maa betragte sig selv som Kronens og Landets Tjenere. De er ikke sammenlevede med Hoffet, saaledes som Tilfældet var i tidligere Tid, og de viser sig næppe dér undtagen ved de store officielle Festlig heder, hvortil de

modtager Indbydelser ganske lige som de øvrige Stormænd. Aleksander 111. har en overordenlig Tillid til sine egne Kræfter; han er gennemtrængt af Pligtfølelse og vil aldrig kunne tilstede, at der bliver kastet nogen Skygge paa Selv herskermagten; men han afstaar heller ikke den mindste Smule af denne sin Myndighed. Han er vist nok ikke langt fra at anse sig selv for ufejlbarlig, netop fordi han er Selvhersker. Kejseren er en aaben og ærlig Karakter, der er imod alt, hvad der ligner Smiger. Efter hans Mening bør den Magt, han er i Besiddelse af, først og fremmest anvendes i Retfær dighedens Tjeneste, og han søger derfor ogsaa at øve lige Ret over for alle sine Undersaatter, over for Stormanden lige saa vel som over for den ringeste Bonde, og enhver af alle hans Undersaatter kan i lige Grad vente at blive Genstand for Kejserens Naade eller Unaade, efter som han har gjort sig fortjent til elen ene eller til den anden.65 Der kunde anføres en Mængde Eksempler paa, at det virkelig forholder sig saaledes. Krisjanovski, Generalguvernør, Generaladjutant og Rytteri general, havde fundet paa at sælge Statsskovene i Guverne mentet Ufa til Slægtninge og Venner, naturligvis til en urime lig billig Pris. Da Kejseren fik dette at vide, afsatte han den Skyldige fra alle hans Embeder og Bestillinger; han tillod ham ikke en Gang at slippe derfra med at udbede sig og erholde sin Afskecl. Grev Valujev, der var Præsident for Ministerkomiteen, viste sig personlig kompromitteret i en Mængcle Gældssager og maatte nedlægge sin høje Post. Da Kejseren, der selv søgte at indføre Besparelser ved Hoffet, fik Lejlighed til at se, at Grev Adlerberg, der den Gang endnu var Minister for det kejserlige Hof, gjorde sig skyldig i alle Slags Besvigelser, fik han øjeblikkelig sin Af skecl til Troels for sin fremragende Dygtighed og til Trods for, at han i saa mange Aar havde været Aleksander ll.s tro faste Ven. Baron Klister, der havde drevet Uhæderligheden endnu videre end Grev Adlerberg, blev jaget bort med Spot og Skam. Denne tyske Baron var Medlem af den udenlandske Bande, der kun alt for længe havde anset en højtstaaende Post som det bedste og letteste Middel til at tjene Penge paa Kejserens og Statens Bekostning. Han og hans Venner havde i sin Tid tilladt sig at se Tronfølgeren over Hovedet, og de var fuldt og fast overtyde de om, at de, hvordan det saa end gik eller ikke gik, nok skulde vide at besnære ham, saa at han aldrig vilde blive i Stand til at frigøre sig for dem. De kom hurtig til en anden Erkendelse. Nu er næsten alle de Pladser, som før var optagne af denne Bandes Med lemmer, besatte og godt besatte med russiske Adelsmænd; Kejseren har i en Haandevending sønderrevet elet hele Væv af Løgn og Bedrag, som disse Herrer havde haft saa travlt med at faa i Stand, og han har ganske rolig ladet dem skære Tænder i afmægtig Vrede. Aleksander 111. er ganske overordenlig stræng over for sig selv, thi han har Følelsen af det uhyre Ansvar, der paa-66 Kejseren mener, at Staten er en stor Familie; han, der maaske er den bedste Familiefader i hele Rusland, forlanger ikke blot, at hans Nærmeste og hans Omgivelser skal vise ham Ærbødighed og underkaste sig hans Vilje, men ogsaa, at ethvert Medlem af elen store russiske Familie uden Ind vending skal følge Herskeren og, hvor det blot er muligt, hjælpe ham til Bedste for Fædrelandet. Lige som Smigrerier, Intriger, Pukken paa virkelige eller indbildte Fortjenester er det sikreste Middel til at falde i Unaade hos Kejseren, saaledes kan Frimodighed, Beskedenhed og oprigtig Anger gøre sikker Regning paa at blive paa skønnet af Kejseren. Kan det interessere Læseren at faa anført nogle Eksempler paa Rigtigheden heraf? Socialisten Tikhomirov, der i sin Tid var bekendt nok, og som, hvad Voldsomhed og forbryderiske Anslag angaar, ikke stod tilbage for den rødeste Terrorist, blev en skønne Dag ked af at sulte i Paris, medens han brugte sin Tid til at organisere Sammensværgelser mod Kejserens og mod hans højtstaaende Embedsmænds Liv. Han begav sig derfor hen til Nr. 79 i Rue de Grenelle og overleverede den russiske Ambassadør, Baron Mohrenheim, et Papir, der indeholdt et omstændeligt Skriftemaal: han havde været meddelagtig i Mordet paa Aleksander 11. og anraabte nu dennes Søn om Tilgivelse. Skriftemaalet og Bønskriftet blev virkelig tilstillet Kejseren, og denne gav nu pr. Telegram sin Ambassadør Be faling til at meddele Tikhomirov, at han havde faaet Tilladelse til at vende tilbage til Rusland, og at ingen skulde for ulæmpe ham. Tikhomirov har nu allerede levet dér i flere Aar, og han har aldrig haft noget Udestaaende med Politiet. En Dag unelløb tre Straffefanger fra et af de sibiriske Bjærgværker og begav sig afsted til St. Petersborg, saa hurtigt som det paa nogen Maade var dem muligt. Det lykkedes dem at naa Hovedstaden, hvor de øjeblikkelig henvendte sig til hviler ham, skønt han jo kun er Gud og Efterverdenen an- svarlig for sine Handlinger. Han vejer derfor ethvert af sine Ord to Gange, og han betænker sig vel, inden han sætter sit Navn under noget som helst Aktstykke.67 Politipræfekten og kastede sig paa Knæ for ham, idet de bøn falelt ham om at meddele Kejseren, at de kun var undløbne, fordi de ikke havde kunnet holde

det ud for Længsel efter deres Familier. Kejseren benaadede dem fuldstændigt, da han var af elen Anskuelse, at det, de havde maattet udstaa paa deres lange Flugt, kunde være tilstrækkelig Straf for, hvad de havde forbrudt. Jeg kunde anføre Eksempler af lignende Art i Tusindvis, og ethvert af dem er betegnende for Aleksander 111., hvis Godhed og Retsind allerede er kenelt af hele det russiske Folk. Ved Hoffet blev han overset i sin Ungdom, men Folket og Hæren forgudede ham, allerede længe før han besteg Tronen. Der laa vistnok heri en Protest fra Folkets Side mod alle de Utilbørligheder, eler gik i Svang i Aleksander ll.s Regerings tid, navnlig i de seneste Aar. Denne Kejsers mange utro Embedsmænd nærede ogsaa en hemmelig Frygt for Tron følgeren, thi de havde en bestemt Fornemmelse af, at deres Time vilde slaa, den Dag han besteg Tronen. Deres Frygt var ikke ugrundet, og, nåar man nu spiller mærker man, at denne Komedie er skrevet for lang Tid siden og ikke passer paa de nuværende Forhold*). Naturligvis fører Kejseren skarpest Kontrol med dem af sine Undersaatter, der staar ham nærmest, altsaa med sine højeste Embedsmænd, og det vilde gaa ham ikle, der viste sig pligtforsømmende, eller som tillod sig paa en mer eller mindre behændig Maade at drive Politik paa egen Haand. Det vilde gaa ham, lige som det gik Grev Ignåtiev, hvis Karriere blev forspildt for bestandig til Troels for de store Tjenester, han tidligere havde vist Rusland, fordi han uden at spørge Monarken til Raads havde tåget Initiativet til en Reform. Aleksander 111. fordrer ogsaa, at hans højeste Embeds mænd skal holde sig paa det bestemte Omraade, hver især af dem har faaet anvist, og ikke befatte sig med Anliggender, eler hører ind under andre Ministerier. Kejseren forlanger *) „Revisoren", en bekendt Komedie af Gogol, der haardt rammer Em- bedsstanden under Kejser Nikolaj ... og, til Trods for Forfatterens Udtalelse, maa den siges at passe ganske godt ogsaa paa den rus- siske Embedsstand under Aleksander 111.68 desuden, at Ministrenes Indberetninger skal være kortfattede, klare og let overskuelige; når han har læst dem og faaet dem kontrollerede, tager han sin Beslutning uden at bekymre sig om, hvad der muligvis er bleven ytret for eller imod. I et af Aleksander lII.s første Regeringsaar var det rykkedes de store Sukkerraffinerier, der i Rusland næsten uden Undtagelse tilhører den høje Adel, at faa indbragt et Lovforslag til en Ordning, hvorved deres Indtægter pludseligt vilde stige med flere Snese Millioner, naturligvis til Skade for Forbrugerne. Aftenen før Forslaget skidde underskrives af Kejseren, var der Bal ved Hoffet, og Grev Bobrinski, der var en af de stærkest interesserede i, at Forslaget blev til Lov, og som netop dansede med Kejserinelen, bad denne om at gøre, hvad hun formaaede, for at udvirke Kejserens Underskrift. Det skulde Grev Bobrinski ikke have gjort; thi da Kejserintlen gjorde, hvad han havde anmodet hende om, fik hun at vide, at det vilde være heldigere, om hun ikke blandede sig i Statsanliggender; deretter studerede Kejseren Lovforslaget endnu en Gang — og vægrede sig ved at under skrive det. Kejseren plejer først ene at gennemlæse Inclberetningerne, derpaa sammen med den, der har udarbejdet dem, og han knytter da sine Bemærkninger dertil. En Dag forelagde Ministeren for de offenlige Kommunika tioner, Admiral Possiet*), Kejseren Overslag og Tegninger til en Bro over Floden Dnjeper. — „Det er en smuk Bro!" sagde Kejseren, hvoretter han lagde Overslag og Tegninger fra sig. — „Men Deres Majestæt vil maaske forsyne Planerne med sin Underskrift?" ytrede Ministeren. — „Min Underskrift? Nej, det kunde ikke falde mig ind; paa Planerne har jeg ikke kunnet finde Underskrifter af Inge niører, der paatager sig Ansvaret for, at Broen kan blive stærk nok. Jeg er ikke Ingeniør! Hvorledes skulde jeg kunne indestaa for, at en Bro er konstrueret og bygget, som den *) Admiral Possiet, der maatte trække sig tilbage efter Jærnbanekata- strofen ved Borki d. 29. Oktober 1887.69 bør? Jeg skriver først under, når Specialister har under søgt Planen og sat deres Navn derunder." Man vil maaske undres over, at Aleksander 111. personlig læser alle sine Ministres Indberetninger; til Forklaring skal elet dog anføres, at der under den nuværende Kejser er langt mindre Skriveri end forhen ; det er kun virkelig vigtige Sager, der bliver forelagte Kejseren, og man er kommen bort fra tidligere Tiders Uskik at sende Indberetning til Kejseren, hver Gang en Officer rejste til Udlandet, hver Gang en Regiments chef eller en Skatteopkræver blev forflyttet. Aleksander 111. arbejder overordenlig ihærdigt, og han har ikke megen Tid at ofre paa Festligheder og Baller ved Hoffet. Han kan dog umuligt holde sig borte fra saadanne Fester: han plejer derfor ogsaa at aabne Festligheden men deretter at trække sig tilbage til sine indre Gemakker*) for at arbejde, medens de andre morer sig. Ved Ettiden viser han sig igen og giver dermed Tegn til Festens eller Ballets Ophør. Kejseren sætter i det daglige Liv aldeles ingen Pris paa Luksus og Overdaadighed ; dette i Forening med den store Paapasselighed, han viser, når han gennemgaar Regnskaberne, har bevirket, at han af dem, der maaske kunde ønske lidt mindre

Paapasselighed, har faaet Ord for at være gærrig. Han tager det imidlertid meget roligt, og ligesom Ludvig XII. mener han vel, at det er bedre, Hofmændene spotter over hans Sparsommelighed, end at Folket græder over hans Ødselhed. Hvis Aleksander 111. havde kunnet leve som Privatmand, vilde han vistnok have anvendt sin meste Tid paa Studiet af ele eksakte Videnskaber, paa geografiske og historiske Under søgelser; har han en Smule Fritid, kaster han sig straks over disse Studier og Undersøgelser. Han har læst alt, hvad der er skrevet af store Rejsende lige fra Marco Polos Tid. Han følger med alle vor Tids *) Saaledes er det sket en ganske enkelt Gang, men som Regel gælder, at Kejseren, der er en ualmindelig elskværdig Vært, hele Tiden er tilstede i Festsalene.70 Forskningsrejser og har udsat ikke saa ganske faa livsvarige Pensioner for Banebrydere i Afrika og Asien. I endnu højere Grad interesserer Kejseren sig dog for Historie. Han er vedblivende Præsident for historisk Sam fund og tager Del i alle dets Møder, hvor han da optræder saa beskedent og fordringsløst, at de øvrige Medlemmer har lidt vanskelig! ved at erindre, at de i deres Midte har Jordens mægtigste Monark. Pressen er efter Aleksander lII.s Overbevisning en meget farlig Institution, der er vel egnet til at virke demoraliserende. Men da man i vor Tid umuligt kan følge med Begivenhedernes Gang uden at følge med Bladpolemiken, har Kejseren valgt tre Blade og to Tidsskrifter, som han læser til Stadighed; det er „Pall Mali Gazette", „Le Figaro", „Ndvoje vrémia", „Revue des deux mondes" og „Véstnik Jevropi". Tidligere fandtes der en særlig Censur, som havde det Hverv at gøre Udklip af Bladene og sende dem til det kejserlige Hof. Enhver vil let indse, at dette var en meget uheldig Foranstaltning. Kejserne fik nemlig ikke andet at vide, end hvad d'Hrr. Censorer var saa gode at tilstille dem — og det vil atter sige, at de aldrig fik Sandheden at vide.ni. Den kejserlige Familie. Kejserinden. Jeg har i det foregaaende søgt at løfte en Flig af det Slør, der dækker en af vor Tids mægtigste Skikkelser, maaske endog den absolut mægtigste, men selvfølgelig falder det mig ikke ind at prøve paa at gennemskue alle Kejserens Hemme ligheder. Sandsynligvis er eler kun et eneste Menneske, som keneler Aleksander lII.s hemmeligste Tanker — den Kvinde, der er hans paalideligste Ven og ihærdigste Medarbejcler, lige som hun er den, der mer end nogen anden af ganske Hjærte ønsker ham Held og Fremgang. Det er vel overflødigt at sige, at det er Kejserinden, eler her er Tale om. Jeg skal i de etterfølgende Linier forsøge at skitsere denne højtstaaende Dame, fordi et Billede af hende efter min Over bevisning vil kunne bidrage til at lette Forstaaelsen af Aleks ander og hans hemmelige Tanker. En Danmarks Datter, opdraget i en fredelig Fyrstefamilie, der med god Grund er hædret overalt i Verden, var Prinsesse Dagmar som bekendt udset til at ægte den egenlige Tron følger, Storfyrst Nikolaj Aleksåndrovitsch. Hendes naturlige Godhed, forenet med en høj Grad af Ligefremhed, havde ret færdiggjort dette Valg, som Politiken iøvrigt havde tilraadet. Det er ikke nogen Hemmeligheel, at den unge Storfyrste, der efter menneskelige Beregninger en Gang skulde have be73 steget Ruslands Trone, netop paa den Tid var dødelig forelsket i en ung russisk Pige, og det var et haardt Slag for ham, at han maatte underkaste sig den gældende Lov, der byder, at en russisk Tronfølger kun maa indgaa Ægteskab med en re gerende Konges eller Fyrstes Datter. Den Sorg, som dette voldte ham, gik over til uheldbredelig Melankoli, og den unge Manel, eler var Folkets Haab, døde kun altfor tidlig i Nizza, hvor man forgæves havde søgt at adsprede ham og at berolige hans sygeligt ophidsede Fantasi. Den elybt bedrøvede Prinsesse Dagmar, der i Stedet for Brudekjole maatte iføre sig Sørgedragt, havde imidler tid vundet Kejserens og Kejserinelens Kærlighed. De havde mistet en elsket Søn, men de vilde ikke give Afkald paa den unge Prinsesse, eler havde vist sig værdig til at blive deres Datter. Den, der ægter en saa mægtig Monark som Ruslands Kej ser, en Hersker, der stadig er optaget af at indrette alt til Bedste for sit Land, maa være en hengiven Livsledsagerinde, en paalidelig og trofast Veninde, som kan berede Glemsel for Bekymringer, Hvile efter det anstrængende Arbejde. Der er maaske Prinsesser, eler drømmer om überegnelige Rigdomme, om Glæder uden Tal, om ufattelig Pragt og næsten uindskrænket Magt; der er maaske Prinsesser, som tragter efter den højeste og mest glimrende Plads her paa Jorden — Pladsen som Ruslands Kejserinde — i elet Haab, at de da vil blive i Stand til at tilfredsstille ethvert af deres ærgærrige eller forfængeligé Luner . . . men det kan siges med Sikker hed, at saadanne Fyrstedøtre uclsætter sig for at blive bittert skuffede; det vil blive til deres egen Ulykke, hvis de ikke kan beslutte sig til helt og holdent at ofre sig for den, de har lovet at dele Ondt og Godt med. Der var, hvad Prinsesse Dagmar angaar, intet at frygte i denne Retning. Hun var god og overbærende, deltagende over for Næstens Lidelser; hun havde et aabent Øre for sine Undergivnes An modninger og de Ulykkeliges Bønner; hun var mild og venlig over for sine nærmeste

Omgivelser. Hun var kort sagt i Be siddelse af alle de Egenskaber, der syntes at maatte passe i74 ganske fortræffeligt til den nye Tronfølgers godmodige og fred sommelige Karakter. Tronfølgeren havde straks sat Prinsesse Dagmar meget højt, og det faldt Aleksander 11. og Kejserinden let, da de først nogenlunde havde forvundet Sorgen over deres ældste Søns Død, at faa afsluttet et Ægteskab, der ikke hidførte nogen Ændring i den oprindelige politiske Plan og samtidig forenede to Hjærter, der syntes skabte til at forståa hinanden. Det er alniindelig bekendt, at vort Kejserpars huslige Liv kan tjene som Mønster for alle Hjem. Den Agtelse, man til at begyncle med havde følt for hinanden, gik snart over til oprigtig Sympati. Det vil maaske være for meget sagt, hvis man paastod, at det er Kærlighed, der forener Aleksander 111. og Maria Feodorovna. Det er snarere et oprigtigt, übrødeligt Venskab, der sammenknytter disse to grundhæderlige Væsener, som nærer den største Hengivenhed for hinanden og kappes om at vise sig deres høje Stilling værdige. De lykkelige Forhold i Hjemmet har naturligvis ikke været uden gavnlig Indflydelse paa Børnenes Opdragelse, der roligt og bramfrit er bleven ledet af Kejserinden selv. Kejserinden er forgudet af Folket, eler vécl, hvor meget godt hun gør; mange af hendes Undersaatter har haft Lejlig hed til at nærme sig hende, og den, der har haft den Lykke at tale med hende, glemmer aldrig hendes blide Stemme og det vindende Udtryk i hendes Øjne. Hvad jeg her siger, er sanclt, Ord til andet; jeg fineler mig foranlediget til udtrykkelig at erklære elet, da jeg meget vel véd, at forskellige Stormænd, der er blevet afskedigede, og Hofembedsmænd, der som Følge af skrigende Misbrug, de havde tilladt sig, er blevet forviste, har fundet for godt at udsprede de skammeligste Rygter om Kejserparrets Samliv. Det er næppe Umagen være! at tilbagevise disse ondskabs fulde Rygter. Man bebrejder Kejserinden, at hun har Hang til alle Slags verdslige Aclspredelser; men Fornøjelser har alle Dage ud mærket St. Petersborgs Hof; det er dem, der for en ikke ringe Del har bidraget til at skabe det russiske Kejserhofs Ry for Elegance og god Smag, og Kejseren selv ønsker, at Festernes Tal skal vokse. Naar der ide sidste Aar maaske75 er givet noget færre Festligheder end ellers, da kommer det af, at den kejserlige Familie i den senere Tid er bleven ualmindelig ofte hjemsøgt af Døden, hvorved Kejserparret er bleven nødsaget til at begrænse Festernes Tal. Til Gengæld har man ved Hoffet arrangeret en Mængde intime Smaaselskaber, hvortil der kun bliver udsendt meget faa Indbydelser. Ved disse Lejligheder opføres der Dilettant komedier, og der gives Konserter, hvorved flere af Storfyr sterne og Kejseren selv medvirker. Kejserinden tilbringer elet meste af sin Dag med at aflægge Besøg i Instituter og Skoler, Klostre og Hospitaler; hun mod tager selv Indberetningerne angaaende de Anstalter, der er stillede under hendes særlige Beskyttelse og ledes af General, Grev Protåssov-Bakhmétiev, som tidligere var Chef for den kejserlige Hestgarde. Kejserinden har en uindskrænket Tillid til denne gamle, hæderlige Officer, der imidlertid er en Torn i Øjet paa alle dem, der kunde ønske at faa Lejlighed til at intrigere til For del for sig selv. Kejserinden sætter ganske overordenlig Pris paa denne trofaste og dybt religiøse Mand; hun har valgt ham blanelt Tusinde til at være sig behjælpelig med at trøste de Ulykkelige og understøtte de Nødlidende. Det hænder ofte, at Kejserinden efter Frokosten anmoder Grev Protåssov om at ledsage hende paa Besøg i den ene eller den anden Skole, hvor hun da selv udspørger Børaene og skaffer sig Underret ning om de Fremskridt, de gør. Hver Dag, førend man sætter sig til Middagsbordet, med deler Kejseren Kejserinden sine Planer og underretter hende samtidigt om, hvad han allerede har besluttet; han lytter til hendes Bemærkninger, taler med hende om de alvorligste Sager, og det hænder, at han paa hendes Raad ændrer sin oprindelige Beslutning noget. Kejseren lader med andre Ord Kejserinden faa en Ind ffydelse paa Statssagerne, der nærmest svarer til den, enhver forstandig Ægtemand lader sin Hustru udøve paa Styrelsen af den fælles Ejendom. Denne Indflydelse er ikke altid afgørende, men den kan dog veje tungt nok i Vægtskaalen, når der er Tale om vigtige Anliggender. Det er navnlig i udenrigske Spørgsmaal, at Kejserinden76 viser sig i Besiddelse af stor Begavelse og af et klartskuende Blik. Hun billiger Aleksander III.s tyskfjendtlige Holdning og søger endog at faa ham til at gøre denne Holdning saa ud præget som mulig. Derimod søger hun at afholde ham fra at lade det komme til aabent Brud med England men der imod at laele en Dør aaben til Ordning af det vigtige asi atiske Spørgsmaal. *) Man maa beundre Kejserindens Holdning, der muligvis kan forklares derved, at Prinsessen af Wales jo er hendes Søster, lige som hun selv en Danmarks Datter. Hvorfor i al Verden skulde Rusland ogsaa blive Uvenner med England? Asien er stort nok, og det har rigelig Plads til to Magter. Det er saa langt fra, at Rusland tænker paa at bemægtige sig Indien, saaledes som man frygter ved Them sen, at det endog har mer end nok at tåge vare med Cen tralasien, eler paalægger det tunge

Byrder uden at indbringe det mindste. Vi har set os nødsagede til at plante vort Flag paa alle vigtige Punkter af Tamerlans gamle Rige, da vi ikke paa anden Maade kunde gøre Ende paa de forskellige Khaners lndfald paa russisk Omraaele og give et utvetydigt Svar paa det engelske Parlaments uafladeligt udfordrende Holdning. Vi har kun benyttet, os af Selvforsvarets Ret over for en Fjende, der troede, at vi ikke skulde kunne naa ham, adskilt som han var fra os, i Asien ved umaadelige Saltstepper, i Europa ved Have, hvorpaa han var Herre. Studerer man Historien, vil man se, at Rusland i hele dette Aarhundrede aldrig har kunnet tåge et Skridt fremad uden at støde paa England, der søgte at berede det alle mulige Vanskeligheder. Er vi ikke stødte paa England endog i 1877 under det Felttog, vi havde aabnet, for at befri de slaviske Brødre påa Balkanhalvøen? Er det ikke England, der har fravristet os en Del af de Frugter, eler tilkom os som Beløn ning for ele uhyre Ofre i Blod og Penge, vi den Gang havde bragt? England naaede sit Maal ved at række Tyskerne en *) Oversætteren har bestemt Grund til at tro, at Forfatteren giver en fejlagtig — men, vistnok forsætlig fejlagtig — Fremstilling af Kejser- indens formentlige Indflydelse paa Ruslands politiske Anliggender.77 hjælpende Haand og ved at intrigere imoel os overalt i Europa. Det var dog for galt. Saa snart Kongressen var sammen traaelt i Berlin, indsaa Rusland, at enhver Tilnærmelse til England, lige som ogsaa enhver Overenskomst med elet vilde være umulig, saa længe vi ikke kom til at staa i umiddelbar Berøring med det. Inelen Berlinerkongressen endnu havde afsluttet sine Forhandlinger, blev det derfor bestemt, at vore Tropper skulde rykke frem mod Hindostans Grænser. Den hurtig tilendebragte Erobring af Akhal-Teke og af Merv havde til Følge, at Piben fik en anden Lyd baacle i den engelske Presse og i Parlamentet. Englænderne indsaa, at det nu vilde være os let at ramme dem føleligt i Asien, og at et Slag, vi tilføjede dem dér, ikke vilde blive uden Indflydelse paa deres Stilling i Europa. Det lader nu til, at de er blevne saa fornuftige, at de ikke længer har i Sinde at lægge os Hindringer i Vejen. De Trusler, der udslynges mod Rusland, skriver sig nu ikke længer fra London, og det ser næsten ud, som om man ikke har i Sinde at gøre videre Ophævelser* over vor Nærværelse i Pamir; England er sandsynligvis betænkelig ved at komme med Besværinger i Anledning af Hindu-Kusch; thi det maa kunne indse, at en Strid herom ikke vilde ende til Fordel for elet, og at Afghanerne og Indierne derved kun altfor let kunde komme til Klarheel over, hvor svagt England egenlig er. England har ikke andet at gøre end at se at komme til en oprigtig og ærlig Forstaaelse med Rusland ; det vil , være bedst for det selv, thi vi har ikke i Sinde at gøre det nogen som helst Inelrømmelse eller i Fremtiden at gøre det Regn skab for vore Handlinger. England har al Grund til at vide sin tilkommende Dron nings Søster, Kejserinden af Rusland, Tak for, hvad hun har gjort; thi er vi for Øjeblikket fredeligt sindede over for Eng land og beredte til at høre paa de rimelige og fornuftige For slag, Dronning Viktorias Ministre maatte have at stille os, da er dette i alt væsenligt en Følge af, at Kejserinde Maria Feodorovna har lagt et godt Ord ind for England. Som den romerske Konsul i Karthagos Senat bar Fred eller Krig i sin Togas Folder, saaledes er der ogsaa Fred78 eller Krig i Folderne af vort Flag, der vajer fra Himalajas høje Tinder. Nu kan Englænderne selv behage at vælge ! Jeg er overbevist om, at Englænderne allerede for længe siden har truffet deres Valg, og at de i Venskab vil række os Haanden over Pamir; thi de er praktiske Folk, der vil vide i rette Tid at bekæmpe deres ærgærrige Følelser og ofre noget af deres Egenkærlighed for derved at sikre deres Herre dømme i Indien. En saadan politisk Sejr maatte for en væsenlig Del til skrives vor Kejserinde, som ogsaa har en ikke ringe For tjeneste af den Retning, vor Politik har tåget over for Tysk land. Kejserinden, der selvfølgelig er i Overensstemmelse med sin Gemal, stræber efter at faa Tyskland isoleret. Hun lader sig maaske ogsaa heri lede af et Slags Familiehensyn, thi det er jo ikke mer end rimeligt, at hun hader de Røvere, der har frataget hendes Fader, Kong Kristian IX., tre Lands dele. Men hvad gør det, efter som hendes Følelser passer udmærket godt til, hvad der maa betragtes som hendes Adoptiv fædrelands vigtigste Interesser. Men hvordan skal man kunne opnaa denne Isolering af Tyskland, der støtter sig til Østrig og Italien? Rusland har maattet tænke paa at knytte en Alliance, og Frankrig er den Magt, der blev udset til at være elets Forbundsfælle. Til nærmelsen mellem de to Lande er ganske naturlig; de Krige, de har ført mod hinanden, har ikke etterladt noget Spor af Had og Vrede — man er tværtimod kommen til at holde endnu mer af hinanden og til at højagte hinanden. Franskmænd og Russere har ingen modstridende Interesser, og det vilde være let at bevise, at de endog i Orienten vil kunne have stor Fordel af at gaa Haand i Haand. Naar Rusland og Frankrig først er blevet knyttede til hinanden med uopløselige Baand, kommer de til at danne Midtpunktet i en Liga, bestaaende af de Folkeslag, der føler deres

Frihed og Afhængighed truet. Danmarks, Sverigs, Hol lands, Spaniens, Portugals, Serbiens, Grækenlands og Monte negros Interesser kræver Tilslutning til en saadan Liga. Bel gien og Rumænien vil vanskelig kunne holde sig paa Afstand fra denne Gruppering af Magterne, og selv Tyrkiet maa blive79 tiltrukket deraf, da det ellers ikke vil have noget, det umiddel bart kan støtte sig til. Men hvad skal der blive af den berømmelige Tripel alliance over for dette Fredsforbund? Det vilde ikke være forbundet med Vanskeligheder først og fremmest at faa Italien til at sige sig løs fra Alliancen med Tyskland og Østrig. Det vilde være tilstrækkeligt ved første Lejlighed at love det Erhvervelsen af Triest og Friaul, elet vil sige Eneherredømmet i Adriaterhavet, og samtidigt — om det skulde ønskes — at garantere Italien dets Hav nes Uangribeligheel. Italienerne er Pralhanse, men de er ikke dumme; når de faar Valget mellem positive Fordele og Udsigt til mer end tvivlsomme Erobringer og Sejrvindinger, vil ele ikke være længe om at bestemme sig. Tyskland alene er ikke stærkt nok til at værge Østrig. Wienerkabinettet har altid fulgt Klogskabens Bud, og af Hen syn til de mange uensartede Folkeslag, hvoraf det habsburgske Rige bestaar, vil det derfor uden Vanskelighed kunne be kvemme sig til at nærme sig Rusland, og Rusland vil med største Beredvillighed komme Østrig i Møde, saa meget heller som vor Regering aldeles ikke omgaas med Planer til at svække Østrigs Magt. Det skal blot i Fremtiden opgive sine ærgærrige Planer paa Balkanhalvøen , og Rusland skal ikke forlange mer af det; thi Rusland selv nærer ingen Hensigter over for Balkanlandene. Det vil med Glæele gaa med til en Traktat, hvorved baade det selv og Østrig højtideligt forpligter sig til ikke at indblande sig i Balkanstaternes Anliggender, men lade disse Stater, som vi har skabt, udvikle sig, som de bedst kan. Naar elet tyske Rige saaledes ser sine Allierede falde fra, elen ene efter den anden, vil det selv begynde at knage i alle sine Fuger. Den partikularistiske Aand vil* vaagne af sin hypnotiske Søvn baade i Bajern og Wurtemberg, Sachsen og Baden, og Folkene vil igen sætte sig i Besiddelse af de Rettig heder, man har berøvet dem. Af Frederik den Stores Konge rige og af den unaturlige Tilvækst, Bismarck har forskaffet elet, vil der ikke blive andet tilbage end Brandenborg og Pommern, og det vil ikke være nok til at holde fast paa80 Elsass og Lothringen, der er tagne fra Frankrig, og Hertug dømmerne, der er erobrede fra Danmark. Skulde England være clristigt nok til at modsætte sig Gennemførelsen af dette Program, som vil føre til en alniinde lig Afvæbning og en varig Fred? Men vi er jo i Stand til at sætte England Mat i Asien. Hvis dette Land, der evig og altid har saaet Uenighecl, virkelig endnu en Gang skulde prøve paa at faa Fredsbestræbelserne til at strande, er det tænkeligt, at det endelig vil blive tugtet efter Fortjeneste: en Division russisk Kavalleri skal i en Fart sætte over Hindu- Kusch og Himalaja, og det vil i en Fart være forbi med Eng lændernes Herredømme i Hindostan. Det er dog vel ikke rimeligt, at England vil anse Prøjsens Bevarelse for mere værd end Bevarelsen af dets vidtstrakte indiske Rige. Læserne vil maaske betragte det hele som et 'Drømnie billede*); men er det da en Drøm, at England tydeligt nok staar ganske ene? At der er foregaaet en gennemgribende Forandring i Ledelsen af de mindre Staters Politik, og at man nu stræber efter en Gruppering, der er bedre i Overensstem melse med Folkenes Interesser? Er det Indbildning, at det knager i Tripelalliancens Fuger, at Forholdet er blevet bedre mellem Rusland og Østrig, mellem Frankrig og Italien? Og dette Omslag er kommet, skønt Programmet endnu ikke er endelig fastslaaet, og skønt den fransk-russiske Alliance endnu ikke er undertegnet! Det er maaske en Drøm, men da er det en Kejserinde, der har drømt den, en Kejserinde, som besidder en magisk Kraft til at gøre Drøm til Virkelighed. Vi beundrer vor Kejserinde paa Grund af hendes gode Forstand ; det simple Folk forguder hende paa Grund af hendes gode Hjærte, thi det er umuligt at tænke sig nogen, der kan have bedre Øje for Folkets Behov, eller som kan tåge mer oprigtig Del i dets Ulykker. *) Skønt Forfatterens politiske Kandestøberier, som man vil se, er af. tarveligste Reskaffenhed og uden Skade kunde udelades, har Overs, ikke anset sig berettiget til at stryge dem. De kan maaske af- give et lærerigt Eksempel paa, hvor vidt national Forblindelse og politisk Had kan føre.81 Den lille Kreds af intime Veninder, Kejserinden har samlet om sig, og fra hvilken al ondskabsfuld Snakken er banlyst, ser op til hende i enhver Henseende og beundrer hendes beskedne Elegance og hendes Aandsadel. Kejserindens Beskedenhed strækker sig ogsaa til hendes Toiletter; de er ikke pragtfulde men passer dog til hendes høje Rang. Hun forstaar at holde den gyldne Middelvej mellem Paaholdenhed og Ødselhed: hun er paaholdende som sin Families Moder, men hun er ødsel, når hun som Hersker inde gør godt mod et Folk, der tæller over Hundrede Nationer. De, der lader sig forlyde med, at Kejserinden er ødsel i en aldeles utænkelig Grad, kan umuligt kende til de virkelige Forhold. De maatte kunne sige sig selv, at en Kvinde, der førte et Liv, saaledes som disse samme

skinsyge Bagvadskere udmaler det, umulig ret længe kunde bevare sin Mands Agtelse og sine Børns Kærlighed, og det kan dog ikke være nogen Hemmelighed for dem, at der ikke kan tænkes en Hustru, der er højere agtet af sin Mand, eller en Moder, der er inderligere elsket af sine Børn. Det kan dog ikke være nogen Hemmelighed for dem, at Prinsesse Dagmar, der ved sin Overgang til den græsk-katholske Religion antog Navnet Maria Feodorovna, til sin nye Familie i Rusland har overført hele den sympatiske Luftsfære, der omgav hende ved det danske Hof. Jeg vil blot give disse Bagvadskere det Raad en Gang ved Sommertid at begive sig ud til det patriarkalske Slot Fredens borg, der ligger ikke langt fra København. Naar de der har faaet Lejlighed til at se vor Kejserinde omgivet af sine gamle Forældre, af sine Brødre, Søstre, Svigerinder og deres Børn; nåar de dér har set hende gaa med sin Yndlingssøster, Prin sesse Aleksandra, under Armen, vil de dog maaske komme paa andre og smukkere Tanker, idet de vel maa kunne sige sig selv, at det ikke blot er, fordi hun er Kejserinde, at hun er Genstand for al den Hyldest og Opmærksomhed , men at Grunden dertil ogsaa maa være hendes store personlige Fortrin.82 De kejserlige Børn. Kejserparrets ældste Søn, Storfyrst-Tronfølger Nikolaj Aleksåndrovitsch , er vokset op under sine høje Forældres umiddelbare Tilsyn; Mænd som Danilovitsch og Bunge har været hans Lærere. Man kan vistnok med Sikkerhed gaa ud fra, at to Spørgs maal, eler for Øjeblikket henleder hele Verdens Opmærksom hed paa sig: det sociale og det orientalske, vil linde deres Løsning under hans Regering. Hans Lærere har været saa fuldt og fast overbeviste herom, at ele i ganske særlig Grad har sat ham ind i de økonomiske Aldenskaber og allerede fra tidlig Tid har indpodet ham den vigtige Sandhed, at det russiske Riges Tyngdepunkt ligger i Asien, ikke i Europa. Den lange Rejse, Storfyrst-Tron følgeren for nogle faa Aar siden foretog igennem Orientens Stater, og som dannede et Slags Afslutning paa hans Studier, har haft til Øjemed at gøre ham fortrolig med de Vanskelig heder, der vil møde ham fra denne Kant. Tronfølgeren er alvorlig og eftertænksom, og man kan være overbevist om, at han, virksomt understøttet af Selv herskersystemet, med Tiden vil blive i Stand til at løse det sociale Spørgsmaal, uden at ele Folkeslag, der staar under hans Scepter, kommer til at lide under større Rystelser. Ingen kan vide, om det orientalske Spørgsmaal vil kunne løsnes uden Strømme af Blod. Storfyrst-Tronfølgeren er under Midelelhøjde, noget, der er ganske ejendommeligt i Slægten Romånov, hvor alle Mændene hidtil har udmærket sig ved at være ualmindeligt høje. Peter den Store, Aleksander 1., Nikolaj 1., Aleksander 11. var alle mægtige Skikkelser, og den nuværende Kejser staar i denne Henseende ikke tilbage for sine Forgængere. Dette ydre Fortrin var ikke uden Betydning i tidligere Tid, hvor det ikke var nogen Skade til, at Folket kunde faa Lejlighed til at overtyde sig om sin Herskers legemlige Styrke. Nutildags vil Folkene ikke længer lade sig nøje med legemlig Kraft alene; de fordrer ogsaa aandelig Styrke. Er Tronfølgeren lille af Vækst, saa er hans Forstand ikke inelskrænket. I hans Øjne genfinder man Moderens Godhecl83 parret med Romånovernes majestætiske og bydende Blik, der fordrer Lydighecl og indgyder Tillid. Han har arvet sin Faders Retsind og Ligefremhed, sin Moders Blidhed og lagttagelsesevne. Man har gjort gældende, at det danske Blod har svækket Peter den Stores Race. Denne Bemærkning forekommer mig mindre heldig; thi om Maria Feodorovnas Børn end ikke er Kæmpeskikkeiser, der forbavser Mængden og faar den til at bøje sig i Ærbøcligheel, saa har de dog fra Moderen arvet en betagende Ynde og Blidhed. Den tyskfjendtlige Opdragelse, de har modtaget, har tændt Patriotismens hellige Ild i deres Hjærter. Uden denne lysende Flamme er det ikke muligt at regere Rusland; den har lyst for alle Romånoverne lige fra Peter den Stores Tid, og den har lyst for Tronfølgeren fra hans tidligste Ungdom. Det er denne Patriotisme, der har gjort det muligt for en vistnok enestaaende Række af udmærkede Kejsere saa at sige at gøre sig til ét med Folket og altid at regere det i bedste Overensstemmelse med dets Tarv, der veksler, efter haanden som det udvikler sig og bliver ældre. Hvad der kunde passe godt for den første Romånovs Tid, duede ikke mer under Katharina. Den Maade, hvorpaa Niko laj regerede, kunde være god for et halvt Hundrede Aar siden, men nu vilde han ikke have haft nogen Glæde deraf. Kejser Nikolaj, der var nødt til at rette sig efter Tidens Fordringer, forstod at optræde som Kejser, hver Gang han viste sig offen lig, og det var kun i de korte Timer, han kunde trække sig tilbage i Privatlivet, at han fik Lov til at være sig selv. Den nuværende Tronfølger har forstaaet, at man venter af ham, at han først og fremmest skal være Menneske, og han retter sig med Glæde heretter. Der er imidlertid ét Tilfælde, hvor han er nødt til at erindre, at han en Dag skal være Kejser, og at han, hvis det udkræves, maa ofre sine personlige Tilbøjeligheder for at op fylde sin Pligt. Han véd det, og han vil, nåar han vælger sin Brud, udelukkende lade sig lede af, hvad Landets

Interesser synes at forlange. Der har i den senere Tid været talt grumme meget om dette Emne: der er ganske vist ingen Mangel paa Prinsesser, men de aller fleste af dem vil slet ikke kunne komme i84 Betragtning. Mange af de unge Prinsesser, der er Døtre af regerende europæiske Fyrster, hører nemlig til den katholske Kirke og kan som Følge deraf ikke komme i Betragtning; andre — saaledes som Tilfældet er med de græske, engelske og danske Prinsesser —er nær beslægtede. I begge Tilfælde er Ægteskab utilstedeligt. Man vil vide, at Kejseren har overladt sin Søn at træffe et Valg mellem Prinsessen af Hessen og Prinsessen af Monte negro, og det store Publikum, der levende interesserer sig for denne Sag, taler frem og tilbage om, hvacl der vel nu vilde være heldigst. Hoffet og Hovedstadens Aristokrati er i dette Spørgsmaal delt i to Partier; det ene af dem holder paa den tyske Prinsesse, det andet derimod paa Prinsessen af Monte negro*). Moskva og hele den slaviske Verden ønsker, at Tron følgerens Valg maa falde paa den montenegrinske Prinsesse, der udmærker sig ved sin ægte slaviske Skønhed og sin im ponerende og vindende Fremtræden. Hvis det er den hessiske Prinsesse, som bliver foretrukket, vil hun pludselig blive kastet ind i en tyskfjendtlig Strømning, der maa være hende übehagelig, men som hun ikke vil kunne stride imod. Hvis hun skulde forsøge at optage Kampen imod den herskende Stemning og omgive sig med tyske Landsmænd og Medlemmer af det tyske Aristokrati, der endnu findes i St. Petersborg, men som ganske vist har mistet saa godt som hele sin Indflydelse, vil hun let blive lagt for Had, thi man har nu faaet nok af Tyskerne og deres Intriger. Hvis hun derimod er klog nok til at glemme sin Oprindelse og med Liv og Sjæl at slutte sig til Rusland, vil ingen være berettiget til at nære Mistanke til hende; men ogsaa kun under denne *) Prinsesse Viktoria af Hessen-Darmstadt. født d. 6. Juni 1872. Hendes Søster Elisabeth blev i 1884 gift med Kejserens næstyngste Rroder Sergei. Hun udmærker sig ved sin Skønhed og Ynde og vandt hele den slaviske Verden for sig ved nogle Aar efter sit Giftermaal fri- villig at gaa over til den rettroende Kirke. Prinsesse Helena af Montenegro, født d. 8. Januar 1873; en ældre Søster Militsa, f. 1866, blev i 1889 gift med den russiske Storfyrste Pjotr Nikolåjevitsch.85 Prinsessen af Montenegro er bleven opdraget i Rusland, saa at sige under Kejserfamiliens Øjne. Hun er Datter af en heltemodig Fyrste, der er agtet selv af sine Fjender; han er af slavisk Blod og elsket af alle Slaver. Hendes Fader, Fyrst Nikolaj af Montenegro, tæller ganske vist ikke mange Aner, men Sejrherren fra Dalcigno har ved sine Bedrifter skaffet sig en fremskudt Plads blandt Europas Monarker; hans naturlige Begavelse og kunstneriske Smag har skaffet ham et anset Navn, og alle Slaver omtaler ham med Stolthed. Hvis Storfyrst-Tronfølgeren ægtecle Prinsessen af Monte negro, vilde han med ét Slag blive Hovedet for den store slaviske Familie, og man vilde være berettiget til at nære de videst gaaende Forhaabninger. De af vore Brødre, som endnu sukke under fremmed Aag, og hvis Blikke uafladelig er rettede mod St. Petersborg og Moskva, vilde kunne haabe paa snarlig Befrielse. I vore Dage taler man meget om Staternes Grupperinger efter Nationalitet. Men kan der tænkes noget virksommere Middel til at gennemføre en saadan Gruppering end en uop løselig Forbindelse mellem de suveræne Huse, der har den Ære at herske over slaviske Folkeslag? Hvem vilde forsøge at modsætte sig den berettigede Udvikling af vor Magtsfære, når saadanne Slægtskabsforbincleiser mellem Fyrstehusene blev afslutteele samtidig! med, at de paagældende Folkestammer føler sig stærkere og stærkere dragne til hinanden? Hvis jeg ikke er fejlt underrettet, har Aleksander 111. meget alvorligt overvejet alle de gavnlige Følger, der vikle flyele af et Ægteskab mellem Storfyrst-Tronfølgeren og en Datter af Fyrsten af Montenegro, hans personlige Ven og trofaste Allierede. Han vilde med Glæde give sit Samtykke til denne Forbindelse, men han anser det for urigtigt ikke at lade sin Søns Hjærte have et vist Spillerum, og han vil derfor over lade det til ham at vælge frit mellem de to unge Fyrsteeløtre. Betingelse vil hun kunne komme til at føle sig som hjemme i sit ny Fædreland. Det er iøvrigt indlysende, at en Forbindelse mellem Stor- fyrst-Tronfølgeren og en hessisk Prinsesse ikke vilde være af noget som helst politisk Betydning for Rusland.86 Vi haaber, at Tronfølgeren ikke vil være døv for Slavernes Ønsker; hans Patriotisme vil, om fornødent, veje tungere end Kærligheden, selv om denne imod Forventning ikke skulde vokse frem i elen montenegrinske Prinsesses Fodspor. De øvrige russiske Kejserbørns Portræter vil næppe i nogen højere Grad kunne interessere Almenheden, navnlig ikke den politiske Verden, for hvilken jeg særligt skriver. Ethvert af disse Børn vil senere faa sin Plads i Historien, men det vilde være for tidligt allerede nu at beskæftige sig nærmere med dem. Det vil dog være urigtigt ikke at sige et Par Ord om Storfyrstinde Xenia. Hvem er vel den Dødelige, der bliver anset værdig til at gøre denne elskelige Prinsesse lykkelig, efter at hun har nydt al tænkelig Lykke hos sine Forældre, som hun

tilbeder, og hvis Glæde hun er? Den unge Pige, som skælver ved Tanken om, at hun en Dag kan komme til at drage bort fra dem, ønsker, at det maatte blive en Russer, der kom til at føre hende hjem, og hendes Forældre, der lige saa lidt kan gøre sig fortrolige med den Tanke at de kan miste hende, har deres Opmærksomhed henvendt paa den fordringsløse og sympatiske Storfyrste Aleks ander Mikhåilovitsch, en Søn af den ålment agtede Storfyrst Mikhail Nikolajevitsch. Men det er jo en bekendt Sag, at Tilfældigheelerne spiller en endnu større Rolle i Prinsessernes end i almindelige Døde liges Tilværelse, og hvem véd, om ikke Storfyrstinde Xenia er bestemt til at pryde en af Europas smukkeste Troner? Jeg maa ogsaa sige et Par Ord om Storfyrst Georg Aleksåndrovitsch, Kejserparrets næstældste Søn. Han er bestemt til at tjenstgøre i Flaaden for senere hen at overtagé dens øverste Ledelse som Storadmiral. Det vil imidlertid være bekendt, at han under sin Opvækst har paa draget sig en Sygelom, som har tvunget ham til foreløbig at afbryde sine maritime Studier. Lægerne har raadet ham til at tilbringe Vinteren i de varme Lande; han har opholdt sig i Algier og befinder sig for Øjeblikket i Kaukasus, hvor bans Helbredelse gør slædelige Fremskridt.87 Kejserens Slægtninge. Storfyrst Mikhail Nikolajevitsch, en Broder til den afdøde Kejser, er en af Aleksander lII.s mest hengivne og trofaste Tjenere. Han er Præsident for Rigsraadet og udhviler sig paa denne høje Post efter de store Tjenester, han har vist Landet som Soldat og Administrator. Det var ham, der overvandt Muktar Pascha i Krigen 1877, og han havde endt sin Del af Felttoget to Maaneder før Donauhæren, og det er ham, Rusland kan takke for, at Kaukasus nu har en naturlig Sydgrænse med de to stærke Fæstninger Kars og Batum. Efter at han lykkeligt og vel havde fuldendt Erobringen af Kaukasus, har han forstaaet at organisere denne Landsdel paa en aldeles udmærket Maacle og at tilvejebringe en god Forstaaelse mellem de derboende mange forskellige Stammer ved at give dem et fælles Omraade for deres Virksomhed. Hans Forvaltning af denne store Provins var saa fortræffe lig, at den nu har kunnet stilles paa lige Fod med Rigets øvrige Provinser, og at Regeringen har ment uden Fare at kunne skille elen civile Myndighed der nede fra den militære, ganske saaledes som i det europæiske Ruslands Provinser. Fyrst Dondukov-Korsåkov var den første Generalguvernør i Kaukasus. *) Han var en elskværdig Hofinand, men hans svage Karakter gjorde ham uskikket til at beklæde den højeste Post iet afgjort krigerisk Land som Kaukasus. Han levede paa en stor Fod der nede, beskæftigede sig kun lidt med Pro vinsens Anliggender og stolede übetinget paa de Guvernører, han selv havde udnævnt. Det kan ikke fragaas, at han kun sjælden var heldig i sine Valg. Bakus Guvernør, en udenlandsk- Baron, der var uvidende og desuden altid syg, var til Latter blandt den tatariske Befolkning og skadede selvfølgelig derved den rus siske Myndighed. Jeg har med egne Øjne set, hvorledes de Indfødte gjorde Nar af ham bag hans Ryg og kastede Snavs efter ham. *) Storfyrst Mikhail havde Titel og Myndighed som kejserlig Stat holder.88 Det er desuden en bekendt Sag, at hans to Døtre ved eieres Optræden kun gjorde galt værre. Deres Rygte var i den Grad uheldigt, at en Armenier, der saa, at jeg paa et Bal engagerede den yngste af dem til en Dans, kom hen til mig og sagde, at jeg ikke kunde være det bekendt. Tilsidst gik det da ogsaa galt med den ene af disse unge Piger. Faderen tog det forresten ganske roligt og sendte hende til en anden Stad under et falskt Navn og med et Pas, der ikke var saa ganske i Orden. Fyrst Dondukov-Korsåkov, der fik Meddelelse om disse Skandaler, lovede, at Baronen skulde blive afløst, men det skete dog ikke, da Fyrsten gjorde gældende, at Baronen var dansk og stod under Kejserindens Beskyttelse, hvad der iøvrigt ikke var Tilfældet. Men der skete værre end det. En anden Guvernør — det var i Kars — en General af jødisk Herkomst, der havde samlet sig en Formue som Direktør for den georgiske Militær vej i Kaukasus, var vant til at skaffe sig Indtægter, som han bedst kunde; dette havde til Følge, at han var alniindelig forhadt. Han opførte sig derhos over for sine Undergivne, som om han kunde være en Pascha, og dette gjorde, at man foragtede ham. Det endte med, at en Skolelærer paa offenligt Sted gav ham et Ørefigen . . . som han ganske rolig. stak i Lommen. Ikke desto mindre vægrede Dondukov-Korsåkov sig ved at afskedige ham, idet han gjorde gældende, at han ikke vilde gaa Intriganternes Ærinde. En anden af Fyrstens Guvernører stod vitterlig i For bindelse med en Røverbande; en tredje bestjal den offenlige Kasse; en fjerde var bekenelt for paa den mest skamløse Maade at tåge imod Bestikkelser. Men Dondukov-Korsåkov lod dem "rolig blive siddende paa deres Poster, og det er derfor ham, der bærer Ansvaret for, at elet russiske Navn blev trukket i Snavset. og at det hele Forvaltningssystem, der var bleven ordnet af Storfyrst Mikhail, kom i den beklageligste Uorden. Hvis Generalerne Scheremétiev og Schepéliov ikke havde været der, er det. højst sandsynligt, at det var kommet til Oprør i Kaukasus.89 General Scheremétiev beklæder nu

Posten som General guvernør i Kaukasus; Schepéliov, der havde udarbejdet en Mængde Forslag til Reformer i Kaukasus, druknede desto værre i Baku, netop Dagen før disse Forslag skulde have været godkendte af Indenrigsministeriet. Disse to Mænd, eler ved enhver Lejlighed holdt den rus siske Fane højt, har forstaaet at hævde det smukke Ry for Hæderlighed og Retskaffenhed, den russiske Forvaltning under Storfyrst Mikhail havde vidst at skaffe sig hos den georgiske og armeniske Adel. Det er nu faldet i Scheremétievs Lod at føre disse Traditioner videre; han søger at gøre alle de Fejl gode igen, der blev begaaede under Dondukov-Korsåkov, og de kaukasiske Folkestammer haaber nu paa, at det snart vil lykkes dem at blive fri for denne Bande af officielle og ikke officielle Røvere, der kun alt for længe har plyndret og ud suget dem. Da Storfyrst Mikhail blev kaldt tilbage fra Kaukasus, ud nævntes han, som oven for omtalt, til Præsident for Rigs raadet; det var straks efter Aleksander lII.s Tronbestigelse. Man maa anerkende den Takt, eler blev udvist af Kejserens Onkel under disse vanskelige Forhold, hvor selv de bedste Venner og de loyaleste Slægtninge uclsatte sig for at blive mistænkeliggjorte. Storfyrst Mikhail har senere endnu en Gang faaet Lejlig hed til at læggе den übegrænsede Hengivenhed for Dagen, som han nærer over for Kejseren. Han har betvunget sit Hjærtes Følelser for at vise sig som trofast Undersaat. Hans Søn ægtede uden Kejserens Samtykke en Datter af Hertugen af Nassau, og han blev til Straf herfor slettet af Hærens Lister, medens det samtidigt paa det strængeste blev for budt ham at vende tilbage til Rusland. Den.unge Storfyrstes Moder døde faa Dage efter af Sorg over den haarde Dom. Storfyrst Mikhail tråk sig tilbage fra Hoffet men uden at knurre og har saaledes givet et smukt Eksempel paa übetinget Underkastelse under Kejserens Vilje. *) *) Den paagældende unge Storfyrste Mikhail Mikhåilovitsch havde ønsket at ægte en af Grev Ignåtievs smukke Døtre. Kejseren havde givet sit Samtykke dertil, men Storfyrstinde Olga Feodorovna, Storfyrst90 Kejserens to Brødre, Storfyrsterne Alekséi og Vladimir, er hans nærmeste Medarbejdere i Flaadens og Hærens Styrelse. Storfyrst Vladimir, et kraftigt Skud paa den Romånovske Stamme, har helt og holdent ofret sig for Hæren; han er selv Soldat lige ud til Fingerspidserne og fordrer stræng Pligt opfyldelse i alle militære Spørgsmaal. Men han er en Mand, der er stærkt hengiven til alle Fornøjelser. Han lader sig let paavirke af sine Omgivelser; han hader enhver Diskussion, og det er derfor ikke vanskeligt at faa ham til at gøre om trent, hvad det skal være. Hans Gemalinde, StorfyTstinde Maria Påvlovna, er en ualmindelig godt begavet Dame, der til Trods for en stærk Modstand og politisk Mistænkeliggørelse har forstaaet at til kæmpe sig en meget fremskudt Plads ved det russiske Hof. Storfyrst Alekséi ligner sin Broder i paafaldende Grad, baade i det Ydre og i det Indre. Et Ægteskab, som han inclgik i sin tidlige Ungdom, havde til Følge, at han en lang Tid maatte holde sig fjærn fra Hoffet. Den unge Dame, der var ualmindelig skøn, døde imidlertid, og han begav sig nu paa Rejse for at dulme sin Sorg. Han rejste Jorden rundt og blev efterhaanden saa fremmed for Etikettens Fordringer, at han kun ved enkelte Lejligheder viser sig ved Hoffet. Han gennemfarer stadig Europa paa Kryds og paa tværs og gør kun længere Ophold i Paris og ved de eleganteste Badesteder. Skønt han naturligvis som Følge af dette omflakkende Liv maa overlade saa godt som alt Arbejde til Marineforvalt ningens Afdelingschefer, interesserer han sig dog levende for den russiske Flaades Udvikling og kender i Hovedtrækkene til alt, hvad der angaar elen. Han har bragt Orden i Flaadens Regnskaber, og det sker ikke nu som under hans Forgænger, Storfyrst Konstantin Nikolåjevitsch, at Marineministeriets højeste Embedsmænd tog Mikhails Moder, nægtede sit Samtykke og sendte Sønnen udenlands. Her ægtede han hemmeligt Komtesse Mehrenberg, en Datterdatter af den store Digter Puschkin. Det var hans Moder selv, som i sin grænseløse Heftighed fik Kejseren til at straffe Sønnen saa haardt. Det unge Pars Renaadning er efter sikkert Forlydende nær fore-staaende.91 Løvens Part af de Penge, der blev anvist til Flaadens Bedste for saa at anvende Resten til kostbare og upraktiske Nybyg ninger. Under Storfyrst Alekséis Ledelse af Marinens Anliggender er der blevet skabt en mægtig Flaade i det Sorte Hav, og Østersøflaaclen er vokset meget betydeligt. Naar han er ombord, kræver han den mest pinlige Pligt opfyldelse; når han færdes i den store Verden, gør han sig bemærket som elskværdig Selskabsmand, der sætter stor Pris paa at omgaas Damer. Blandt dem, han længst har skænket sin Opmærksomhed, maa nævnes Grevinde Beauharnais, Søster til den bekendte General Skobelev og gift med Hertug Eugen af Leuchtenberg. For nogle faa Aar siden fik hun af Kejseren tilstaaet Ret til at føre Titlen som Hertuginde. Hun har været ualmindelig smuk, har sat mange Hjærter i Brand og har forstaaet at sprede Glæde og Lykke paa sin Vej. Storfyrst Sergei, Kejserens tredjeældste Broder, er en Mand paa 36 Aar. Han har faaet Ord

for at være meget religiøs, da han har stillet sig i Spidsen for „Palæstina Sel skabet", der søger at opmuntre Valfarter til Jerusalem, at understøtte Pilgrimme og at vele Bidrag til Bygning af orto dokse Skoler i det hellige Land. Desto værre har Storfyrsten og hans nærmeste Medarbej der, Pobedonostsev (den tidligere nævnte Generalprokurør for den hellige Synode) ikke villet lade sig nøje med at forfølge det oprindelige Maal, „Palæstina Selskabet" havde sat sig; de har villet blande sig i Forvaltningen af den græske Kirke i Palæstina og har gjort Forsøg paa at faa Arabere, der er gaaede over til den ortodokse Kirke, uddannede til Præster; denne indfødte Gejstlighed skulde ela lidt efter lidt fortrænge det græske Præsteskab, som nu i umindelige Tider har vare taget Gudstjenesten paa de hellige Steder. Dette Brud paa Traditionerne har ikke haft andet end uheldige Følger. Storfyrst Sergei og Prokurøren for den hellige Synode havde naturligvis ment, at det ad denne Vej vilde være lykkedes dem at forøge vor Indflydelse og at mod arbejde de øvrige Staters Intriger paa dette Punkt af Jorden,92 hvor alle Kristenhedens Lidenskaber og religiøse Ærgærrig heeler har sat hverandre Stævne; men i elet Sted har de to russiske Ledere Ikke opnaaet andet end at gøre Spliden og Uenigheden der nede endnu større end før. Det er saa meget mere forunderligt, at de to Ledere har villet udsætte sig for dette Nederlag, som de meget vel kendte Forholdene og ikke kan have været uvidende om, i hvor høj Grad de kristne Arabere er tilfals, og hvor lidt man kan stole paa deres Løfter. Enhver, der har rejst noget i Orienten, véd sikkert nok, at der er hele Landsbyer, som flere Gange om A aret gaar over fra Ortodoksi til Katholicisme, fra Katholicisme til Prote stantisme og saa om igen. Det hele kommer kun an paa, hvilken Trosbekendelses Missionærer der er i Stand til at byde den højeste Pris for disse Sjæle. Jeg har den Fornøjelse at kende Arabere, der allerede har været fire Gange Orto dokse, Protestanter og Katholiker. Og det er blandt saadanne herlige Mennesker, der med Fornøjelse vilde sælge alle de hellige Steder for tredive Sølv penge, at man vil søge Stof til et Præsteskab, som kunde være værdigt til at afløse de græske Præster! Glemmer man da helt og holdent, at disse altid har været i Stand til at hævele deres Rettigheder, og at de altid har anerkendt den russiske Regering som den lovlige Beskytter og Ejer af den hellige Jordbund? Saa havde det jo været til ingen Nytte, at Rusland ved saa mange Lejligheder havde ofret Strømme af Blod for at hævele den græske Verdens, det vil sige sine egne Rettigheder! Man gør ganske vist gældende, at „Palæstina Selskabet" bør søge at gøre sig uafhængig af den græske Patriark, som stræber efter at tilrive sig Ledelsen af hele den ortodokse Virksomhed der nede. Men hvem andre end vore Konsuler er Skyld i, at denne Prælat, efter hvad man vil vide, er alt andet end venlig sindet over for Rusland? De optræder paa en saarende og anmassende Maade over for alle Patriarkerne og lader dem ved enhver Lejlighed føle, hvor tungt deres Ind flydeise vejer i Vægtskaalen. Patriarken Nikodemus, der nylig er bleven afløst, var vistnok oprindelig meget russisk sindet; det tør man vel slutte93 sig til af den Omstændighed, at han var bleven valgt af Rus land, og at han i lang Tid havde levet i Moskva som Repræ sentant for den hellige Grav. Rusland havde givet ham Sub sidier til et Beløb af flere Hundrede Tusinde Rubler, havde betalt den Gæld, det Broderskab, hvortil han hørte, havde paadraget sig, og Rusland havde enclvidere paa enhver Maade ydet ham sin Understøttelse. Men rimeligvis havde denne Patriark senere hen følt sig ilde berørt ved en mindre hen synsfuld Optræden fra russisk Side, og Følgen heraf har nu været, at han saa sig om efter Bistand og Støtte fra anden Side. Han henvendte sig til Ærkebiskoppen af Canterbury, der øjeblikkelig og med Glæde gik ind paa hans Forslag og ad officiel Vej lod den ortodokse Kirkes religiøse Chef i Orienten underrette om, at England var beredt til at holde sin beskyttende Haand over ham, og at han kun behøvede at henvende sig til den anglikanske Biskop i Jerusalem. Det er for saa vidt ligegyldigt, hvorledes denne mærke lige Historie kom til vort Diplomatis Kundskab. Saa meget er imidlertid sikkert, at man ikke længer kunde være i Tvivl om, at Patriarken Nikodemus var os fjendtlig sindet; man kunde dog ikke finde nogen rimelig Grund til at atsætte ham, og man beskyldte ham da for at have brugt af Broderskabets Penge. Paa denne mer end uheldige Maade troede man, at man vilde være i Stand til at gøre den Taktløshed god igen, hvori vor Konsul havde gjort sig skyldig ved at støde Patri arken fra sig i det Haab, at han derved handlede i „Palæ stina Selskabets" Interesse. Denne højst übehagelige Episode har imidlertid ikke tjent til Advarsel; vort Udenrigsministerium har nylig maattet over lade „Palæstina Selskabet" Afgørelsen af alle Sager, der har med den hellige Grav at gøre, og dette Selskab lader nu til at have udviklet sig til et helt nyt ministerielt Parti. Kort efter at „Palæstina Selskabet" var bleven udrustet med sin ny Myndighed, modtog Storfyrst Sergei Udnævnelse til en af de højeste Poster, som findes i Rusland, Posten som Generalguvernør i Moskva. Kejserens

fjerde og yngste Broder, Storfyrst Paul, har endnu ikke tåget nogen aktiv Del i Statsanliggenderne. Han94 ses meget i den fornemme Verden, hvor han er meget afholdt. Han er i Besiddelse af ikke übetydelige Kunclskaber, er meget arbejdssom og vistnok kaldet til at yde sit Fædreland væsen lige Tjenester. For at dulme den store Sorg, der ramte ham, da han nylig mistede sin unge og skønne Gemalinde, har han fulgt sin Broder, Storfyrst Alekséis Eksempel og har foretaget en Mængde Rejser rundt omkring i Europa.IV. Udenrigsministeriet. Udenrigsminister Nikolaj de Giers. Man har sagt om flere Monarker, at de var deres egne Udenrigsministre. Man kan sige det med fuld Berettigelse om Aleksander 111. Han skænker nemlig den udenrigske Politik en ganske særlig Opmærksomhed. Han leder den personlig med en be undringsværclig Takt og Koldblodighed. Han taler ikke ret meget om Politik, og han ligner i denne Henseende de virke lige Diplomater, men han lægger Mærke til enhver nok saa lille Omstændighed, der har med den europæiske Politik at gøre. Han iagttager ethvert Udslag af den offenlige Mening baade i Rusland og udenlands; han læser baade én og to Gange enhver Depesche eller Indberetning, der afsendes af hans Re præsentanter; han indprænter dem i sin Hukommelse, han vedføjer sine Bemærkninger, overvejer nøje deres Indhold og, nåar han omhyggelig! har udtænkt den ene eller den anden Løsning af det Spørgsmaal, der netop foreligger, giver han sine Befalinger uden nogensinde at fravige den Hovedlinie, han en Gang har afstukket for sin Politik. Aleksander lII.s Politik er ikke indviklet. Den er ærlig og kan sammenfattes i et eneste Ord: Fred. Efter Berlinerkongressen (1878) tog Aleksander 111., som den Gang var Tronfølger, aabenlyst Parti imod den Politik,97 hans Fader fulgte, og som nødvendigvis maatte føre til Krig: han erklærede sig imod Alliancen med Tyskland. Han antydede allerede den Gang, hvilken Politik hans Regering vilde komme til at følge. Hans Tronbestigelse medførte i Virkeligheden ogsaa et pludseligt Omslag i Ruslands Holdning. Ledelsen havde hidtil været tysk — nu blev den russisk. Europa forstod, at Aleksander 111. indviede en ny Æra, og Rusland, der endelig blev befriet for det tyske Alpetryk, udstødte et Lettelsens Suk. Fyrst Bismarck havde forudset denne Vending. Han havde meget godt forstaaet Betydningen af, at Tronfølgeren udtalte sig saa skarpt om, hvad der var bleven vedtaget paa Berlinerkongressen, og som klog Mand havde han i Tide truffet sine Forberedelser for alle Tilfældes Skyld, idet han nemlig med Østrig havde faaet afsluttet en offensiv og defensiv Alli ance, der nærmest var rettet imod Rusland. Den tysk-østrigske Alliancetraktat, der skriver sig fra 1879, og som i lang Tid blev holdt hemmelig, maa nærmest betegnes som et Forræderi. Den Gang eksisterede „Trekejserforbundet" nemlig endnu, i ethvert Tilfælde paa Papiret. Men ikke nok hermed: Bismarck, der altid har holdt af at spille dobbelt Spil, søgte efter Katastrofen cl. Vis Marts 1881 endogsaa paa en temmelig paatrængende Maade at indsmigre sig hos den nye Kejser, og han lod ikke noget Middel uforsøgt til at faa ham til at forny „Trekejserforbundet" ; han arrangerede saa ledes de bekendte Sammenkomster i Skirnevitse og Kremsin. Men Aleksander 111. har forstaaet at afvise alle Tilnærmelser ved at erklære, at han agtede at bevare sin fuldstændige Handlefrihed, og han tilføjede, at Rusland slet ikke trænger til nogen Alliance; det trues ikke af nogen Fare, og det tænker ikke paa at vække Strid med nogen. Bismarck, der selv aldrig har talt ærligt og oprigtigt, kunde ikke tænke sig Muligheden af, at Aleksander som ærlig Mand sagde, hvad han mente. Han har indbildt sig, at Aleks ander III.s Vægring ved at gaa med til hans Planer og medvirke ved Gennemførelsen af hans Program maatte betyde, at den unge Kejser tænkte paa med Sværdet at gøre Ende paa den forhadte Berlinertraktat. Han skælvede ved den98 Tanke, at Tyskland maaske skulde blive det første Offer for Kejser Aleksanders formentlige krigerske Planer, og han be stemte sig derfor til at brænde sine Skibe. Han lod Alliance traktaten mellem Tyskland og Østrig offenliggøre, idet han var af den Formodning, at det vilde gøre et mægtigt Indtryk paa vor højmodige Kejser, nåar han saa', at man allerede havde tåget sine Forholdsregler over for Ruslands nye Politik. Sam tidigt lod Bismarck Crispi komme til Varzin og indledede der med Kong Umbertos første Minister de Underhandlinger, som endte med Afslutningen af den nuværende Tripelalliance. Alt dette gjorde et modbydeligt Indtryk paa Kejser Aleks ander. Han havde nu faaet at se, hvad Venskabet med Tysk land egenlig var værdt, og han sendte derfor straks Bud til Hr. de Giers og betydede ham, at der uden Ophold maatte ske en Tilnærmelse til Frankrig, og at der derpaa maatte sluttes en Alliance med denne Magt. Dette fandt Sted ganske kort efter Trekejsermødet i Kremsin. — „Vore Dages Politik," sagde Kejseren, „er ikke længer dynastisk men maa tåge Hensyn til Folkenes Interesser. Fyrst Bismarck har tydelig nok vist os dette ved ikke at tåge noget som helst Hensyn til de Slægtskabsbaand, der knytter Husene Romånov og Hohenzollern til hinanden. Jeg vil

følge hans Eksempel, og jeg vil, at der i vore udenrigske An liggender skal tåges Hensyn til Folkenes og ikke til Dyna stiernes Interesser. Jeg vil derfor frem for alt paalægge Dem at iagttage en venskabelig Holdning over for Frankrig, saa ledes at det i et givet Øjeblik, hvis det viser sig nødvendigt, kan blive muligt at afslutte en officiel Alliance med det." — „Men det er umuligt, Deres Majestæt!" svarede Hr. de Giers; „hver Gang vi har søgt at nærme os Frankrig, har det altid ført til Krig. Man behøver blot at mindes Sevastopol og den polske Opstand. Vi havde den Gang at gøre med en Monark, som netop i samme Øjeblik, han var ved at komme til en Forstaaelse med os, pludselig lod sig rive hen af en Strøm, der gik i den stik modsatte Retning. Skulde Deres Majestæt virkelig for Alvor tænke paa at slutte sig til en Re gering, der skifter Politik lige saa ofte, som den skifter Mini sterium? Men det vilde være farligt ogsaa med Hensyn til99 Forholdene i selve Rusland. Naar Deres Majestæt nemlig anerkenelte den revolutionære Regeringsform i Frankrig, vilde den revolutionære Propaganda i Rusland vide at drage Fordel heraf. Og hvem skulde vi egenlig henvende os til for at ind lede foreløbige men dog alvorlige Forhandlinger?" — „Jeg kan ikke se nogen Fare for Ruslands indre Politik i den Retning, jeg agter at give dets ydre Politik," indvendte Kejseren. „Hvad hverken Hertugen af Morny eller hans Herre saa' sig i Stand til at gennemføre, fordi de begge stod under Jérome-Napoleons Indflydeise , vil ikke falde vanskeligt for republikanske Ministre, der udfører Folkets Vilje. Og det franske Folk vil gaa ind paa mine Forslag — derom er jeg aldeles overbevist, thi det vil kunne indse, at det kun er gennem Alliancen med Rusland, at Frankrig vil kunne gen erobre den Plads, som det tidligere har indtaget i Europa." — „Men, Deres Majestæt! . . ." — „Det er min Vilje, at det skal ske saaledes ; det har De iøvrigt vidst allerede længe, og nu skal jeg blot anmode Dem om at være mig behjælpelig med Gennemførelsen af min Beslutning." Hr. de Giers overvejede Sagen nogle Øjeblikke: derpaa ytrede han som en Mand, der har tåget en uigenkaldelig Be slutning: — „Det gør mig uendelig ondt at maatte sige Deres Maje stæt, at jeg ikke føler mig tilstrækkelig forberedt til at paa tage mig dette Hverv, og jeg beder Deres Majestæt om aller naadigst at lade mig afløse af en anden, der vil egne sig bedre dertil end jeg." — „De beder om Deres Afsked!" svarede Kejseren strængt; „det lader til, at De glemmer, at De ikke tjener en konstitu tionel Monark, hvem Ministrene kan overrække^ deres Afskeds begæring, men en Selvhersker, som afskediger sine Ministre, nåar han anser det for nødvendigt. I Øjeblikket anser jeg det nu ikke for nødvendigt, at De træder tilbage fra Tjenesten, og jeg imødeser Deres Indberetninger. Lad os ikke tale om Deres Afsked; De skal faa den, nåar jeg anser det for rigtigt." Hr. de Giers vilde dog endnu ikke betragte Spillet som tabt; han anmodede derfor sin Ven Admiral Schestakov, som kunde smigre sig med at nyde Kejserens Tillid, om at100 søge at udvirke, at han blev fritaget for Ledelsen af Udenrigs ministeriet. Men Schestakov gjorde Giers opmærksom paa, at Kejseren ikke havde for Skik at forandre sine en Gang tagne Beslutninger, og at han ikke syntes om, at man ukaldet blandede sig i, hvad der ikke umiddelbart angik én; Schesta kov erklærede Giers rent ud, at han aldeles ikke følte nogen Lyst til at udsætte sig for Kejserens Unaade. Fra den Dag at regne er Kejser Aleksander endnu mer end før sin egen Udenrigsminister, og Hr. de Giers er kun hans Sekretær, der lojalt udfører sin Herskers Vilje. Fra den Dag at regne ophørte ogsaa Hr. de Giers' aarlige Besøg i Varzin, og han har maattet slaa en Streg over sine tidligere Sympatier for Tyskland — i den Grad kategorisk var Kejse rens Vilje, i den Grad tydeligt og klart hans Program. Programmet lyder simpelthen paa at opretholde Freden i Europa ved at danne en Modvægt mod Tripelalliancen, hvis Maal aabenbart er at udøve et væbnet Tryk paa de øvrige Magter. Dette Program skriver sig fra 1882. Men da Forholdene i den franske Republik den Gang endnu var temmelig vak lende, besluttede Kejser Aleksander at se Tiden noget an, indtil de var blevne noget sikrere og fastere, men dog i Mellemtiden motu propris at yde Republiken sin Understøttelse i alle Spørgsmaal, der angik dens udenrigske Politik. Nu kan der ikke længer være nogen Tvivl om, at den republikanske Regeringsform er den, som falder bedst i Fransk mændenes Smag, og der er derfor ikke længer noget til Hinder for, at Rusland underhandler med Frankrig. „Ræk ikke din Nabo Haanden, men ræk Haanden ud over din Nabos Hoved!" saaledes lød det Raad, Fyrst Kurbski gav Ivan den Grusomme ved sin Hjemkomst til Rusland efter at have besøgt Europas Lande. «Rusland har kun én Ven i Europa, og det er Frankrig," sagde Peter den Store. „Det er ikke Frankrig, men Bonaparte, jeg bekriger, og jeg holder mit Indtog i Paris for at gengive mine Venner, Franskmændene, deres lovlige Rettigheder og deres lovlige Hersker." Saaledes udtalte Aleksander I. sig til de parisiske101 Udsendinge, der gik ham i Møde, og hvis Stad han frelste fra at blive plyndret af Prøjserne. — „Sig

min kære Onkel," sagde Kejser Aleksander 11. i 1875 til den tyske Ambassadør, „at jeg ikke kan billige, at Tyskland erklærer Frankrig Krig; det vilde stride mod mine Interesser. Napoleon 111. findes nemlig ikke mere; Krigen vilde blive ført mod det franske Folk, som jeg har kært"*). For ikke at blive for vidtløftig skal jeg ikke nærmere omtale forskellige andre historiske Episoder, som vidner om det levende Ønske, der altid har gjort sig gældende om Hid førelsen af en hjærtelig Sammenslutning mellem det franske og russiske Folk; jeg skal ikke opholde mig ved det Udkast til en fransk-russisk Alliance, der blev udarbejdet af Kejser inde Elisabeth og Ludvig XV.s Afsending i St. Petersborg; ikke dvæle ved Kampen ved Navarino, der blev udfægtet af den franske og russiske Flaade i Forening ; ikke gaa nærmere ind paa den Brevveksling, der blev ført direkte mellem Kejser Nikolaj og Kong Karl X., og som, uden at deres Ministre fik noget at vide derom, tijstræbte en Ordning af Forholdet mellem de to Stater. Jeg vil slet ikke tillægge det nogen særlig Betydning, at der findes en übestridelig Lighed mellem Franskmænd og Russere, ganske vist ikke en Race- men en Karakterlighed, jeg vil blot tillade mig at fremsætte det Spørgsmaal, om det foranomtalte Raad, Fyrst Kurbski gav Ivan den Grusomme, ikke altid har vist sig sundt og praktisk? Det er os næsten altid lidt vanskeligt at komme godt ud af det med vor nær meste Nabo men ganske let at staa paa en god Fod med den, hvis Jorder ikke støder lige op til vore. Saa længe Skotland levede sit eget Liv, var der aldrig nogen Sky, som formørkede dets venskabelige Forhold til Frankrig ; i mer. end Tusinde Aar bestod der et Forbund mellem disse to Lande, de hadede begge England, som skilte dem fra hinanden. Efter Slaget ved Marignano, som blev etterfulgt af Fredslutningen mellem Frankrig og Svejts, er det gode Forhold mellem disse to Lande ikke blevet forstyrret, simpelt hen fordi de ikke længer er umiddelbare Naboer. *) Se Noten Side 44.102 Naar den nuværende Kejser, Aleksander 111., har udtalt, at Frankrig er Ruslands naturlige Allierede, har han i Virke ligheden kun anerkendt Forholdenes evige Logik. Samtidigt har han ogsaa godkendt den Politik, hans Forgængere stadig har haft for Øje; når det ikke er lykkedes dem at gennem føre den, er det paa Grund af Omstændighedernes Natur, men der er heldigvis intet, der hindrer Aleksander 111. i at genneni føre den. Jeg har ofte hørt paastaa, at Frankrig og Rusland aldrig vil kunne komme til en varig Forstaaelse, da Religionerne, Traditionerne, Regeringssystemerne og deres udenrigske In teresser er dem imellem. Men med hvilket andet Land har vi alt dette tilfælles? Er det med Tyskland? Men Tyskland gør jo alt, hvad det formaar, for at tilintetgøre vor Indflydelse i Østersøen, og det tillader sig at have nogle meget mærkværdige Meninger om vore tysktalende Provinser langs med nj^snævnte Hav. Er det med Østrig? Men Østrig modarbejder vor Ind flydelse i de slaviske Lande. Det har allerede*) bemægtiget sig to Balkanprovinser. Det drømmer om at sætte sig i Be siddelse af Salonikhi og derpaa at oprette et andet stort slavisk Rige i Europa. Er det med England? I Løbet af de sidste to Aarhun dreder har England ikke ophørt at intrigere imod os; det er det, som har tilvejebragt og endnu fremdeles søger at tilveje bringe disse unaturlige Koalitioner imod os i det yderste Østen for derved at svække os og fri sig selv for en farlig Nabo. Rusland og Frankrig har derimod ingen modstridende Interesser, og som Følge deraf har de heller ingen Anledning til at blive uenige med hinanden; de har derimod begge de samme Fjender, der med Misundelse ser, hvor mægtige de er. Indrømmes maa det selvfølgelig, at der har fundet skjebne svangre Misforstaaelser Sted imellem dem. Men Fransk mændene bærer ikke Skylden for de to historiske Krige, de har ført med os. Den første Bonaparte er draget til Moskva, men han er vendt hjem over Beresina, fordi Englænderne havde brudt hans Alliance med Aleksander I. Den anden Bonaparte *) NB. med Ruslands Samtykke og saa at sige paa dets Opfordring.103 har ført sine Ørne til Sevastopol for senere at ucllevere dem til Tyskerne ved Sedan . . . Som allerede nævnt har man indvendt mod den fransk russiske Alliance, at de to Lande har forskellig Religion; denne Indvending er dog uelen al Betydning, thi i Rusland er Religionen underordnet Politiken, medens den i Frankrig staar helt uden for Politiken. Indvenclingen mod de to Landes forskellige Regeringsform vejer heller ikke tungt i Vægtskaalen, thi det er kun tilsyne ladende, at de er saa forskellige. I Virkeligheden har de begge deres Udspring fra selve Folket: den russiske Selv herskermagt er Udtrykket for Folkets Vilje, den nødvendige Følge af dets historiske Udvikling, og denne Regeringsform fremkalder hos os ganske den samme Begejstring*), ganske den samme Beredvillighed til at bringe de største Ofre, som vi ser Republiken i Stand til i Frankrig. Der kan kort sagt slet ikke tænkes nogen Rivning mulig mellem Rusland og Frankrig, medens de har Foreningspunkter nok. De er begge i lige Grad besjælede af ædle Følelser, og de skønneste Strænge klinger i Franskmændenes og Russernes Hjærter, naar

Fædrelandets dyrebare Navn bliver nævnet. Deres økonomiske Interesser er ikke modstrielende ; de maa snarest siges at være solidariske. Baade Frankrig og Rus land kan være sig selv nok; Frankrig kan i sine Kolonier faa sin Industris Frembringelser afsat, og Ruslands Hundrede Millioner Indbyggere kan let forbruge Landets egne Produkter. Den Handel, der tinder Sted mellem dem, har ikke andet For maal end at udvikle Ruslands Landbrug og Frankrigs Kunst industri; der er en stadig Uclveksling mellem dem af Raa stoffer og forarbejclede Varer, og denne Handel foregaar i Al mindelighed, uden at man gør sig skyldig i graadig Spekula tion, og uden at man beregner sig en altfor üblu Fordel. Der er rigtig nok en himmelvid Forskel mellem denne lojale Handelsomsætning og den, England overalt søger at monopolisere til Skade for Alverdens Arbejelere. *) Overs, mener, at han har haft Lejlighed til at iagttage, at Begej- stringen dog ikke er fuldt saa overstrømmende som fremstillet af Forf. — i ethvert Tilfælde ikke blandt de intelligente Klasser af Be- folkningen.104 Hvis Frankrig ikke allerede fandtes, vilde Rusland blive nødt til lidt før eller lidt senere at skabe en Magt som Frankrig, for at der kunde dannes en Modvægt mod Tysk lands umættelige Ærgærrighed og Englands sygelige Graadighed. I Ruslands udenrigske Politik er der paa Kejserens Ini tiativ foregaaet et fuldstændigt Omslag, men det er endnu langt fra, at der er blevet gennemført en grundig Udrensning blandt Udenrigsministeriets Personel. De fleste af Ministeriets Embedsmænd sidder endnu paa deres Pladser, og det er de færreste af dem, eler ærligt har sluttet sig til den af Aleks ander 111. angivne Retning; de udfører de Befalinger, der gives dem, men de gør det med et Slags passiv Resignation. Deres Chef, Hr. Nikolaj de Giers, er nu heller ikke den Mand, der skal kunne sætte dem i rette Trit. Han nedstam mer fra en svensk Emigrant, er bleven opdraget i Rusland i den Nesselrodeske Skole og har ikke kunnet opgive sin God hed for Tyskland. Vi har allerede tidligere vist, at han nu er Minister mod sin Vilje, idet Kejseren har nægtet ham hans Afsked. Hr. de Giers er en meget aandrig Mand, men han mang ler Initiativ, og han staar raadløs i vanskelige Øjeblikke. Her til kommer, at han ikke er overdreven ivrig, nåar det gælder om at udføre Kejserens Vilje; han forstaar at trække Tiden hen og at undskylde sin Langsomhed, hvis det er nød vendigt. Kejseren har mange Gange været led og ked heraf og været betænkt paa at give Giers Afsked, men hver Gang har den europæiske Presse faaet Underretning herom — ingen kan forklare hvorledes — og Kejseren har ændret sin Beslutning, ela han ikke vilde give det Udseende af, at han paavirkedes udenlands fra. Man vil af det foregaaende kunne forståa, at Giers' Ind flydelse i Kejserens Raad er omtrent lig Nul. Imidlertid er det dog hidtil rykkedes ham at faa Kejseren til at afstaa fra at undertegne en formelig Alliancetraktat med den franske Regering. Nu er det Ønske, som længe har besjælet Russere og Franskmænd, dog endelig blevet opfyldt, thi der er bleven undertegnet en Protokol mellem de to Regeringer.105 En detaljeret Traktat er iøvrigt aldeles ikke nødvendig. Nødvendigheden af en Alliance ligger jo i selve Sagens Natur, og denne Nødvendighed vil blive mer og mer indlysende, efterhaanden som Faren bliver større. — „Betingelserne kan fastsættes senere," plejer Aleks ander 111. at sige: „de maa rette sig efter Omstændighederne. Jeg gaar i Forvejen ind paa alt." Hr. de Giers har ganske vist gjort forskellige Forsøg paa at blive Herre i Udenrigsministeriet, men det er komplet mis lykkedes for ham. Han er Minister in partibus og tilbringer sin Tid med at tale sig varm om den Politik, han ikke længer har Lejlighed til at gennemføre, og han ligner deri de gamle Officerer, der morer sig med at udkaste Planer til Slag, de ikke længer kan faa Lejlighed til at levere. Kejseren selv er mer end nogensinde tidligere sin egen Udenrigsminister. Schischkin, Udenrigsministerens Adjoint. Schischkin er Giers' nærmeste Medarbejder. Han er Rus ser med Liv og Sjæl, en yderst ivrig Embedsmand, og han ud fører hurtigt og forstandig! enhver Ordre, der bliver givet ham. Der er ikke saa faa, som allerede nu ser en virkelig Stats mancl i ham. Fremtiden vil lære os, i hvor høj Grad han vil være i Stand til at retfærdiggøre den høje Mening, man har om hans Evner. Saa meget kan man i ethvet Tilfælde være sikker paa, at de udenrigske Anliggender ikke vil komme til at lide nogen Skade, saa længe han bliver paa sin Post. Han er i Besiddelse af en meget stor Selvtillid, overbevist om, at Rusland har Retten paa sin Side, og besjælet af den varmeste Patriotisme. Han er udstyret med de Egenskaber, der udkræves til at gøre sig gældende: en übøjelig Karakter fasthed og en overordenlig livlig Aand.106 Schischkins Forgænger, Vlangåli, der nu er russisk Am bassadør i Rom, er ligeledes en varm Patriot. Hans Virk somhed har væsenlig været forlagt til Orienten *), hvor han har haft Lejlighed til at udvikle sin naturlige Snuhed og ud danne sin ualmindelige Evne til at føre en Diskussion. Den, der taler med ham, faar aldrig det sidste Ord. Han er en glimrende causeur men frem for alt en klog Diplomat. Han har begyndt sig Virksomhed i Rom med stort Held,

idet det nemlig var ham, der hidførte en Sammenkomst mellem Hr. de Giers og Kong Umberto tillige med Markis di Ruclini. De tre Mænd har underhandlet og er blevne enige om Grundtrækkene i en fremtidig Forstaaelse mellem Rusland og Italien. Det er meget muligt, at det bliver Østrig, som kommer til at betale Gildet med Triest og sine italienske Provinser, men man vil vist nok give det Erstatning paa en anden Kant. Men hvorledes det nu end forholder sig hermed, har Vlangåli Æren af at have udvirket det første Skridt til en Tilnærmelse. Schischkin og Vlangåli er de to eneste af de højtstaaende Embedsmænd, der tjener eller i den senere Tid har tjent i selve Udenrigsministeriet, som fortjener Opmærksomhed. Fyrst Obolenski, der er en aandfuld og meget hovmodig Mand, er ikke Omtale værd, og det samme kan siges om Baron Kab ni st, utilgængelig for alniindelig Dødelige, og den for fengelige Baron Osten-Sacken, den brave Nikonov og den kedsommelige Arkivar Baron Stuart. Disse og endnu ad skillige andre lover ikke noget videre for Fremtiden. *) Giers kalder ham „min Kineser". Vlangåli blev som ganske ung Artilleriofficer sendt med De- pescher fra Kejser Nikolaj til Todleben, der ledede Sevastopols For- svar. Han blev af denne, ganske uforvarende, sendt ud i den be- rømte Malakov Bastion og var den sidste Offtcer, der forlod den, da den blev stormet, den eneste Officer. der ikke blev saaret.107 Fyrst Lobånov-Rostovski, Ambassadør i Wien. Er eler kun faa af de Embedsmænd, der gør Tjeneste i selve Udenrigsministeriet, som har vist sig i Besiddelse af nogen særlig Dygtigheel, saa er der til Gengæld adskillige fremragende Mænd blandt dem, der repræsenterer Rusland ved de fremmede Hoffer. Fyrst Lobånov-Rostovski er en fuldblods Russer, en ægte Slavofil. Han er overbevist om, at Fremtiden vil bringe en nær Sammenslutning mellem alle slaviske Folkeslag; han helliger denne Tanke alle sine Kræfter og gør Propaganda for den, hvor han blot kan, afventende det Øjeblik, hvor denne Tanke skal træde ud i Livet. Østrigs slaviske. Befolk ninger sætter ham ogsaa meget højt og betragter ham som Mellemmand mellem dem og Rusland. Der er ingen af vore andre Statsmænd, der er saa nøje underrettet som Lobånov-Rostovski om alt, hvad der foregaar. Kejseren vurderer ham højt og venter sig meget af hans Medvirkning i Tilfælde af vigtige Begivenheder. *) Fyrst Lobånov-Rostovski, der har mange Venner ved Hoffet og i den fornemme Verden, og som staar i stor An seelse hos sine Kolleger, gaar helt og holdent op i sin diplo matiske Virksomhed ; han indser meget vel, at hans Stilling som Ambassadør i Wien hvilket som helst Øjeblik kan komme til at lægge et tungt Ansvar paa hans Skuldre. Hans Sekretærer er erfarne Mænd, der er ham hengivne med Liv og Sjæl, og som i et og alt deler hans Anskuelser, de har sluttet sig nær til ham, og Ambassadehotellet i Wien er som et fuldstændigt Statskancelli. De vanskeligste Uden rigsspørgsmaal bliver grundigt drøftede clér,*og de alvorligste Sager bliver henviste dertil. Fyrst Lobånov-Rostovskis Sekretærer er Grev Benke n dorff, Baron Bud berg og Grev Pahlen — lutter tyske Navne, som man ser. Man behøver dog ikke at være urolig *) Det er dog ikke übekendt for de Indviede, at Kejseren, med al Anerkendelse af Lobånov-Rostovskis fremragende Dygtighed, dog ikke nærer Sympati for denne Statsmand.108 i elen Anledning, thi vistnok er de tre Herrer af tysk Op rindelse, men de hører til de hæderlige Uncltagelser, jeg alle rede har haft Lejlighed til at omtale. Deres Blod er tysk, men deres Hjærte er russisk, og der er ikke Spor af tysk Forkærlighed i deres Tankegang og hele Optræden. Hr. Gubåstsov, Generalkonsul i Wien, er en Mand, der ogsaa har indlagt sig Fortjenester af Ambassaden. Han er en ægte Russer, Hjærteligheden selv, og de af hans Lands mænd, der er komne gennem Wien, vil mindes den Gæst frihed, de har fundet i hans Hjem. Ambassadør i Konstantinopel. Desto værre kan jeg ikke udtale mig rosende om vor Ambassadør i Konstantinopel. Hr. Neliclov støder alle fra sig ved sit hovmodige og übehagelige Væsen. Han er nervøs, febrilsk, urolig; han tilbringer den ene Halvdel af sit Liv med at lægge Planer, den anden Halvdel . . . med at lægge dem hen paa übestemt Tid. Han arbejder med stor Ihærdighed, når han sidder ved Skrivebordet i sit Kabinet, men saa snart han staar op fra det, er det ogsaa forbi med Ihærdig heden. Nelidov er af ret tarvelig Herkomst; når han har gjort Karriere, er det paa Grund af sit Ægteskab med Fyrstinde Khilkov. Han passede uchnærket godt i de mer underordnede Stillinger, - men han passer aldeles ikke paa en mere frem skudt Plads. Han havde Ord for at være godt begavet, inden han blev Ambassadør, men nu er der ikke længer nogen, som beskyl der ham derfor. Som Chef har han helt tabt Hovedet, og han overlader saa godt som alt til sine Underordnede. Han sender imidlertid alenlange Indberetninger til St. Petersborg, men man gør sig nu ikke en Gang længer elen Ulejlighed at Hr. Nelidov,109 læse, hvad han skriver; Indberetningerne bliver henlagte i Arkiverne, saa snart de kommer. Kejseren har haft den største Lyst til at skille sig af med Nelidov, men saa er

det, mærkeligt nok, hver Gang gaaet til, som når Kejseren har villet give Hr. de Giers Afsked: Sagen er bleven røbet for Udlandet, inden Kejseren endnu har faaet Tid til at sætte sit Navn under vedkommende Papir; der har hævet sig høje Raab mod Nelidov baade i den fornemme Verden, i Regeringskredsene og i Pressen, og Kejseren, der har ment heri at se et aftalt Spil, har indtil videre udsat hans Afskedigelse. Det har reddet Nelidov mer end én Gang. Han kan saaledes fortsætte sin velsignelsesrige Virksomhed i Konstantinopel, hvor Ruslands Ambassadør i et Aarhundrede har været omtrent eneraadende, men hvor nu ikke en Gang den mindste Pascha bryder sig om ham. Den Gang Grev Ignåtiev beklædte Posten som russisk Ambassadør i Konstantinopel, var hans Såloner Mødestedet for alle Tyrkiets Statsmænd lige som ogsaa for alle de frem mede Magters Repræsentanter; et Blik af Ignåtiev kunde mangen Gang være tilstrækkeligt til at styrte en tyrkisk Mini ster. Den engelske Ambassadør, som dog var en meget fremragende Diplomat, intrigerede det bedste, han kunde, og kastede om sig med Guid for at modarbejde vor Indflydelse, men det hjalp ham alt sammen intet. Nu er Forholdet et andet ; vor Indflydelse og vor Anseelse har tabt sig i en saadan Grad, at man egenlig maa undre sig over, at Tyrkiet endnu tager noget Hensyn til os. Ambassadørens Palads ligner et gammelt Slot, der be græder sin svundne Storhed og Glans. De umaadelige Haller og mægtige Såloner staar øde og tomme; der vokser Græs mellem Gaardsplaclsens Sten. Hele Bygningen gør Indtryk af at være et kæmpemæssigt Mausoleum, der er rejst over Rus lands Storhed. De ærbødige Paschaers straalende Uniformer har søgt hen til Englands og Tysklands Ambassader, hvor man kan gøre Regning paa Penge, Ordensdekorationer og andre Hæders bevisninger. Den dominerende Indflydelse, som Grev Ignåtiev havde forstaaet at skaffe sig, er nu tildels gaaet over til den tyske, østrigske og engelske Ambassadør.110 Hr. Nelidov kan ikke undskylde denne sørgelige Tilstand med, at han ikke har Penge nok til sin Raadighed. Der til staas ham kolossale Beløb hvert eneste Aar, og hvis Ambas sadens Pengeskab undertiden giver en tom og hul Lyd, når man slaar paa det, da er det, fordi Pengene er medgaaede til at betale Modehandlerindernes Regninger. Der raader den forfærdeligste Uorden i Ambassadens Pengesager. For at dække herover, generer man sig ikke for at op digte de forfærdeligste Røverhistorier i bogstavelig Forstand. Saaledes kom en Dag en af de tidligere Attacheer, Hr. V . . hen i Ambassaden, ganske bleg og ude af sig selv, med Klæ derne i Uorden. Han fortalte, at han var bleven overfaldet af en Røver, netop som han paa Ambassadens Vegne havde hævet et Beløb af 15.000 Rubler henne i Banken. Der blev indledet en Undersøgelse, og det viste sig nu, at Hr. V . . . ganske rigtig var bleven overfaldet af en fanatisk Tyrk; det var Strecker Pascha, der senere havde tåget sig af ham og bragt ham hen til Ambassaden. Der havde derimod aldeles ikke været Tale om et røverisk Overfald, men Angrebet var bleven benyttet som en velkommen Anledning til at besvige Staten for 15.000 Rubler. Nelidov havde kun haft én Ting at gøre, nemlig at erstatte de 15.000 Rubler af sin egen Lomme, men han foretrak at indføre den i en Protokol, hvor der findes en Fortegnelse over adskillige andre mer end mærk værdige Udgifter. Jeg gentager endnu en Gang, at Nelidov ingenlunde mangler Forstand; faa kender bedre end han til Forholdene i Tyrkiet. Men man kan bebrejde ham hans Karaktersvaghed, hans Frygtagtighed og hans letbetvingelige Hjærte. Det smukke Køn udøver en uimodstaaelig Indflydelse paa ham, og han paalægger sig ikke det mindste Baand i denne Henseende. Den Kvinde, paa hvis Visitkort der ikke staar andet end „Ruslands Ambassadrice", uden Angivelse af Navn, har for længe siden ophørt med at være skinsyg, og hun lader sin Mand have Md Frihed. Den elskværdige græske Læge Zem bako nyder Ambassadricens übegrænsede Tillid og omgaas ogsaa meget jævnligt Dr. Mavroeni Pascha, som er Sultanens Læge. Abdul Hamid nærer ef varmt Venskab for Mavroeni111 Pascha . . . som fik vigtige Oplysninger gennem Zembako og betydelige Subsidier fra den tyske Ambassade. Naturligvis har dette Forhold gjort Nelidov til Latter blandt alle de udenlandske Diplomater, der opholcler sig i Konstantinopel. I lang Tid var der en meget smuk ung Dame, som nær mest var, hvad man kunde kalde Ambassadrice in partibus. Nelidov gik endog saa vidt, at han lod hende indtage Hæders pladsen ved sine officielle Middage, hvad der naturligvis stødte mange af Gæsterne. Lidt senere hen ægtede Frøkenen en af Ambassadens Medlemmer; jeg kan ikke angive den nærmeste Anledning til dette Ægteskab, som imidlertid var meget uheldigt; der var næppe gaaet et Par Maaneder, førend den unge Frue, som var Katholikinde, henvendte sig til Paven for at faa Ægte skabet hævet. Den unge Dame har et medfødt Talent til at intrigere, og næsten alle Ambassadørerne interesserede sig for hendes Sag; om det saa var den pavelige Nuncius, Rotelli, tog han sig af hende, men det hjalp alt sammen intet. Paven lod sig ikke bevæge til at erklære Ægteskabet for opløst, da der

virkelig ikke forelaa nogen gyldig Grund. Den unge Frue tabte dog ikke Modet; hun mente, at hun vilde kunne naa sit Maal, hvis hun viste elen katholske Kirke en saa væsenlig Tjeneste, at Paven blev nødt til at vise sig taknemmelig over for hende. Hun fik nu Nelidov til at skrive et Brev, adresseret til den russiske Konsul i Salonikhi, Hr. Jakobsen; i Brevet stod der, at han ikke maatte lægge Overbringeren af det nogen Hindring i Vejen for at samle Underskrifter blandt Bulgarerne i Makedonien paa et Bønskrift til Paven om at genoptage dem i den hellige romerske Kirkes Skød. Konsulen blev endogsaa anmodet om at være Overbringeren saa behjælpelig som muligt med at løse den Opgave, han havde stillet sig . . . Det var rykkedes den intrigante Skønhed at overbevise Nelidov om, at dette anti-ortodokse Komplot væsenlig var rettet mod den økumeniske Patriark, som netop den Gang gjorde os alle Slags Vanskeligheder. Det var paa det Tids punkt, hvor Spørgsmaalet om de bulgarske Biskoper i Make donien havde foranlediget en meget alvorlig Krise. Bulgarerne112 i Makedonien havde anmodet Sultanen om at b.esætte flere Bispestole, der i lang Tid havde staaet ledige. Nelidov haabede paa, at den katholske Propaganda ikke vilde faa alvorligere Følger, men at den vilde tvinge Sultanen til at opfylde Bul garernes Forlangende om Biskoper af deres egen Nationalitet. Paa denne Maade vilde man narre Paven i Rom, medens man vilde have tilføjet „Paven i Konstantinopel" et Nederlag, og Ruslands Ambassadør vilde have staaet med Palmer i Hænderne som en vidtskuende Diplomat. Afdøde Jakobsen var imidlertid en saa god Patriot, at han ikke brød sig det mindste om de Instruktioner, han havde modtaget af Nelidov, og han modarbejdede det bedste, han kunde, den skønne Dames Udsending, der virkelig kom til Makedonien for at gøre Propaganda. — En Gang fik Nelidov Ordre til at gøre Forestillinger hos den økumeniske Patriark, Joakim 111., i Anledning af, at Græ kerne havde sat sig i Besiddelse af et georgisk Kloster paa Bjærget Athos. Dette Kloster var bleven grundlagt af Geor gierne og underholdt af de georgiske Kejsere; da Georgien er bleven annekteret af Rusland, kunde der ikke være den ringeste Tvivl om vor gode Ret. Nelidov besluttede at handle med Kraft og Bestemthed, men næppe havde han begyndt at fremføre sine Besværinger, førend Patriarken afbrød ham med den Bemærkning, at det var ham og udelukkende ham, der havde at raade paa Athos Bjærget. De Magter, der havde undertegnet Berlinertraktaten, vilde i fornødent Fald faa Lejlighed til at udtale sig herom. Nelidov blev bange og skrev til St. Petersborg, at det vilde være übelejligt, maaske endogsaa farligt, at gøre noget videre ud af denne Klostersag; det vilde være meget rigtigere at lade de græske Voldsmænd beholde, hvad de havde tåget. Under denne Ambassadør betaler Tyrkiet den Krigskon tribution, det skylder Rusland, saa uregelmæssig, som man vel kan tænke sig. Nelidov tager alle de daarlige Undskyld ninger, Tyrkiet kommer med, for gode Varer; snart er det Høsten, der har været uheldig, snart er det Handelen, der gaar tilbage, snart har man ikke kunnet faa Skatterne ind drevne. Men samtidig! har Tyrkerne fortræffeligt Raad til at betale de tyske Koncessionshavere, hvad de kan gøre Fordring113 paa, og Medlemmerne af den tyske Militærkommission i Tyrkiet faar altid deres Penge meget punktligt. Tyrkerne skaffer disse Midler tilveje ved at afdrage de nødvendige Penge i Indkomster, som, efter hvad der var vedtaget, skulde tilfalde os; men Nelidov har ikke noget at bemærke hertil. Det er slet ikke værd at tale om, hvorledes vor Ambas sades Forhold er til Sultanens Hof. Medens Tyskland og Eng lands Ambassadører opnaar Audiens hos Sultanen, saa snart de ønsker det, maa vor Ambassadør ofte vente baade tre og fire Dage. Den russiske Koloni i Konstantinopel bestaar af seks eller syv Hundrede af Tsarens Undersaatter; af disse er kun siger og skriver seks virkelige Russere. Alle de andre er af græsk, armenisk og georgisk Nationalitet, og alle disse Kosmopoliter benytter vort Flag for bedre at kunne tillade sig alle Slags Transaktioner; de taler nok russisk, men de lader deres Børn opdrage i engelske og tyske Skoler, hvor de nødvendigvis maa indsuge russiskfjendtlige Lærdoinme. Denne Koloni var bleven grundlagt af Grev Ignåtiev i den Hensigt, at den skulde danne Kærnen i den russiske Emigra tion i Orientens Hovedstad. I Konstantinopel vil man imidler tid forgæves søge efter en russisk Skole. Da der rejstes en bestemt Fordring om, at der skulde foretages en Ændring af disse Forhold, lod Nelidov, som om han gav efter for denne Fordring, der blev- støttet af Pressen, og han fik udvirket, at der blev sendt en Skolemand fra St. Petersborg. Han lønnedes af Regeringen . . . men blev af Nelidov ansat som Lærer for hans Søn, og Kolonisternes Børn maatte fremdeles nøjes med Undervisning i de katholske og protestantiske Skoler. Lige som alle de andre Stormagter, havde Rusland sit eget Postkontor, der blev ledet af en virkelig Postembeds mand. Den russiske Generalkonsul, Lagovski, fik imidlertid Nelidov til at udvirke, at denne Ordning blev forandret, idet han gjorde gældende, at den medførte for store Udgifter — tre Tusinde Rubler aarlig. Saa

blev Ledelsen af Postkontoret overladt „Dampskibs- og Handelsselskabet", som faar 35.000 å 40.000 Rubler aarlig ud af denne Forretning! Rusland har endnu en Kirke og et Hospital i Pera; de er114 begge grundlagte af Ignåtiev ved Hjælp af Penge, som en ædel Giver stillede til hans Raadighed. I Hospitalets Vedtægter hedder det, at russiske og tyr kiske Undersaatter af kristen Trosbekendelse skal optages uden Betaling, saaledes som det er Tilfældet med de øvrige Staters Hospitaler i Konstantinopel. Men disse Bestemmelser krænkes hver eneste Dag. Selv mod Betaling kan det være vanskeligt for et Medlem af den russiske Koloni at finde Op tagelse i Hospitalet, skønt det næsten altid staar ganske tomt ; iøvrigt er Sygeplejen i dette Hospital ganske overordenlig mangelfuld. Hospitalets Indtægter er dog ingenlunde übetydelige; for skellige Skibs- og Postafgifter henvises nemlig til denne An stalt, og dens Kapitalformue udgør nu c. tre Hundrede Tu sinde Rubler; dette hindrer dog ikke, at hele Hospitalet be finder sig i en sørgelig Forfatning. Jeg maa bede Læseren være overbevist om, at det ikke er paa Grund af nogen personlig uvenlig Følelse mod Hr. Nelidov, at jeg har opholdt mig saa længe ved alle disse Enkeltheder. Jeg siger kun, hvad jeg véd, og hvad jeg selv har haft Lejlighed til at se i Konstantinopel. Mine patriotiske Følelser har lidt ved at se, at vore Institutioner dér nede er ved at synke i Grus, og jeg har ikke kunnet tilbageholde et advarende Raab. Ruslands Dekadence i Konstantinopel vilde være fuld stændig som Følge af Ambassadepersonellets Udygtighed, hvis vore Dragomaner ikke havde været i Stand til ved deres mageløse Tjenstiver i alt Fald tildels at gøre nogle af de Fejl gode igen, som er blevet begaaede af Ambassadens ledende Mænd. Tidligere var det Hr. Ambassaderaad Onii, som besørgede de egenlige Forretninger; han kendte Tyrkiet bedre end selve Sultanen. Nu er han bleven afløst af den første Dragoman, Hr. Ivånov, som sidder inde med grundigt Kendskab navnlig til Landets administrative Forhold. Det er en bekendt Sag, at Dobbelthed og Usandfærdig heel spiller den mest fremtrædende Rolle i alle Underhand linger med den tyrkiske Regering. Ivånov lader sig dog ikke let fange i de Fælder, de tyrkiske Underhandlere stiller op115 for ham, og indtil Dato har han med stor Fremgang ført en hver af de Sager til Afslutning, der er blevet ham overdraget. Den anden Dragoman, Hr. Maksimov, fortjener ikke mindre Ros; han var under den sidste Krig med Tyrkiet ansat som Tolk hos Storfyrst-Tronfølgeren. Man kunde maaske bebrejde ham, at han undertiden er lidt for stortalende, men det er stundom ingen Skade til over for Tyrkerne. Ulykken er blot den, at dette Stortaleri er blevet en Vane for Hr. Maksimov; han mister kun alt for let sin Sindsro, og han virker derved frastødende paa dem, der kommer i Berøring med ham; sine Undergivne tyranni serer han. Forhaabenlig vil Hr. Maksimov blive roligere med Alderen. Der er Stof i ham til at blive en af disse fortrinlige Embeds mænd, der samvittighedsfuldt udfører enhver af Kejserens Be falinger. Vor Ambassades Medlemmer lever ikke videre godt sam men; enhver holder sig saa vidt muligt hos sig selv, omgaas kun i Forretningssager med sine Kolleger, og uden for den egenlige Tjeneste træffes de saa at sige kun ved de officielle Festligheder i Ambassaden eller ved de Selskaber, der gives af de øvrige Magters Repræsentanter. Ambassaderaad Sjadovski beklager, at Forholdene er saa uheldige; han har imidlertid indset, at han ikke vil kunne hidføre nogen Bedring i saa Henseende, og han har derfor indrettet sin hele Optræden deretter. Han ekspederer hver Dag sammen med Nelidov alle de løbende Forretninger, og nåar dette er besørget, trækker han sig tilbage og omgaas flittigt med de andre Ambassader, hvor han er meget afholdt paa Grund af sin uclmærkede Forstand og sit glimrende Vid. Den første Sekretær, Hr. Svétschin, tilbringer sine For middage foran Spejlet, sine Eftermiddage med at gøre Kur til højre og venstre, medens den anden og tredje Sekretær, d'Hrr. Mansuro v og Preobrasjénski, er fuldt optagne af at kopiere Ambassadørens alenlange Indberetninger og chif frere og dechiffrere hans utallige Depescher. Nelidov har haft udmærkede Medarbejdere til sin Raadig hed, saaledes d'Hrr. Arbiisov og Jåkovlev, men de har be nyttet den første Lejlighed, der frembød sig, til at slippe bort116 fra ham for andet Steds at ofre deres Kræfter paa en mere tilfredsstillende Maade i Fædrelandets Tjeneste. De er snart nok blevne væmmelige ved de uafladelige Intriger, og de diar ikke kunnet holde ud at være Øjenvidner til Ruslands stadige Uheld i Konstantinopel. Det var et stort Tab for os, at de forlod Konstantinopel, thi man kan vist, uden at fornærme nogen, paastaa, at det er umuligt at finde dygtigere og sam vittighedsfuldere Arbejdere end de. Generalkonsul Lagovski, der kender til alle Nelidovs Pri vatanliggender, har forstaaet at indsmigre sig saa stærkt hos denne, at han er bleven hans uadskillelige Faktotum og for troligste Raadgiver. Der sker intet uden Lagovski; som Følge deraf betragter han sig selv som den betydningsfuldeste diplomatiske Raad giver i hele Ambassaden, og han beskæftiger sig udelukkende med Politik. Han bekymrer sig

slet ikke om Koloniens Af færer, lige som Handelsinteresser slet ikke eksisterer for ham, og når vore Landsmænd ønsker en Sag afgjort efter Ret og Billighed og med Varetagelse af deres Interesser, foretrækker de at give vedkommende tyrkiske Embedsmænd dobbelt bakschisch frem for at gøre Hr. Lagovski Ulejlighed. Hr. Lagovski har kun én Sekretær, som er Russer; de øvrige er Grækere, Armeniere eller Tatarer, der alle tidligere har beklædt smaa Embeder eller har været Købmænd, Skrivere ell. lign. De har ladet sig naturalisere for paa den Maade lettere at kunne varetage deres egne Forretninger. Man kan derfor ikke undre sig over, at Hr. Lagovski ikke er afholdt af den russiske Koloni. Tyrkerne benytter sig af hans Ligegjddighed for sine Landsmænds Interesser til at plukke Russerne det bedste, de kan. De véd meget vel, at vor Generalkonsul ikke tænker paa at lægge dem Hindringer i Vejen.' Hr. Lagovski er endnu vanskeligere at faa i Tale end selve Ambassadøren; han tilbringer sin Tid med at udkaste storpolitiske Planer og er overbevist om, at han en Gang, før eller senere, vil faa Lejlighed til at bringe dem til Udførelse. Det vilde derfor være formeget forlangt, om denne dybe Tænker skulde tåge sig af Klager fra unge russiske Piger, der bliver solgte til de tyrkiske Haremer, eller af de Besvær117 inger, som fremføres af udplyndrede Munke eller Købmænd, eler flåas af de tyrkiske Myndigheder. Tidligere lagde man stor Vægt paa, hvem der var russisk Militæragent i Konstantinopel, og den, der indtil fornylig be klædte denne Post, Oberst Filippov, som nu er Generalmajor, viste sig denne Plads voksen. Men hans store Ihærdighed mishagede Nelidov, og det lykkedes ham at faa Filippov af løst af den unge Oberstløjtnant Pjéschkov, der er Ærgjerrig heden men just ikke Beskedenheden selv. Det lader til, at Hr. Pjéschkov helt har glemt, at han er Krigsministeriets Ud sending; han søger at indsmigre sig hos Ambassadøren ved tidlig og silde at spille Kort med ham, og han overlader Be sørgelsen af sine Forretninger til sin Korttegner. Han er meget vanskelig at omgaas; Tyrkerne anser ham for halv forrykt, og hele hans Optræden synes desto værre at give Tyrkerne Ret i denne Opfattelse. Rusland har lojalt tilbudt Sultanen sit Venskab, og det havde været berettiget til at vente, at Sultanen vilde have indrømmet det Hæelerspladsen ved sit Hof. I St. Petersborg er man forbavset over, at dette ikke er sket. Men man har virkelig ingen Aarsag til at være forbavset; man kan endda prise sig lykkelig over, at vi med en Ambassade som vor ikke er sunken endnu dybere i Abdul Hamids Agtelse. Denne Monark mangler Sammenligningspunkter; han bedømmer hele Rusland efter dets Repræsentanter, og når vore Fjender hvisker ham i Øret, at vi har i Sinde at tåge Konstantinopel og at sende Sultanen over til Asien, kan de let faa ham til at tro, at det virkelig er vor Hensigt. Onu, russisk Minister i Athen. Jeg har ganske nylig nævnt Onu, den tidligere Ambassade raael i Konstantinopel, der for Tiden beklæder Posten som russisk Minister i Athen.118 Det var en vel fortjent Forfremmelse. Ganske vist var det vanskeligt at finde nogen, der kunde afløse ham i Konstantinopel, men paa den anden Side maatte man have en Mand som ham i Athen, thi det er en farlig Post, og det var umuligt at træffe noget bedre Valg. I Grækenland maa vi have en baade energisk og behændig Repræsentant for at hævde vor Stilling, der allerede længe har været ret mislig. Onus Forgænger, Bytsov, havde ikke gjort Stillingen mis ligere, men han havde heller ikke været i Stand til at bedre den. Man er ikke ganske sikker paa Oniis Oprindelse; der er dem, som mener, at han er af græsk Udspring, medens andre tror, at der flyder rumænsk Blod i hans Aarer; jeg for min Person skulde nærmest antage, at han er Levantiner. Man véd kun lidt om hans Fortid, og der er ingen, der kender rigtigt til, hvorledes hans diplomatiske Løbebane egen lig er begyndt. Men hvad gør det til Sagen! Han er en seif-made Mand, og er hans Karriere glimrende, saa har han udelukkende sit skarpe Hoved og sin ualmindelige Begavelse at takke derfor. Han havde en ganske lille underordnet Ansættelse paa Konsulatskontoret i Bukarest; han havde saa godt som ikke nydt Undervisning, men han benyttede sin Fritid til at ind liente det forsømte, arbejdede med en eksempelløs Energi og opnaaede deretter en bedre Stilling ved Konsulatet i Rustschuk. Han tog derpaa med Glans den diplomatiske Eksamen og fik Ansættelse i Udenrigsministeriet, hvor hans Elskværdighed, hans Flid og ualmindelige Evner snart henledede Jominis Op mærksomhed paa ham. Denne berømte Diplomat gjorde ham uden Betænkning til sin Svigerson, og nu var hans Fremtid sikret. I Konstantinopel befordredes han hurtigt ; efter at han havde gjort Tjeneste som tredje, anden og første Dragoman, blev han udnævnt til Ambassaderaad som Belønning for de utallige og uvurderlige Tjenester, han havde vist Udenrigs ministeriet. Det var Onu, som i 1877 overrakte Storvesiren Ruslands Krigserklæring, og det er betegnende for den Anseelse, han nød ogsaa blandt Konstantinopels Befolkning, at Mængden hilste ham i Tavshed, da han forlod den høje Port; der var119 ikke én, som tillod sig at udstøde noget Raab eller nogen Trusel

imod os. Sultanen selv holdt meget af ham, og han har adskillige Gange udbedt sig hans Raad i Spørgsmaal, der angik Tyrkiets Indenrigspolitik. Medens han en Gang opholdt sig hos Sultanen, opstod der pludselig en vældig Larm i Paladsets Gaard. Onu gik hen til Vinduet og saa', at en stor Menneskemasse var trængt derind udstødende vilde Skrig og stormende omkring til alle Sider. Da han vendte sig om for at meddele Sultanen, hvad der gik for sig, var denne allerede forsvunden. En af Paladsets Embedsmænd, eler i sin Ophidselse ikke maa have genkendt Onii men betragtede ham som en Fjende, styrtede sig over ham og greb ham i Struben. En Eunuk ilede til og frelste vor tilkommende Gesandt i Athen, idet han gjorde det klart for den alt for ivrige Embedsmand, at han var ved at for gribe sig paa en Ven af Abdul Hamid, og at Sultanen var i Sikkerhed. Oprøret havde ingen videre Følger. Det var blevet frem kaldt af den afsatte Sultan Murads Tilhængere. Jeg har omtalt dette for at vise, hvor højt Onii var anset, og hvor stor hans Indflydelse var under særdeles vanskelige Forhold. Man kan kun beklage, at Befordringsreglementerne hidtil har været en Hindring for hans Udnævnelse til Ambassadør i Konstantinopel. Han er übetinget den eneste, der kan komme i Betragtning ved en Nybesættelse af denne vigtige Post, saa meget mere, som der ikke er en eneste, der saa fuldstændigt som han holder de meget indviklede „Balkantraade" i sin Haand. Det vilde være übilligt, om man ikke lod Fru Onii faa sin Del i den Ros, det er én en Fornøjelse at yde Gesandten i Athen. Thi hun staar ham trolig bi, og han lytter gærne til hendes Raad. Fru Onii kunde tjene som Mønster for alle russiske Kvinder. Hun sidder inde med en stor Mængde Kundskaber, som hun uafladeligt søger at udvide, og de kommer ofte nok Diplomaten til Gode, hvor der er særligt vanskelige Spørgs maal, som skal løses. Hun er i Besiddelse af en ualmindelig120 lagttagelsesevne og en sund Dømmekraft; hun er ingenlunde blottet for Ærgærrighed og lægger iøvrigt ikke Skjul derpaa, hun anvender alle sine Evner til Bedste for sin Mand og sætter sin største Ære i, at hans Foretagender maa lykkes. Ikke desto mindre har hun forstaaet at bevare sin Kvindelig hed og efterlader behagelige Minder overalt paa sin Vej. Med en beundringsværdig Takt forstaar hun at sige det rette Ord i det rette Øjeblik; den, mod hvem hun udslynger sine Be mærkninger, føler sig rammet men ikke saaret, og enhver beundrer hendes sprudlende Vid. Hun er en uforlignelig Husfrue og optraadte til alniindelig Tilfredshed som Værtinde i Ambassaden i Konstantinopel, medens den hovmodige og utilgængelige Fru Nelidov, „Rus lands Ambassadrice" en Tid lang var fraværende. Onii har omgivet sig med ægte russiske Medarbejdere for saaledes bedre at kunne gennemføre den Mission, der nu er betroet ham. Dhrr. Bakhmétiev og Katkov, Søn af den be kendte Publicist, er unge Diplomater af den nye Skole; de er fuldblods Russere og er stolte over at være det. Grev Schuvålov, Ambassadør i Berlin. Jeg vil have Lov til at fatte mig i Korthed, nåar jeg om taler Ambassaden i Berlin. Det er Grev Schuvålov, som staar i Spidsen for denne Ambassade, og hans Navn er en sikker Borgen for, at vor Anseelse vil blive hævdet i Europa, saaledes som den bør hævdes. Jeg siger med Forsæt Europa og ikke Berlin, thi det kan være Rusland ganske ligegyldigt, hvad man tænker om det i Berlin. Det er en god Stund siden, at vi holdt op at kokettere med denne Nabo. Grev Schuvålovs Optræden er saa værdig, at Politikens Tyngdepunkt er blevet forlagt fra Kejser Vilhelms til den russiske Ambassades Palæ.121 Ikke desto mindre er vor Ambassadør persona grata. ved det tyske Hof, og Berlins Aristokrati bøjer sig for hans store Anseelse og Magt. Man har beskyldt ham for at nære tyske Tilbøjeligheder, og man har villet begrunde denne Anklage paa den Omstæn dighed, at han staar paa den bedste Fod med Kejser Vilhelm; man maa ikke glemme, at hans Stilling som Ambassadør netop paalægger ham den Forpligtelse at vedligeholde en saa hjærtelig Forstaaelse som vel muligt med den Suveræn, hos hvem han er akkrediteret. Det er ligefrem taabeligt at beskylde Grev Schuvålov for at nære tyske Tilbøjeligheder; ham, der er russisk Stormand lige ud til Fingerspidserne , ham, der som laurbærkranset Soldat er gennemtrængt af Overbevisning om Ruslands gode Ret! Da Kejseren udnævnte ham til Ambassadør i Berlin, vilde han netop belønne ham for hans ultra-nationale Følelser, og det er en Fornærmelse ikke alene mod ham men ogsaa mod selve Kejseren, nåar man vil beskylde Schuvålov for at være tysksindet. Grev Schuvålov er bleven Diplomat med meget kort Varsel. Inden han rejste til Berlin, tilbragte han to Uger med at sætte sig ind i de Traktater, der i Tidens Løb er blevet afsluttede mellem Rusland og Tyskland. Det var al den diplomatiske Ballast, han tog med sig til Berlin — og det er maaske derfor, han klarer sig bedre end saa mange andre. Han er en brav Mand, der ikke holder af at gaa Krum veje. Han betragter Rusland som Civilisationens Forpost i Orienten og som Fredens Vogter i Europa; hele hans politiske Optræden er dikteret heraf. Grev Schuvålov er bleven opdraget under Nikolaj I. Følgen deraf er, at han ikke fremkommer med

Anmodninger men kun med Fordringer. Derfor er han altid sikker paa at faa sat igennem, hvad han vil, nåar han henvender sig til Kejser Vilhelm eller hans Kansler. Som allerede nævnt, holder han ikke af at gaa Krumveje, og de berlinske Haarkløverier lige saa vel som den tyske Kasuistik vækker hans Afsky. Han gaar aldrig uden for de Instruktioner, han har modtaget af sin Suveræn.122 Gentagne Gange har Kejser Vilhelm anmodet ham om at optræde som Mellemmand for at hidføre en Tilnærmelse mellem Tyskland og Rusland, men Grev Schuvålov har hver Gang svaret, at han ikke kunde paatage sig dette Hverv, da han manglede Instruktioner i saa Henseende. Fyrst Nikolaj Dolgorucki, som tidligere var russisk Militær befiddmægtiget i Berlin, tillod sig en Gang at blande sig i denne Sag og forsøgte at faa Aleksander lII.s Omgivelser til at gøre gældende, at det vilde være nødvendigt for Rus land at genknytte det tidligere hjærtelige Forhold til Tyskland. Schuvålov fik Meddelelse herom og bad Kejseren om at kalde Fyrst Dolgorucki tilbage fra Berlin — og saaledes skete det ogsaa. Grev Schuvålov er kun ved Begyndelsen af sin Løbebane. De Fortjenester, han allerede har incllagt sig, og som vækker selv de ældste Diplomaters Misundelse, sikrer ham en meget høj Stilling i en Fremtid, der vistnok ikke er fjærn. Han venter taalmodigtj og det falder ham ikke ind selv at frem skynde Begivenhedernes Gang, men han følger dog med stor Opmærksomhed alt, hvad der .sker omkring ham. Grev Schuvålov er omgivet af Medarbejdere, der troligt opfylder de Pligter, der paahviler dem. Fyrst Golonischtschev-Kutiisov var Ruslands siclste Militær befuldmægtigede i Berlin, attacheret den tyske Kejsers Person. Som man ved, er denne Post blevet ophævet for ikke længe siden. Staal, Ambassadør i London. Ambassaden i London frembyder et Skue, der er vidt forskelligt fra det i Berlin. Der træffer vi hverken paa den Energi, den Virksomhed eller den udprægede Patriotisme, som altid er paa sin Plads i Udlandet. Og dog har man haft Lejlighed til at se, hvor stor en Rolle en virksom russisk Ambassadør kan spille i England.123 Hr. Staal synes, at det er heldigere at gøre sig saa lille som mulig. Det er vist ikke mer end netop, at man i det engelske Udenrigsministerium kender til hans Eksistens. Han hører til den gamle Nesselrodeske Skole. Han søger at undgaa alle Forviklinger og foretrækker at opgive Ruslands soleklareste Ret fremfor at give Anledning til Uenighed. Jeg vil ingenlunde sige, at Hr. Staal modarbejder Rus lands Interesser, men jeg paastaar, at han ikke er i Besiddelse af den Energi, eler er nødvendig for at gøre dem gældende. Han mangler Tillid til sig selv og foretrækker derfor ikke at vove sig frem. Hertil kommer, at hans Kendskab til vort Lands Historie er saa mangelfuld, at han ikke er overbevist om, at vore historiske og geografiske Rettigheder i Orienten er vel begrundede. — „Rusland er stort nok," sagde han en Gang til en af sine Venner, „jeg begriber ikke, hvorfor det vil udvide sig endnu mer i Asien." Naar man tillader sig at gøre ham opmærksom paa, at det af Hensyn til Ligevægten i Europa er nødvendigt, at Rus land i Asien nærmer sig den engelske Grænse, svarer han, at vi derved ikke opnaar andet end til ingen Nytte at vække Misstemning mod os i England. En Diplomat, der har drevet elet til en saa høj Grad af Skepticisme og ikke interesserer sig videre for sin Virksom hed, men som ikke desto mindre samvittigheclsfuldt vil op fylde de Pligter, der paahviler ham, har selvfølgelig kun ét at gøre: at paatage sig enhver Opgave, der bliver tildelt ham, at udføre de Befalinger, der bliver givne ham, at beskæftige sig med ethvert Spørgsmaal, der bliver forelagt ham, men uden Iver, uden Overbevisning, uden Haab om et godt Udfald, uden en Gang at bryde sig om, hvor vidt det hele ender med et tilfredsstillende Resultat; men frem for alt maa en saadan Diplomat vogte sig for at tåge Initiativet. Det er ogsaa det, Hr. Staal gør : som lojal diplomatisk Agent gør han det engelske Udenrigsministerium bekendt med alle de Depescher, han mod tager fra St. Petersborg, og vice versa. Det er en Brevkasse forsynet med en Sikkerhedslaas, men det er ikke en Ambas sadør. Hr. Staal er iøvrigt i Besiddelse af personlige Egenskaber,124 som har gjort ham agtet og afholdt i London ; man sætter Pris paa hans sindige og afmaalte Væsen, der stikker be hageligt af mod flere af hans Kollegers urolige Optræden. Man vil af de forudgaaende Skildringer have kunnet drage elen Slutning, at en Ambassades Personel i Almindelighed er i nøjeste Overensstemmelse med Ambassadørens Person. Hr. Staals Medarbejdere danner ikke nogen Undtagelse fra Regelen. Uvirksomhed er deres Kendemærke, og de fleste af dem sørger for at skaffe sig utrolig lang Orlov; saa risikerer de nemlig ikke saa let at blive fristede til at tåge sig noget for. Personellet er ikke stort. Der er en Ambassaderaad, to Sekretærer og en Attaché — det er det hele, men det er mer end nok til at bestride, hvad der er at tåge vare. Hr. Buténiev, der er Ambassaderaad, ser ud til at lide under denne Uvirksomhed; han er ung og kunde sikkert ønske at faa Anvendelse for sine virkelig! gode Evner; men han har mærket, at der ikke bliver tåget Hensyn til hans Meninger, og saa maa han tinde sig i at

lægge Hænderne i Skødet. Dhrr. Krupénski, Bulåzel og S ass on o v fineler sig lettere i at være uvirksomme. Man ser dem aldrig i Ambassaden, men man kan godt komme til at tale med dem, hvis det er absolut nødvendig!. Der er en Telefon i Ambassadehotellet, og man behøver kun at anmode om at blive sat i Forbindelse med Paris, hvor de tilbringer den aller største Del af deres Tid: de vil straks komme hen til Apparatet. Militærattacheen, der ikke har andet at gøre end at ind sencle Rapporter om en slet organiseret og svag Lejehær, har selvfølgelig ikke meget at gøre. Hans Instruktioner gaar ud paa, at han skal snorke ... og han snorker. Vor Marineattaché, Hr. Z eli 6 ny, er derimod stærkt optaget. Han forstaar sine Sager og lader aldrig en Lejlighed gaa übe nyttet hen til at give vort Admiralitet Underretning om enhver ny Forbedring, der indføres i den britiske Flaade. Det er virkelig Synd og Skam, at Staal ikke repræsen terer vor Regering ved et eller andet lille tysk Hof. Det vilde være noget for ham: om Morgenen kunde han læse Bladene lige fra første Linie og helt ned til Bogtrykkerens Navn, og om Aftenen kunde han sidde og smaasove over et Parti Whist.125 I London trængte vi til en Militær af fornem Familie, en Fyrst Imeretinski f. Eks., en Grev Vorontsov-Dåschkov eller en anden lignende, der straks vilde komme til at ind tage den første Plads ved Dronning Viktorias Hof, og som de engelske Lorder, der i Virkeligheden altid leder den engelske Politik, vilde modtage som deres Ligemand. Vi burde have en energisk og statelig Ambassadør i London, en Mand, der kunde gøre sig gældende, thi vi spiller højt Spil med England. Den russiske Ambassade i Paris. Overalt har man sin Opmærksomhed rettet paa den rus siske Ambassade i Paris. Den, der er Chef for denne Ambas sade, har altid haft et Ord med at sige i Spørgsmaalet om Krig og Fred i Europa, og de Mænd, der i Løbet af nær værende Aarhundrede har beklædt Posten som russisk Am bassadør i Paris, har alle uden Undtagelse staaet højt i Gunst hos deres Suveræn og har kunnet glæde sig ved hans særlige Tillid. Deres Opgave har altid været at fæstne de Venskabs baand, der hidtil alt for platonisk har knyttet de to Nationer til hinanden. Den fransk-russiske Alliance er i Virkeligheden det bedste Pant for Verdensfredens Opretholdelse, og enhver, der vil være ærlig, maa indrømme, at enhver af Ruslands Repræsentanter i Paris trofast har arbejdet hen mod dette Maal. Tre Gange har den officielle Forstaaelse været paa Nippet til at komme i Stand, men tre Gange er den gaaet overstyr igen som Følge af engelske og tyske Intriger, der i en Haande vending har omstyrtet hele Bygningen og saaet Had og blo digt Fjendskab mellem Mænd, der ikke havde noget højere Ønske end at kaste sig i hinandens Arme. Men nu er det Øjeblik heldigvis kommet, hvor saadan Misforstaaelse ikke længer er mulig. De Tilstande, der for Øjeblikket raader i Europa, har medført, at Ruslands og det126 franske Folks mangeaarige Drøm endelig er ved at gaa i Op fyldelse. Denne Gang skal det ikke lykkes de vanlige Uro stiftere at faa nogen Glæde af alle deres Intriger og Skændig heder. Menneskeheden forlanger i Fredens Navn og som Borgen for sin rolige Udvikling, at der nu bliver afsluttet en formelig Alliance mellem Frankrig og Rusland. Denne Alli ance er nødvendig, og den maa og skal komme i Stand. Til Troels for elet officielle Venskab, Rusland har baaret til Skue for Tyskland, og til Troels for Slægtskahet mellem disse to Landes Herskere har Rusland altid ønsket en Til nærmelse til Frankrig. Selv paa den Tid, hvor Trekejserfor bundet var aller mest hjærteligt, har Rusland aldrig ophørt at bevidne Frankrig sin Sympati, og Tsaren har aldrig und ladt at tåge sig varmt af Frankrigs Interesser i Europa. Hvad der skete i 1875 er et tydeligt Bevis herfor. *) Aleksander 111. har iøvrigt aldrig været nogen varm Til hænger af Trekejserforbundet, men han mente dog, at han ikke burde sige sig løs fra det straks ved sin Tronbestigelse. Men jo større Anstrængelser Bismarck gjorde for at holde ham fast, desto større Lyst følte han til at slippe fri, thi med god Grund anede han, at der laa noget bag ved. Af Ær bødighed for sin gamle •Slægtning, Kejser Vilhelm, gik Aleks ander 111. dog ind paa de to bekendte Sammenkomster i Skirnevitse og Kremsin. Men han vendte skuffet tilbage fra disse Møder, og han havde god Grund dertil. Det var nemlig forekommet ham, at de to andre Kejsere ikke spillede aabent og ærlig! Spil, og det viste sig jo ogsaa ganske rigtigt lidt senere, at de allerede i 1579 havde sluttet en Separatalliance mod deres Allierede. Aleksander 111. vendte tilbage fra Kremsin, fast bestemt paa ikke at forny Overenskomsten for sit Vedkommende og lykkelig over at have genvundet sin fulde Handlefrihed. De to allierede Kejsere fanelt det nødvendigt at støtte deres lyssky Politik til en tredje Magt. Italien, som den Gang blev ledet af en politisk Sprællemand , Crispi, var netop den Magt, de kunde bruge. Crispi blev kaldet til Var zin, og det faldt ikke vanskeligt at overtale ham til at være *) Se Noten S. 44.127 tredje Mand til dette politiske Spil, hvor hans Fædreland ud satte sig for at tabe alt, men hvorved hans personlige Ær gærrighed følte sig smigret. Faa Dage efter blev Tripelalli ancen undertegnet. Denne offensive og

defensive Gruppering af Centralmag terne rummer en Fare, der truer saa vel Rusland som Frank rig. Den fælles Fare er mægtigere end Diplomatiets Argu menter. Den fransk-russiske Alliance danner en nødvendig Modvægt mod Tripelalliancen. Nu staar der kun tilbage at redigere og undertegne dem. Baron Mohrenheim, der har staaet i Spidsen for den russiske Ambassade i Paris, siden den politiske Situation er bleven klar, det vil sige, siden Rusland afrystede det tyske Aag, er den, der har været saa lykkelig at give denne Alli ance et offiicelt Præg. Vor Ambassades Såloner aabner sig kun sjældent, men, naar det sker, er de stærkt besøgte af den fornemme Verden, og man forlader dem med üblandet behagelige Minder om en hjærtelig Gæstfrihed. Ambassaderaaden, Giers, der nylig er bleven udnævnt til denne Post, er en overordenlig flittig Arbejder. Som god russisk Patriot er han en varm Tilhænger af den fransk-rus siske Alliance og tager sig varmt af alt, hvad der er russisk i Paris. Narischkin, der hører til en berømt Familie, som staar Romånoverne nær, er første Sekretær. Han og Giers er Mohrenheims virksomste Medarbejdere; der er Grund til at tro, at de med Tiden bliver Diplomater, som Rusland kan være stolt af. Baronerne Stackelberg og Korff er anden og tredje Sekretær; de er begge i høj Grad sympatiske, dygtige og paalidelige Medarbejdere. Fyrst Triibetskoj, der er Oberst i Garden, Fyrst Orlov, der er Løjtnant i Garden, den ganske unge Grev Brevern, der ligeledes hører til Garden, og Miloradovitsch, der er umaadelig rig men samtidig saa ødsel anlagt, at han selv har søgt om at blive sat under et Slags Administration, fungerer som Attacheer honoris causa. De tilhører alle uden Und tagelse nogle af Ruslands fornemste Familier, og deres Stil128 ling som Attaché giver dem en bekvem Lejlighed til at glimre i det fornemme franske Selskabsliv. De tager aldeles ingen Del i Ambassadeforretningerne og de har aldeles ikke andet at gøre end at „gaa omkring og tåge sig godt ud". Denne Opgave løser de til Fuldkommen hed; det er elskværdige unge Mænd, der ikke holder igen paa deres Penge. Det gør mig oprigtigt ondt, at jeg ikke kan slutte dette Afsnit uden at sige et Par mindre velvillige Ord om Konsu latet. Hvad Nytte gør vel egenlig dette Konsulat, hvor man ikke en Gang kan tale Fransk? Hr. Kart so v, Konsulen, lig ner en gammel Godsejer, som ikke tænker paa andet end Markernes Afgrøde, men han har derimod tydeligt nok ingen Interesse for Konsulatssagerne. Almindelige Dødelige kan ikke faa ham i Tale; han henviser dem til sin Sekretær, Hr. Adler, der besørger alle de løbende Forretninger. Det er en ung Mand, der er ivrig i Tjenesten, og som i Alminde lighed viser sig meget hjælpsom over for de Russere, der henvender sig til ham. Kan der være baade det ene og det andet at indvende mod vort Konsulat, er der derimod ikke en eneste Russer i Paris, som ikke er stolt af vor militære Repræsentant, Gene ral, Baron Frederiks. Denne prægtige og elskværdige Soldat er kendt overalt, baade i den militære og politiske Verden. Man kan vente at møde ham overalt, og han interesserer sig levende navnlig for Strategiens Fremskridt og for geografiske Opdagelser. Han har forstaaet at skabe sig en meget betyd ningsfuld Stilling, hans Ord vejer tungt i Vægtskaalen, og det bliver anset for en stor Ære at høre til hans nærmere Om gangskreds. Det skal endnu blot nævnes, at Baronesse Frede riks er den elskeligste Værtinde, man vel kan tænke sig.129 Baron Vlangåli, Ambassadør i Bom. Jeg har allerede sagt nogle Ord om Baron Vlangåli, vor Ambassadør i Rom. Denne fremragende Maid har straks forstaaet at komme paa Højde med den vanskelige Mission, der er bleven betroet ham. Man kan næppe sige noget, eler bedre tjener til hans Ros, eller noget, han selv sætter større Pris paa at høre. Han har, ved at hidføre Sammenkomsten i Monza mellem Kong Umberto, Hr. de Giers og Markis di Rudini, tilstrækkelig tydeligt vist, at han er i Stand til at løse den Opgave, der er stillet ham, og der kan næppe være Tvivl om, at det vil lykkes ham at gøre det indlysende for Italien, at dets væsenlige Interesser ligger i Middelhavet og i det Adriatiske Hav, ikke i Retning af Savojen og Nizza. Naar Italien kommer i Besiddelse af Triest og Friaul, be høver det ikke længer at frygte nogen Konkurrence fra Østrigernes Side: når dets Flaade forener sig med Frankrigs, vil det være Herre i Middelhavet, lige fra Gibraltar til Darda nellerne, og det vil være forbi med Englands Almagt. Alt dette kan naas uden Vanskelighed, hvis Italien blot vil slutte sig til den fransk-russiske Alliance. Erobringen af Savojen og Nizza vilde derimod koste Italien de aller største Ofre, og det er meget sandsynligt, at alle disse Ofre vilde blive bragte til aldeles ingen Nytte. Og hvad saa, hvis Generhvervelsen virkelig lykkedes? Italien vilde blot komme i et endnu mere pinligt Afhængigheds for hold til Tyskland, medens England ved en umaadelig Udfold ning af sine Stridskræfter tilsøs ganske ustraffet kunde håane Italien. Rigtigheden af, hvad der her er sagt, maa paatrænge sig ethvert fornuftigt Menneske, som opmærksomt tænker over Italiens Stilling i Europa. Hvis Italien og elets Allierede skulde bukke under i det store Stævne, er der alvorlig Fare for, at det Rige, Viktor Emanuel har

grundlagt, falder fra hinanden igen; skulde det sejre, kan Italien holde sig forvisset om, at det ikke bliver det, som faar Løvens Part af Byttet. Det er ingen Hemmelighed, at en stor Mængde af Italiens130 Politikere tænker meget fornuftigt om denne Sag, og der er ingen Tvivi om, at det ikke vil vare længe, førend man aabent siger sig løs fra den Politik, Crispi har indledet; holder man endnu fast ved den, er elet udelukkende af Forfænge lighed. Vlangåli spilder ikke sin Tid men søger af alle Kræfter at fremskynde det Tidspunkt, hvor Italien vil foretage denne Frontforandring. Da vil Tyskland staa ganske isolere!. Det er det Maal, der efterstræbes af Fredens Venner, og man vil sikkert af det foregaaende have modtaget det Indtryk, at der er gode Udsigter til, at dette Maal snart kan naas. Vlangåli fineler en fortrinlig Støtte i sin Ambassaderaad, Baron Meyendorff, en erfaren Diplomat, der kender den italienske Politik ud og ind. Sekretærerne, Fyrst Ba råto v og Hr. Baggahut, er paa lidelige og lojale Agenter, eler forstaar at vurdere deres Chef og derfor paa bedste Maade søger at lette ham det Hverv, der er bleven overdraget ham. Isvollski, Ruslands Repræsentant hos Paven. Det polske Parti vedbliver at lægge vor Repræsentant ved den hellige Stol, Hr. Isvollski, alle mulige Hindringer i Vejen. Den unge Diplomat, der imidlertid har større Erfaring end mange af sine Kolleger, der er graanede i Tjenesten, har forstaaet at vinde Leo XIII.s personlige Velvilje, og det er derved lykkedes ham at lægge en Dæinper paa de dissiderende Slavers evindelige Intriger. Isvollski har det dobbelte Hverv at hidføre en Bedring i Forholdet mellem Rusland og den katholske Kirkes Overhoved og at ordne den romerske Kirkes Stilling i elet russiske Rige. Han forfølger dette Maal med al den Sindighed, som en saa alvorlig Opgave udkræver, men samtidigt med en saadan131 Fasthed, at en lykkelig og varig Ordning af Spørgsmaalet maa anses for sikker. Han underhandler med Held med dem, der repræsenterer den pavelige Opfattelse, og det skønt disse er glimrende be gavede og med anerkendelsesværdig Dygtighed støtter sig til Traditionerne. Det er Isvollskis Værk, når der nu inden kort Tid vil være opnaaet den længe ønskede religiøse Fred, som er saa nødvendig for ethvert Folk. Naar dette Maal er naaet, kan man forudsige Isvollski en glimrende Løbebane. Han har saa at sige debuteret i Rom, men hans glimrende Evner berettiger ham til at eftertragte de højeste Poster. Vore særlige Afsendinge i de slaviske Lande. Rusland er Sydslavernes naturlige Beskytter. Dels sukker de endnu under Tyrkernes Aag, dels er de nyligt bleven be friede for elet. Vi har drevet vor Hengivenhed for vore undertrykte Brødre saa vidt, at vi har udøst Strømme af Blod for dem og ofret utalte Millioner til Fordel for dem. Stykke for Stykke har vi frataget Amurads og Mahomed ll.s Etterfølgere de Landstrækninger, som deres Forfædre havde røvet fra Kristenheden, og vi har vist, at vi i enhver Hen seende er værdige til at genoprette Konstantins, Justinians og Heraklius' stolte Rige. De Folkeslag, som vi har draget frem for Lyset efter Aarhundreders Mørke, venter sig endnu mer af os. Efter at vi har ladet vore uovervindelige Hære kæmpe for disse Folkeslags retfærdige Sag, vilde det selvfølgeligt være politisk klogt af os, hvis vi lod os repræsentere af Diplomater, hvis Forstand og Moral stod paa Højde med det Mod og Geni, der udmærkede vore Generaler, som drog ud for at knuse deres Brødres Lænker. Vi har vakt deres Beundring, men når Beundringen ikke er parret med Agtelse, vil den ikke være i Stand til at vedlige132 holde Anseelsen, endnu mindre holde Liv i Taknemmelig hedsfølelsen. Vi har gjort sørgelige Erfaringer i Sofia, og det er næsten en Forbrydelse ikke at tåge Hensyn til en Advarsel som den, der er bleven givet os dér. Man skulde virkelig tro, at det var forhekset: i den Grad er man stadig uheldig i St. Petersborg, når man vælger Stats mænd, der skal repræsentere vor Regering i Balkanhalvøens Fyrstendømmer og Kongeriger og gennem fredelige Forhand linger fortsætte det Værk, der begyndte med blodige Sejr vindinger. Man skulde virkelig tro, at vort Udenrigsministerium var aldeles uvidende om Forholdene paa Halvøen, siden man har tænkt, at det kunde gaa an at fornærme de stolte slaviske Befolkninger dér nede ved at sende dem alt muligt Udskud, som man helst vilde være af med i St. Petersborg. Som nu f. Eks. Persiåni. Tror man, det er en Mand, som er egnet til at skaffe det russiske Navn Agtelse i det let bevægelige Serbien, hvor Pressen med Begærlighed kaster sig over enhver Skandale i de højere Samfundslag. Hvem har nogensinde set Persiåni ædru? Rusland har endnu talrige Venner i Belgrad. For ikke længe siden vaagnede Haabet hos dem: Persiåni var for svunden! Man troede at vide, at vor Minister var rejst til Paris for at underkaste sig en speciel Behandling hos en af Videnskabens Fyrster, og man antog, at han vilde blive dér, indtil han kunde faa sin Afsked paa en lemfældig Maade, for at det hele ikke skulde vække alt for megen Opsigt. Kun den første Del heraf var paalidelig: Ruslands Minister i Belgrad udhvilede sig virkelig i et komfortabelt indrettet Hus i Auteuil, men da hans Kur var afsluttet, vendte han ganske rolig til bage

tilbage til sin Post for at lede Serbiens Anliggender, som sædvanlig med et stort Glas foran sig. Aldrig har nogen Diplomat stødt saa grovt an, mod hvad der passer sig, som netop Persiâni. Hans Sekretærer, Nekliidov, Smirnov og Khitrov, gør, hvad de kan, for at bøde paa alle de Taktløsheder, deres Chef begaar, og for at modarbejde Tysklands og Østrigs Intriger. I Montenegro staar vore Sager godt, idet nemlig Fyrst Nikolaj repræsenterer Rusland over for sit Folk langt bedre133 end den dygtigste Diplomat. Det er übegribeligt, at man har sendt en Diplomat som Argiropulo til Cetinje. Argiropulo er en Mand, der ikke er uden Fortjeneste, og han viste sig meget nyttig i Teheran, da han var ansat dér; han vilde ogsaa kunne finde udmærket Anvendelse i Bukharest eller Konstan tinopel. Men i Montenegro har han ikke andet at tâge vare end Dag for Dag at føre Protokol over alle de Tjenester, Fyrsten af Montenegro viser Ruslands Sag. I Cetinje havde vi Brug for en glimrende Oberst, der kunde vejlede Fyrsten i alle militære Spørgsmaal og hjælpe ham med at reorganisere hans Hær. Hans Nærværelse vilde være til Gavn for vore Interesser, og den vilde samtidig være en velfortjent Opmærksomhed over for den krigerske Fyrste, der er vor trofaste Allierede. Hvis man absolut vil, at Argiropulo skal gøre Tjeneste paa Balkanhalvøen, hvorfor i al Verden sender man ham saa ikke til Sofia; det vilde sikkert lykkes ham at faa genknyttet ele Forbindelser, der blev afbrudte saa uklogt til Skade for Bulgarerne? Naar man blot optraadte med den rette Takt, vilde det endnu være muligt at gøre de Fejl gode igen, som er blevet begaaede af Hr. Kaj an der, som er den virkelige Ophavsmand til alle de tilsyneladende uløselige Vanskelig heder, der er opstaaede. Da Omvæltningen i Rumelien fandt Sted, fulgt af Broder krigen mellem Serber og Bulgarer, ansaa Rusland sig for pligtet til at protestere mod dette Brud paa de gældende Traktater. Men enhver maa dog indrømme, at denne Be givenhed i Granden godtgjorde, at vor Politik var den rigtige, medens Europas Kombinationer ikke var ret meget værd. Ved Rumeliens Emancipation blev San Stefano Freden egenlig atter gældende, medens der blev slaaet en tyk Streg over en af Berlinertraktatens vigtigste Bestemmelser. Da vore sejerrige Hære havde overvundet alle de Hindringer, der spærrede os Vejen til Konstantinopel, fordrede vi i San Stefano, at alle Slaver skulde være frie, lige fra Donau mundingerne og ned til det Ægæiske Hav, og at Rumelien, forenet med Bulgarien, disse to yngste i de uafhængige Staters134 Mistænkeliggørelsens Politik sejrede i Berlin. Alle de saakaldte civiliserede Stater blev enige om, at de Folke stammer, vi havde befriet, igen skulde lægges i Lænker. Rus land gav efter af Kærlighed til Verdensfreden og gik ind paa at ofre en Del af de Frugter, det havde tilkæmpet sig ved sine Sejervindinger. Rumelien blev genafstaaet til Tyrkiet, og vi garanterecle denne Afstaaelse ved vor Underskrift. Det sømmede sig ikke for Aleksander af Battenberg, som vi havde overøst med Velgærninger, at krænke denne Traktat og at sætte sig i Spidsen for en Omvæltning, der stred imod det Løfte, vi havde givet*). Det var en lumpen Handling, Aleksander af Battenberg havde begaaet, og det blev en Æressag for Rusland ikke blot at desavouere ham men ogsaa at ikende ham en haard Straf, uden Hensyn til at han var saa nær beslægtet med den rus siske Kejserfamilie**). Tsaren har ved denne Lejlighed vist sit mageløse Ret sincl, medens de andre Medundertegnere af Berlinertraktaten ikke har undset sig ved dels at yde den bulgarske Aleks ander deres Understøttelse, dels at anerkende, hvad der var sket***). *) Sandheden er. at Omvæltningen kom Rusland übelejlig. da den fore- gik uden dets Medvirkning. **) Kejser Aleksander og Fyrst Aleksander har fra deres tidligste Ung- dom baaret Nag til hinanden, og det er en bekendt Sag, at den sidstnævnte", medens han endnu var Prins af Battenberg, ved flere Lejligheder udtalte sig nedsættende om den daværende russiske Tronfølger. Dette blev ikke übekendt for den nuværende Kejser. Det var den afdøde Kejserinde af Rusland, der udvirkede Prinsen af Battonbergs Valg til Fyrste af Bulgarien. ***) Der findes Bestemmelser i Berlinertraktaten, som ikke er fuldt saa samvittighedsfuldt overholdte af Rusland. Familie, skulde styres under de samme Love, saa at de en Gang kunde danne Kærrien i det kommende Balkanforbund. Disraeli og Bismarck mente, at Rusland havde en eller anden Bagtanke med denne Ordning, og at det tænkte paa at forberede sit eget Herredømme paa det ottomanske Riges Ruiner. Der er jo Folk, som ikke kender noget til Ridderlig- hed, og som ikke kan faa i deres Hoved, at man kan ledes af andet end egennyttige Hensyn.135 Da Prins Ferdinand af Koburg senere hen modtog Til budet om den bulgarske Trone, som alene Sultanen har Ret til at bortskænke, nâar han er i Overensstemmelse med Kej seren af Rusland*), har vi nægtet at godkende og nægter fremdeles at godkende denne Intrige. Men fordrer Rusland stræng Overholdelse af de gældende Traktater, da al Ret i modsat Fald vil blive traadt under Fødder, og fordrer det denne Overholdelse ikke mindst af sine sydslaviske Brødre, slaar dets Hjærte dog lige varmt for disse.

Vi har jublet ved Etterretningen om Sejren ved Slivnitsa, der blev vundet af Officerer, som havde tjent i vor General stab, og vi har ikke nægtet Sejerherren vor Beundring, skønt vi fremdeles maatte være fortørnede paa ham. Selv Ståmbolov fandt levende Anerkendelse i Rusland, forinden han havde forbrudt sig saa grovt mod det bulgarske Folk. Han er en Statsmand, der søger sin Lige i hurtig og klar Opfattelse af en Situations Vanskeligheder og i Behændig hed til at trække sig ud af alle Forlegenheder. Vi skulde have haft en lille Talleyrand eller en Metternich i Sofia, den Gang Stillingen dér nede begyndte at blive vanske lig; han kunde da ved Snildhed have faaet alt til at vende sig til Bedste for os og for Bulgarien selv. Og hvad havde vi i det Sted nede i Sofia? En Hr. Kajan der! En Mand, der burde være optraadt mæglende mellem Rusland og Bulgarien, . men som ikke har gjort andet end at saa Mistillidens og Tvedragtens Sæd mellem Befriere og Be inede, og som afsluttede sin Virksomhed med at stifte forskel lige Partier i selve den bulgarske Befolkning, der netop burde holde fast sammen. Der hersker Mistillid over for Rusland i Bulgariens og Rumeliens skønne Lande, og det vilde egenlig være urigtigt at bebrejde Ståmbolov, at han fører et saa strængt Regimente; det er maaske kun derved, at Anarkiet forebygges. Vi maa beklage disse Tilstande, men det er langt fra, at vi har op givet ethvert Haab, og vi taber ikke vore Brødre af Syne. *) De øvrige Undertegnere af Berlinertraktaten er i denne Henseende stillede ganske lige med Kejseren af Rusland.136 Hvad der end sker, skal vi ikke glemme, at Bulgarerne hører den store slaviske Fane til, og vi venter taalmodigt, indtil det Øjeblik kommer, hvor de anmoder os om endnu en Gang at befri dem.*) Hr. Kajander, der bærer Hovedskylden for alle de bul garske Ulykker, er bleven rigeligt belønnet for, hvad han har gjort: vort Udenrigsministerium har udnævnt ham til General konsul i Ægypten, en overordenlig vigtig Post. Hr. Sorokin, der havde forstaaet at hævde den russiske Indflydelse i Rumelien og at gøre de østrigske Intriger til intet ved at udvirke Aleko Paschas Tilbagekaldelse, og som stadigt har holdt Ruslands Fane højt, har derimod maattet lade sig nøje med den latterlig lille Post som Konsul i Trape zunt. Det har stor Lighed med en Landsforvisning og er i ethvert Tilfælde ensbetydende med Unaade; det skal være Følgen af eller Straffen for, at han var en Ven af Aksåkov og støttede hans Blad „Russ" (Rusland). Sorokin er desuden beheftet med en Fejl, der ikke gør ham vel set i St. Petersborg: han er overordentlig virksom. Man holder i det russiske Udenrigsministerium af at have saa lidt at bestille som vel muligt, og det er klart, at de alt for virksomme Repræsentanter i Udlandet skaffer Petersborg herrerne en hel Del at tåge vare. Vor Repræsentant i Bukharest, Hr. Fonton, har tidligere i en Række af Aar været Ambassaderaad i Wien; han kender til de østrigske Intriger i Rumænien, og det er dem, han først og fremmest skal bekæmpe. Han er et skarpt Hoved og er i Stand til hurtigt at gennemskue sine Modstandere. Hans Venner er overbeviste om, at det vil lykkes ham at føre Ruslands Indflydelse til Sejer i- det store Kongerige ved Donau. Det skulde være os kært, om hans Venner vil faa Ret, og under Indtrykket af disse glædelige Forventninger vil vi slutte dette Afsnit, der indeholder saa mange mørke Punkter med Hensyn til Forholdene paa Balkanhalvøen. *) Alt tyder paa, at Ruslands Taalmodighed i denne Henseende vil blive sat paa en meget haard Prøve.137 Fyrst Gortschakov, Fyrst Urussov, Grev Muraviov, d'Hrr. Khitrovo, Hamburger, Jonin og andre. Jeg gaar nu over til at omtale nogle mindre vigtige diplo matiske Poster, og nogle faa Ord vil være tilstrækkelige til at udkaste et Billede af dem af vor Regerings Repræsentanter, hvis Opgave egenlig kun bestaar i at hævde Ruslands An seelse i de Lande, der i geografisk Henseende maa siges at ligge uden for Aktions- og Interessesfære, og i at vedligeholde det hjærtelige Forhold til de Suveræner, der er knyttede til Rusland ved et übrødeligt Venskabs Baand. I Madrid fører Fyrst Gortschakov, en elskværdig og be hagelig Selskabsmand, en overordenlig behagelig Tilværelse og leverer daglig de lokale Blade rigeligt Stof til deres Kronik. Det er ogsaa paa en Maade alt, hvad man kan forlange af denne Fyrste, der er tvungen til fuldstændig politisk Uvirk somhed i Kastanjetternes Land. Fyrst Urussov i Brussel og Grev Kap ni st i Haag lever som skikkelige Familiefædre, og saa vel Belgierne som Hollæn derne sætter Pris paa vore Repræsentanter. Grev Muraviov, der nylig er bleven udnævnt til russisk Minister i København, beklæder en Tillidspost hos vor Kejser indes ophøjede Forældre. Grev Schuvålov maa savne ham, thi han var dennes mest betroede Medarbejder. Den Post, Grev Muraviov nu indtager, er — som man let vil forståa — ivrig eftertragtet af vore yngre Diplomater. Da Kejseren lod sit Valg falde paa Muraviov, har han derved ikke blot villet give ham et Tegn paa sin personlige Velvilje, men han har ogsaa villet betyde, at han sætter ham højt paa Grund af hans udpræget patriotiske Sindelag. Han har villet give ham Lejlighed til at forberede sig til større Hverv, og man maa ikke blive

forbavset, hvis denne højhjærtede og godt begavede Mand med det første kommer til at spille en meget fremtrædende Rolle.138 Hvor det er Skade, at en Mand som Kli i tro v 6 er bleven sendt til Japan! Khitrovo, der er en Diplomat af den nye Skole, og som ved sin brændende Patriotisme vilde være i Stand til at føre vor nationale Sag til Sejer paa de vanskeligste Poster, er nu i Japan fordømt til fuldstændig Uvirksomhed. Hvad kan vel være Granden til, at man ikke har betroet ham Posten i Belgrad? Vil man absolut, at Persiåni vedblivende skal være noget, kunde man jo sende ham til Lissabon, hvor han ikke vilde have det mindste at tåge vare. Det vilde være til stor Gavn for Rusland. Man paastaar, at vor Minister i Svejts, Hr. Hamburger, er af jødisk Oprindelse; den samme Bebrejdelse retter han mod Hr. Bytsov og flere andre russiske Diplomater. Den fuld stændige Udygtighed, de lægger for Dagen, er et Bevis paa, at disse Bebrejdelser er grundløse. Jøden har en medfødt Evne til at gøre sig gældende, til hurtigt at opfatte Forholdene og til med stor Behænclighed at klare sig ud af en vanskelig Stilling; Beaconsfield, Cremieux og mange andre afgiver Beviser herfor. En jødisk Diplomat vil være Situationens Herre overalt, hvor han optræder; han vil være i Stand til at møde en Storm uden at tabe Hovedet. Hamburger ser ud som en gammel Landejendomsbesidder eller maaske snarere som en skikkelig Embedsmancl, der kun haaber paa, at Tiden vil gaa, saa at han snart kan faa Lov til at trække sig tilbage med Pension. Naar han en Gang træder tilbage, vil han ikke blive mere bemærket, end han er nu. Der er virkelig ingen Grund til at holde paa Mænd som Hamburger, der ikke tager sig det mindste af Forretningerne, men overlader dette helt og holdent til deres dygtige Sekre tærer; det vilde ikke være vanskelig! at faa dem erstattede af dygtige Diplomater. I Brasilien har vi saaledes to dygtige Diplomater, Jonin og hans Sekretær, Bogdånov, der kunde finde udmærket Anvendelse i Europa. Men de har ganske vist en meget beklagelig Fejl: de har ingen, der kan tale deres Sag i Uden139 *. rigsministeriet, ikke saa meget som en eneste gammel Tante, der kan lægge et godt Ord ind for dem. Zinoviev, vor Minister i Stockholm. Sverig, der i gamle Dage var en Fjencle, har nu allerede i lang Tid været vor elskværdige Nabo. Der er aldrig nogen Kurre paa Traaden mellem Rusland og Sverig, og vort Ge sandtskab i Stockholm maa derfor ogsaa henregnes til de mindre vigtige; Zinoviev, som er vor Minister i Stockholm, fortjener dog lidt nærmere Omtale. Hr. Zinoviev er en virksom Mand, besjælet af en stærkt udviklet Foretagelsesaand , og da han er en klog Mand, har han hurtigt kunnet sætte sig ind i den nye diplomatiske Skoles Virkemaade. Hans Energi har hjulpet ham til mer end én glimrende Sejer, og han var en Tid lang Ruslands Fremtids mand paa elet diplomatiske Omraade. Hans Hang til Intriger har fordærvet alt; hans alt for store Egoisme og hans alt for vidt drevne Ærgærrighed har maaske ødelagt hele hans Fremtid. Han har udrettet store Ting, medens han var Minister i Teheran; Rusland kunde faa sat saa at sige alt igennem i Persien. Da han er fuldstændig fortrolig med det persiske Sprog, kunde han forhandle direkte med Shahen uden at maatte ty til Dragomanernes Hjælp. Han stod paa en sær deles venskabelig Fod med Persiens Suveræn, og det rykkedes ham for en Tid at fortrænge engelsk Indflydelse fra Sbahens Riger og Lande. Mærkværdigt nok havde Regeringen Øje for hans For tjenester og udnævnte ham til Chef for „det asiatiske Departe ment," og i denne Egenskab kom han til en vis Grad til at indtage en uafhængig Stilling over for selve Udenrigsministeren. Det var en meget betydelig Forfremmelse, men uheldigvis blev Zinoviev efter kort Tids Forløb besat af en fiks Idé: han140 vilde forhindre, at hans Etterfølger i Teheran kom til at bringe hans Navn i Forglemmelse! I Begyndelsen var det let nok; hans Forgænger i det asiatiske Departement, Mélnikov, var bleven sendt til Persien, og dér bestilte han ikke andet end at gaa og pusle i Gesandtskabets Have. Nåar man op fordrede ham til at modarbejde Englands Intriger, svarede han ved at give en Udvikling af forskellige agronomiske Sy stemer. Man maatte nødvendigvis lægge Mærke til den himmelvide Forskel mellem ham og hans Forgænger — og Zinoviev gned sig fornøjet i Hænderne. Men Zinoviev sov ikke roligt fra det Øjeblik at regne, hvor Mélnikov blev afløst af Fyrst Dolgorucki. Fyrsten havde faaet til Opgave at hæve Ruslands dalende Anseelse i Persien, og da han som dygtig Diplomat og tapper Soldat besad Egenskaber, der maatte tiltale Shahen, var han sikker paa, at det vilde lykkes ham at løse sin Opgave. Men han havde gjort Regning uden Zinoviev, der med stor Under fundighed begyndte at grave Jorden bort under sin Etter følgers Fødder. Medens Fyrst Dolgorucki gik helt og holdent op i sin ansvarsfulde Virksomhed og ikke havde den fjærneste Anelse om, at der kunde blive intrigeret mod ham, blev der sat ondskabsfulde Rygter om ham i Omløb i St. Petersborg, og han blev meget strængt kritiseret. Fyrst Dolgorucki fik Under retning herom men tog ikke noget Hensyn hertil og fortsatte ganske roligt sit Arbejde uden at se hverken til højre eller til

venstre. Da Zinoviev mærkede, at den Fjende, han søgte at knuse, end ikke tænkte paa at forsvare sig, besluttede han at gaa hurtigere til Værks og tog en Dame, der mente sig saaret i sin Forfængelighed, til Allieret. Og nu gik de med Md Kraft løs paa Maalet; man maa yde dem den Retfærdighed, at de ikke var særdeles nøjeregnende med de Midler, de valgte, og det rykkedes dem virkelig tilsidst at gøre Fyrst Dolgorucki saa led og ked af det hele, at han bad Kejseren om at fritage ham for Posten som Minister i Teheran. Zinoviev stod med Palmer i Hænderne og haabede paa Forfremmelse — men hans Haab skulde ikke gaa i Opfyldelse; det blev Tilbagegang og ikke Forfremmelse — han blev sendt141 til Stockholm, og han vil sikkert aldrig naa sit Maal at blive Ruslands Ambassadør i Konstantinopel; det vilde virkelig ogsaa være alt for farligt at betro denne eller en anden lig nende Post til en Mand med Zinovievs lunefulde og op farende Sind. Zinoviev, der er rasende over den Skuffelse, han nylig har maattet opleve*), hævner sig paa sine to Sekretærer, Fyrst Murii si og Sergéjev, som maa sidde og kopiere Bunker af Aktstykker, der ikke er det aller mindste værd. Bytsov, Minister i Persien. Hr. Bytsov er en af disse vel bekendie tschindvniker (Embedsmænd), som man kan træffe paa i alle de forskellige Grene af den russiske Forvaltning; de mangler Karakter og Initiativ men er til Gengæld udmærket tilkorte Arbejdsheste. Naar en Embedsmand af dette Slags faar en Ordre fra sin Minister, udfører han den aldeles punktlig, og ingen Magt i Verden kan faa ham til at fravige den saa meget som et Haarsbred. . Bytsov har ikke nogen videre Fortid. Hans Udnævnelse til Posten i Teheran betyder ikke andet end en hierarkisk Forfremmelse; Udenrigsministeren har benyttet Lejligheden til at overrække ham en Marschalsstav. Han vil ikke være i Stand til at indlægge sig personlige Fortjenester, men han vil heller ikke tilføje vor Indflydelse i Persien nogen Skade, saa meget mindre som den nuværende Shah er helt og holdent vundet for Ruslands Politik. Det er Legationens første Dragoman, Hr. Gregorovitsch, hvem vi kan takke herfor. *) Da Vlangåli, Giers' Adjoint, for tre Aar siden blev udnævnt til Am- bassadør i Rom, bestræbte Zin6viev sig for at blive Vlangålis Etter- følger men blev forbigaaet. Schischkin, Minister i Stockholm, blev udnævnt — og Zindviev maatte gaa til Stockholm.142 Shalien har givet ham Tilnavnet „Arab-såb" (den arabiske Lærde), fordi han en Gang i Nasr-ed-dins Nærværelse be sejrede alle Mollaherne i en lærd Diskussion, som førtes paa Arabisk. Det Tilnavn har han siden beholdt. Shahen vidste sandsynligvis ikke, at Arabisk er vor første Dragomans Moders maal. Han er Araber af det reneste Blod og kom som ganske ung til Moskva sammen med Fyrstinde Schakovskåja, som derpaa lod ham opdrage. Gregorovitsch er en Situationens Herre i Persien; han er i ligé høj Grad afholdt af Hoffet og Folket, og han leder Persiens indenrigske og udenrigske Politik ganske, som han tinder for godt. Han har vist sit Adoptivfædreland uvurder lige Tjenester, men man lader ham alt for længe vente paa den eneste Belønning, han attraar, et Generalkonsulat. Vor Regering frygter nemlig for, at vore Ministre i Persien ikke vil være i Stand til at klare sig uden denne udmærkede Agent, og det lader virkelig til, at han paa Grund af sin alt for store Dygtighed skal være fordømt til at blive i Teheran lige til sin Død. Den anden Dragoman, Hr. Schtschelkunov, behersker til Fuldkommenhed det persiske Sprog. Da Emiren af Bokhara var i St. Petersborg, gjorde han Tjeneste som Kejserens Tolk og skilte sig til alniindelig Tilfredshed ved dette Hverv. Endnu skal jeg kun nævne Legationssekretæren, Filippiev, der er en overordenlig elskværdig Mand og i Besiddelse af fremragende administrativ Dygtighed. Han har en for træffelig Medarbejder i Hr. Levitski, som er Konsulatssekre tær i Astrabad; det er en virkelysten, beskeden ung Mand, der ikke har stort at tåge vare i Astrabad og derfor næsten til Stadighed opholder sig i Teheran, hvor han saa godt som altid er at træffe i vor Legation. Blandt vore Konsuler i det fjærne Østen kan man iøvrigt ofte nok træffe paa vore dygtigste Diplomater. Der er saa ledes Vlåssov, Generalkonsul i Khorassån, og Lessar, der er vor Agent i Bokhara. Siden Vlåssov kom til Mesched, er Khorassån næsten blevet helt russisk; vor Handel dér har udviklet sig i en utrolig Grad, og Bokhara er egenlig ganske gaaet op i Rus143 land, siden Lessar, der var en af de første Opdagelsesrejsende i Turkomenernes Land, er kommen dertil. Der er allerede dannet en Toldforening mellem Rusland og Bokhara, og man kan gøre sikker Regning paa en endnu nærmere Sammenslutning mellem de to Lande. Der er iøvrigt slet ingen Anledning til, at det store Sletteland, som adskiller vore Besiddelser i Centralasien, længer spiller nogen politisk Rolle, og man kan gøre sig Haab om, at det vil lykkes den dygtige Lessar at fuldende det mægtige Værk, som begyndtes af Skobelev. Saa vil Hindu-Kusch endelig danne Grænsen mellem det moskovitiske og det britiske Rige, og England maa vælge mellem en ære fulel Fred og en Krig, der kun vil kunne ende med en Kata strofe for det. Grev Cassini, vor Afsending i Kina. Vi burde altid være meget

skønsomme i Valget af vore Repræsentanter i Udlandet; det er klart, at de altid, saa vidt muligt, bør passe til de Omgivelser, hvorunder de kommer til at virke. Men i denne Henseende er der, som allerede gentagne Gange antydet, grumme meget tilbage at ønske. Det gælder ogsaa om den Maade, hvorpaa vi er repræsenterede i Kina. Maaske er det intet Steds saa vigtigt som netop i Kina at have en Repræsentant, der ikke blot er dygtig men ogsaa ganske særlig uddannet. Grev Cassini er dygtig, derom kan der ikke være den ringeste Tvivl, men han har ikke Spor af Kendskab til For holdene i Østen, da hans diplomatiske Uddannelse kun har fundet Sted i Vesten. I Østen gaar alt til paa en ganske anden Maade end i Vesten, og Følgen cleraf er da ogsaa den, at Cassini slet ikke kan finde sig til rette i det himmelske Rige. Han mærker det meget godt selv, og han indskrænker144 sig derfor meget fornuftig! til kun at ekspedere de løbende Forretninger, og hans Medarbejdere, d'Hrr. Kleménov, Korostovtsev, Popov og Vaschovitsch, hjælper ham paa bedste Maade hermed. De er mer erfarne end deres Chef i alt, hvad der angaar Forholdene i Kina, og de gør att, hvad der staar i deres Magt for at hævde den russiske ludflydelse dér, men det vil ikke ret vel kunne lykkes dem. Oberst Putiatå, som var vor Militæragent i Kina, har vist Rusland betydelige Tjenester ved at sætte sig grundig ind i det kinesiske Riges Militærforhold og hele Administration. Fyrst Kantakuzén, d'Hrr. Bottkin og Schévitsch. Vore Diplomater i Nord- og Sydamerikas forskellige Stater er i Almindelighed paa Højde med de iøvrigt lidet vanskelige Opgaver, der er stillede dem. Def er mig en Fornøjelse ganske særligt at nævne Fyrst Kantakuzén, der nylig er bleven udnævnt til Minister i Washington. *) Han har forstaaet at gøre Forholdet mellem Rusland og de Forenede Nordamerikanske Fristater endnu mere hjærteligt, end det allerede tidligere var, og han har vist, at en god Stilling end yderligere kan forbedres. Han har iøvrigt haft ikke saa lidt at kæmpe imod i de Forenede Stater, hvor Friheden og Frækheden er drevet til det yderste, og hvor alle de Bagvadskelser, vore Fjender har udspredt om os, derfor har fundet en særdeles frodig Jordbund. Skal der med Held føres et Felttog under saadanne For hold, er det ikke tilstrækkeligt, at man er en elskværdig og fuldendt Diplomat; man maa ogsaa forståa den Kunst at give hurtigt og træffende Svar paa Tiltale, og man maa ikke være bange for, om fornødent, at overskride sine Instruktioner, *) Det russiske Gesandtskab i Washington skal nu ophøjes til Am- bassade.145 hvis der viser sig en uventet gunstig Lejlighed til at vinde et Slag. Det har Legationssekretær Bottkin, Søn af vor berømte Læge, tilfulde indset, og han har saaledes for ganske nylig offenliggjort en energisk Protest mod nogle amerikanske Journalisters giftige Angreb paa Rusland. Han har vundet almindelig Anerkendelse ved sin Optræden, og man maa haabe, at hans Eksempel, hvis det viser sig nødvendigt, vil blive fulgt af andre. Adskillige af hans Kolleger i Europa kunde have rigtig godt af at tænke lidt alvorligt herover. Man vil sikkert blive forbavset ved at erfare, at Rusland ikke har nogen Agent, ikke en Gang saa meget som en Kon sul i Englands indiske Rige. Man har paastaaet, at Storbritanien ikke har villet give os Tillaclelse til at holde en Konsul i Bombay, med mindre vi til Gengæld gav Englænderne Lov til at sende en Agent til Turkestan, og at vort Udenrigsministerium ikke har villet gaa ind herpaa, da det ikke kunde anse det for heldig!, at Englænderne fik noget at vide om vore Fremskrid t i Central asien. Jeg maa sige, at jeg ikke tror et Ord af det hele. Vi har virkelig ingen Aarsag til at skjule, hvad vi fore tager os i Centralasien. De Folkestammer, der gennem Erobring er komne under Tsarens Scepter, bliver udmærket behandlede af os, og Følgen deraf er da ogsaa, at vi overalt paa vor Vej skaber os hengivne Venner, medens Englænderne overalt, hvor de trænger frem, kun såar Had og Hævnlyst. Lad os blot lukke Dørene op paa vid Gab, saa at Englænderne kan komme til Turkestan og med egne Øjne overtyde sig om, at Civilisationen dér har gjort større Fremskridt i ti Aar end i halvandet Aar i Hindostan. Nu støder vore Grænser paa det nærmeste op til de engelske Besiddelser, og vore Interesser kræver derfor, at vi faar en Konsul i Indien. Jeg er nu naaet til Slutningen af dette lange Afsnit, og det er mig kært, at jeg kan ende det med en übetinget Ros. Vor Legation i Japan er nemlig i enhver Henseende mønsterværdig eller var det i ethvert Tilfælde indtil for ganske146 kort Tid siden, da man nemlig for ganske nylig har haft den uheldige Idé at forflytte Hr. C. Schévitsch til Lissabon. Hr. Schévitsch er en varm' Patriot, der har vist sit Fædre land store Tjenester baade i Vest og i Øst. Han kan imidler tid let blive lidt for heftig i Diskussionen, men det er en fint dannet Mand, og han véd altid at holde sig inden for Høflig hedens Grænser. Han vil være som skabt til Posten i Kina, nåar det ende lig en Gang gaar op for Giers, at vi i Peking behøver en Mand, som i ét og alt er fortrolig med Forholdene i Orienten. Det vilde være en Lykke for ham, hvis han i saa Fald kunde tåge sin Sekretær, Schtscheglov, og sin Dragoman, Bukovétski, med sig; thi det er Mænd, der

ligesom ad skillige andre af de unge Diplomater er overbeviste om, at Rusland gaar en stor og glimrende Fremtid i Møde, og som kun brænder af Begærlighed efter at udslette de sørgelige Minder om Nesselrode, Gortschakov, Giers og andre svag hjærnede Diplomaters Bedrifter.v Krigsministeriet. Rusland er en udpræget Militærstat. Dets Historie er bleven skrevet med Blod ; dets Regering er paavirket af krigerske Traditioner, og Selvherskeren plejer at vælge de ledende Statsmænd, Guvernørerne i Provinserne lige som ogsaa den største Del af de øvrige højtstaaende Embedsmænd blandt Hærens Officerer. Den Nimbus, der i mange Tider har omgivet alt og alle, der henhørte til den russiske Hær, har ikke tabt sig, fordi vort Militærvæsen nu er ordnet paa en væsenlig anden Maade end tidligere; tværtimod! Hæren er maaske i endnu højere Grad end før selve Midtpunktet i hele vort Liv; alt andet grupperer sig om den. Selvfølgelig kan der ikke her være Tale om at give en Fremstilling af vort Hærvæsens metodiske Udvikling; jeg maa indskrænke mig til at henkaste en løs Skitse. Rusland har i Middelalderen, lige saa lidt som de øvrige Stater i Europa, haft nogen egenlig staaende Hær. Ved given Lejlighed flokkedes man om nogle faa virkeligt uddannede Hærførere, og saadanne Hære kom til at beståa af unge ær gærrige Mennesker, der haabede at faa Lejlighed til at ud mærke sig, og ældre Mænd, der havde Lyst til at opfriske deres Ungdomserindringer. Nu indser man, at en saadan Ordning nødvendigvis maatte være i høj Grad mangelfulcl; Erfaringen har lært, at krigerisk149 Mod ikke er tilstrækkeligt, men at der ogsaa hører en grundig Uddannelse til for at blive en dygtig Soldat. Russerne kom til Erkendelse af denne Sandhed, da Mon golerne i det 13de Aarhunclrede strømmede ind over Landet og erobrede den ene Halvdel af det, medens den anden Halv del stadig var truet af de katholske Polakker og af Prøjserne. Hele Ruriks stolte Bygning truede med at styrte i Grus, og Tsarerne havde god Grund til at blive betænkelige. Det blev nødvendigt at holde en Krigsstyrke, der altid kunde være til Raadighed, saa at den kunde kastes mod et hvilket som helst truet Punkt. Ved Siden af Lejetropperne, der var forlagte til ele faste Punkter ved Grænsen, og den fri villige Garde, der fancltes i Kremlin og skulde vaage over Tsarens personlige Sikkerhed, blev der derfor oprettet det ene Regiment efter det andet til at møde Tatarernes stadige Ind fald. Og fra den Tid at regne tog nu disse heltemodige Kampe deres Begyndelse, som endte med Landets Befrielse fra de fremmede Horder, Krim dog undtagen, der først blev gen erhvervet under Katarina den Store. Ivan den Grusomme lod sig imidlertid ikke nøje med at jage Mongolerne ud over Landets Grænser; han gik ogsaa mod Polakkerne og Liflænderne, hvis Hære var organiserede paa europæisk; Ivans Stridskræfter var ikke disse underlegne i Styrke og Disciplin. Det var dog først Peter den Store, som lagde Grunden til vor Hær, saaledes som vi ser den den Dag idag, med Kejseren som øverste Krigsherre, med Adelen tjenstgørende som Officerer og Bønderne som menige Soldater. Peter den Store havde snart indset den Fare, der var forbunden med at have Tropper, der var organiserede paa tyrkisk Vis, da de — lige som Tilfældet *var med Janitscha rerne — kun alt for let kunde føle sig fristede til at pukke paa deres Privilegier og søge at gøre sig uafhængige af Central magten. Det kan ikke nægtes, at det var fortræffelige Soldater, men da de ikke vilde være andet end netop Soldater, glemte de kun alt for let, at de ogsaa var Undersaatter. Ruslands store Reformator fandt dem i første Række blandt dem, der gjorde Modstand mod hans geniale Planer. Han knuste deres150 Modstand og betænkte sig ikke paa at drukne det ulmende Oprør i deres Blod. Peter den Store saa med sit klare Blik, hvor stor Fordel man kunde have af en national Hær. Han organiserede der for en saadan, ganske vist i al.t væsenligt efter europæisk Mønster, men dog med nogle Tilføjelser, der særlig passede for de russiske Forhold. Værket var fuldstøbt, saa at sige lige straks; det blev sat paa Prøve ved Narva, men Hæren, som derpaa rekruteredes fra hele Landet, tog ved Poltava en blodig Hævn for Nederlaget ved Narva, og Karl XII., som havde faaet hele Europa til at skælve, blev fuldstændig slaaet til Jorden, uden ringeste Haab om at kunne rejse sig igen. Med uimodstaaelig Kraft drog Hæren til Asov, og intet er længer i Stand til at opholde deres sejrrige Fremtrængen. Selv et Nederlag som det ved Borodino viser, hvor tapper den er. Under Elisabeth og Katarina den Store begynder den russiske Hær sin sejrrige Marsch tværs gennem Mellemeuropa. Under Aleksander I. knuser den den største Erobrer, Historien har at opvise, og forfølger ham uden Ro og Rast fra Moskva til Paris. I 1828 slaar den Tyrkerne, der maa gaa ind paa alle Sejerherrens Betingelser; i 1849 tvinger den de oprørske Un garere til at nedlægge Vaabnene; i 1854 værger den sig hele elleve Maaneder mod fire store Militærmagters forenede Angreb. Denne Hær optræder overalt, og den drager gennem Halv delen af vor Klode med en Hurtighed, der vilde have for færdet Feltherrer som Aleksander og Cæsar. Medens en Del af den udstrækker Rigets Grænser til Amurfloden i

det fjærneste Østen, planter en anden Del af denne Hær den russiske Ørn paa Tamerlans gamle Fæstningsvolde, og en tredje Hærafdeling fuldender Erobringen af Kaukasus. I 1877 bedækker Hæren sig med uvisnelig Hæder i Tyrkiet*) og drager derfra uden at unde sig den mindste Hvile til Cen tralasien, hvor den tilkæmper sig Sejer paa Sejer. Fra Toppen *) Man kan beundre Forf.'s høje Flugt, men man maa dog ikke glemme, at Felttoget 1877/1878 — Soldaternes mageløse Tapperhed ufortalt — dog, hvad Ledelsen angaar, nærmest maa betegnes som skandaløst fra Begyndelsen til Enden.151 af Hindu-Kusch skuer den ned over Indiens Sletter, og dér venter den, om nogen virkelig skulde være dumdristig nok til at angribe den. Men hvem skulde være saa dumdristig? Alle Nationer betragter den russiske Hær med en Blanding af Ærbødighed og overtroisk Frjrgt. Den er en Uvejrssky, som den ringeste Modstand kan faa til at briste — og da, ve Mellemeuropa, Ruslands Fjender. Det véd man meget godt baade i Berlin og Wien, og man vil have lagt Mærke til, hvor omhyggelig! man derfor i den senere Tid søger at undgaa alt, der kunde vække Ruslands Misnøje. Det er vor Hær, vi kan takke for den vældige Magt, vi udøver hele Verden over — og det er det russiske Folk, Hæren kan takke for sin Kraft. Fra det fjærneste Vesten til det fjærneste Østen fortæller utallige Valpladse, der er røde af Hærens Blod, om Folkets hæderkronecle Historie, og det erkendtlige Folk beundrer denne Hær; den er i Folkets Øjne som Skyggen af den højtelskecle Tsar, der selv er som Skyggen af de Rettroendes Gud. Hæren, som er en tro Bevogter af de krigerske Tradi tioner, driver formelig Afgudsdyrkelse med nogle af de Skik kelser, som i dens Øjne staar som uforgængelige Symboler paa Tapperhed og Patriotisme. Dmitri Donskoj, under hvem Mongolernes Aag uigen kaldelig blev afrystet, er .den ældste Type paa disse Helte, som næsten tilhører en Sagnverden. Den berømmelige Schiiiski, der jog Polakkerne tilbage over Grænsen, er en Feltherre, som enhver russisk Soldat brænder af Begærlighed efter at etterligne, og Tsar Peter, som tilintetgjorde Svenskerne, staar uopnaaelig i Hærens Øjne. Feltherrer som Rumiåntsev, Patjomjkin og Dibitsch Sabatkånski nævnes med Stolthed som Mestre i Taktiken, og enhver bøjer ærbødigt sit Hoved, blot man nævner Suvo rov, hvis Soldater bar Sejren paa deres Bajoneter, endnu før der blev givet Signal til Angreb. Den russiske Hær har haft sin Bayard, den uovervinde lige S kobe lev, og den for tidlig bortgangne Krigshelts Aand svæver endnu over dens Faner. Hæren samler for Øjeblikket Kræfter, men den er sig sin152 Styrke bevidst, og den arbejder tyst og stille under Vejled ning afMænd som den statelige Dragomirov og et Hundrede andre Førere, som allerede er kendte vidt og bredt, og som enhver Russer ser op til med Stolthed. Den russiske Hærs Organisation har paa Papiret stor Lig hed med den, der er gennemført i den franske Hær. Den er sammeiisat af Linie- og Reservetropper, af Terri torial- og Territorialreservetropper. Alene Liniehæren tæller omtrent en Million Bajoneter, hvad der er mer end nok til en offensiv Krig. Det er vist ganske umuligt at opgive, hvor mange Mand Rusland vilde være i Stand til at stille paa Benene, hvis en fjendtlig Hær gjorde Indfald i Landet. For raadet er uucltømmeligt. Kejseren kan tåge af det, saa meget han vil, og lige som Pompejus stampede Legioner op af Jorden, saaledes behøver Aleksander 111. kun at give et Tegn, og det ene Hærkorps efter det andet vil vælte frem fra Tiflis til Arkhangelsk, fra Varschav til Vladivostok. Man kan for os gærne smede baade Tremands- og Fir mandsallianccr, ja Timandsallianccr med, om man vil; lad de Allierede kun søge at bilde sig selv og andre ind, at vi ikke er beredte — de véd dog lige saa godt som vi, at Rusland kun behøver sin Liniehær, forstærket med Reserverne, for at slaa Østrigerne til Jorden og skride hen over deres Lig for at tildele Italienerne, „Nederlagets Stamgæster", en vel fortjent Revselse; derpaa at gøre det af med Tyskerne, som mer end én Gang har maattet gaa under vort Aag, og ende lig give Englænderne en drøj Lektion*). Rusland kan nu til Hest stryge hen over Europa, og det vil kunne sætte Mærker, der er endnu mere uudslettelige end Tatarernes under Tamerlan. Men Rusland vil ikke sætte sig i Bevægelse, hvis man ikke er saa uforsigtig at udfordre det; thi dets Fredskærlighed maa være tydelig for enhver Uhildet. Men man maa ikke tænke paa at lægge det Hindringer i Vejen under Opfyldelsen af dets store Mission i Øst. Er elet ikke en Skam og Skændsel for Kristenheden, at *) Forf.s Udtalelser har, som man vil se, en slaaende Lighed med, hvad der fremkom i den franske Presse i Slutningen af Juli 1870.153 det netop er Nationer, der anser sig selv for mere civiliserede end Rusland, som bereder det alle Vanskeligheder paa denne Kant? General Vannovski, Krigsminister. Det er ovenfor anført, at Kejseren er Hærens traditionelle Chef, medens Hæren selv er et tro Billede af det russiske Fædreland. Hærens første Pligt er en übegrænset Hengiven hed for Tsarens hellige Person; den har aldrig svigtet denne Pligt; den er besjælet af de ædleste Følelser, der er indpodede den af Adelen. Den er underkastet en stræng men dog ikke

irriterende Disciplin, og man har intet Eksempel paa, at den russiske Hær har foretaget Pronunciamentoer*). Den er ikke beregnet paa at foretage Erobringer, men kun paa at vogte Fædrelandet, hvis en Fare truer. Under den foregaaende Kejser stod Grev Miljutin i tyve Aar i Spidsen for det nationale Forsvar, og i Følge Aleksander ll.s Ønske anvendte han særlig Omhu paa at udvikle Soldatens moralske Egenskaber, at gøre ham hans Pligter i Freds tid klare og at oplyse ham om, at han i Fredstider uaflade ligt skulde forberede sig til Krigen. Soldaten forstod Miljutin. Den russiske Soldat har aldrig haft vanskelig! ved at forståa, at han ved at opfylde sine militære Pligter først og fremmest arbejder for sin egen Familie, idet han nemlig derved bidrager sit til at sikre dens rolige Tilværelse. Nu er det General Vannovski, som har indtaget Miljiitins Plads. Han er næsten übekendt, og hans militære Evner er sikkert nok ikke fremragende. Han har derfor ikke stort andet at gøre end at varetage selve Hærforvaltningen og samvittighedsfuldt udføre de Befalinger, han modtager af *) Forfatteren har ikke Ret i denne Paastand, med mindre han kun tænker paa den aller nyeste Tid. Som det vil erindres, gjorde en Del af Garden Pronunciamento mod Nikolaj I. i December 1825 („Dekabristernes Opstand".)154 Aleksander 111., som i ganske overordenlig Grad er sig sin umiddelbare Myndighed over Hæren bevidst*). Kejseren har skænket ham sin Tillid, fordi han har lært ham at kende som en urokkelig fast Karakter. Der er hos General Vannovski ikke saa lidt, der minder om den barske Bataljonschef fra Nikolaj I.s Tid. . Alle Hærens Millioner af Soldater vil marschere lige saa støt med ham, som i sin Tid de faa Hundrede Soldater i det finlanske Regi ment, han kommanderede. Han forandrer aldrig saa meget som en Tøddel i, hvad Kejseren beslutter, og han udfører med den største Samvittighedsfuldhed og uden Tøyen enhver Be faling, han modtager. Han kan ikke tænke sig Muligheden af at indvende det aller mindste mod sin Chefs Bestemmelser, og den samme übetingede Lydighed fordrer han af enhver af sine Undergivne. I Begyndelsen var man lidt forbavset over Vannovskis Optræden, men nu indser man, at han har haft Ret, og man har den største Agtelse for ham. Krigsministeren har desuden en Egenskab, som i og for sig vilde være tilstrækkelig til at sikre ham Kejserens Gunst : han hader ethvert Slags Rænkespil og tager ikke det fjærneste Hensyn til de Forsøg, der kun alt for ofte gøres af skønne Kvinder for at faa ham til at interessere sig for den ene eller den anden Officer. Man ser ham kun sjældent i den fornemme Verden, som just ikke er særligt villig til at anerkende ham, da han ikke tilhører nogen af Ruslands store Familier. Obrutschev, Chef for Generalstaben. Vannovskis vigtigste Medarbejder er Generaladjutant, General Obrutschev, en Mand, som* hele Rusland nævner med Stolthed. Han har allerede haft Lejlighed til at af *) Det er en Kendsgærning. at Aleksander 111. kun interesserer sig grumme lidt for alt Militærvæsen.155 lægge Prøver paa sine glimrende militære Egenskaber, og hans Navn er allerede indskrevet med store Bogstaver i vor Krigshistorie. Som ung Officer levede han i en Kreds, hvor man inter esserede sig levende for alle Fremskridt. Det tog man ham meget ilde op, og det er ikke saa meget længe siden, at han var opført som „rød" i det hemmelige politiske Partis Proto koller; det var først i 1880, at hans Navn blev strøget i «Proto kollen over mistænkelige Personer". Det skete først, efter at Loris Mélikov havde gjort den afdøde Kejser opmærksom paa den Fornærmelse, der paa denne Maade tilføjedes en af Sejer herrerne fra Donau. Saa strøg man „rød" og satte „velsindet" i Stedet for det — men hans Navn er ikke blevet slettet. General Obrutschev er gift med en fransk Dame og er en ivrig Tilhænger af Alliancen med Frankrig. Allerede i 1870 udtalte han sig aabent for den; men den Gang var han endnu en ganske übekendt General, og det tyske Hof i St. Petersborg brød sig ikke det mindste om, hvacl han mente: han var jo kun en Stjærne af sjette eller syvende Størrelse. Men i 1877 kom denne Stjærne pludselig til at straale med blændende Glans. Man vil erindre, at vi i Begyndelsen af Krigen led en Række Nederlag, der var Følgen af Intriger i Generalstaben. De maatte genoprettes, og man kom til at tænke paa Obrut schev, der i største Hast blev kaldet til Krigsskuepladsen. Han kom og ændrede øjeblikkelig! hele Felttogsplanen ; han optraadte med saa stor Bestemthed og Myndighed, at han fik gjort Ende paa Intrigerne, og det er vist ikke for meget at sige, at Hæren skylder ham sin Frelse. Det er næsten et Vidunder, at han ikke har skabt sig Fjender; det kan kun forklares derved, at hans Lojalitet er uangribelig, hans Hæderlighed grunclmuret og hans Beskeden hed næsten overdreven; det er Egenskaber, som aftvinger alle og enhver Agtelse og Ærbødighed. Aleksander 111. betragter ham mindre som en Raadgiver end som en personlig Ven, thi han har i ham fundet en virkelig uegennyttig Tjener, der kun tænker paa at opfylde sine patriotiske Pligter, og som kun lever for Ruslands Ære og Storhed.156 Dette Venskab er allerede mange Aar gammelt. Da Tyskland i 1875 forberedte et nyt Overfald paa

Frank rig*), blev det besluttet, at Rusland ikke skulde spille den ligegyldige Tilskuers Rolle, og der blev mobiliseret en Hær ved den prøjsiske Grænse. Kejseren uclnævnte Storfyrst- Tronfølgeren til Øverstbefalende over denne Hær, og Obrut schev blev ansat som hans Generalstabsehef. Storfyrst-Tron følgeren og Obrutschev indelukkede sig da i Anitschkovpalæet, og de to Mænd arbejdede Dag og Nat paa at fuldføre Planer til et Felttog, som Bismarck dog var saa fornuftig at gaa af Vejen for. Tronfølgeren havde faaet Øjet op for Obrutschevs militære Geni, og fra den Tid skriver sig den Agtelse, Kejse ren nærer for ham. Obrutschev er meget vel set i den fornemme Verden, og man bliver altid glad, når denne statelige og aandfulde Mand viser sig i Selskabet. Det sker dog kun sjældent, thi han foretrækker at sidde i sit Arbejdsvære!se, hvor han tidlig og silde studerer Kortene over Nabolandene, som han kender til Punkt og Prikke. Han beskæftiger sig aldrig med Politik, men han følger med Interesse alt, hvad der har med militære Spørgsmaal at gøre, og han er nøje underrettet om enhver Bevægelse inden for de fremmede Hære. Obrutschev er lykkelig i sin Families Skød, og efter endt Arbejcle er det hans bedste Glæde at tilbringe Aftenen sam men med sin Hustru. Fru Obrutschev er en glimrende begavet Dame, der for staar at føre en let og aandrig Konversation; hun er alniinde lig afholdt i den fornemme Verden, hvor hun viser sig oftere end sin Mand men dog langt fra saa ofte, som man skulde ønske det. *) Se Noten S. 44.157 General Kuropåtkin. General Kuropåtkin er en Mand, der har incllagt sig store Fortjenester. Han har været en af Obrutschevs dygtig ste Medhjælpere, og de mangfoldige Arbejder, han har fuld ført, vil i lang Tid være Generalstaben til stor Nytte. Kuropåtkin, der er en lille, temmelig uanselig Mand med sort Skæg og sorte, stikkende Øjne, har gjort hurtig Karriere. Han var Kaptajn i Ekspeditionskorpset mod Turkestan men har nu allerede i adskillige Aar været General. Skobelevs hemmelighedsfulde Død var Anledning til, at han pludselig blev bekendt. Man fik nemlig Sikkerhed for, at Skobelev paa en vis Maade havde været en Elev af Kuro påtkin, hans tidligere Stabschef, og man fik et bestemt Ind tryk af, at Skobelev maaske ikke var blevet Skobelev, hvis han ikke havde modtaget og rettet sig efter Kuropåtkins Raad. Helten fra Geok-Tepe var heftig og fremfusende, og det var nødvendigt for ham altid at have en koldblodig Raadgiver ved sin Side, og det var netop faldet i Kuropåtkins Lod at være denne Raadgiver. Skobelev, der kendte sig selv, tog aldrig nogen Beslut ning uden først at have raadført sig med den altid rolige og besindige Kuropåtkin, og Frugten af dette Samarbejde var de vidunderlige Bedrifter, der kun ligger faa Aar tilbage i Tiden, men som man kunde være fristet til at tro opfundne af en episk Digter. Da det blev bekendt, viste Kuropåtkin ikke nogen falsk Beskedenhed men tog imod den vel fortjente Ros, som den offenlige Mening ydede ham i saa rigeligt Maal. Kuropåtkins koldt beregnende Blik er-vurderet af hele den russiske Hær; man venter sig meget af ham i Tilfælde af en Krig, og man anser det for meget muligt, at han vil kunne fremkalde nye Skobelever, der med samme Glans som deres store Forbillede vil være i Stand til at gennemføre de Planer, som han selv har udtænkt.158 De andre store russiske Generaler. Rusland har iøvrigt ingen Mangel paa Generaler, der har faaet Lejlighed til at uddanne sig praktisk paa Valpladsen efter at have afsluttet deres teoretiske Studier paa Generals akademiet. De fleste af dem er ægte Russer, og det vil ikke vare ret mange Aar, førend den sidste General af tj^sk Op rindelse vil være forsvunden af den russiske Hærs Rækker. Ingen god Patriot vil beklage det. Blandt vore Helte fra igaar ... og fra imorgen .... skal jeg nævne General Bob ri kov, der er Generalstabschef hos Stor fyrst Vladimir, Chefen for Tropperne i St. Petersborgs Udskriv ningsdistrikt. Det er en Mand med beunclringsværdigt Initiativ og en fast Karakter. Han helliger de Pligter, der paahviler ham, alle sine Kræfter, og han har uden Tvivl en Følelse af, at det er forbeholdt ham at komme til at spille en fremragende Rolle. Den første Krig, der udbryder, vil give ham Lejlighed til at vise sine glimrende militære Egenskaber. Jeg kunde nævne andre, men der er en Prøjser, som standser mig paa min Vej. General Lestschinsky, der er af slavisk Blod men i prøjsisk Tjeneste, har nemlig fornylig offenliggjort et Brev, hvori han ganske vist er saa venlig at indrømme den russiske Hær et og andet, men hvori han samtidigt udtaler sin Beklagelse over, at den slet ikke har nogen fremragende Fører, hvad der vil have til Følge, at den maa bukke under for de pommerske Grenaderer. Dette Brev er nu fra Begyndelsen til Enden ikke andet end en lav Smiger, der er myntet paa Kejser Vilhelm og hans uskyldige Adspredelser; men det indeholder dog sam tidigt et grovt Brud paa den historiske Sandhed. Skulde Lestschinsky virkelig kende saa lidt til Historien, at han ikke véd, at Prøjsen til Dato ikke har haft andet at gøre med Rusland i militær Henseende end enten at blive slaaet sønder og sammen af det eller at blive hjulpet af det, naar det var i Nød? Rusland har allerede én Gang erobret hele Prøjsen,

dets159 Hovedstad indbefattet, og Berlin har i 1760 haft en russisk Guvernør, Fyrst Tschernischov. De véd maaske ikke, Hr. General Lestschinsky, at Berlin skulde have lidt vanskelig! ved at fremvise sine Nøgler; de findes nemlig i Kasankate dralen i St. Petersborg, hvor de hænger og ruster sammen med Danzigs, Kønigsbergs, Leipzigs og andre tyske Stæders Nøgler. Jeg vil raaele Dem til at se Dem lidt om i Deres Musæers Myntsamlinger; jeg er vis paa, at De dér vil kunne tinde „Thalere" med den russiske Ørn. Ingen af vore Mynter bærer et fremmed Stempel. Jeg maa bede Læserne om Undskyldning, fordi jeg har maattet give den tyske General et lille Kursus i Historie; fordi jeg har set mig nødsaget til at erindre denne slaviske Frafaldne, der billiger Posens Fortyskning, om, at Prøjsen, som han tjener med saa stor Begejstring, i det mindste én Gang har maattet aflægge Ed til Ruslands Krone. Men jeg maa dog, inden jeg slutter, sige endnu et Par Ord om, hvad denne Korporal mener om Udfaldet af den næste Krig. Prøjsen, Østrig, Italien og Rumænien, disse fire Lande, der saa ofte ved russisk Blod er blevet frelste fra Fare, vil efter Lestschinskys Mening hurtigt kunne gøre det af med Frankrigs og Ruslands forenede Stridskræfter og elet af den Grund, at den første af disse Stater mangler Selvtillid, medens den anden mangler Førere. General Lestschinsky har da rimeligvis aldrig hørt Tale om Mænd som Gurko, Ganétski, Dragomirov, Miissin-Piischkin, Tscherråjev, Scheremitiev ! Det nytter ikke, at Mænd som Ignåtiev IL, Mansei, Danilov, Drijen, Alkhåsov, Kossitsch, Schakovskoj, Svistunov, Petruschévski , Paulov, Daudeville, Ovander, Mirkovitsch, Tschavtschavådse, Sofiano, Tutolmin, Sviåtopoik-Mirski, Leonov, Meschtscherinov og mange andre er kendte overalt i Europas militære Kredse — Lestschinsky kender dem slet ikke! Og jeg har endda kun nævnt nogle af de højeststaaende Generaler; men jeg kunde med Lethecl nævne et ganske anderledes stort Antal Divisions- og Brigadegeneraler og Oberster med, som allerede har udmærket sig paa adskillige160 * Valpladse. Lestschinsky tror maaske, at at alle disse Førere kun eksisterer i min Fantasi; jeg vil kun ønske ham, at han ikke selv maa faa Lejlighed til at gøre den Erfaring, at de er af Kød og Blod. Kosakerne. Man vil allerede af det foregaaende have kunnet gøre sig et Begreb om den Kraft, som den russiske Hær vil være i Stand til at udvikle, saa snart det viser sig nødvendigt. Jeg maa endnu nævne de to Hjælpehære, der er rede til at rykke ud, nåar som helst det ønskes: Kosakernes og Turkomanernes Hære. Kosakerne er Kejserens Undersaatter ganske som Ruslands øvrige Befolkninger, men de har deres egne Statuter og deres gamle Militærorganisation. De kan uden den ringeste Vanske lighed stille tre Hundrede Tusinde Ryttere, som Krigsministeriet kan raade over, ganske som det tinder for godt. De tumler næsten altid omkring paa egen Haand, uden at lægge den egenlige Felttogsplan Hindringer i Vejen, og uden at stille nogen som helst Fordring med Hensyn til Forplejning. De er vante til Sult og Tørst, til brændende Varme og isnende Kulde og er saaledes særligt egnede til at udholde alle de Savn og Anstrængelser, der er forbundne med et Felttog. De optræder som oftest i mindre Afdelinger, der aldrig under Fjenden Ro; de anfalder hans Transporter, afbryder hans For bindelser, truer ham fra alle Sider og letter Hæren det bedste de kan, den Opgave, der er stillet den; de dækker altid dens Marsen og forfølger Sejren. De er et Slags Fribyttere. Andre Hære har deres Fri skarer, men ingen har, og ingen kan have Kosaker, fordi ingen anden Stat har de Millioner af Heste, som græsser paa Ukrænes Stæpper og langs Bredderne af Don, Volga og Ural, Kuban og Terek. Man ser et Kompani Fodfolk nærme sig, og man ser det161 forsvinde, men man ser aldrig den ridende Kosak, fordi han er saa utrolig, hurtig i sine Bevægelser. Østrigerne og Prøj serne har aldrig kunnet gøre sig fortrolige med Kosakernes Kampmaade, og derfor nærer de en hemmelig Rædsel for dem. Medens Kosakerne er en Trussel mod Tyskland, er Turko manerne i Færd med at skærpe deres Lansespidser mod Englænderne i Indien. Deres Hær, som i Løbet af blot ti Aar er blevet fuldstændig russisk, er os lige saa hengiven som Spahierne og Turkoerne er det over for Frankrig. Skobelev gav ved Geok Tepe deres Uafhængighed Døds stødet; denne Bedrift, der vakte saa stor Opsigt overalt i Europa, rystede Asien i dets Grundvold. De Overvundne, der som Muhamedanere var Fatalister, fandt sig i Nederlaget og var beredte paa at komme i Trældom, en Lod, som efter deres Mening altid maa træffe den svagere. Men det er saa langt fra, at Rusland har gjort de kriger ske og tapre Turkomaner til Trælle, at de endog har beholdt deres Friheder og deres Heste, og enhver af dem, som vil tåge Tjeneste under Ruslands Fane, faar en god maanedlig Sold. Dette kom dem saa ganske uventet, at de af For bavselse og Taknemmelighed er blevet Rusland oprigtigt hengivne. Der er paa denne Maade fremkommet en ny Hær eller rettere en Milits, der udelukkende bestaar af Ryttere og kom manderes af Oberst Kalitin, en af Heltene fra Geok Tepe. Oberstea har uden Vanskelighed

samlet et tilstrækkelig stort Antal indfødte Underofficerer, og i Tilfælde af Krig vil fjorten vel organiserede Regimenter, fulgte af en Snes Kompa nier, saa at sige øjeblikkeligt kunne sætte sig i Bevægelse for at berede Vejen for nye russiske Sejervindinger. Vor Sømagt. Peter den Store havde drømt om at skabe en Sømagt, der kunde svare til Hæren. Han havde selv bygget det første162 russiske Krigsskib, og allerede ti Aar efter sejrede en russisk Eskadre ved Ålanclsøerne over Karl XII.s smukke Flaaele. Peter den Store kunde dø i den Formening, at hans Drøm vilde gaa i Opfyldelse. Men uheldigvis havde den store Reformators nærmeste Etterfølgere deres Opmærksomhecl henvendt andet Steds, og vor Sømagt, der burde have naaet en høj Grad af Udvikling, vedblev i lang Tid at være ganske übetydelig. Det er egenlig først i Løbet af det sidste halve Aarhun drecle, at der igen er opstaaet en russisk Flaade af Be tydning. Men Rusland har dog i Mellemtiden forstaaet at henlede Opmærksomheden paa sig ved en Vaabendaad som Slaget ved Navarino, hvor russiske og franske Sømænd for første Gang blandede Blod, og ved en enestaaende Heltebedrift som Slaget ved Sinope, hvor den russiske Admiral angreb og tilintetgjorde en tre Gange saa stærk tyrkisk Flaade. Sinope viser tydeligt, at en Sejer tilsøs mindre beror paa Skibenes Antal og Fortrinlighed end paa Skibschefernes og Besætningernes Tapperhed. Rigtigheden heraf er blevet bevist ogsaa under Krigen IS77—78. Daværende Kaptajn Barånov, som nu er Guvernør i Nisjni-Novgorod, betænkte sig ikke paa med sin lille Dam per „Vesta" at angribe to tyrkiske Panserskibe, som han borede i Sænk. *) Løjtnanterne Dubåssov og Schestakov an greb med deres lille Torpedobaad en stor tyrkisk Monitor og sprængte den i Luften. Aleksander 111. havde allerede som Tronfølger haft aabent Blik for vore Sømænds personlige Tapperhed, og han var af den Mening, at man vilde gøre vel i at drage den størst mulige Nytte af deres personlige Initiativ og derfor burde forøge Antallet af Krydsere og Torpedobaade i Stedet for at kaste Millioner uden Tal ud paa Bygning af latterlige „Popov kaer". **) *) Efter hvad Barånov selv har meddelt Overs., er denne Fremstilling i aller højeste Grad overdreven, men den har god Kurs i Rusland. **) Et Slags frydende Forter, konstruerede af den nys afdøde Admiral Popov.163 Allerede d. 5/17 Marts 1878 fremkom der i Bladet „G6loss"*) en interessant Artikel, som behandlede dette Spørgsmaal meget indgaaende, og det vakte almindelig Forbavselse, da man fik at vide, at denne Artikel skrev sig fra Tronfølgeren. Marinestyrelsen blev helt ude af sig selv, og støttet af den den Gang mægtige General-Admiral, Storfyrst Konstantin, protesterede den energisk mod de Anskuelser, der var komne til Orde i denne Artikel, og gjorde gældende, at de stred mod alle de Principer, der var blevet fastslaaede af de mest fremragende Marineteknikere. Folket, som havde stor Tillid til den vordende Kejser, satte da frivillig en Subskription i Gang, og de derved ind kommende Penge skulde benyttes til Anskaffelse af en patri otisk Flaade. Tronfølgeren blev anmodet om at stille sig i Spidsen for dette Foretagende, og han overdrog Kaptajnerne Kotinski og Sémetschkin at gøre Indkøb af Krydsere i Amerika. Vi har nu en frivillig Krydserflaade og en Panserflaade; snart vil vi have flere Torpedobaade end alle andre Magter tilsammen. *) „G6loss" (Stemmen), Ruslands eneste virkelige liberale Blad, blev i 1882 undertrykt af Indenrigsminister Grev Tolstoj.VI. De andre Ministerier. IN aar man med god Grund kan sige, at alt gaar udmær ket godt i Forsvarsministerierne, kan man desto værre med lige saa megen Berettigelse paastaa, at der hersker den grænseløseste Uorden i de andre Ministerier. Der er ikke Spor af Sammenhold eller virkeligt Samarbejde i noget af dem. Der bunker sig Forslag paa Forslag, det ene gaar i den ene, det andet i den anden Retning, og som oftest strider de mod sund Sands. Det kommer vist for en stor Del af, at enhver ny Mini ster, der' træder til, straks søger at gøre det bedre end sin Forgænger. Han river derfor ned, hvad denne har bygget op, og begynder saa selv at opføre en Bygning, som, han tror, skal staa til evige Tider til Minde om hans store og gode Handlinger. Men han véd ikke, at hans Etterfølger som oftest allerede er udset, inden han endnu er begyndt med sit Byggeri. Det hænder dog ogsaa, at en Minister bliver længe nok i sin Virksomhed til, at han kan faa gennemført en Reform, der i Aarevis har været hans kære og stadige Tanke, hvad enten dette nu sker paa den Maade, at han plager Kejseren saa længe, til denne endelig giver sit Samtykke til Reformen, eller det sker ved at misbruge Kejserens Tillid og føre ham bag Lyset. Saa foregaar der altid følgende: Reformen vækker al niindelig Misbilligelse og bliver gjort til Genstand for skaan166 selløs Kritik, og Ministeren modtager kun Forbandelser i Stedet for den overstrømmende Velsignelse, han havde gjort sikker Regning paa, Kejseren viser sig derpaa højmodig og dækker sin Minister ved at tilstille ham et Reskript, hvori han ud trykker ham sin Erkendtlighed — saa bliver der pludselig Fred i Lejren, thi ingen vil tillade sig at være af en anden

Mening end Kejseren. Man kan vistnok endnu erindre, hvor forbitret Stemningen var i hele Rusland, den Gang afdøde Indenrigsminister Tolstoj rettede sit Angreb paa Landkommunernes self-govemment {Semstvoforsamlingen). Grev Tolstoj, der tidligere havde været Minister for Folke oplysningens Fremme, var næsten bleven jaget fra sin Post, fordi det var blevet klart, at han forsætlig modarbejdede Fol kets Oplysning. Han afløste Grev Ignåtiev som Indenrigsminister, da denne var falden i Unaade, fordi han havde søgt at faa tilvejebragt et Slags Parlament fremgaaet af almindelige Valg. Til Trods for sin uheldige Fortid vedblev han at staa i høj Gunst hos Kejseren, hvem han havde givet Undervisning i Historie; han blev ogsaa kraftigt støttet af Pobedonostsev. Dog følte han sig ikke stærk nok til at kæmpe mod den offenlige Mening, der var baade ham selv og hans Anskuelser imod. Næppe var han kommen til Magten, førend han følte Jorden vakle under sine Fødder, og han gjorde da, hvad en hver Statsmand gør, der er for svag til at kæmpe imod Opinionen men stærk nok til at knuse den: han gav den Mundkurv paa, og Pressefriheden, som — Gud skal vide det — ikke er videre udstrakt i Rusland, blev yderligere be skaaret. Tolstoj kunde nu uforstyrret udarbejde sit Lovforslag til Ophævelse af Semstvoernes Uafhængighed. Han fremstillede det, som om det var aldeles nødvendigt for Landets Ro og Sikkerhed; i Virkeligheden var det kun Tilfredsstillelsen af en lav, personlig Hævnfølelse. Han var bleven vraget af en Semstvo, der havde foretrukket at vælge en helt übetydelig Mand til Formand, og han havde svoret, at han skulde til intetgøre en folkelig Institution, som ikke havde villet vide af ham at sige.167 En Minister, eler var lidt mere højsindet end Tolstoj, vilde ved dette lille Uheld have fundet sig foranlediget til at studere hele Semstvoinstitutionen lidt nøjere for muligvis at indføre Forbedringer i den og gøre den mere skikket til at opfylde sin Bestemmelse, men Tolstoj udmærkede sig ikke ved Sjæls adel lige saa lidt som ved den Upartiskhed, der er Særkendet for den virkelige Politiker. Han hadede Semstvoen i sin Provins (Rjasån), og det var Granden til, at han hadede alle Semstvoerne. Det var dog kun ved at sikre sig. Pobedonostsevs og den bekendte Publicist Katkovs Bistand, at det rykkedes Tolstoj at faa Kejseren til at foretage dette Tilbageskridt; Katkov, der var med til enhver reaktionær Forholdsregel, gjorde ved denne Lejlighed sine Sager saa godt, at Tolstoj fik Kejseren til at give ham en høj Ordensdekoration og en høj Titel. Man bebrejder Kejseren, at han gav efter for Tolstoj til Troels for den offenlige Mening, der havde udtalt sig saa skarpt mod Ministerens reaktionære Politik, og som var kommen saa uforbeholdent til Orde i selve Rigsraadet gennem Kokhånovs Mund. For at bedømme Forholdet rigtigt, bør man dog tåge i Betragtning, hvad der var forefaldet under Forhandlingerne mellem den højsindede Kejser og hans tre Augurer, der til hørte en svunden Tid. „Adelen er den eneste Stand i Rusland, der vil kunne føre Folket ad Fremskridtets Vej og samtidigt hævde Selv herskermagtens ukrænkelige Princip. Semstvoen bliver overalt et Værktøj i Købmandens og den simple Mands Haand; dette vil medføre en Antagonisme, som maa blive farlig for den indre Ro. Hvis Folket bliver vant til uden Kontrol at styre sine Kommunalanliggender, vil det snart blive mere fordrings fuldt og fremkomme med Forlangende om en Centralforsam ling i St. Petersborg, sammensat af Delegerede for Semstvoerne. Derfra er der kun ét Skridt til at proklamere den konstitutio nelle Regeringsforms Fortræffelighed ; dette Skridt vil hurtigt blive tåget, og saa vil det være ude med Dynastiet, ja maaske endog med selve det dyrebare Fædreland o. s. v." Saaledes. omtrent lød d'Hrr. Tolstoj, Pobedonostsev og Katkovs Argumenter over for den unge Kejser, der endnu bar168 Mærker af sin Faders Blod. Han maatte have været mer end et Menneske for at staa imod, og Aleksander 111. er kun et Menneske. Han troede de tre hvidhaarede Raadgivere paa deres Ord — og det var ude med Semstvoerne. Staten maatte selvfølgelig paatage sig Forvaltningen af Provinsernes kommunale Anliggender,- og der blev derfor op rettet et særligt Korps af Embedsmænd eller snarere Politi mænei, de fleste ganske uden Dannelse. Det var Adelen, som skulde levere det fornødne Materiale til dette Korps. Det er en Herrens Straf, som rammer den. Adelen jublede ved Etterretningen om Semstvoernes Ophævelse men forstod ikke, at den hele Foranstaltning kun var en Hævn af Tolstoj, og den forstod heller ikke, at det Hverv, der tildeltes den, er uværdigt for Bojarernes Etterkommere. Katkov triumferede. Han var paa sine gamle Dage bleven grebet af en virkelig Mani efter at reorganisere, og det Held, der havde ledsaget hans første Forsøg i denne Retning, be virkede, at hans reaktionære Tilbøjeligheder voksede i Styrke. Hans Higen og Tragten gik fra nu af kun ud paa at faa alle Aleksander ll.s frisinciede Reformer afskaffede. Døden over raskede ham, netop som man paa hans Tilskyndelse skulde til at ophæve Justitsreformen, den bedste af alle Aleksander ll.s Reformer. Grev Tolstoj er ogsaa gaaet bort; hans Etterfølger er Ivan Durnavo.

Ivan Durnavo og Plehve. Man blev henrykt, da man fik at vide, at Durnavo var bleven udset til Tolstojs Etterfølger. Man ventede nemlig af ham, at han helt og holdent vilde bryde med sin Forgængers Politik. Men da Kejseren havde ladet ham vide, at han ikke vilde have det mindste forandret ved Tolstojs System, fandt Durnavo sig med stor Ro i Forholdene og rettede sig sam vittighedsfuldt efter den Befaling, Kejseren havde givet ham;169 uelen at klage overtog han saaledes den tunge Arv fra sin Forgænger, deri indbefattet den stærke Forbitrelse over „den hævnende Reform " . Durnavo spiller iøvrigt kun en meget lidt fremtrædende Rolle. Den egenlige Indenrigsminister er Plehve, der er en overordenlig indsigtsfuld og energisk Mand. Han gjorde sig allerede bemærket, da han stod i Spidsen for Politideparte mentet; han har paa denne Post løst de Opgaver, der stilledes ham, og som ofte var i høj Grad vanskelige og delikate, med den Dygtighed og Takt, som er et Særkende for ham. Han rensede godt op i sit Departement, søgte at bringe Rusland til at glemme de sørgelige Minder om den forfærdelige „3dje Afdeling" og overlod derpaa sin Plads til Peter Durnavo, da han selv blev udnævnt til Adjoint hos Indenrigsministeren. Der er vist kun én Mening om, at Plehve er den eneste Mand, der vil være i Stand til at højne denne Gren af Admini strationen. Som Privatmand forstaar han at gøre sig afholdt, som Embedsmand forstaar han at skaffe sig Lydighed. Man venter ganske almindeligt, at han med det første vil blive ud nævnt til Justitsminister, men jeg synes dog, at der er større Rimelighed for, at han vil blive stillet i Spidsen for Indenrigs ministeriet; dér har man netop Brug for en Mand med Initia tiv og Takt, thi der er meget, der maa omordnes dér, men det vilde være uklogt at foretage denne Reorganisation alt for hurtigt. Plehve besidder en usædvanlig Evne til at vælge sine Medarbejdere, og en Udnævnelse, der foretages paa hans Ind stilling, tillægger man med Rette stor Betydning. Peter Durnavo, tidligere Direktør for Statspolitiet. Direktøren for Politidepartementet maa frem for alt være en hæderlig Mand — rara avis — , men desuden maa han170 ikke være mere begavet, end hvad der netop behøves til at ekspedere de løbende Forretninger. Stillingen som Direktør for dette Departement byder den Ærgærrige rigelige Midler til at naa sit Maal, og en alt for intelligent Mand vil let være fristet til at misbruge den. Det er kun Børneleg for en saadan ærgærrig og intelligent Mand at overraske Verden med Komplotter, der kun findes i hans egen Indbildningskraft, at gennemføre et Rædselsherredømme, saa at hans Navn kan nævnes med Angst og Bæven, at om give selv sine übetydeligste Handlinger med Hemmeligheds fuldhed, som faar ham til at synes større og frygteligere end selve Ministeren, og saa lidt efter lidt at lægge alt til rette for en Oprykning paa Ministertaburetten. Naar en saadan Direktør for Politidepartementet blot har nogle Forbindelser i den fornemme Verden — og det er ikke videre vanskeligt i St. Petersborg — vil det være ham en let Sag at skrive Ind beretninger å la Schuvålov og at Overraske den forfærdede men taknemmelige Kejser med Sammensværgelser, hvis mindste Enkeltheder er kendte af ham — simpelthen fordi han selv har sat det hele i Scene. Plehve nærede ingen Betænkeligheder i saa Henseende, da han lod Durnavo træde i Spidsen for Statspolitideparte mentet; han kendte ham og vidste, at det just ikke var Be gavelsen, som trykkede Durnavo, og desuden var det ham klart, at Durnavo ikke nærede ærgærrige Drømme. Durnavo havde først tjent i Marinen, var derfra gaaet over i Justitsministeriet og blev efter kort Tids Forløb kejser lig Prokurør først i Vladimir, derpaa i Kiev. Han blev der etter forflyttet til Politidepartementet, hvor han hurtig! avan cerede til Vicedirektør; det var, som allerede nævnt, Plehve, som fik ham udnævnt til Direktør. Han følte sig overbevist om, at Durnavo aldrig vilde tænke paa at emancipere sig fra hans Formynderskab. Plehves Beregninger var i og for sig rigtige, og det gik ogsaa i Begyndelsen ganske, som han havde tænkt sig. Peter Durnavo optraadte i den første Tid ganske som Plehves ær bødige Tjener, men det vårede ikke længe, førend Erindringen om den frygtede Schuvålovs Tid begyndte at beskæftige den ny Direktør, og han fik Lyst til at forsøge sig i Almægtighed.171 Man smilte ad hans vaagnende Ærgærrighed, men han selv tog Sagen saa alvorligt, som tænkes kunde. Plehve havde nemlig ved Bedømmelsen af Durnavo glemt at tåge en meget vigtig Faktor med i Beregningen: han havde glemt at tænke paa Durnavos Hustru. Er Durnavo uden Begavelse, har Fru Durnavo til Gengæld Begavelse for to; er hans Horisont indskrænket, er hendes derimod aldeles übegrænset. Fru Durnavo har drømt sig, at hendes Mand skulde naa de højeste Æresbevisninger, og at hun selv skulde trone i en Salon, der kunde rivalisere med Fru Nelidovs og Grevinde Kleinmichels. Hendes Mands høje Stilling skulde fylde hendes Salon med Berømtheder, og Omgangen med Berømthederne skulde atter kaste Glans over Gemalen. Først og fremmest maatte Salonen skaffes til Veje, og det vilde kunne lykkes, hvis Politidepartementet blot blev ledet med nogen Behæn dighed. Fru Durnavo

overtog Departementets Ledelse og sendte Gemalen ud for at søge efter en hyggelig lille Sanimen sværgelse; der er intet, der virker saa hurtigt og sikkert til Forfremmelse som Opdagelsen af saadanne hyggelige smaa Sammensværgelser. Men man fandt ikke, hvad man søgte; de Sammensvorne havde nedlag! Arbejdet. I Mangel af bedre maatte man saa nøjes med en lille Intrige. Durnavo lod nogle højtstaaende Personer stille under det skarpeste hemmelige Polititilsyn , og i Kraft af sin uind skrænkede Myndighed lod han deres Breve opsnappe. Det er jo sjældent, at en Korrespondance ikke nu og da inde holder en eller anden Hemmelighed, som man ikke ønsker kendt af alle og enhver. Saint-Simon har meget rigtigt be mærket, at ethvert Menneske, der har naaet en vis Alder, er i Besiddelse af en Hemmelighed, som han helst vil have dækket med et tæt Slør. Det vårede derfor heller ikke længe, førend Direktøren for Statspolitiet ved en rigelig Anvendelse af smudsige Midler sad inde med en ganske artig Samling Hemmelig heder, som var kompromitterende for en stor Mængde højt staaende politiske Personligheder. Han var saa naadig at172 lade dem forståa, at Politiet var godt underrettet og havde sin Opmærksomhed henvendt paa dem, men svor samtidig højt og dyrt paa, at de ikke skulde blive røbede for Kejseren. Folk, der stadig føler et Damoklessværd hænge over deres Hoveder, bliver ganske naturligt velvillig stemte over for den, der hvilket Øjeblik som helst kan klippe den Traad over, som holder Sværdet svævende. Ofrenes Tal var stort, og det vårede derfor ikke længe, førend Staden strømmede over af Ros over Peter Durnavo „den eneste Direktør for Statspoli tiets Departement, der havde opfattet sin Stilling rigtigt, og som var sin Post voksen." Hvad kunde det heretter hjælpe, om nogen meddelte Kejseren, at Durnavo til syvende og sidst dog var en „Tyv og Røver" ganske som saa mange andre: der vilde dog, endog i Kejserens umiddelbare Nærhed, straks hæve sig Røster til Forsvar for ham. Durnavos Stilling var grundmuret. Fru Durnavo havde imidlertid Uheld med sin Salon. Det er aldrig vanskeligt at finde et høfligt Paaskud til at afslaa en Middags- eller Aftenindbydelse — og der var paafaldende mange, som pludselig mærkede, at de var upasselige, når de fik en Indbydelse fra Durnavos*). Kejseren havde imidlertid faaet noget at vide om en af Durnavos Intriger og forlangte en Indberetning med alle Enkelt heder. Durnavo saa sig i Stand til at meddele Kejseren, at Rygtet var aldeles grundløst — og begik deretter elen Ufor sigtighed at skrive til en Dame, som stod højt i hans Gunst, hvordan det hele var gaaet til. Nu fik Damen ham selvfølge lig ganske i sin Magt. Det hænder ikke saa sjældent, at der forfattes bidende Epigrammer om de højtstaaende Embedsmænd ; heller ikke Kejserfamilien gaar fri. Durnavo véd naturligvis, hvem For fatterne er, men han svarer altid, når han bliver spurgt derom, at han ikke har kunnet opdage dem, eller ogsaa op giver han paa Lykke og Fromme Navnet paa en af sin al mægtige Venindes Fjender. *) Russerne ringeagter i Almindelighed alle, der staar i Politiets Tje- neste, fra de højeste til de laveste, men navnlig de højeste.173 Durnavos Stilling blev imidlertid temmelig hurtig uhold bar, da hans Virksomhed i det skjulte dog ikke ret længe kunde holdes hemmelig for Kejseren. Han maatte trække sig tilbage og udnævntes til Senator; men han kunde dog trøste sig med, at han ikke havde spildt sin Tid: i de Aar, han stod i Spidsen for Politidepartementet, er det rykkedes ham at samle en meget betydelig Formue; det samme Held for følger næsten alle højtstaaende russiske Politiembedsmænd. Petrov og Schebékko. Durnavos Etterfølger er General Petrov, der har tjent sig op i Hæren, og som altid har været godt bekendt for sin administrative Dygtighed. Han har forstaaet at gøre sig af holdt af sine Kammerater, og man kan være berettiget til at haabe, at han vil vise sig sin ansvarsfulde Post voksen. Den, der som Direktør for Statspolitiet har til Opgave at sikre Roligheden i det Indre, skal helst være en energisk Mand, men det er endnu vigtigere, at han nyder alniindelig Tillid. Petrov er en aaben og ærlig Karakter, og man kan vistnok være sikker paa, at han ikke vil tilstede nogen Vilkaarlighed. Hans nærmeste Medarbejdere er Sabiirov, Stuart og Semiåkin, Mænd, der ved flere Tilfælde af en særlig delikat Natur har vist, at de er i Besiddelse af den rette Taktfølelse. Ledelsen af Gendarmeriet er overdraget General Sche békko, der fører Titel og Rang som Indenrigsministerens Adjoint. Han er ikke nogen særlig godt begavet Mand, men han bliver anset for fuldt hæderlig. Under Krigen 1877— 1878 var han Guvernør i Krischinov, og fik her Lejlighed til at vise nogle bekenclte Personligheder forskellige større Tjenester. Da Krigen var endt, talte de hans Sag i St. Petersborg, og General Schebékko, der hidtil ikke havde været videre be mærket, kom nu temmelig hurtigt til at straale i fuld Glans. Han har vist, at han kan bestride den Post, han nu beklæder.174 Guvernørerne. Principielt har Indenrigsministeren den højeste Ledelse af Guvernementernes Forvaltning. Det er en Nødvendighed, men det er ogsaa en stor Übehagelighed for Ministeren, idet man jo saa gør ham ansvarlig for

enhver Kejtethed, der begaas af Guvernørerne. Rusland er saa vidtstrakt, at man har maattet tilstaa hver enkelt større Del af det et Slags administrativ Autonomi og give Generalguvernørerne vidtgaaende Fuldmagt. Der er enkelte af dem, som misbruger den. Jeg tænker her naturligvis ikke paa Mænd som Storfyrst Sergei, Generalerne Gurko, Kokhånov, Grev Ignåtiev (Broder til den berømte Statsmand), Scheremétiev, Gore mykin, Barånov, Kossitsch m. fl. De optræder med Ret færdighed og Mildhed; med saadanne Mæncl kunde St. Peters borg sove roligt — der vilde ikke ske noget. Men om man saa vil være nok saa overbærende, kan man ikke nægte, at der blandt de omtrent 80 Guvernører og tre Politipræfekter (gradonatschållniki) næppe er ti dygtige og pligtopfyldende Mænd; og disse har alle nydt militær Opdragelse. De andre er uden Undtagelse ganske jævne Folk, der har tjent sig op neden fra, eller Folk, der holder af at leve godt, og som har modtaget den Post, der blev dem tilbudt, fordi det virkelig er en ganske behagelig Post, og fordi det übetinget er mere tiltalende at være den første i en Provins end den sidste i St. Petersborg. Deres Bestillinger bestaar i at skrive eller lade skrive officielle Indberetninger, som regelmæssigt sendes til St. Peters borg — det er alt. Der er aldrig Tale om Initiativ. Hvor ledes skulde en Guvernør vove at foreslaa sin Minister en Forbedring, hvis han virkelig imod Forventning har udtænkt en saadan? De af Guvernørerne, der hører til eller har hørt til Hæren, efterlader sig derimod overalt Spor af deres Virkekraf! og Virkelyst. Det er saaledes Liflands Guvernør, General Zino viev, der har givet Ministeriet Ideen til at russificere de tysk talende Østersøprovinser. Fyrst Triibetskoj, der er Guvernør i Minsk, har ydet virksom Støtte i den økonomiske Kamp mod175 Tyskland og har kølnet den polske Propagandas Mod. Guver nøren i Ufa, General Nor de, tidligere Gardehusar, bliver meget ofte raadspurgt af Regeringen m. H. t. baade den ene og den anden administrative Forholdsregel. Af Guvernørerne skal jeg endnu ganske kort omtale et Par Stykker. General Nikolaj Barånov, der som Marineofficer udmær kede sig i siclste Krig, og som har gjort sig uforglemmelig i Persien fra den Tid, han var ansat ved den russiske Legation dér, har nu i en halv Snes Aar været Guvernør i Nisjni- Novgorod, der jo én Gang om Aaret er Mødestedet for alle Asiens og Ruslands Købmænd. Det er en vanskelig Post, thi det falder utroligt svært at tale de russiske Købmænd til For nuft; de er stædige til det yderste, handler stik imod de Or densregler, der bliver givne, naar de ikke synes om dem, og bliver de derpaa dragne til Ansvar, undskylder de sig med, at de havde forstaaet Bestemmelserne helt anderledes — og det sværger de paa uden at blinke. Barånov har alligevel været i Stand til at faa dem til at indse, at det kun kan være til Gavn for dem selv, at der bliver holdt lidt mer Orden end hidtil. Men han har gjort mer end elet: han har vakt deres Foretagelsesaand, saa at de har faaet Lyst til. at knytte Forbindelser med den civiliserede Verden. Det er næsten en Revolution, han har fremkaldt. Da der ifjor udbrød en stærk Koleraepidemi i Nisjni- Novgorod, optraadte Barånov med stort ridderligt Mod; de Dagsbefalinger, han udstedte ved denne Lejlighed, vil alticl kunne tjene som Forbilleder. Det lykkedes ham da ogsaa at begrænse Epidemien, skønt han havde at kæmpe med den lavere Befolknings utrolige Uvidenhed, og skønt hans nærmeste Omgivelser var nær ved at tabe Modét. — Man vil snart kunne blive enig om, at Barånov er en ualmindelig dygtig og en klog Mand. Det er der næppe nogen, der vil sige om Kontreadmiral Z eli 6 ni, der er Præ fekt i Odessa: Der kan nemlig ikke være nogen Tvivl om, at han er ligefrem aandssvag. De Afgørelser, han træffer, er ganske afhængige af hans tilfælclige Lune. Hans Optræden er kun altfor ofte af en saadan Beskaffenhed, at man maa176 undre sig over, at han ikke for længe siden har faaet sin Afsked paa graat Papir. Man har saaledes set ham ved Midnatstid trænge ind i offenlige Huse og med Stokken i Haanden bortjage Gæsterne, som med høje Skrig og i ganske let Paaklædning styrtede ud paa Gaden for at undgaa „den gale Admiral", som han kaldes. Man har ogsaa været Vidne til, at han paa samme Maade jagede Jøderne ud af Basarerne. Antisemiterne har i Alminde lighed en varm Tilhænger i Zelioni, men naar han har druk ket nogle Flasker Champagne, slaar Stemningen om. Han har ladet Tilrejsende anholde, fordi de ikke har hilst ham, da de ikke havde den Ære at kende Hr. Præfekten. Undertiden kommer Politisoldater stormende frem og jager i et -Øjeblik alle Spadserende bort fra den ene eller den anden af Stadens Boulevarder, man tror, at der er sket noget for færdeligt — det er blot et Admirallune. En Dag indfandt der sig en ung Pige i hans Kabinet, som netop var fylclt af Herrer og Damer, der ønskede at tale med Præfekten; den unge Pige vilde bede ham om en Attest for, at hun ikke var gift. Han gav sig straks til at skrige op, som en Vanvittig: — „Hvor kan jeg vide, om De endnu er ung Pige? Har De givet mig Lejlighed til at forvisse mig herom? Hvor kan De forlange, at jeg skal give Attest for, hvad jeg ikke ken der til!" Odessas Indbyggere bærer taalmodigt det Kors,

der er blevet lagt paa dem, og ler ad den gale Hr. Admiral; men da Odessa er en kosmopolitisk Stad, kommer utallige Rejsende dertil mellem Aar og Dag, og de faar desto værre ikke det bedste Indtryk af vor Administration. Finansministeriet. Indtil for nylig var det Vischnegradski, som stod i Spid sen for Finansministeriet. Han var en Reformator og be177 gyndte med at oprette Orden i sit Departement og at sætte en Stopper for nogle Undergivnes alt for store Ødselhed. Der var saaledes en af de de højeststaaende Embedsmænd i Ministeriet, K . . der paa sine gamle Dage var bleven dødelig forelsket i den smukke Inna og gjorde en Række Dumheder for denne graadige Kvindes Skyld. Han skaffede sig de nødvendige Penge — man paastaar henimod ti Milli oner — ved Laan mod Aagerrenter, idet han nemlig skrev Veksler, som han fik diskonterede med stort Tab i Bankfor retninger af laveste Grad; når Forfaldsdagene kom, maatte han stille Aagerkarlene tilfreds ved at hjælpe dem med at faa udført forskellige Transaktioner, som ikke kunde taale at se Dagens Lys. Det blev endelig opdaget og gav Anledning til en stor Skandale. Vischnegradski var egenlig ikke Fagmand; han begyndte som Lærer ved det teknologiske Institut, og det var ved et Tilfælde, at han kom i Forbindelse med et Jærnbanesel skab. Saaledes kom han ind i Forretningsverdenen, og med sine glimrende Evner lærte han snart at leve under de uvante Forhold. Den sjældne Dygtighed, han havde lagt for Dagen i Bestyrelsen af „Sydvestjærnbanerne", henledte Ruslands Op mærksomhed paa ham, og Kejseren betroede ham Finans ministeriet. Vischnegradski har ydet Rusland store Tjenester, medens han beklædte Posten som Finansminister, og han har forstaaet at gøre sin rige Erfaring frugtbringende ; han har saaledes bl. a. indført betydelige Besparelser ved at faa den store udenlandske Gæld konverteret til en lavere Rente. Naar man fraregner Torner, der er Adjoint hos Finans ministeren og er fuldstændig inde i alle Sager, der foreligger, Tukholka, Behr og de to Herrer Timirjåsev, der alle nyder fortjent Agtelse for deres Retskaffenhed, er der ikke stort ved nogen af alle de andre højerestaaende Embedsmænd i Finansministeriet. Der er kun alt for mange unge og gamle Levemænd ansatte i denne Forvaltningsgren, og de gaar alle sammen og tænker paa en eller anden skøn Inna og er be drøvede over, at de ikke har Raad til at forære nende en Trojka til Hundrede Tusinde Rubler; medens de tænker og er178 bedrøvede, bestiller de ikke andet end at rulle Cigaretter, indtil Kontortiden er forbi. Som man véd, overanstrængte Vischnegradski sig i Tjene sten, og han blev nødt til med bruclt Helbred at trække sig tilbage fra sin Post; et kejserligt Reskript, der var affattet i de mest smigrende Udtryk, takkede ham for alt, hvad han havde virket. Det er en ung Mand, Vitte, der er bleven hans Etter følger*); for ganske kort Tid siden var han endnu kun Chef for en Jærnbanestation. Den Energi, hvormed han er optraadt, berettiger til det Haab, at Rusland i ham har fundet en Mand, der mægtigt vil kunne bidrage til dets økonomiske Udvikling. Hans positive Viden, parret med en glimrende Begavelse, stiller ham i første Række blandt vor Tids Statsmænd. Justitsministeriet. Der hersker en beklagelig Tilstand i de øvrige Ministerier. Almenheden er fuldt og fast overbevist om, at der i disse Ministerier simpelt hen stjæles alt, hvad der paa nogen Maade kan stjæles, og at der begaas Misbrug af enhver Art. Disse Beskyldninger rettes navnlig mod Justits- og Undervisnings ministeriet, men jeg vil dog ikke paatage mig noget Ansvar for dem; jeg anfører kun, at disse tø Ministerier ikke er vel anskrevne i den offenlige Mening. Senator Manasséin staar i Spidsen for Justitsministeriet ; han har indlagt sig Fortjeneste ved sin Revision af Domstolene i Østersøprovinserne i Overensstemmelse med Beslutningen om disse Landsdeles Russificering. Det var et vanskeligt og delikat Hverv, Manasséin havde faaet overdraget, men han *) Vitte er Vischnegradskis Svigerson; det var Vischnegradski selv, som anbefalede Kejseren at tåge ham til Finansminister.179 skilte sig ved det med Fasthed og Takt og viste herved, at han var værdig til den Tillid, Kejseren havde skænket ham. I hele den øvrige Del af Riget har Ministeren ikke andet at gøre end at lade Tingene gaa deres Gang og at føre et skarpt Tilsyn med Personellet; det er en højst übehagelig Opgave, thi Antallet af Embedsmændene er stort, og de er ikke alle, som de burde være. Selve Institutionen er fortræffelig organiseret, siden Aleks ander 11. indførte de store Reformer, og intet Sted er Retter gangen hurtigere end i Rusland. Men der maa trækkes en skarp Grænse mellem Domstolenes og Politiets Omraade. Politiet har nemlig altid vist Tilbøjelighed til at vove sig ind paa Domstolenes Enemærker, og desværre ser det ud til, at Indenrigsministeriet opmuntrer denne Tilbøjelighed. Der vil næppe kunne ventes en Ændring til det bedre, medmindre Kejseren skrider personlig ind. Ministeriet til Polkeoplysningens Fremme. Grev Deliånov, der er Minister til Folkeoplysningens Fremme (Undervisningsminister), er en skikkelig gammel Mand ; han nyder Anseelse i det fornemme Selskab, men han har ingen Myndighed i sit Ministeriums Kontorer.

Grevinde Deliånov opholder sig for det meste i Paris. *) Det er vanskeligt at tænke sig, hvad det egenlig er, Deliånov kan takke for, at han er bleven sat i Spidsen for dette Ministerium, hvis det da ikke er sine selskabelige Ta lenter, hvormed han har skaffet de kejserlige Børn mangen for nøjelig Time. I den Kunst at vinde Forældrenes Hjærter ved at more Børaene har Deliånov altid været en farlig Rival til Giers og den nys afdøde Fyrst Dondukov-Korsåkov. Det er Skade, at der ikke er en rigelig aflagt Retrætepost *) Fru Deliånovs Salon var for 15 å 20 Aar siden en af de mest søgte i St. Petersborg.180 ledig, som f. Eks. Posten som Formand for Ministerkomiteen. Det vilde være noget for Deliånov; han kunde dér faa Lejlig hed til at slaa Tiden ihjel med at tale med gode Venner uden at beskæftige sig mer end behageligt med alvorlige og ked sommelige Statssager. Hans Portefølje kunde saa gaa over til den fremragende Mand, som den offenlige Mening allerede enstemmig har betegnet som Deliånovs Etterfølger, Kapiistin, der nu er Kurator for St. Petersborgs Undervisningsdistrikt, og som har indlagt sig saa store Fortjenester i Dorpat. Kejseren har allerede i sin Ungdom vist en levende Interesse for Oplysningens Fremme blandt Folket; navnlig havde Fagskolerne tiltrukket sig hans Opmærksomhed, og alle rede kort efter sin Tronbestigelse søgte han at faa dem ind førte i Rusland. De første Forsøg i denne Retning fik imidlertid et uhel digt Udfald, thi selv Kejserens Vilje kan brydes mod den passive Modstand, som rejses fra deres Side, der ikke vil vide af, at man opgiver det klassiske Undervisningssystem, og det er rykkedes disse Modstandere to Gange at faa Kejserens Planer til at strande. Spørgsmaalet kom nemlig frem igen, efter at der i Bordeaux var blevet afholdt en Fagskolekongres. Ved denne Lejlighed havde man jo vedtaget, at den næste Kongres skulde holde sine Møder i St. Petersborg, og Ruslands Delegerede, Mjassojé dov, gav Kejseren Underretning om denne Beslutning. Aleksander 111. gav med Glæde sit Samtykke hertil og befalede Deliånov uopholdeligt at forberede alt, at udsende Indbydeiser over hele Europa og at tilbyde de Delegerede den størst mulige Gæstfrihed under deres Ophold i Rusland — alt for Regeringens Regning. Deliånov lod Sagen gaa videre til sin. Adjoint, Fyrst Volkonski, som straks indsaa, hvad Følgen af denne Kongres efter al Sandsynlighed vilde blive, og derfor lovede sig selv, at der ikke skulde blive noget af den. Først tråk han Sagen i Langdrag og meddelte derpaa Kejseren, at alt, hvad der vilde komme til at benyttes ved de nødvendige Bygningers Opførelse og Indretning, tilhørte „det tekniske Selskab", og at han ikke vilde kunne faa det overladt.181 Kejseren, der naturligvis ikke personlig kan undersøge enhver Sag, maatte slaa sig til Ro med Deliånovs og Fyrst Volkonskis Erklæringer, og Mørkets Venner havde saaledes vundet en ny Sejer. Men heldigvis vil det næppe vare længe, førend Kapiistin afløser Deliånov, og da vil det russiske Undervisningsvæsen utvivlsomt blive helt og holdent omordnet. Nu gælder det blot om at finde en fed hollandsk Ost, hvori man kunde anbringe baade Grev Deliånov og Fyrst Volkonski. Domæneministeriet og Apanagedepartementet. Der er et Maal, som er fælles for tidligere Gardeofficerer, der ikke har andet end deres Pension at leve af, og Sønner af ruinerede Adelsmænd: at komme ind i Domæneministeriet, ganske særlig! i Apanagedepartementet, ikke som Embeds mænd med Tjenstgøring i selve Ministeriet men som Tilsyns havende med Skovdistriktér. Det er nemlig ganske behagelige Pladser, da man med største Lethed, om man vil, kan sælge hele store Skove, uden at Ministeren faar den ringeste Anelse derom; faar éns umiddel bare Overordnede tilfældigvis Nys om Sagen, deler man med ham — saa er Ulykken ikke større. Det er utroligt, saa meget der plyndres i Domæneforvalt ningen hele Rusland over; Ostrovski, som er Domænemini ster, og Vorontsov-Dåschkov, under hvem Apanagedeparte mentet sorterer, har ikke kunnet sætte en Stopper derfor. Det er en virkelig Ulykke for Rusland, thi ingen anden Stat raacler over saa kolossale Reservekapitaler som dem, der henhøre under Domæneministeriet og Apanagedepartementet. Hvis disse Kapitaler (Skov- og Landejendomme) blot forvaltedes en lille Smule fornuftigt, vilde Udbyttet af dem uden Tvivl kunne dække Halvdelen af Landets Udgifter, og det maatte komme Skatteyderne til gode. Men saaledes gaar det desværre ikke: Folket nyder ikke det mindste godt af disse uhyre Stats182 domæner, hvoraf flere er saa store som en Provins, men for Ministeriets Embedsmænd er de en uudtømmelig Kilde til kolossal og ulovlig Vinding. Der hersker i disse Forvaltningsgrene, ganske lige som i Intendanturen, anarkiske Tilstande og et uigennemtrængeligt Mørke. Kommer en hæderlig Mand inden for Tryllekredsen, bliver hans Æresbegreber saa at sige øjeblikkeligt forplumrede. Nu og da faar en eller anden udenforstaaende men fornem Personlighed Lov til at tåge Del i Plyndringen. Jeg kunde saaledes nævne en Fyrstinde, som tilhører en af Ruslands bedste Familier, der for femten Aar siden fik overladt tre Hundrede Tusinde Tønder Land Urskov 'langs Petschorafloden til en Pris af tyve

Kopek pr. Tønde Land og saaledes, at Købesummen kunde betales i Løbet af en længere Aarrække. Hun har igen solgt den til et udenlandsk Syndi kat til en Pris, der har varieret mellem fem og otte Rubler pr. Tønde Land — saaledes 25 å 40 Gange mere! Jeg kunde nævne en anden Urskov (i Guvernementet Ark hangelsk), der for tyve Aar siden blev overladt et engelsk Selskab. Der er allerede tjent syv og tyve Millioner paa den Forretning, og dog er der endnu ikke hugget mer end en Tredjedel af Skoven. Disse to Eksempler er ret betegnende, skulde jeg mene. Men noget ganske lignende sker Hundrede Gange hvert eneste Aar, og det i et Land, hvor Bonden ofte nok ikke har et eneste Træ paa sit usle Stykke Jord. Man maa haabe, at Ostrovskis Etterfølger, Jérmolov, vil være i Stand til at raade Bod paa disse skandaløse Forhold. Han er bekendt for sit administrative Talent, og han har dygtige Medarbejdere i Dhrr. Vischniakov, Skalkovski og Kalatschov, der alle har Ord for at være energiske Mænd. Trafikministeriet. Jeg kunde meddele lige saa opbyggelige Ting om For holdene i Trafikministeriet, men jeg er bange for at trætte Læserne ved at føre dem ud i alt dette Dynd.183 Det kan være tilstrækkeligt at gøre opmærksom paa, at at man med den utroligste Letfærdighed overlader til unge uduelige Mennesker, der kun har lært Begyndelsesgrundene i Ingeniørfaget, at bygge Broer og Jærnbaner, som da ogsaa bliver deretter, saa at Jærnbaneulykker hører til Dagens Orden. Vi ser hvert Øjeblik, at Tog, der kun løber tre Mil i Timen, gaar ud af Sporet, medens man i Europa kører tre Gange saa hurtig!, uden at der blot tilnærmelsesvis saa ofte sker nogen Ulykke. Men vore Ingeniører bliver i forbavsende kort Tid vel staaende Folk, fordi de skamløst lader sig bestikke af Entre prenørerne og derpaa modtager aldeles übrugelige Materialer. Disse Forhold, der er kendte af Gud og hver Mand, har da ogsaa ført til, at Benævnelsen Ingeniør i Folkets Sprog brug er ensbetydende med Tyv. Den nuværende Chef for dette Ministerium er Krivo schéin, en Mand, der ikke tidligere har tjent i denne For valtningsgren. Man siger, at han skal være i Besiddelse al god Vilje og betydelig Energi.VII. Den almindelige Politik. Menneskehedens almindelige Historie viser, at ethvert Folk paa Jorden har faaet en særlig Mission, at det kun vokser og udvikler sig for at kunne opfylde denne Mission og ikke for at tilfredsstille sine materielle Interesser. Særlig Ruslands Historie viser, at dette store Land har faaet i Mission at civilisere Orienten, og den viser paa samme Tid, at det russiske Folk har været tro mod denne Mission, til Troels for alle de Hindringer, der har ophobet sig paa dets Vej paa Grund af de forskellige europæiske Nationers Skin syge. Men lad kun disse Hindringer fordobles, lad dem kun synes overvældende — intet skal dog faa os til at vige fra den Vej, Gud har anvist os, intet skal standse os i vor uimod staaelige Fremrykken. Vestens Nationer har allerede kulmineret, og man iagt tager Spor til intellektuelt og moralsk Forfald. Størsteparten af dem har svigtet de æclle Ideer, som for dum lod dem kæmpe for Hæder og Ære. Nu kæmper de kun for Pengene; det er en tøjlesløs Jagen efter Rigclom, og de engelske Købmænd foreskriver Politiken Love, der mer og mer kan værne om Citys Interesser. Fordum var Politiken Resultatet af diplomatiske Bereg ninger, og de Ændringer, der fandt Sted i Regerings styrelsen eller endog i den geografiske Inddeling, greb paa ingen Maade forstyrrende ind i Nationernes intellektuelle Liv;186 Folk holdt sig borte fra de politiske Begivenheder og fortsatte i Fred deres Arbejde. Den store franske Revolution har forandret denne Tingenes Tilstand. Det politiske og det intellektuelle Liv er nu blandet sammen, og Aandens Arbejdere. eler har givet Afkald paa kunstneriske og literære Sysler, giver sig nu af med at disku tere Regerings- og Administrationsspørgsmaal. Dette er den almindelige Tilstand i alle konstitutionelle Lande, og med Undtagelse af nogle faa originale Etternølere, som haardnakket hengiver sig til deres filosofiske Drømmerier, er alle Skribenter blevne politiske Teoretikere. Deraf kommer denne overvældende Masse af Bevisgrunde, som man ikke kan finde ud af, og som er et tydeligt Tegn paa intellektuelt For fald. Deraf kommer endvidere disse forhastede Frembringelser i den periodiske Presse, som aldrig leder men næsten altid vildleder: et øjensynligt Tegn paa Tilbagegang i moralsk Hen seende. Tidligere var det aldrig det samme Folk, som havde Over vægten i Vesten. Snart var det det ene, snart det andet Folk, ettersom dette eller hint viste den største Iver for at opfylde sin Mission som Kristen. I Frankrig har Ludvig den Hellige, i Tyskland Barbarossa, i England Edvard 111., i Spanien Karl V. og i Italien Leo X. vekselvis haft Overtaget i Middelalderen og i Renaissancetiden, men altid har en eller anden været den dominerende i sit Aarhundrede og ført Menneskeheden frem ad Fremskridtets og Civilisationens Vej. Nutildags er der ingen af de gamle Nationer, der har dette Slags Overtag eller tænker paa at faa det. Hvad skulde det ogsaa være godt for? Naar man ikke mere tænker paa at propagere, vilde det være unyttig! at antænde en Fakkel, som ingen af de Mennesker vilde lade sig lede af, der nu

er Slaver af Vellevnet og Luksus. Nu gælder det kun om, hvem der skal være den rigeste. Nu slaas man kun paa de økonomiske Omraader, og dersom Kampene dér truer med at blive endnu hvassere og mere blodige end fordum, baner de dog i det mindste Vej for det eneste Folk, som har bevaret sin Tro, overbevist om, at Gud ikke har gjort det mægtigt, blot for at det ved Magt eller List skulde faa Lejlighed til at udvikle sin Handel eller forøge sin Omsætning.187 Det er muligt, at Rusland ogsaa en Gang bliver smittet af denne Materialisme, men for Øjeblikket drømmer det næppe om at forøge sine Rigdomme. Alt for mange Barbarer om giver dets Grænser imod Øst, til at det skulde tænke paa at hengive sig til en utidig Sikkerhedsfølelse, og Rusland ved, at det kommer an paa det, om de skal komme til at tilhøre de civiliserede Nationers Samfund. Og her gentager jeg, hvad jeg har sagt i et andet Kapitel, at Rusland bestandig er blevet tro mod den Rolle, det har paataget sig for mer end seks Hundrede Aar siden. Imod Rusland har Tartarerne, Islams vilde Forkæmpere, rettet deres mest rasende Anstrængelser. De har kunnet erobre Dele af det, men vore Forfædre har dog haardnakket holdt Stand mod deres blodtørstige Horder. De har ikke alene bortjaget eller omvendt dem, men efter at de havde tvunget Tatarerne tilbage over Grænsen, har de endvidere tappert angrebet den store muhamedanske Hær, der havde dækket sig bag dem. Krim, deres sidste Rige i Europa, blev gjort til moskovitisk Provins under Katarina 11. Det øde Sibirien, hvor Mongolerne mente at have frit Spillerum uden at frygte for, at vi skulde for følge dem, blev erobret under Ivan IV., som ogsaa bemæg tigede sig Kasan. Den grusomme Sultan af Astrakhan blev nødt til at kapitulere for Peter den Stores Hær. I vore Dage har Despoterne i Turkestan og Kaukasus, Khanerne i Turko menien, Khiva, Bokhara og Merv bøjet den stolte Halvmaane for de hvide Tsarers, Aleksander ll.s og Aleksander lII.s, Kors; de har erkendt deres Afmagt og har underkastet sig. Paa samme Tid er Balkanhalvøen bleven befriet fra Tyrkernes Aag, og af alle Mahomed ll.s Erobringer besidder de „Troendes Behersker" nu ikke andet end nogle Landskaber i det gamle Tracien og den hidtil urørlige By Konstantinopel. Ved saaledes at opstille en uoverskridelig Vold mod Tata rernes og Muselmændenes Fremrykken, har Rusland gjort det mulig! for det vestlige Europa at udvikle sig i Fred. Da Rusland aldrig har søgt eller modtaget Hjælp af nogen, skulde man synes, at det for denne store og bestandige Op ofrelse i det mindste kunde have gjort Regning paa Tak fra de Nationer, som havde nydt godt heraf. Men det har kun mødt den sorteste Utaknemmelighed, og lige til det attende188 Aarhundrede har Europa ladet uviclende om elet umaadelige moskovitiske Riges Eksistens. Senere er der endogsaa nogle Misundelige, der har søgt at udslette Sporene af vore Sejre. Er det nødvendigt at minde om den skandaløse Koalition, der af kristne Nationer blev indgaaet til Fordel for Islam mod Kristendommens Forkæmpere. Jeg har allerede omtalt dette, og jeg har vist, at om end vor sejrrige Marsch blev noget sinket paa Grund af de skamme lige Intriger, saa har vi dog aldrig tabt Modet. Saa meget desto bedre! Rusland har givet Afkald paa al personlig Hævn til Fordel for sin Mission og faaet Lejlighed til at vise sine kristne Modstandere kristelig Overbærenhed. Det har gen gældt ondt med godt og har beskyttet dem baade mod hver andre indbyrdes og mod ydre Fjender. Historien kan forblive stum eller benægte Kendsgærning erne, men den sande Historie, den, som Kaardespidsen har indskrevet med blodige Bogstaver, taler højt, og den belyser med straalende Glans de store europæiske Begivenheder. Denne Historie lever i Traditionen og i Folkenes Erindring, og den fortæller, at Østrig-Ungarns Hegemoni er grundet og fæstnet af Slaverne, som, lige fra Skanderbegs til Sobiéskis Tid, Hundreder af Gange har tilbageslaaet ele ottomanske Hære, der lurede paa at styrte sig over det. hellige romerske Rige og omdanne Domkirken i Wien til Moské. Hvem har bevaret Prøjsen fra fuldstændig Ruin i Aarene 1807 og 1813? Hvem har bedt om Naade for det hos en ufor sonlig Erobrer? Rusland! Hvem har frelst Svejts og Italien fra at blive inddragne under Frankrig i 1798? Russerne, som, førte af Suvorov, paa Hannibals gamle Valplads gentog denne store Hærførers Be drifter. Hvem gengav Frankrig sin Selvbestemmelsesret ved at befri det for Napoleons Militærherredømme og ved at forsvare elet mod Bluchers lave Hævnplaner? Rusland under Aleks ander I. ! Og denne Kejser drev endog sin Ædelmodighed saa vidt, at han underhandlede med de Allierede og fik dem til at nedsætte den Sum, de havde forlangt i Krigsomkostninger, fra halvanden Milliard til syv Hundrede Millioner.189 Det er endvidere Rusland, som i et Udbrud af, maaske uoverlagt, Ædelmodighed i 1849 sammenknyttede Landene Østrig og Ungarn og befæstede Huset Habsburgs vaklende Trone. Rusland har i alle sine Krigstog, der er foretagne i Kristendommens Navn for Nationernes Frihed, ofret sit ædleste Blod og sit dyreste Guid. Dets Rundhaandethecl er uovertruffen. Det er ligesom en Ødeland, hvis Formue er uudtømmelig: det betaler ikke alene alle de Fattiges Gæld og vover

sine Børns Liv for de Under trykte, men det holder bestandig aabent Bord og indbyder hvem som helst til at tåge for sig. Det er ikke for sig selv, at Rusland har tilkæmpet sig en saa mægtig Stilling i Orienten og en saadan Indflydelse, at alle Hoveder bøjer sig, når man udtaler Kejserens Navn: det er for alle kristne Nationer uden Undtagelse. I gamle Dage maatte alle de europæiske Hoffers Ambassa dører bøje Knæ for Sultanens Trone. Nu er Rusland kommet til Konstantinopel, og siden den Tid er elet med løftet Hoved, at enhver Kristen fremstiller sig for Mahomeds Etterfølger. Rusland er kommet til Teheran, og Shahens Storpraleri er blevet afløst af en ydnryg Holdning, der passer langt bedre til hans vanskelige Stilling. De Ærgrelser, hvorfor de euro pæiske Rejsende tidligere var udsatte i hans Rige, kendes nu ikke mere. Rusland har nærmet sig Kabul, og det er forbi med Emi rernes fabelagtige Grusomhed. Karavanerne bliver nu ikke mer udplynclrede og mishandlede efter deres Befaling, saa ledes som det for ikke lang Tid siden hændte i disse Bjærg lande, og Folkenes Høvdinger er ikke mere Røverhøvdinger. Nu er Vejene dér lige saa sikre som midt i de uhyre Stepper Øst og Syd for det Kaspiske Hav. I alle disse forskellige Egne er det russiske Navn hellig!, ligesom det franske var det i Lille Asien, og det er tilstrækkeligt for elen Kristne at beraabe sig paa Ruslands Beskyttelse for overalt at blive hilset med Ærbødighed. Rusland har styrket Europa af Hensyn til de Kampe, som med lange Mellemrum udfægtes mellem det og Asien.190 Europas Stormagter kan gærne fra Tid til anden vende sig mod deres Velgører, Rusland vil dog aldrig angre, hvad det har gjort. Fremtiden vil retfærdiggøre dets Holdning og bevise de Kristne, at Opofrelsens Politik ogsaa er klog Politik. Den Dag vil i Virkeligheden komme, hvor den store vagina gen tium, denne umaadelige Menneskekilde, som er beliggende hin sides Ørkenens Gobi, vil udspy sin altfor store Menneskefylde ligesom paa Tamerlans og Dschengis-Khans Tid. Vi er allerede komne i Berøring med „de otte Banneres Land", og vi har konstateret krigerske Gæringer dér. Lad blot den Time komme, hvor Fremskridtene i den moderne Krigskunst ikke mer er nogen Hemmelighed for de vilde Krigere, og hele Europa vil faa nok at gøre med at modstaa deres rasende Angreb. Et svagt Europa vil da være Ødelæggelsen sikker, når først Rusland, Kristenhedens fremskudte Fæstning, er bleven erobret. Det er altsaa tydeligt, at det ligger i Ruslands egen Interesse at opretholde et fredeligt og enigt Europa og i Fre dens Interesse udøve en faderlig Myndighed i de forskellige Stater. Den Utaknemmelighed, der saa ofte bliver os til Del, vil ikke faa os til at svigte vor Pligt, og vi vil ligesom hidtil vedblive at give enhver af vore Brødre i Vesten haand gribelige Beviser paa vore Følelsers Renhed og vort trofaste Venskab. Imidlertid har vi Pligter mod os selv, eler gaar fremfor de Pligter, vi har mod andre; vi har intet imod at spille Rollen som miskendt Velgører, men vi vil ikke give Narrens Parti. For i Sikkerhed at kunne forberede den kristne Verden til den store Forsvarskamp og for at kunne fuldende sin Civilisa tionsvirksomhed i Asien har Rusland Brug for Fred i Europa. Den, der uden elets TilladeJse vil prøve paa, som i 1853, at faa Aniéregarden til at angribe Hovedarméen, vil dybt komme til at angre det! Rusland betragter med skeptisk Foragt Tripel- og Kvadrupelalliancerne, men da de Sammensvornes Hovmod mishager det, har det besluttet at holde dem i Re spekt ved aabent at vise sit Venskab for den franske Nation,191 et Venskab, der ene og alene er grundet paa en broderlig Sammenslutten af de to Lande og ikke paa diplomatiske Be regninger, som er overflødige, når man mener det oprigtigt paa begge Sider. Rusland har gjort de første Skridt i 1875, 1887 og 1891 ved officiøst at lægge sig imellem til Gunst for sin na turlige Ven og ved at forhindre, at Krigens Ulykker kom over Frankrig, thi det er tydelig!, at Tripelalliancen særlig! er rettet mod dette Land. Da Rusland kun afslutter Alliancer for at opretholde Freden, og det ikke er direkte truet, for langer det intet af Frankrig, og det er sandsynligt, at elet aldrig vil forlange noget til Gengæld for sine Tjenester ; det forlanger kun, at det ikke maa udæske sine Naboer, og at Frankrig ikke skal slutte sig sammen med dem, der vil for hindre dets Fremtrængen i Asien. Rusland har bevist Europa sin Uegennyttighed ved at give Balkanhalvøens kristne Folkeslag, hvis Lænker det har løst, en selvstændig Regering, skønt det dog havde været saa let for det at indlemme dem i sine sydlige Provinser. Og man beskylder det for at. prøve paa at erobre Kon stantinopel! Hvad skulde vi med Konstantinopel, saadan en Stump Land, der var skilt fra Kejserdømmet, og som vi ikke en Gang kunde komme til uden at bede dem om Tilladelse, som vi har béfriet? Dersom Krigslykken en Gang skulde føre en af vore Arméer til denne By, vilde vi, saa saare Freden var afsluttet, skyndsomst trække os tilbage og gengive Sultanen hans Ejendom. Vore vel forstaaede og vigtigste Interesser byder os at holde fast ved denne Politik. Der maa være en Vogter ved Stræderne, og denne Vogter kan ikke blive hverken Bulgarien eller Grækenland, med hvem vi for

enhver Pris maa undgaa at komme paa en spændt Fod i Fremtiden; endnu mindre kan det blive England, som allerede har Cypern. Kun Sultanen, den tyrkiske Sultan, som har været vor Modstander i tre eller fire Aarhundreder, byder tilstrækkelige Garantier for at kunne beklæde denne Tillidspost. Vi forsvarer ham derfor, som om han var en af vore Guvernører, baade- mod hans erklærede Fjender og mod hans Venner, som udplyndrer og vanærer ham under Hengivenhedens Maske, og vi fordrer192 ikke ancjet til Gengæld for vor Beskyttelse, end at han skal afspærre Bosporus for Flaader, der har fjendtlige Hensigter mod Rusland. Man beskylder os ogsaa for at søge at samle alle den store slaviske Folkestammes forskellige Nationer under ét. Selv et overfladisk Studijum af disse Folks etnologiske Be tingelser viser, hvor latterlig en saadan Beskyldning er. Ru mænien, Bulgarien og selv Serbien, Makedonien og Rumelien er sammensatte af saa uensartede Bestanddele, at det vilde være fuldstændig umuligt for os at assimilere dem. Det er tydelig! nok, at de tilhører den slaviske Stamme, men de er delte i saa mange Underafdelinger, at man skal have vanske ligt ved at forestille sig en mere broget Sammensætning. Tilvisse fordrer vi fuldkommen Uafhængighed for ethvert af disse Folk, og vi ønsker at hjælpe dem til at opnaa de Fremskridt i Civilisation, der saa længe er bleven dem vanske liggjorte. Men til syvende og sidst er det os ligegyldigt, hvem der bidrager til denne Udvikling, om det er Rusland eller en fremmed Nation. Hvad man saa end gør, vil det aldrig lykkes nogen at berøve Moderlandet de fraskilte Brødres Hjærter, og et slavisk Folk vil aldrig i politisk Henseende lade sig fuld stændigt lede af en Regering, der er fremmed for dets Tro og Traditioner. Østrig har i ti Aar forsøgt dette i Serbien, men efter ti Aars Forløb har Serbien vendt sig til Rusland, ligesom Elsass den Dag imorgen vilde vende sig til Frankrig. Det samme Fænomen vil om kort Tid° vise sig i Bulgarien. Ved at civilisere Serberne og Bulgarerne med den hemmelige Hensigt definitivt at gjøre sig til Herre over deres Skæbne, har vore Fjender opfyldt det Hverv, som af Naturen var be stemt for os, og de har arbejdet for vor Regning til ude lukkende Tab for sig selv. Bulgarien vil afkaste det østrigske Aag og række Haanden til dem, der er dets Uafhængigheds Grundlæggere, og som ikke forkynder en Religion, der er for skellig fra dets egen. Skulde Sydslavernes egoistiske Velgørere derimod en Dag faa i Sinde at fordre Lønnen for de Tjenester, de ikke har vist, ja, da vilde vor Nations Værdighed tvinge os til fuld stændigt at ændre vor fredelige Holdning. Krig vilde være uundgaaelig, thi Rusland vilde aldrig tillade, at nogen bemæg193 tigede sig de Lande, det har købt med sit Blod. Det russiske Folk kan nok smilende se paa, at den østrigske Kejser viser sig elskværdig mod nogle Eventyrere i Serbien og Bulgarien, men det vilde miste sin Koldblodighed den Dag, hvor man vilde gøre Indgreb i dets helligste Rettigheder. Fred i dets sydlige Provinser, Fred med Naboerne mod Vest, ja, Fred i hele Europa, det er i Korthed Ruslands ufor anderlige Program. Det sætter overordenlig stor Pris paa Venskabet med Frankrig, fordi dette Venskab yder den største Garanti for Freden. Man vilde dog tåge Fejl, hvis man mente, at det vilde blive overrumplet, dersom den Haand, det venskabelig! har trykket, skulde vende sig imod det. Frankrigs Hjærte er altid godt, men dets Sind er bevæge ligt, og dets Regering er ikke altid paalidelig. Rusland har derfor maattet forudsætte Muligheden af et Brud, og det har forud stillet sig Ansigt til Ansigt med to Hypotheser: Man kan maaske overbevise Frankrig om, at Fjendskab ikke varer evigt, og at det vilde være bedre for det at slutte en unaturlig Alliance med Tyskland ved at faa det til at er klære Elsass og Lothringen neutrale; eller ogsaa kan man maaske komme tilbage til den Politik, der blev slaaet til Jor den af Hr. Guizot, og faa Franskmændene til at tro, at den allerbedsté Politik vilde være en Forstaaelse med England, fordi den har sikret Landet en lang Periode i Fred og Lykke. Men jeg har her opstillet to Hypotheser, der er aldeles usandsynlige, blot for at vise, at Rusland, trods sin dybe Hen givenhed for Frankrig, har tænkt sig alle Muligheder. Jeg har desuden den faste Overbevisning, at disse Muligheder aldrig vil kunne blive andet end Muligheder. Det franske Folk er alt for ædelt og fintfølende til at kunne glemme en Fornærmelse, det ikke har fortjent; det er altfor taknemmeligt til at svige den Ven, der i Løbet af tyve Aar har frelst det tre Gange fra at blive overfaldet. Man- mener i Frankrig, at Ruslands velvillige Indblanding kun har bekræftet sig i 1885 og 1887, og man tror, at Aaret 1891 kun er mærkeligt ved den endelige Tilnærmelse mellem de to Nationer. Men det er kun den halve Sandhed. I 1891194 truedes Frankrig af en endnu større Fare end i 1875 og 1887. En skrækkelig Krig truede hele Europa, og når Frankrig pludseligt var blevet angrebet af Tyskland, Italien, Belgien og England paa én Gang, vilde det uden Tvivi være bukket under for sine talrige Angribere, da et Tegn fra Tsaren afvendte Uvejret. Det er dette Punkt i Verdenshistorien, som bør slaas fast, og jeg har derfor gjort det til Genstand for

etterfølgende Kapitel.VIII. Sammensværgelsen i 1891. Den franske Eskadres Ankomst til Kronstadt har fuld stændigt ændret den politiske Stilling i Europa. Det var virkelig i rette Tid, thi alt var færdigt til, at Sammensværgel sen kunde udbryde. Den gik ud paa hverken mer eller mindre end at knuse Frankrig og Rusland, først det ene og saa det andet, før ele kunde faa Tid til at besinde sig og ile hin anden til Hjælp. Da Udenrigsministerierne i Wien og Berlin saa, at de to Stater, der var truede, havde faaet Kundskab om, hvad der forberedtes af deres fælles Fjender, og at de var bestemte paa at gaa Haand i Haand for at forsvare sig, hvis man kastede sig over dem, blev alt straks anderledes. Hverken i Berlin eller Wien havde man tænkt sig det muligt, at Tsaren vilde opgive sin afventende Holdning og nærme sig det republikanske Frankrig; man havde indbildt sig, at de fransk-russiske Sympatier ikke kunde bruges til andet end Grundlag for pyntelige Udtalelser, baade mundtlig og skriftlig; man havde været overbevist om, at de stadig vilde beholde deres platoniske Karakter og aldrig faa et officielt Præg. Tysklands og Østrigs Diplomater var fuldt og fast over tydede om, at Kejser Aleksander aldrig vilde tillade nogen positiv Tilnærmelse mellem sine Undersaatter og de revolutio nære Franskmænd, og de havde derfor i al Ro og Mag for197 beredt alt til et Kup, som kun kunde afpareres med et glim rende politisk Kontrakup. De Sammensvorne indsaa desuden, at en længere Op sættelse kun vilde give Rusland Tid til at gennemføre sine Rustninger og Frankrig Lejlighed til at organisere sine nye Regimenter. Selv følte de sig trykkede af de uafladeligt voksende Hærudgifter; en Krig syntes at være det eneste Middel til at faa de Misfornøjedes Klager til at forstumme. Man kom først og fremmest til en Forstaaelse med Belgien, hvor den ærgærrige Kong Leopold II. ° ogsaa nok kunde have Lyst til at give sit Folk andet at tænke paa end Landets uheldige Pengeforhold og indre Vanskeligheder. En Optræden udåd til vilde være et kærkomment Middel hertil, og det faldt derfor ikke vanskelig! at faa Belgien til at indgaa en Over enskomst med Tyskland. Den europæiske Presse har i sin Tid beskæftiget sig meget med denne Overenskomst, som iøvrigt ikke er bleven ratifi ceret af de belgiske Kammere. Kong Leopold og hans Mi nistre mente nemlig, at det var en overflødig Formalitet. Saa vidt mig bekendt, er Ordlyden af denne Overens komst aldrig bleven offenliggjort. Jeg ser mig i Stand til at meddele den: „Belgien tillader de tyske Hære fri Gennemmarsch og tillader dem derhos at oprette Proviantmagasiner paa belgisk Omraade, hvor som helst elet maatte behage dem. De belgiske Jærnbanelinier bliver med alt deres Materiel stillet til de tyske Hæres Raadighed. Den belgiske Hær underlægges den tyske Generalstab, og den Øverstbefalende for alle de Alliere des Hære bestemmer, hvem der skal staa i Spidsen for de belgiske Troppeafdelinger. Disse skal dog ikke overskride de udvidede Grænser, man tilsikrer Belgien. Det er selvfølgeligt Tyskland, som skal afholde alle di rekte og indirekte Udgifter, der bliver en Følge af de tyske Hæres Gennemmarsch; ligeledes er det Tyskland, som skal udrede eventuel Skadeserstatning til Grundejere, Industri drivende o. s. v. I Tilfælde af, at Krigen faar et lykkeligt Udfald, tilsikrer Tyskland Belgien Besiddelsen af Frankrigs nordlige Departe198 menter . . . Paa et Kort, der er vedlagt Overenskomsten, er de nye Grænser nøjagtigt afsatte." Tyskland ansaa det ikke for nødvendigt at afslutte en Overenskomst med Luksemborg, skønt det ikke havde kunnet undgaas, at dette lille Lands Neutralitet blev krænket; men man var ganske sikker paa, at det aldrig et Øjeblik vilde tænke paa at modsætte sig den tyske Generalstabs Fordringer. løvrigt underholder den regerende Storhertug personlige For bindelser med Kejser Vilhelm, og i Nødsfald vilde en Samtale mellem de to Fyrster sikkert let have klaret enhver Vanskelig hed, der maatte være opstaaet. Men det vigtigste af alt var dog at sikre sig Englands Medvirkning eller dog dets velvillige Neutralitet. Da Kongen af Belgien selv havde bundet sig paa Hænder og Fødder overfor Tyskland, var han naturligvis nærmest til at aabne Underhandlinger med England angaaende dette Spørgsmaal. Han begav sig da ogsaa over paa den anden Side af Kanalen og gjorde Dronning Viktorias Ministre be kendte med den Overenskomst, han havde afsluttet med Tysk land; samtidigt gjorde han de indledende Skridt til Kejser Vilhelms Besøg i England. Man vil erindre, at Møclet mellem Vilhelm 11. og Dron ningen kom i Stand, og man véd, at den tyske Kejser ikke havde nogen Vanskelighed ved at opnaa Lord Salisburys stiltiende Goclkendelse af Tripelalliancens Planer; derimod er det vistnok ukendt for de fleste, at England lovede mer, end man bad det om. Det lovede nemlig at faa Sultanen til at slutte sig til den vidtforgrenede Sammensværgelse, dog kun paa den Betingelse, at Tripelalliancen vilde garantere det uforstyrret Besiddelse af Ægypten. Dets Ambassadør i Konstantinopel, Sir William White, blev iristrueret om sammen med Tysklands, Østrigs og Italiens Repræsentanter at indvirke paa Sultanen og ved Løfter eller Trusler at faa ham til

at opgive sin reserverede Holdning. Sir William tog straks fat paa at løse sin Opgave, og Sultanen, der tilbragte sin Tid paa den behageligste Maade i sit Palæ, fik pludselig at vide, at Freden i Europa var truet, at Krigen stod lige for Døren, og at det var enhver Stats Pligt ufortøvet at tænke paa sit Forsvar. Tyrkiet kunde dog199 muligvis undgaa den truende Katastrofe, ja, det kunde maaske endog afvende Faren for en umiddelbart forestaaende Krig. Den egenlige Vanskelighed laa i de ikke legaliserede Forhold i Bulgarien; Rusland ønskede nemlig at vedligeholde de uord nede Tilstande i Fyrstenclømmet for saa, lidt før eller lidt senere, at have et Paaskud til paany at rykke ind paa Balkan halvøen — og bemægtige sig Konstantinopel. Hvis Sultanen derimod anerkendte Regeringen i Sofia, vilde der kunne ske et af to: enten vilde Rusland nøjes med en Protest mod denne Krænkelse af Berlinertraktaten, eller det vilde gribe til Vaaben. Sandsynligvis vilde det første ske, da det var bedst i Overensstemmelse med hele den Holdning, som Rusland havde indtaget ide sidste femten Aar. Det vilde være en moralsk Sejer for Tyrkiet og veje op mod dets Nederlag i 1877—78. Det vilde nemlig i saa Fald genvinde sin fulde Handlefrihed og blive übetinget Herre i sit eget Hus, saa at det ikke længer var nødt til at tinde sig i Ruslands Indblanding i dets indre Anliggender; det kunde jo samtidigt vægre sig ved at betale mer af den trykkende Krigsskadeerstatning, det endnu skyldte Rusland. Bulgarien vilde blive Tyrkiets Allierede, og de for enede Magter vilde til evig Tid garantere Tyrkiet den ufor styrrede Besiddelse af Konstantinopel, medens England ikke vilde modsætte sig, at der blev uelnævnt en international Kommission, som paany skulde underkaste det ægyptiske Spørgsmaal en nøje Prøvelse. Skulde Rusland derimod gribe til Vaaben, hvad der virke lig ikke var meget sandsynlig!, var Ulykken ikke stor, thi hvad vilde Rusland kunne udrette over for en Koalition af saa godt som alle Stormagterne? Det gjorde maaske Regning paa Frankrig — men dette Land kunde dog næppe tænke paa at aabne et Felttog, da det havde saa mange indre Vanskeligheder at kæmpe imod. Kunde man for Alvor tro, at Republikens Kegering vilde sende sine Hære til Ruslands Undsætning, nåar den maatte være overbevist om, at dens Modstandere vilde benytte den første gunstige Lejlighed til at foretage en Omvæltning? Krigen mod Rusland vilde saaledes nødvendigvis ende med en Sejer for de Allierede, og Europa vilde vise sin Taknemmelighed over for Sultanen ved at til200 bagegive ham de lilleasiatiske Landstrækninger, han maatte afstaa til Rusland i 1878. Sir William White tilføjecle, at England i Fremtiden vilde overlade Tyrkiet til sin Skæbne, hvis Sultanen imod Forvent ning ikke vilde slutte sig til Tripelalliancen. Det vilde saa ledes for sit eget Vedkommende straks foretage de nødvendige Skridt til en definitiv Besættelse af Ægypten. Endvidere vilde det hellige Land blive unddraget Tyrkiets Forvaltning og over givet en „Protektoratskommission" sammensat af Delegerede fra alle kristne Lande; Armenien vilde blive omdannet til et autonomt Fyrstendømme, og Makedonien vilde blive delt mellem Bulgarien og Grækenland. Denne Fremstilling forfejlede ikke sin Hensigt. Abdul- Hamid, der kastedes frem og tilbage mellem Haab og Frygt, henvendte sig til sin Storvezir og sine Ministre, men disse var allerede vundne af Stormagterne og raadede derfor Sul tanen til at stille sig paa den Stærkeres, det vil sige paa de Allieredes Side. Det religiøse Parti og Sultanens Fortrolige, der næsten alle uden Undtagelse er fjendtligt sindede over for Rusland, støttede Ministrene det bedste, de kunde. Sultanen endte da ogsaa med at erklære sig for Tripel alliancen, efter at Englands Ambassadør havde afgivet det be stemte Løfte, at der øjeblikkeligt skulde blive aabnet indledende Forhandlinger med Hensyn til Ægypten. Abdul-Hamid, som ønskede at vise de allierede Stormag ter sin Lojalitet, mocltog allerede den følgende Dag de bul garske Udsendinge. Man vil maaske erindre, at han ved denne Lejlighed udtalte sig omtrent paa følgende Maade: „ Tiden er nær, hvor Bulgarien vil kunne føre en rolig Til værelse, og jeg haaber, at Deres Fædreland vil vise sig tak nemmeligt mod mig for, hvad jeg har i Sinde at gøre for det." Englands Ambassadør rejste sporenstregs til Wien for at overbringe Kejser Frans Josef den glædelige Nyhed. Kejseren lod straks Prins Ferdinand af Koburg kalde for at meddele ham, at Europa i Principet var bestemt paa at anerkende ham som Fyrste af Bulgarien og paalagde ham at hindre Serbien i at deltage i den almindelige Krig, hvis den kom til Uclbrud. De Sammensvorne spildte ikke Tiden: England koncen201 trerede hele sin Middelhavsflaade i det Adriatiske Hav og delte den i to Eskadrer, af hvilke den ene fik Ordre til fore løbigt at krydse i Retningen af Malta og Korfu samt langs med Italiens Kyster, medens den anden Eskadre sammen med italienske Krigsskibe skulde krydse mellem Smyrna og Dar danellerne. Tyskland forstærkede sin Nordhær og skød den frem mod Belglens Grænser; denne Hærs Rytteri havde allerede faaet Ordre til i store Masser at oversvømme Frankrigs nordlige Departementer og besætte alle

Landsbyerne dér, indtil Fod folket, eler skulde transporteres paa Jærnbanerne, kunde naa frem. Den tyske Centrumshær skulde ogsaa sætte sig i Be vægelse, men kun paa Skrømt, for at sikre et heldigt Udfald af Nordhærens Invasion ; den skulde dog snart stanclse sin Fremrykning for at give Sydhæren Tid til at naa op. Denne skulde nemlig bryde ind i Frankrig over svejtsisk Omraade uden at bekymre sig om den helvetiske Republiks Protester, og den skulde tiltvinge sig fri Gennemmarsch, hvis de svage svejtsiske Garnisoner prøvede paa at gøre Modstand. Den franske Hær, der saaledes vilde blive nødt til sam tidigt at gøre Front til to Sider, maatte selvfølgelig splitte sine Kræfter, og Cemtrumshæren skulde da bryde ind i Mel lemrummet mellem de franske Nord- og Sydhære, gøre et kraftigt Stød fremad mod Paris og opkaste stærke Forskans ninger uden om Hovedstaden, medens Rytteriet skulde sendes i Retning af Champagne og have til Opgave at opsnappe og tilintetgøre de Proviantkolonner, eler var bestemte til de to franske Hære, hvorved de to andre tyske Invasionshæres Op gave vilde blive betydeligt lettet Den italienske Hær skulde imidlertid ikke forblive uvirk som. Den skulde bryde ind i Savojen, medens Flaaden fore tog Demonstrationer langs Provences Kyster for at drage en betydelig Del af de franske Stridskræfter derhen. I>en itali enske Hær skulde bemægtige sig Lyon og rykke frem i 11 --marsch for at forene sig med den tyske Hær i Omegnen af Belfort, og man gjorde Regning paa, at Italienerne vilde være i Stand til at naa Tyskernes Arriéregarde, inden Fransk202 mændene endnu havde faaet rigtig Tid til at sunde sig efter det uventede Overfald. Østrigs Opgave skulde beståa i at koncentrere alle sine Stridskræfter i Galicien ved den russiske Grænse; det skulde saa temmelig blotte alle sine Fæstninger men derimod forøge sin Garnison i Bosnien for eventuelt at kunne besætte Novi Bazar. Prins Ferdinand skulde i det belejlige Øjeblik proklamere Bulgariens Uafhængighed, Sultanen skulde godkende den, og Tripelalliancens Magter samt England skulde uopholcleligt give deres Tilslutning. De Sammensvorne havde gjort Regning paa, at denne aabenbare Krænkelse af Berlinertraktaten nok vilde fremkalde Protester baade fra Frankrigs og Ruslands Side, men at ingen af disse Stater, der var bleven fuldstændigt overraskede, vilde gøre andet end protestere. Ikke desto mindre skulde man sende Frankrig en Krigserklæring. Krigen kunde næppe blive langvarig, og man skulde da sende Hærene mod Rusland, medens de endnu var berusede af deres Sejre. De Sammensvorne havde imidlertid gjort Regning uden Aleksander 111. Han var bleven nøje underrettet om alt, hvad der var i Gære, og han besluttede at sønderhugge det Garn, som man stod i Begreb med at kaste ud over Frankrigs Hoved, og det kunde bedst ske ved at give Frankrig et ekla tant Bevis paa sit Venskab. Det var saa at sige Dagen, før Sammensværgelsen skulde komme til Udbrud. at den franske Flaade løb ind i Kronstadts Havn; den franske Trikolore blev hilst med tordnende Jubel, og Verden kom til Erkendelse af, at baade det autokratiske Rusland og det republikanske Frankrig var beredte til at møde alle Eventualiteter. Den Dag blev Tripelalliancen fanget i sit eget Garn; den vilde overrumple og blev selv overrumplet. De Sammensvorne tilkastede hverandre spørgende Blikke, men de blev snart nok enige om, *at det dog maaske var bedre at vente lidt med at bringe deres Planer til Udførelse. Salisbury telegraferede til Sir William White, at han skulde afbryde Underhandlingerne angaaende Ægypten; Kej seren af Østrig lod Prins Ferdinand vide, at han maatte have203 Taalmodighed og vente med at proklamere Bulgariens Uaf hængighed. Den engelske Middelhavsflaade fik Ordre til at afgaa til Villafranka, og paa Lord Salisburys Raad indbød Dronning Viktoria den franske Flaade til at aflægg'e et Besøg i England, nåar den vendte tilbage fra Kronstadt. Kejser Vilhelm tabte, som sædvanlig, Hovedet. Da han saa, at hans Allierede tråk sig ud af Legen, lod han Bladene meddele, at han var faldet, ombord paa et af Skibene i Kiel. Han holdt sig inde, saa længe den franske Flaade befandt sig i Østersøen, og viste sig ikke for sit Folk, førend samme Dag den franske Flaade løb ind til Portsmouth; han saa da ikke ud til at være syg eller at have været syg, men det er jo ikke utænkeligt, at hans Ærgærrighed havde lidt. Der er meget at lære af denne historiske Episode, som her er fremstillet med fuldt paalidelige Enkeltheder. *) Først og fremmest viser den, hvor vigtigt det er for Frankrig at have en Alliance med Rusland. Det vilde være ukorrekt at sige, at Rusland ikke har nogen Nytte af Frankrigs Venskab, men det er dog klart, at Frankrig for nærværende ikke kan undvære Ruslands Venskab. Den fransk-russiske Alliance er tii Gavn for Ruslands almindelige Interesser, men den vogter Frankrigs vitale Interesser. Om der end ikke er underskrevet en formelig Alliancetraktat, er det dog sikkert, at Ruslands og Frankrigs Repræsentanter har undertegnet en Pro tokol. Den indeholder ikke ret mange Ord, men den er god, som den er, og skikket til nogenlunde at dæmpe de to Landes berettigede Utaalmodighed. I den første Artikel forpligter

Rusland sig til at understøtte Frankrig mod ethvert Angreb af en europceisk Magt og at mobilisere enHær paa 600.000 Mand, samme Dag Krigen erklæres. Frankrig paa tager sig en lignende Forpligtelse over for Rusland. I den anden Artikel forbeholder begge Lande sig *) Lige som adskillige af disse „paalidelige Enkeltheder" faktisk er urigtige, saaledes vidner hele Fremstillingen af denne „Sammen- sværgelse" om en ualmindelig livlig Fantasi.204 fuld Handlefrihed i det Tilfælde, at det ene af dem mener at burde gribe Offensiven. Nu, hvor denne Alliance er en Kendsgerning, er der mange Statsmænd og Journalister, der hver for sig vil hævde sig Æren af at have bragt den i Stand. Jeg tror, at ingen af dem er berettiget hertil og, for ikke at paadrage mig deres Uvilje, skynder jeg mig at tilføje, at jeg heller ikke kan anse Kejser Aleksander som den egenlige Ophavsmand til den fransk-russiske Alliance. Den, der har lagt Frankrigs Haand i Ruslands, er ingen anden end Bis marck! Det er Jærnkansleren, som ved sine Intriger og An masselser har bragt de to fredelskende Nationer til at slutte sig sammen til Forsvar. Og det er Kejser Vilhelm, som ved sin Überegnelighed tvinger os til at staa med Hanen spændt paa vore Geværer.IX. Politiske Såloner. 1 Paris beklager man sig over, at de politiske Såloner er forsvundne, det vil sige politiske Såloner som Rambouillets, Deffauds og Geoffrins, hvor Ministerier blev styrtede og dannede, og hvor man skabte Berømtheder paa Literaturens og Kunstens Omraader. Den, eler savner Såloner af dette Slags, behøver kun at gøre en Afstikker til St. Petersborg; han vil ikke faa Grund til at beklage sig. I Rusland tager al Politik sit Udspring i det kejserlige Palads, og da der nu faktisk ikke findes en eneste Salon, om den saa er aldrig saa tarvelig, der ikke blandt sine Besøgende tæller en eller anden, som staar i Slægtskabsforhold til nogen af Kejserens Omgivelser, er der den herligste Lejlighed til at høre indiskrete Bemærkninger i stort Udvalg. Bekendtskab med Ministrene fører ikke til noget, thi de fleste af dem holder sig hele Dagen indelukkede i deres Arbejds værelser, og som oftest véd de intet om, hvad der foregaar i de Forvaltningsgrene, der ikke netop hører ind under deres egen Ressort; har man derimod Adgang til en aristokratisk Salon, bliver man øjeblikkelig underrettet om, hvad Kejseren har tåget sig til, ja endogsaa om, hvad han har i Sinde at tåge sig til. Det skulde nemlig træffe sig underlig!, om ikke en eller anden af Salonens skønne Kvinder — naturligvis ganske tilfældigt — skulde have truffet en højtstaaende Person207 lighed, og om denne ikke havde ladet falde et ganske lille Ord, der røbede Øjeblikkets Hemmelighed. Og selvfølgelig har vedkommende skyndt sig med at bringe Hemmeligheden videre, med at fortolke og udsmykke den, blot for at give det Udseende af, at hun er bedre underrettet end alle andre. Den russiske Dame har en stærkt udviklet Opfattelses evne; hun har ingen Brug for Enkeltheder; hun gætter dem eller lægger dem til af sit eget, hvis elet absolut er nødvendigt. Det ene lille Ord, hun har opfanget, gør Tjeneste som Nøgle, og i en Haandevending faar hun alle Døre aabnede, saa at hun kan blive i Stand til at undersøge selv de hemmeligste Kroge. Naturligvis giver hun kun under Hemmelighedens Segl den Statshemmelighed fra sig, som hun har opdaget, men hun har saa mange Venner og Veninder, der vilde tåge det for trydeligt op, hvis hun ikke viste dem Fortrolighed. En hel Hær af udenlandske Spioner kunde ikke gøre bedre Nytte end en eneste skøn og begavet russisk Dame. De fremmede Magters Ambassadører i St. Petersborg bryder sig heller ikke om at underholde Spioner. Ved jævn ligt at besøge Salonerne bliver de hurtigt underrettede om alt, hvad der kan være dem af Interesse at vide: ofte nok er de underrettede tidligere end selve vor Udenrigsminister. Der er ikke noget at gøre herved. Den kvindelige Skinsyge er en af Drivfjedrene i disse Forhold, og det høje Aristokratis ældre Damer kappes om at samle det største Antal Diplomater og højtstaaende Personligheder om sig for saaledes bedst at kunne ærgre deres kære Veninder. De unge Damer, som ellers vilde være en Pryd for disse Såloner, er vel ikke ligefrem udelukkede fra disse Såloner, men de er dog alt andet end vel sete dér og holder sig derfor borte fra dem; elet er et Slags Klubber for Herrer, og det er Husets Herskerinde, som fører Forsædet. De mindre Sale omdannes til Arbejdsværelser, de større Sale til politiske Forsamlingslokaler, Sovekamrene til Butiker, hvor der købslaas om Statshemmeligheder. Findes der i Forsamlingen en fremragende Ambassadør, danner han naturligvis Midtpunktet; han kaster Glans over det Hus, der har forstaaet at trække ham til sig, og alle kappes om at faa Adgang dertil. Dette er Følgen af en lille Nationalfejl, der er endnu mere208 fremtrædende i det russiske Aristokrati end i de øvrige Klasser af Samfundet. Aristokratiet sætter Pris paa alt, hvad der kommer udenlands fra, og har slet ikke Blik for, at det risi kerer at gøre sig latterlig! herved. Navnlig er Ambassadørerne Genstand for denne Afgudsclyrkelse, selv Ambassadørerne for de Magter, der er os fjendtlig sindede, danner ingen Und tagelse i saa Henseende. General Werder*) og Grev

Wolker stein**) er saaledes personæ gratæ i alle Såloner. Damerne gør formelig Kur til dem og betænker sig end ikke paa at bebrejde Kejseren, at han saa pludseligt har givet sin Politik en anden Retning, idet de haaber derved at indsmigre sig hos disse Ambassadører. Der kunde skrives en tyk og interessant Bog om de for skellige Såloner i St. Petersborg. Alene Klassificeringen af dem kunde give Anledning til interessante Studier. Jeg kunde saaledes give en Fremstilling af, hvad jeg vilde kalde „de Gamles Såloner" o: de Såloner, hvor man lever paa Minderne, og hvor gamle, pensionerede Stormænd tilbringer deres Aftener med at spille Kort og kritisere dem, der for Tiden staar ved Roret. Det er Såloner, hvor man keder sig grundigt. Jeg kunde dernæst indføre Læseren i de Såloner, hvor man bilder sig ind, at man morer sig, i dem, der nemlig be søges af den elegante Ungdom, og hvor man tilbringer Tiden med at drøfte Toiletter, Teatrene og alt Slags Bynyt; dér hen lever man de skønne Ungdomsaar uden at bekymre sig om alt, hvad der sætter den store Verden i Bevægelse. Jeg kunde endelig skildre Læseren de Såloner, hvor Poli tiken og Regeringsintrigerne spiller den første Rolle, men hvorfra Børs- og Jobberisproget dog ikke er helt banlyst. *) Tysklands Ambassadør i St. Petersborg. **) Østrig-Ungarns Ambassadør i St. Petersborg.209 Fru Dubelts Salon. Der skulde dog, som allerede antydet, udkræves et om fattende Værk hertil, og" jeg foretrækker derfor i store Træk at udkaste et Billede af en enkelt Salon, der kunde kaldes „de Misfornøjecles" ; det er den, der ledes af Generalinde Dubelt, en Søster til den bekendte Millionær og Guldmineejer Basilévski. Husets Herskerinde er en godt begavet Dame, der for staar den Kunst at være Værtinde ; hun er den egenlige Sjæl i sine Selskaber, hun forstaar at lede Samtalen og at føre den hen paa de Emner, der har mest Tiltrækningskraft for hendes Gæster, som næsten alle er ældre Herrer. Medens nogle af dem tager Plads ved Spillebordene, sætter andre sig til rette i bløde Lænestole og taler om den kære, svundne Tid. Af døde Storfyrst Konstantin var en stadig Gæst dér; han kom for at slaa Tiden ihjel ved et Spil Kort sammen med den tidligere Justitsminister Nabokhov, hvis røde Næse stadig var en Skive for Storfyrstens og den tredje Makkers, forhenværende Statsbankdirektør Lamånskis Spøg og Drillerier. Da Døden ramte Storfyrsten, var det forbi med dette langvarige Whistparti; siden er der kommet nye Invalider til, der ikke bryder sig saa meget om at spille Kort men foretrækker at kritisere Kejseren, fordi han ikke har forstaaet dem, og fordi han har betroet unge, uerfarne Mænd Ruslands Ledelse. Det skal dog siges, at deres Kritik aldrig over skrider de passende Grænser. Generaladjutant, General Richter, der er Generalinde Du belts trofaste Ven, viser sig stadig i hendes Salon men bliver der i Almindelighed kun nogle faa Minuter. Til Gengæld ser man en anden af Ruslands mest afholdte Generaler i Fru Dubelts Salon, saa længe den er aaben. Det er den tidligere omtalte Grev Protåssov-Bakhmétiev, der i sin Tid kommanderede Hestgarden men anmodede Kejseren om at maatte fratræde sin Post, da Storfyrst Nikolaj*) over for ham havde tilladt sig en aldeles ugrunclet Tilrettevisning. *) Storfyrsten var i sin Tid Generalinspektør for Rytteriet.210 Kejseren opfyldte Generalens Ønske og satte ham i Spidsen for alle de velgørende Anstalter, der staar under Kejserindens Protektion. Fyrstinde Bariåtinskis Salon. Fyrstincle Bariåtinskis Salon er et Mødested for den fornemme Verden. Man samles dér for at udveksle Meninger og Indtryk og for at fortælle Anekdoter. Ondskabsfuld Tale er banlyst fra denne Salon ; Husets Frue foregaar ogsaa i denne Henseende med et smukt Eksempel: hun tager de Fra værende i Forsvar, og er det nødvendigt at komme frem med en übehagelig Sandheel, forstaar hun at gøre det paa en saa delikat Maade, at Vedkommende ikke føler sig krænket. Mænd som Schuvålov, Dolgorucki, Ménschikov, Obolénski og Bjelosélki hører til de faste Gæster i denne Salon, hvor ingen nogensinde er bleven bagtalt eller bagvadsket. Ingen vilde vove at trodse Husfruens bestemte Ønsker i denne Hen seende, thi enhver vilde frygte for at se hendes Salon lukke sig for ham. De Udvalgte, der hører til denne lille Kreds, glemmer her Livets Besværligheder, Politiken, ja selv deres Alder for i aandfuld Samtale at nyde Tilværelsen i fulde Drag. Grevinde Kleinmichel. Den mest bekendte politiske Salon er Grevinde Klein michels. Man taler om Politik i tre, fire andre, men vil man drive aktiv Politik, maa man skaffe sig Adgang til Grev inden, der har forstaaet at samle om sig alt, hvad St. Peters borg har af fremstaaende Statsmænd og Hofmænd. Hendes store Bolig ligner et internationalt Ministerium, hvor Alverdens211 \ Regeringer maa finde sig i at blive gjort til Genstand for skarp Undersøgelse og skaanselløs Kritik. Her er et Samlings punkt for alle mulige Statshemmeligheder; enhver af Gæsterne medbringer en eller anden særlig interessant Meddelelse for at glæde Husets Herskerinde. Grevinde Kleinmichel begynclte at samle sine Venner om sig i en lille blåa Salon nede ved Gagårinkajen, men den blev snart for lille, og hun flyttede hen paa

Slotskajen, hvor Baller, Soiréer og Fester fulgte Slag i Slag, men selv denne meget store Bolig viste sig snart for lille, og man blev nødt til at flytte paany; denne Gang købte Grevinden et pragtfuldt Palads i Sergéjevskaja Gaden; hun ser nu hele St. Petersborg for sine Fødder, og fra sit Palads leder hun sin egen Storpolitik med en virkelig Statsmands Dygtighed og Behændighed. Salonerne i Sergéjevskaja er Mødestedet for næsten alle politiske og administrative Personligheder, og man møder dér ogsaa adskillige af de Mænd, der maatte trække sig tilbage, da Aleksander 111. besteg Tronen, og den ægte russiske Aand kom i Højsædet. Grevinde Kleinmichel synes ved sin Fødsel og sin Op dragelse at være særlig egnet til at samle alle disse Forhen værende. Hendes Fader var Grev Keller, og dette Navn an tyder tilstrækkelig klart hendes germanske Oprindelse; hendes Moder, en polsk Dame, eler i sin Ungdom var glimrende smuk, giftede sig anden Gang med en fransk Læge, hvem hun har forskaffet Markistitel. Markis de Saint-Yves er godt kendt paa Pariserboulevarderne ; Markisen opholder sig næsten altid i Paris. Da Grevinde Kleinmichel blev Enke, giftede hun sig ikke igen; hendes Mand, der var en Søn af den berømte Grev Kleinmichel, tjente i et Garderegiment og testamenterede hende ved sin Død hele sin umaadelige Formue. Allerede den Gang indtog Grevinde Kleinmichel en frem ragende Plads i den fornemme Verden og ved Hoffet; hun var skøn, havde ejendommeligt udtryksfulde Øjne og henledte alles Opmærksomhed paa sig. Hun besad en ualmindelig Evne til at klare sig under de vanskeligste Forhold, og hun blev derfor raadspurgt af enhver, der i Politiken følte Granden vakle under sine Fødder.212 Grevinde Kleinmichel mod tager Besøgende hele Dagen igennem; de, der indfinder sig om Formiddagen, maa meddele, hvad der er foregaaet i Nattens Løb og aflægge Beretning om de nyeste Regeringsbeslutninger ; den, der kommer om Etter middagen, maa vide Besked med Dagens Hændelser, med Kejserens, hans Ministres og de udenlandske Ambassadørers Planer. Grevinden, der røger Cigaretter i det uendelige, medens hun nøjagtigt indprenter sig alt, hvad der bliver hende meddelt, sætter sine Aftengæster i Forbavselse med al sin Viden. Ligesom hun forstaar at bedømme Meddelelsernes for skellige Grad af Troværdighed, saaledes forstaar hun ogsaa at opmuntre sine Venner og at paaskønne dem, der viser sig særlig tjenstivrige. Der er noget mystisk over Grevinde Kleinmichels hele Tilværelse, og det er ikke mulig! at afgøre, hvad det egenlig er, hun arbejder for. Det maa blive Fremtidens Historie skrivere forbeholdt at søge Opløsningen paa det politisk gaade fulde, der knytter sig til hendes Navn.i x Nogle fremragende Mænd. iVrigen kalder Heltene frem, og Omstændighederne skaber Statsmændene. I dette Arbejde har jeg haft Lejlighed til at omtale flere af vore Generaler og højtstaaende Embedsmænd. Der er dog andre, saaledes Pobedonostsev, Brødrene Ignåtiev, Tscherévin, Polovtsev, Annenkov m. fl., som jeg har undladt at beskæftige mig videre med i de foregaaende Kapitler for ikke at komme for langt bort fra Hovedemnet, men som dog fortjener at om tales en lille Smule nærmere, inden jeg slutter denne Bog, der jo bl. a. har til Hensigt at gøre Læserne bekendte med Personer og Forhold i Rusland. Pobedonostsev. Pobedonostsev, Prokurøren for „den hellige Synode", er godt kendt i Europa. Man anser ham for Kejserens højre Haand i alt, hvad der angaar den indre Politik, men dette er ikke rigtigt. Han har i sin Tid været Aleksander III.s Historie lærer, og han er vedbleven at være en Ven af sin ophøjede Elev, en Fortrolig af den kejserlige Familie, men man spørger214 ham kun til Raads i særligt vanskelige Spørgsmaal, ikke hvor der kun er Tale om mere dagligdags Anliggender. Det var ham, der fik Loris Mélikovs konstitutionelle Planer til at strande, og Rusland maa være ham taknemmelig herfor ; men det var ogsaa ham, der udvirkede, at Tolstoj kom til Magten igen, og det var utvivlsomt til Skade for Landet. Pobedonostsevs Hæderlighed og Lojalitet er uangribelig, men han kan være utrolig stædig, er udstyret "med en ual mindelig Selvfølelse og kan ikke taale nogen Modsigelse, og alt dette har til Følge, at hans gode Egenskaber ikke altid kan komme til deres fulde Ret. Man har Eksempler paa, at han har forsvaret de mest umulige Paastande uden at ville vige et Haarsbred, da han ikke kunde bekvemme sig til at er klære sig for overvundet. Han har dog lidt talrige Nederlag, der netop paa Grund af hans Stædighed kom til at tåge sig endnu mere knusende ud. Han, der er en Olding, vil ikke se, at Tiderne forandres, at Forholdene ikke længer er de samme som forhen, at de yngre Slægtled lever et andet Liv end de ældre, og at der nu har dannet sig en offenlig Mening i Rusland; han ser Nutiden gennem Fortidens Glas. Man smiler ad denne 80-aarige Mand, der endnu bestandig viser sig yderst galant over for det smukke Køn, og som har saa vanskeligt ved at afslaa en Bøn fra en smuk Kvindes Læber. Det er dog en meget undskyldelig Svaghed — man kunde endog ønske, at han udelukkende vilde beskæftige sig med Damerne, men desto værre tinder denne gamle Teolog baade Tid og

Kræfter til adskilligt andet. Han begyndte med at angribe Lutheranerne, men en af deres Teologer, Dalton, tog Handsken op, og det var ikke Pobedonostsev, som gik af med Sejren. Af Fortrydelse over dette Nederlag fik han sat en For følgelse i Gang mod Jøderne — men straks efter begyndte han at kokettere med den jødiske Baron Hirsch. Kejseren nærer Agtelse for Pobedonostsev, men han lytter ikke mere til hans Raad. Hans Indflydelse paa Aleksander 111. dalede betydelig!, da det viste sig, at det egenlig var ham, der stod bag ved den sørgeligt berømte Kosak Åschinovs Eks215 r pedition til Abessinien; som man erindrer, endte den med, at et fransk Krigsskib med Granater fejede Eventyreren Aschi nov og hans Bande bort fra det Punkt af det Røde Havs Kyst, hvor de var gaaede i Land. Fra den Tid at regne har man ikke lagt nogen Vægt paa Pobedonostsevs Anbefalinger, og hans Indflydelse i borgerlige Sager er omtrent lig Nul; i de religiøse Anliggender spiller han dog endnu bestandig en meget fremtrædende Rolle: han bygger Klostre uden Tal, men man kan paa den anden Side let tælle de Skoler, han har ladet bygge. Man siger, at han forøger Munkenes Antal, for at han kan faa flere Forsvarere for Guds Domstol, og at han forøger Antallet af de Uvidende, for at der ikke skal kunne fremstaa saa mange Anklagere. Han tilbringer en stor Del af sin Tid sammen med Kirkens Højeste, eler smigrer ham i det Haab, at han skal anvende sin formentlige Indflydelse paa Kejseren til Fordel for dem, men der er Grund til at tro, at de i Virkeligheden føler hans trykkende Aag lige saa stærkt, som man gør det ved Hoffet, i de højeste og de laveste Klasser af Befolkningen. For Øjeblikket er der i hele Rusland maaske kun en eneste Mand, der endnu tror paa hans Uundværlighed , og denne Mand er Pobedonostsev selv. Heldigvis har Pobedonostsev ved sin Side en Mand, Sabler, der er den egenlige Leder af Synodens Anliggender, og som har haft Lejlighed til at godtgøre, at han er i Be siddelse af ganske ualmindelige Egenskaber. Han er en troende Kristen og overbevist om, at Kirken er Moralens Højskole; han gør derfor alt, hvad der staar i hans Magt, for at støtte Kirken, idet han er overtydet om, at Kirkens Forfald er ensbetydende med Statens Forfald. Sabler har gjort meget for at forbedre Landsbypræsternes sørgelige Kaar, og han har ikke blot selve Præsteskabet men ogsaa hele den offenlige Mening for sig. Overalt, hvor der er Lejlighed dertil, tager han den orto dokse Kirke i Forsvar, og han benytter sig af den Stilling, han indtager, til at fordre, at vore Diplomater i Orienten over alt skal optræde med fornøden Fasthed over for deres ka tholske og protestantiske Kolleger.216 Der kan næppe være Tvivl om, at Sabler vil blive Pokdonostevs "Etterfølger som Prokorør for den hellige Synode. Grev Nikolaj Ignåtiev. Grev Nikolaj Ignåtiev gjorde sig allerede tidlig bekendt ved det heldige Udfald af sin Mission til Kina. Hans Virksomhed i Konstantinopel har hævet ham til aller første Rang blandt vor Tids Diplomater. Det russiske Ambassadehotel var paa hans Tid Mødestedet for alle Magters Repræsentanter, og de tyrkiske Paschaer tryglede ham om et anbefalende Ord hos Sultanen. Abdul-Azis opfyldte ethvert af hans Ønsker, og Krigen 1877 vilde ikke være udbrudt, hvis England ikke havde intrigeret; Ignåtiev vilde have ud virket, at Sultanen havde givet alle Kristne i Tyrkiet deres Frihed — og andet Maal har Rusland ikke. En Gang spurgte man Ignåtiev om, hvorledes han dog havde baaret sig ad med at skaffe sig en saa stor Indflydelse paa Sultanen og hans Regering. — „Jeg har været ærlig og oprigtig," svarede han; „Er faringen har nemlig lært mig, at man paa denne Maade kommer længst i Politiken. Desuden har jeg tre Kasser til min Raad ighed, og med dem kan jeg gøre Mirakler; den ene af dem er fyldt med Ordensdekorationer til de Forfængelige ; i den anden er der værdifulde Gaver til dem, der sætter Pris paa Luksus, og i den tredje er der Guid til Brug for dem, der holder mer af dette Metal end af alt andet." Man har bebrejdet Ignåtiev, at han, den Gang Krigen stod for Døren, i sine Indberetninger til. Regeringen erklærede, at to, tre Armékopser vilde være tilstrækkelige til at gøre det af med Tyrkerne, og at Krigsministeriet derved blev grundigt vildledet. En omhyggelig Undersøgelse af Felttogets Historie viser imidlertid, at Ignåtiev ikke havde forregnet sig, men at det var Mangel paa Samarbejde mellem Cheferne for de for217 skellige Troppekorpser og Generalstabens übegribelige Under vurdering af de strategiske Punkter Plevnas og Lovtschas Be tydning, der var den egenlige Grund til, at Krigen tråk i Langdrag. Disse to Stillinger var imidlertid bleven besatte af os i Begyndelsen af Felttoget. Naar Osman Pascha har kunnet bemægtige sig dem uden at løsne et Skud, da er det Ru mæniernes Holdning, der bærer det væsenlige Ansvar herfor. Hvem var det nemlig, som lod den tyrkiske Øverstbefalende vide, at han uden at løbe nogen Fare kunde trække sig ud af Fæstningen Viddin, og at de rumænske Batterier ved Turn- Magureli ikke skulde lægge ham Hindringer i Vejen? Hvis vi ikke vil antage, at der har været en Forræder i vore egne Rækker — og en saadan Skændsel anser vi for lige frem umulig — ledes

man til den Formodning, at den ru mænske Hærledelse ikke havde noget imod at faa et Paaskud til at træde aktivt op. Og et saadant Paaskud kunde skaffes ved at anvise Osman Pascha en Stilling, han ved Feltbefæst ningen kunde gøre næsten uindtagelig; thi saa vilde det være omtrent sikkert, at man maatte anmode Rumænierne om at yde deres Hjælp, og de vilde saaledes faa Lejlighed til at plukke deres Del af Laurbærrene. Det er ikke nogen bestemt formuleret Anklage, jeg retter mod Rumænerne, men jeg kan ikke lade være at tænke paa det gamle Ord: is fecit cvi prodest. Det er i højeste Grad übillig! at rette nogen Bebrejdelse mod Ignåtiev; han havde forudset alt, og hvis vore Hære blot var rykkede dristig! ind i Konstantinopel, vilde Begiven hederne sikkert have tåget en helt anden Vending. Bosniens og Herzegovinas Afstaaelse til Østrig — noget, som Ignåtiev stempler som et Forræderi mod Slavernes Sag — vilde da ikke have fundet Sted.*) Ignåtiev havde faaet nok af den diplomatiske Løbebane *) Forf. synes at være uvidende om, at Rusland allerede i 1876 ved sin særlige Afsending Sumar6kkov-Elston udtrykkeligt havde forpligtet sig over for Østrig til under ingen Betingelse at rykke ind i Kon- stantinopel, og samtidigt var Besættelsen af Bosnien og Herzeg6- vina bleven vedtaget.218 under en Chef som Gortschakov. Da Aleksander 111. besteg Tronen, blev han kaldet til at lede Domæneministeriet og bringe Orden i de forvirrede Forhold dér. Men det vårede ikke mer end ganske kort Tid, førend Kejseren overdrog ham Indenrigsministeriet, hvor man trængte til en Mand med Initiativ og Energi. Han indførte straks en Mængde Forbed ringer i denne Forvaltningsgren og gav sig derpaa til at ud arbejde et stort Projekt til en Reform af Semstvoinstitutionen. Det var hans Mening, at der i St. Petersborg skulde findes en Centralsemstvo, sammensat af Delegerede fra Pro vinssemstvoerne, og disse skulde i Kejserens umiddelbare Nærhed have behandlet alle Spørgsmaal, der berørte Landets økonomiske Interesser. Der var ikke Tale om nogen Be grænsning af Selvherskermagten; Reformen vilde tværtimod have bragt Tsaren i umiddelbar Berøring med Folket og yderligere forøget dets Hengivenhed for Selvherskeren. Men Ignåtiev havde skabt sig talrige Fjender, fordi han i den Grad hurtigt var stegen saa højt i Magt og Anseelse, og de fik Kejseren til at tro, at Indenrigsministerens Reform projekt i Granden ikke var andet end en Omskrivning af Loris Mélikovs konstitutionelle Forslag. Der blev arbejdet ihærdigt paa at faa Ignåtiev styrtet, og det lykkedes virkelig at faa Kejseren til at afskedige ham og gøre Tolstoj til hans Etterfølger. Ignåtiev har dog bevaret Kejserens Hengivenhed, og ingen anden Russer staar saa højt som han i den slaviske Ver dens Øjne. Som Præsident for „det slaviske Velgørenhedselskab" og for „Selskabet til Fremme af Ruslands Handel og Industri" udøver han fremdeles en mægtig Indflydelse paa hele det russiske Folk, og hans Indflydelse strækker sig langt uden for Ruslands Grænser.219 Grev Aleksis Ignåtiev, Tscherévin, Fyrst Dolgorucki, Tutolmin o. fl. Grev Aleksis Ignåtiev, Broder til Diplomaten, er for Tiden Guvernør i Kiev, der er den ældste russiske By samt elen tredje i Rangen af de hellige Byer. Aleksander 111. gør Regning paa ham til et mere direkte Samarbejde, og den Tillidspost, som er betroet ham, er den lige Vej til de højeste Værdigheder. Han er som skabt til Indenrigsminister, og blandt alle hans Medbejlere til denne Post er General Tcheré vin den eneste, som muligvis kunde komme i Betragtning. Tcherévin har allerede i 1881 beklædt Embedet som Ad joint hos den daværende Indenrigsminister. Han har haft Lejlighed til at gøre sine administrative Egenskaber gældende. Hans tro Pligtopfyldelse og Iver har gjort ham fortjent til den Tillid, Kejseren har vist ham ved at betro ham Omsorgen for sin kejserlige Person. General Tcherévin har naturligvis mange Misundere, der er skinsyge paa ham for den særlige Stilling, han indtager hos Kejseren, men de er altfor forsigtige til at prøve paa at bringe ham i Miskredit hos denne. De véd, at deres Ulejlighed vilde være spildt, og, som det saa altid hænder i lignende Tilfælde, foretrækker de at søge hans Venskab. Det gaar paa samme Maade med Aleksander lII.s anden personlige Ven, Fyrst Dolgorucki, som vi allerede har om talt under Legationen i Persien. Det er den Mand, der krybes mest for ved Hoffet, men han tager intet Hensyn til alle disse interesserede Smigrerier og gaar sin lige Vej uden at bryde sig om de Snarer af forskellig Slags, der bliver lagte ud efter ham. Han er tro i sin Tjeneste, og maaske findes der ikke i hele Rusland en mere he"ngiven Undersaat eller en Mand, der mere punktlig udfører sin Herskers Befalinger. Udenfor Tjenesten er han den stolte Aclelsmand, som ikke tillader nogen nærgaaende Familiaritet ; han er den fine og elegante Dandy, som i lang Tid har været toneangivende blandt Ungdommen. Kold og tavs har han ladet Uvejret drage forbi uden en Gang at bryde sig om at trodse det. Og hvad har vel ogsaa Fyrst Dolgorucki at frygte? Er han ikke220 den, der er udset til frimodig! og fast at sige sin Mening i Kejserens og alle Russeres Navn ved de Hoffer eller Rege ringer, hvor det skulde være

nødvendig! at godtgøre Kejser dømmets Magt og Værdighed. General Kokhånov, den berømte Kosakgeneral Sviåto polk-Mirsky, den elskværdige Grev Vorontzov-Dåschkov, Kejserens Fortrolige og lojale Ridder, K. A. Skalkovsky, berømt Publicist og Administrator, som allerede har udmærket sig ved Ordningen af Minedeparteméntet, o. fl. er altfor kendte i Europa til, at jeg behøver at hellige dem en særlig Be skrivelse. General Tutolmins Personlighed fortjener et Portræt i hel Figur. Tutolmin kommanderer første Division af Kosakkerne i Kaukasus, og han er en af de første Ryttergeneraler i Verden. Han har uddannet Storfyrst Nikolaj Nikolajevitsch' to Sønner, Nikolaj og Peter, og disse to unge Prinser er udgaaede fra hans Haand som fuldendte Officerer. Efter Balkankrigen har han ledet Kavalleriofficersskolen, og hans Elever har draget saa god Fordel af hans Undervisning, at vor Hær i denne særlige Vaabenart ikke lader noget tilbage at ønske. Tutolmin har som Kommandant for en Division af Ko sakkerne forstaaet at genoplive den Dristighed, som i gamle Dage fandtes hos disse Steppens Børn og genopvække deres Kærlighed for Ridderøvelser og schascJika'en, et Slags tscher kessisk Sabel. Han har heldigt reorganiseret dette Elitekorps og fremkaldt, en ædel Kappestrid mellem Officererne og Under officererne. Han har endog kunnet sende en Del af dem til Teheran for at reformere det persiske Rytteri. Hvis Dragomirov er „Fodfolkets Fader", og hvis alle vore Tropper til sidste Mand er rede til at gaa i Døden for ham. saa maa Hetmanen Tutolmin kaldes de kaukasiske Kosakers Fader. Et Ord fra denne Helt, og en Deling af disse modige Ryttere vil uden at tænke paa, hvor mange der er, kaste sig mod de tætteste Bataljoner. General Tutolmin er — toraden at være en fortjenstfuld Militær-Forfatter og udmærket Organisator — ogsaa en af de mest søgte Verdensmænd i St, Petersborg højeste Kredse. Hans aandfulde Konversation, hans Fortællertalent og hans221 bestandigt gode Humør har gjort ham afholdt overalt. Han deltager i Selskabslivet for at adsprede sig men ikke for at skaffe sig Venner dér. Hans sande, hans eneste Venner er Kosakerne: „De er min Kejsers Børn. Han har betroet mig, deres Broder, dette Fædrelandets Elitekorps. Jeg tilhører dem, som de tilhører mig, med Liv og Sjæl!" plejer han at sige. Hvad kan man ikke vente sig af saadanne Mænd, kom manderede af en saadan Chef. Annenkov, 1 det nittende Aarhundrede, dette Opfindelsernes Aar hundrede, hvor Menneskets Geni en efter en omstyrter alle Naturens Skranker, er der kun et eneste Værk, der kan sammenlignes med General Annenkovs: Suezkanalens An læggelse. Men der er den Forsket mellem disse to Fore tagender, som begge heldigt er rykkedes, at Suezkanalen, tvært imod sin Anlæggers Ønske, frem for alt gavner England, medens den transkaspiske Jærnvej gavner hele Civilisationen. Patriotismen har inspireret Annenkovs Arbejder. Han har forstaaet denne Historiens store Lov, som drager Menneskene henimod det Land, hvor deres Vugge stod, og han har sagt sig selv, at den Tid er nær, hvor Vesten, givende efter for en uimodstaaelig Paavirkning, paa ny vil kaste sig over Orienten, og at der vil finde et sidste vældigt Sammen stød Sted, og at dette maaske vil hidføre den Enhed i Race og Interesser, som var den oprindelige Menneskeheds Tilstand, og som Evangeliet har indbefattet i disse udtryksfulde Ord: unus pastor, unum ovile. Den berømte russiske Ingeniør, som allerede havde ud mærket sig i det europæiske Rusland ved Anlæggelsen af strategiske Jærnbaner, har brudt en bekvem, sikker og hurtig Vej til Gavn for hele Verden. Denne Hovedaare, der skal tjene som Stambane for andre Linier, og som gaar fra de222 orientalske Bredder af det Kaspiske Hav eg til Samarkand, er i fuld Virksomhed, og Aaret 1888 var tilstrækkeligt til at uclføre dette umaadeiige Værk. Det er ikke blot Handelen, som vil drage Fordel af det transkaspiske Jærnbanenet; det vil ogsaa være af stor human Betydning. Der findes omtrent et halvt Hundrede Millioner kinesiske Muselmænd, der er fanatisk religiøse, og hvert Aar drager der en stor Del af dem som Pilgrimme til Mekka. Det er Eng lænderne, som hidtil har besørget Transporten af dem, og det har ladet sig üblu bøjt betale herfor, skønt Transporten er foregaaet paa den skamløseste Maade med Tilsidesættelse af alle Hensyn til Pilgrimmenes Liv og Sundhed. For at tro det, maa man have set, hvorledes disse Ulykkelige stuves ind i de indiske Jærnbaners Kreaturvogne eller paa Dampernes Dæk. Følgen heraf er da ogsaa, at Sygdomme dicimerer dem undervejs, eller at Bølgerne skyller dem overbord i store Mængder. Det synes man er Smaating. Naar den transkaspiske Jærnbane først er bleven ført frem til Kaschgars Grænse, vil det være forbi med disse Rædsler: de kinesiske Pilgrimme vil i nogle Dagsrejser kunne naa Jærnbaneliniens Endestation; paa 48 Timer vil de kunne være ved Bredden af det kaspiske Hav, og hele den lange Rejse vil ikke medtage mer end to Uger. Rejsen frem og tilbage vil kunne gøres paa mindre end to Maaneder, medens den nu udkræver omtrent et halvt Aar. Som alle fremragende Mænd har Annenkov lige saa mange Fjender som Beundrere. Men det vil blive vanskeligt for

Fjenderne at undergrave hans Stilling, thi Annenkov er ikke blot en Ingeniør som faa, men ogsaa et skarpt Hoved; han er en fuldendt Verdensmand, ikke ukendt med Intrige spillet, og han forstaar baade at parere og ripostere.